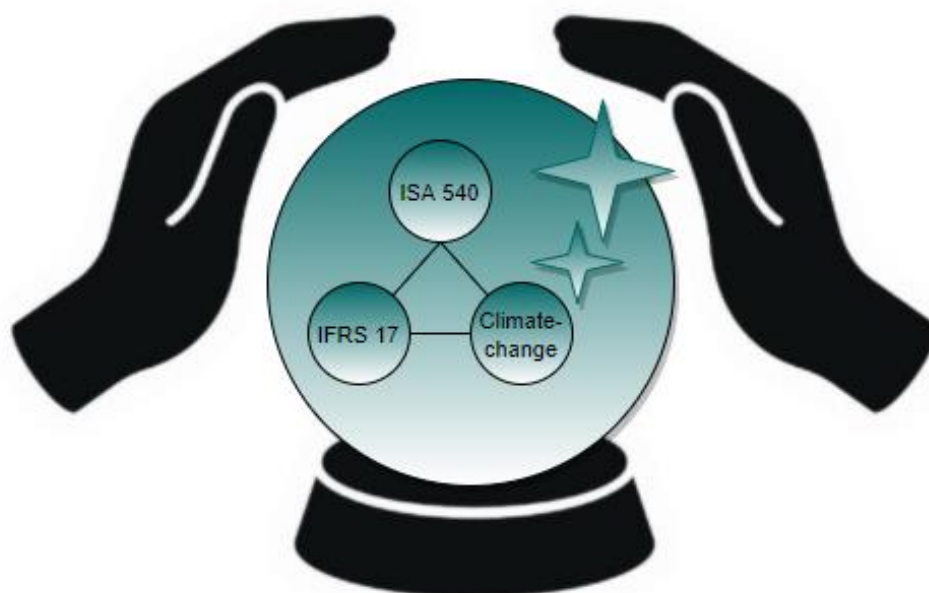

IFRS 17 og klimaforandrings påvirkning på den iboende risiko

Et studie af ISA 540 (Revised), IFRS 17, samt klimaforandrings påvirkning på den iboende risiko i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn i skadesforsikringsselskaber

Forfattere: Eugen Gesler Durig: 121781 & Mathias Rud Pedersen: 134099

Vejleder: Jonas Gjørup Larsen

Afleveringsdato: 17 Maj 2021

Antal anslag: 248.573 eks. Indholdsfortegnelse, Forside, Litteraturliste og Bilag

Antal sider: 112 eks. Forside, Litteraturliste og Bilag

Abstract

As a result of an increasing complexity in accounting estimates the International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) revised ISA 540. This increases the auditor's responsibility relating accounting estimates in order to create a more critical, challenging and sceptical view of the accounting estimates. Furthermore, the International Accounting Standard Board (IASB) has issued IFRS 17, which is a new accounting standard for insurance companies. This changes the set of rules of the financial reporting. On top of that, non-life insurance companies might be facing an increased uncertainty regarding climate change that needs to be taken into account in the estimation of insurance provisions. As a result of the above, the auditors are facing significant changes and challenges that need to be considered in the auditing process. This paper therefore aims to research how these changes in the accounting policy and climate change influence the inherent risk related accounting estimates of non-life insurance provisions.

The research found that the change from RBK § 69 (the default method in measurement of non-life provisions under current accounting policy), to the Building Block Approach (BBA) (the default method in IFRS 17), did not change the scope of the estimation due to continuing estimation based on future cash flows. However, the changes can be found in the details regarding the discount rate and risk adjustment. Due to the principal-based approach of the IFRS 17, the insurance companies are no longer able to use fixed values. The values will be much more company specific which will result in a higher complexity and subjectivity which leads to an increase in the inherent risk. Insurance companies prepare separate accounts for solvency purposes, which include the discount rate and the risk adjustment. The industry therefore hope and expects to be able to continue using fixed values for the sake of simplification. However, it is currently uncertain whether this will be possible.

As an alternative to the RBK § 69, insurance companies can use RBK § 69 a, which is a simplified alternative to RBK § 69. The change from RBK § 69 a, to the Premium Allocation Approach (PAA), which is the similar simplified alternative to BBA in IFRS 17, provides a new risk due to the potential of being able to allocate acquisition cost over the expected lifetime of the contract, which leads to increased inherent risk. Furthermore, the claims provisions are an estimation, which conducts substantial accounting estimates which lead to a high inherent risk. However, the high inherent risk will not change due to the fact that claims provisions are based on an estimation of future cash flows regarding insurance events that have already happened in both current accounting policy and IFRS 17.

Climate change may affect an increased inherent risk associated with estimating premium provisions using the BBA and PAA. This, because of narrow data on climate change and a climate related risk that might affect a reduction in the profitability of the contracts. An impact that comes primarily from more 'ordinary' 'small-scale' insurance events due to the fact that the insurance companies use reinsurance to cover the 'large-scale' natural disasters which means the climate change risks do not significantly affect the inherent risk. The risk of the climate change appears to be limited and IFRS 17 is not expected to bring out major changes. IFRS 17 and the risk of climate change might add a narrow degree of increased inherent risk in estimating non-life insurance provisions. However, there is great uncertainty about what the future will bring in terms of climate change and regarding the transition to IFRS 17.

ABSTRACT	1
1 INTRODUKTION	6
1.1 Indledning	6
1.2 Problemformulering.....	7
1.2.1 Arbejdsspørgsmål.....	8
1.3 Afgrænsning.....	8
2 METODE	10
2.1 Videnskabsteori	10
2.2 Analysestruktur	11
2.3 Dataindsamling.....	12
2.3.1 Kvantitativ data.....	12
2.3.2 Kvalitativ primær data	12
2.3.2.1 Eksterne revisorer.....	14
2.3.2.2 Interne revisorer.....	14
2.3.2.3 Aktuarer.....	15
2.3.2.4 Regnskabschef.....	15
2.3.3 Kvalitativ Sekundær data.....	15
2.4 Det kvalitative forskningsinterview.....	16
2.4.1 Tematisering.....	16
2.4.2 Design	16
2.4.3 Interview	17
2.4.4 Transkription	17
2.4.5 Analyse	17
2.4.5.1 Åben kodning.....	18
2.4.5.2 Aksekodning.....	18
2.4.6 Verifikation.....	18
2.4.6.1 Validitet og reliabilitet	18
2.4.6.2 Validitet og reliabilitet ved Kvalitativ Primær data.....	18
2.4.6.3 Validitet og reliabilitet ved kvalitativ sekundær data	19
2.4.7 Rapportering.....	20
2.5 Teori	20
3 ISA 540 (REVISED)	21
3.1 Introduktion til ISA 540 (Revised)	21
3.1.1 Generelle revisionsbetragtninger	21
3.1.1.1 Revisorrisikomodellen	21
3.1.1.2 Regnskabsmæssige skøn:	23

3.1.2	Risikovurderingshandlinger.....	24
3.1.3	Identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation.....	26
3.2	Opsamling på ISA 540.....	28
4	BEHANDLING AF FORSIKRINGSKONTRAKTER I DAG	29
4.1	Introduktion	29
4.2	IFRS 4.....	30
4.2.1	Anvendelse af eksisterende standarder inden for IASB.....	30
4.3	RBK.....	31
4.3.1	Forsikringsklasser inden for skadeforsikring.....	32
4.3.2	Indregningstidspunkt.....	32
4.3.3	Præmiehensættelser	33
4.3.3.1	RBK § 69.....	33
4.3.3.2	RBK § 69 a.....	35
4.3.4	Erstatningshensættelser	36
4.3.5	Opsamling på opgørelsesmetoder	38
4.4	Øvrige betragtninger	39
5	IFRS 17 - FORSIKRINGSKONTRAKTER	41
5.1	Introduktion	41
5.2	Opdeling af kontrakter	42
5.3	Indregningstidspunkt	43
5.4	Tabsgivende kontrakter.....	43
5.5	Præmiehensættelser	44
5.5.1	BBA.....	44
5.5.2	PAA.....	48
5.6	Erstatningshensættelser	49
5.7	Opsamling på ændring fra RBK til IFRS 17	50
6	SKØNSMÆSSIGE OVERVEJELSER I NUVÆRENDE REGNSKABSPRAKSIS	52
6.1	Opdeling af kontrakter	52
6.2	Indregningstidspunkt	53
6.3	Præmiehensættelser	54
6.3.1	RBK § 69	55
6.3.2	RBK § 69 a.....	58

6.4	Erstatningshensættelser	58
6.5	Delkonklusion – Skønsmæssige overvejelser under nuværende regnskabspraksis	60
6.5.1	opdeling af kontrakter.....	60
6.5.2	Indregningstidspunkt.....	60
6.5.3	RBK § 69	60
6.5.4	RBK § 69 a.....	62
6.5.5	Erstatningshensættelser	62
7	ÆNDRINGER I SKØN FRA RBK TIL IFRS 17	64
7.1	Opdeling af kontrakter	65
7.2	Indregningstidspunkt	68
7.3	Præmiehensættelser	69
7.3.1	Fra RBK § 69 til BBA.....	69
7.3.1.1	Diskonterings­sats	69
7.3.1.2	Risikojustering.....	71
7.3.2	Fra RBK § 69 a til PAA	73
7.4	Erstatningshensættelser	75
7.5	Delkonklusion – Ændringer i skøn fra RBK til IFRS 17	76
7.5.1	Opdeling af kontrakter	76
7.5.2	Indregningstidspunkt.....	77
7.5.3	Fra RBK § 69 til BBA.....	78
7.5.4	Fra RBK § 69 a til PAA	79
7.5.5	Erstatningshensættelser	79
8	ÆNDRING I REGNSKABSPRAKSIS’ PÅVIRKNING PÅ DEN IBOENDE RISIKO	81
8.1	Opdeling af kontrakter	82
8.1.1	“Same Risk” & “Managed Together”	82
8.1.2	“Onerous”, “No Significant Possibility of Becoming Onerous” & “Remaining”	83
8.2	RBK § 69 til BBA	84
8.2.1	Pengestrømmenes fremtidige forudsætninger	84
8.2.2	Diskonterings­sats	85
8.2.3	Risikojustering.....	87
8.2.4	Opsummering på ændring i iboende risiko fra RBK § 69 til BBA.....	88
8.3	RBK § 69 a til PAA	88
8.4	Erstatningshensættelser	91
8.5	Delkonklusion – Ændring i regnskabspraksis’ påvirkning på den iboende risiko	92
8.5.1	Opdeling af kontrakter	92
8.5.2	RBK § 69 til BBA.....	92
8.5.3	RBK § 69 a til PAA.....	94
8.5.4	Erstatningshensættelser	94

9	KLIMAFORANDRINGERNES PÅVIRKNING PÅ DE SKØNSMÆSSIGE OVERVEJELSER OG DEN IBOENDE RISIKO	95
9.1	Solvenskapitalkrav og genforsikring	96
9.2	BBA	99
9.2.1	Mindre skadesbegivenheder som konsekvens af klimaforandringer	99
9.2.2	Iddirekte påvirkning på kategorisering som følge af klimaforandringer	100
9.3	PAA	101
9.4	Erstatningshensættelser	102
9.5	Delkonklusion - Klimapåvirkninger	102
10	KONKLUSION	105
11	PERSPEKTIVERING	111
12	LITTERATURLISTE	113
13	BILAG	118
13.1	Bilag 1 - Interviewguide	118
13.2	Eksterne revisorer	119
13.2.1	Bilag 2 - Kristian Ehenreich Hansen, Senior Manager Deloitte. Statsautoriseret revisor	119
13.2.2	Bilag 3 - Allan Lunde Pedersen, Partner EY. Statsautoriseret revisor	133
13.2.3	Bilag 4 - Kim Schmidt, Partner KPMG. Statsautoriseret revisor	151
13.2.4	Bilag 5 - Stefan Vanstrup, Partner PWC. Statsautoriseret revisor	161
13.3	Interne revisorer	176
13.3.1	Bilag 6 - Lars Skovsende Revisionschef Topdanmark.	176
13.3.2	Bilag 7 - Morten Bendtsen. Revisionschef Alm.Brand.....	191
13.4	Aktuarer	198
13.4.1	Bilag 8 - Kristoffer Bork, Director, Advisory KPMG.	198
13.4.2	Bilag 9 - Teis Schneider Dengsøe, Manager KPMG	215
13.4.3	Bilag 10 - Carsten Dam Pedersen, Statistikchef Topdanmark.....	225
13.4.4	Bilag 11 - Daniel Glud Madsen, Director Deloitte.....	235
13.5	Regnskabschef	243
13.5.1	Bilag 12 - Niels Olesen Regnskabschef Topdanmark	243
13.6	Bilag 13 - Kodningsformer til analysebrug til analyse	253

1 Introduktion

1.1 Indledning

Regnskabsmæssige skøn er et betydeligt element, som revisor står over for i forbindelse med revisionen af skadesforsikringsselskaber. Regnskabsmæssige skøn er en estimering af en formodning eller en antagelse af, hvordan givne elementer kommer til at forholde sig. En estimering, som baseres på baggrund af nuværende tilgængelig viden. Regnskabsmæssige skøn medfører som udgangspunkt stor usikkerhed for væsentlig fejlinformation i virksomhedernes finansielle rapportering. Som følge af den influerende risici ved regnskabsmæssige skøn har IAASB udarbejdet standarden ISA 540 - *Revision af regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger*, med seneste ajourføring, som er gældende for 2020 regnskaberne - ISA 540 (Revised). Standarden foreskriver kravene til revisors handlinger i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn. Ajourføringen kommer som et resultat af en skiftende og voksende kompleksitet, som også resulterer i en forøgelse af kompleksiteten af de regnskabsmæssige skøn (ISA 540 Revised BC.1). Ajourføringen har på den baggrund medført en række yderligere og skærpede krav til revisor med det formål at skabe en mere kritisk, udfordrende og skeptisk revision for de influerende regnskabsmæssige skøn i den finansielle rapportering (Nellemann, 2020). IAASB har med ajourføringen haft fokus på finansielle virksomheder, da disse rapporterer indeholder komplekse og væsentlige regnskabsmæssige skøn (ISA 540 Revised BC.1). Dette kommer tydeligt til udtryk i standarden, hvori der eksisterer ekstrap materiale og referencer til de regnskabsmæssige skøn i forsikringsselskabers hensættelser. Formålet er at understrege væsentligheden af de regnskabsmæssige skøn og deres betydning i den finansielle rapportering (ISA 540 Revised BC.110). IAASB's fokus på forsikringsmæssige hensættelser i ajourføringen af ISA 540 stiller derfor revisor over for nogle overvejelser, når det kommer til revisionen af de regnskabsmæssige skøn, der er i forsikringsselskaberne.

Ajourføringen er ikke det eneste element, som revisor står over for i forbindelse med revision af forsikringsselskaber. Pr. 1. januar 2023 sker der en ændring i regnskabspraksis, hvori IFRS 17 - *Forsikringskontrakter* træder i kraft for forsikringsselskaber, som aflægger regnskab efter IFRS (International Reporting Standards) (IFRS 17 Insurance Contracts, 2021). IFRS 17 er den nye regnskabsstandard, som erstatter IFRS 4. Nationalt er der tre forsikringsselskaber, som IFRS 17 berører; Topdanmark A/S, Tryg A/S og Alm.Brand A/S. Disse tre selskaber har en betydelig indflydelse i branchen og sidder på knap 50 pct. af markedsandelene i første kvartal af 2020 (Skadeforsikring (i alt) - kvartalsvise markedsandele, n.d.). Kombinationen af ISA 540 (Revised) og et skift i

regnskabspraksis er interessant, da en betydelig del af den finansielle rapportering for forsikringsselskaberne består af en opgørelse af præmie- og erstatningshensættelser. Opgørelser, hvor der i høj grad indeholder regnskabsmæssige skøn ved estimeringer af fremtidsaspekter og andre ukendte faktorer. Revisor står derfor over for en række væsentlige ændringer, der skal tages højde for i revisionen af forsikringsselskaber i henhold til nuværende praksis, og når IFRS 17 træder i kraft.

En af de væsentligste usikkerheder, som forsikringsselskaberne står over for er klimaforandringer og voksende klimarisici. En ukendt faktor, som forsikringsselskaberne har stor fokus på, og som fylder meget i deres finansielle rapportering. Klimaforandringerne har de seneste årtier fyldt stadig mere på den globale dagsorden. IAASB udgav i oktober 2020 *Staff Audit Practice Alert*, som har til formål at belyse denne problemstilling over for revisor og hjælpe med at forstå, hvordan klimarelaterede risici tænkes ind i revisionen. I udgivelsen beskrives det blandt andet, at det er sandsynligt, at forsikringsselskaber i et omfang vil blive påvirket af klimaforandringer. Her har IAASB ligeledes blandt andet rettet fokus mod ISA 540 (Revised), og hvordan revisor kan og bør tage klimarelaterede risici i betragtning ved revisionen af regnskabsmæssige skøn. Kombinationen af udstedelsen af ISA 540 (Revised), IFRS 17 og overvejelser omkring klimarelaterede risici efterlader derfor nogle udfordringer og overvejelser, når det kommer til, hvordan revisor skal håndtere ISA 540 (Revised) i forbindelse med revision af forsikringsselskabernes skønsmæssige overvejelser omkring skadesforsikringsselskabers hensættelser - både nu, i 2023 og i fremtiden.

1.2 Problemformulering

I ISA 540 (Revised) er risikovurderingen det første led, som danner grundlag for revisors yderligere handlinger. Den iboende risiko er et element i risikovurderingen, som er fundamental og afgørende for risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabsposten. Formålet med afhandlingen er derfor at undersøge, hvordan ISA 540 (Revised) og implementeringen af IFRS 17 i 2023 samt klimaforandringer kommer til at påvirke den iboende risiko, som eksisterer ved udarbejdelsen af skadesforsikringshensættelser. Dette resulterer i følgende problemformulering:

Hvordan vil IFRS 17 og klimaforandringer påvirke den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn i forbindelse med risikovurderingen af hensættelser til skadesforsikringskontrakter?

1.2.1 Arbejdsspørgsmål

For at kunne give en fyldestgørende og struktureret besvarelse af problemformuleringen er besvarelsen opdelt i følgende arbejdsspørgsmål:

1. *Hvilke centrale krav skal revisor forholde sig til i henhold til den iboende risiko ved risikovurderingen i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn i henhold til ISA 540 (Revised)?*
2. *Hvordan er nuværende regnskabspraksis for skadesforsikringskontrakter?*
3. *Hvordan ændrer regnskabspraksis sig fra nuværende til IFRS 17?*
4. *Hvilke regnskabsmæssige skøn eksisterer under nuværende regnskabspraksis i forbindelse med opgørelse af hensættelser til skadesforsikringskontrakter?*
5. *Hvilke regnskabsmæssige skøn vil forventeligt eksistere i IFRS 17 i forbindelse med hensættelser til skadesforsikringskontrakter?*
6. *Hvordan påvirkes den iboende risiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn af ændringen i regnskabspraksis?*
7. *Hvilken forventet påvirkning har klimaforandringer på de skønsmæssige overvejelser og den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn af skadesforsikringskontrakter?*

1.3 Afgrænsning

For at sikre at afhandlingens fokusområde er struktureret og nuanceret, er der foretaget en række afgrænsninger i afhandlingen med henblik på at skabe en mere dybdegående og fyldestgørende besvarelse af afhandlingens problemformulering.

Afhandlingen afgrænses til at fokusere på skadesforsikringsselskaber. Denne afgrænsning er foretaget for at kunne give et nuanceret og dybdegående indblik i implikationerne for revisor. Da livsforsikring og pension indeholder mange elementer, herunder finansielle instrumenter der behandles efter IAS 39 (erstattes af IFRS 9) vil det være vanskeligt at kunne afdække implikationerne af de teoretiske og empiriske omkringliggende faktorer. IFRS 17 indeholder i den forbindelse en beskrivelse af tre metoder for opgørelse af forsikringsmæssige hensættelser; GMM (General Measurement Model) - omtalt i opgaven som BBA (Building Block Approach), PAA (Premium Allocating Approach) og VFA (Variable Fee Approach). VFA anvendes ved forsikringskontrakter som indeholder et investeringselement. Afhandlingen afgrænses derfor fra denne metode, da det som nævnt ovenstående vil være vanskeligt at omfavne alle disse områder fyldestgørende. Da det primært er BBA

og PAA, som anvendes for skadesforsikringskontrakter, er det udelukkende disse to opgørelsesmetoder, som vil blive behandlet i denne afhandling.

Afhandlingen afgrænses fra præsentationskrav i nuværende regnskabspraksis og IFRS 17, hvorfor der ses på indregning og måling af skadesforsikringskontrakter, og hvorledes regnskabspraksis for indregning og måling af disse ændres.

I forhold til ISA 540 (Revised) er afhandlingen afgrænset til risikovurderingshandlinger og identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation. Dette for at kunne give et mere fokuseret og nuanceret indblik i vurderingen af den iboende risiko og den mulige ændring heri, som IFRS 17 og klimaforandringer tilføjer. Det bør dog noteres, at de yderligere revisionshandlinger, og hermed reaktionen på risikovurderingshandlingerne og identifikation af risici for væsentlig fejlinformation er, som ordlyden indikerer; en reaktion på de vurderede risici. Dette medfører, at afhandlingens konklusioner omkring risikovurderingsprocessen i høj grad kan anvendes til de yderligere revisionshandlinger, som skal foretages på baggrund af de vurderede risici for væsentlig fejlinformation.

Afhandlingen fokuserer ikke på risiko for fejlinformation på regnskabsniveau, men nærmere bestemt på revisionsmålsniveau, da risiko på regnskabsniveau i høj grad er centreret omkring virksomhedsspecifikke svagheder. Dette leder videre til, at afhandlingen ligeledes afgrænses fra kontrolmiljøet og herved risici i forbindelse med interne kontroller, da dette også er virksomhedsspecifikt, og ikke har indflydelse på den iboende risiko i forbindelse med selve ændringen i regnskabspraksis.

IFRS 17 foreskriver hvordan genforsikringskontrakter bliver behandlet. Indregning og måling af genforsikringskontrakter bliver i afhandlingen ikke behandlet, men genforsikring bliver behandlet på et overordnet niveau, for at kunne forstå hvordan forsikringsselskaberne benytter genforsikring til at reducere risiko.

2 Metode

Dette kapitel indeholder en gennemgang af den metodiske fremgangsmåde. I kapitlet vil der fremkomme en præsentation af den videnskabsteoretiske tilgang, analysestrukturen i afhandlingen samt den metodiske behandling af data.

2.1 Videnskabsteori

Problemformuleringen tager afsæt i nogle positivistiske ontologiske grundelementer. Grundelementer vedrørende erkendelsen af virkeligheden og eksistensen heraf. En virkelighed omkring processen af revisionen af regnskabsmæssige skøn i henhold til nuværende praksis og forventningerne til den ændrede regnskabspraksis kan medføre risikovurderingen ved ikrafttrædelsen af IFRS 17. Der eksisterer en forholdsmæssig normativ tilgang til respondenternes besvarelse, hvorfor disse vil tage udformning som *lovmæssigheder*. Her dannes positivistiske epistemologiske overvejelser, da epistemologien er troen på, at videnskaben kan skabe sand viden, der bygger på erfaring og logisk tænkning (Nygaard, 2005, s. 26).

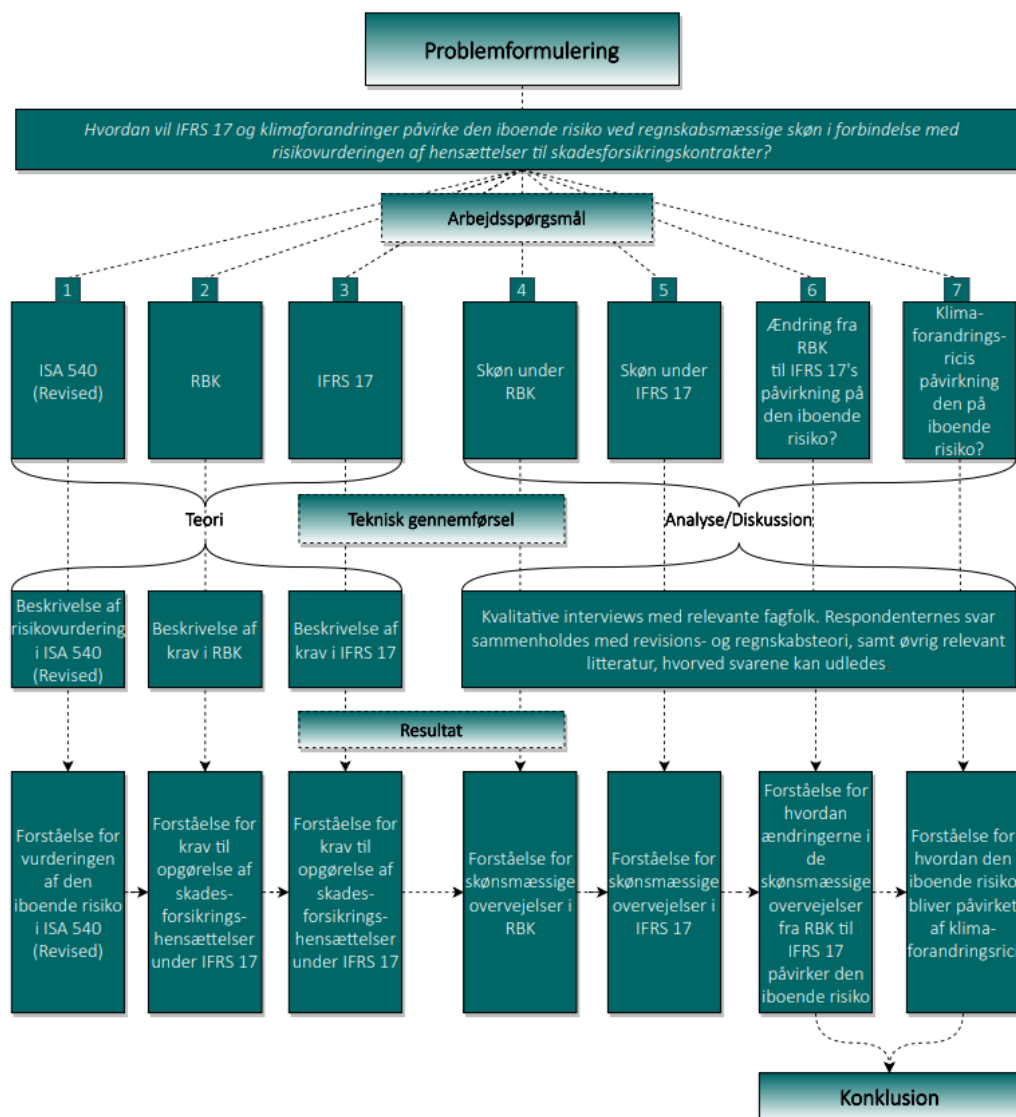
Den normative tilgang accepteres i videnskaben grundet den induktive tilgang, hvortil der foretages en abstraktion af det observerbare. Det vil sige, en eliminering af det subjektive og sanselige. Dette realiseres ved afhandlingens kildekritiske tilgang til respondenterne, hvortil empirien fra respondenterne er indsamlet ved et bredt felt. Den positivistiske ontologiske videnskab anses som værende beskrivende i forhold til processen af risikovurderingen af regnskabsmæssige skøn i henhold til nuværende praksis, og forventningerne til den ændring i regnskabspraksis kan medføre risikovurderingen ved ikrafttrædelsen af IFRS 17. Udover den positivistiske videnskab, som de ontologiske og epistemologiske overvejelser delvist tager afsæt i, eksisterer også konstruktivistiske elementer. Elementer, som kommer til syne i revision- og regnskabsstandarder. Empiri, som delvist er principbaseret, hvilket giver anledning og mulighed for fortolkning. Den principbaserede tilgang medfører derfor, at virkeligheden, som skal beskrives, til dels bliver konstrueret af afhandlingens og respondenternes fortolkning. I modsætning til positivismen findes der ifølge konstruktivismen ikke en universel lov. Derfor er den konstruktivistiske tilgang, at det ikke er muligt at beskrive en udtømmende sandhed. Derfor giver afhandlingen ikke en udtømmende virkelighedsbeskrivelse, da andre inden for samme problemfelt vil kunne konkludere andre perspektiver (Nygaard, 2005, s. 28).

Resultatet af ovenstående videnskabsteoretiske overvejelser og implikationen resulterer i, at retningen går mod en ontologisk realistisk tilgang. Der eksisterer en objektiv sandhed uafhængig af afhandlingens faktiske viden og en erkendelse af, at der influerer flere underliggende fænomener,

som har indflydelse på virkeligheden, hvorfor disse skal tages in mente i de epistemologiske overvejelser. Dette medfører samlet set, at afhandlingens tilgang til besvarelse af problemformuleringen tager udgangspunkt i kritisk realisme.

2.2 Analysestruktur

Disse videnskabsteoretiske overvejelser har været med til designe, hvordan opnåelse af erkendelse og dermed besvarelse af problemformuleringen vil blive opbygget. Analysestrukturen giver en visualisering af, hvordan afhandlingen metodisk og teoretisk vil opnå besvarelse og dermed erkendelse af selve problemformuleringen og de underliggende arbejds spørgsmål. En opbygning, der ser ud som følge:

Figur 2-1 – Egen tilvirkning

Som analysestrukturen illustrerer, vil det teoretiske fundament, lede videre til besvarelse af problemformuleringen. Det teoretiske fundament i arbejdsspørgsmål et, to og tre, vil i høj grad skabe basis til besvarelse af arbejdsspørgsmål fire og fem, som danner grundlag for besvarelse af arbejdsspørgsmål seks. Slutteligt vil arbejdsspørgsmål syv trække på tidligere analyser og diskussioner, hvor klimaforandringernes påvirkning på den iboende risiko vil blive undersøgt. Vurderingen af klimaforandringernes påvirkning vil derfor ikke være et gennemgående tema gennem afhandlingen, men vil derimod fremkomme som et sidste led for netop at kunne fuldende besvarelsen af problemformuleringen.

2.3 Dataindsamling

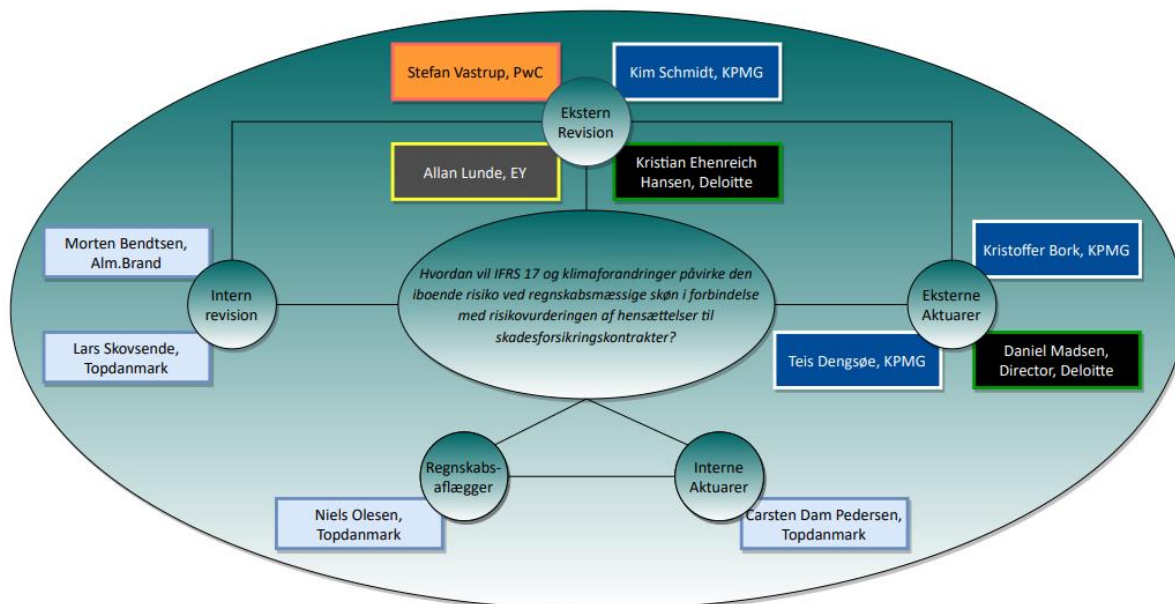
Til besvarelse af afhandlingens problemformulering er der primært gjort brug af kvalitativ data. Den kvalitative data består af primære og sekundære kilder, som ovenstående beskrives i analysestrukturen, som vil blive præsenteret i det følgende.

2.3.1 Kvantitativ data

Den kvantitative tilgang finder anvendelse i et meget begrænset omfang. Dette som følge af at den viden, som kan berige afhandlingens undersøgelsesområde, ligger inden for et begrænset felt af individer. Den kvantitative tilgang til indsamling af empiri vil derfor ikke kunne tilføje samme værdi som de kvalitative dybdegående interviews. Dermed findes en begrænsning i at opnå en tilstrækkelig signifikant repræsentativitet gennem en kvantitativ tilgang.

2.3.2 Kvalitativ primær data

Den primære data i afhandlingen er indsamlet gennem de kvalitative forskningsinterviews. Det er en metode til at tilegne unik empiri gennem respondenter, som hver især bidrager til besvarelse af afhandlingens problemformuleringen. De kvalitative forskningsinterviews beriger afhandlingen med respondenternes ekspertise, erindringer og erfaringer inden for deres felt. I afhandlingen er der blevet udarbejdet kvalitative forskningsinterviews for henholdsvis interne- og eksterne revisorer, aktuarer og én intern regnskabschef. De kvalitative forskningsinterviews kan medføre empiri, som kan bære præg af respondenternes subjektivitet i form af de meningsdannelser, som er skabt gennem deres praktiske erfaringer (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 19). Den subjektive meningsdannelse kan fremkomme ved fortolkningsspørgsmål og spørgsmål, der vedrører respondenternes praktiske erfaringer. Derudover kan de forskellige revisionshuse have forskellige fortolkninger til begrebsrammen og risikovurderingen. Respondenterne som har bidraget til besvarelse af afhandlingens problemfelt er illustreret i nedenstående figur 2-2:

Figur 2-2 – Egen tilvirkning

Respondenterne vil yderligere blive præsenteret, hvor det yderligere beskrives hvorledes de bidrager med viden omkring afhandlingens problemfeltet.

Eksterne og interne revisorer: De eksterne og interne revisorer har bidraget til afhandlingen med førstehåndsempiri inden for deres felt. Revisorerne sidder til daglig med revision og rådgivning inden for forsikringsbranchen og har derfor et bredt kendskab til ISA 540 (Revised), regnskabsbekendtgørelsen og IFRS 17.

Regnskabschef: Regnskabschefen fra Topdanmark A/S har bidraget til afhandlingen ved at belyse anvendelsen af den nuværende praksis. Heri bidrager til at belyse det regnskabsmæssige metodevalg og forventningerne til ændringen i regnskabspraksis til IFRS 17.

Aktuarer: Aktuarerne bistår en væsentlig del af revisionen af skadesforsikringselskaber, da aktuarerne arbejder i samspil med revisorerne i forbindelse med revisionen af skadesforsikringselskaber. Aktuarerne har et kendskab til forudsætninger, data, modeller etc. i forhold til opgørelsen af skadesforsikringshensættelser, som bidrager til en forståelse af afhandlingens problemfelt og herved til en besvarelse af problemformuleringen.

2.3.2.1 Eksterne revisorer

Kristian Ehenreich Hansen, Senior Manager Deloitte. (Bilag 2)

Kristian er statsautoriseret revisor og er specialiseret inden for forsikring, pension samt IFRS 17. Derudover er han ekstern underviser på Københavns Universitet og underviser internt i ISA 540 (revised).

Allan Lunde Pedersen, Partner EY. (Bilag 3)

Allan er statsautoriseret revisor og leder af EY's Insurance revisionsforretning. Han har 15 års erfaring med revision og rådgivning af forsikringsselskaber. Derudover er Allan certificeret af Finanstilsynet til påtegning af forsikringsselskaber.

Kim Schmidt, Partner KPMG. (Bilag 4)

Kim er statsautoriseret revisor og har 20 års erfaring inden for revision, hvorfra de sidste 10 år har været rettet mod finansielle virksomheder. Derudover er Kim også certificeret af Finanstilsynet til påtegning af forsikringsselskaber.

Stefan Vanstrup, Partner PWC. (Bilag 5)

Stefan er statsautoriseret revisor og én af i alt 13 dobbeltcertificeret revisorer af Finanstilsynet til at revidere forsikringsselskaber og banker. Derudover har han også arbejdet som intern revisionschef i et skadesforsikringsselskab og er medlem af foreningen af interne revisorer.

2.3.2.2 Interne revisorer

Lars Skovsende Revisionschef Topdanmark. (Bilag 6)

Lars har siddet som statsautoriseret revisor i Deloitte i 23 år og siden 2014 som koncernrevisionschef i Topdanmark. Derudover har Lars også en bred viden inden for IFRS 17.

Morten Bendtsen. Revisionschef Alm.Brand. (Bilag 7)

Morten har mange års erfaring inden for intern revision og sidder på nuværende tidspunkt som koncernrevisionschef hos Alm.Brand. Derudover er han Certified Internal Auditor (CIA).

2.3.2.3 Aktuarer

Kristoffer Bork, Director, Advisory KPMG. (Bilag 8)

Kristoffer er uddannet aktuar og har 20 års brancheerfaring, primært inden for livsforsikrings- og pensionssektoren. Derudover beskæftiger Kristoffer sig med IFRS 17 og er en del af revisionsteamet ved revisionen af diverse forsikringsselskaber.

Teis Schneider Dengsøe, Manager KPMG. (Bilag 9)

Teis er uddannet aktuar og har fem års erfaring som aktuar i Trygs hensættelsesafdeling. Først som studentemedhjælper og efterfølgende på fuld tid. I 2019 begyndte Teis i KPMG og sidder i dag som Manager, hvor han er den del af revisionsteamet ved revisionen af diverse forsikringsselskaber.

Carsten Dam Pedersen, Statistikchef Topdanmark. (Bilag 10)

Carsten er statistikchef i Topdanmark og har ansvar for statistik og aktuariet i Topdanmark skadeforsikring.

Daniel Glud Madsen, Director Deloitte. (Bilag 11)

Daniel er uddannet aktuar og har mange års erfaring i Deloitte som aktuar og er del af revisionsteamet ved revisionen af diverse forsikringsselskaber.

2.3.2.4 Regnskabschef

Niels Olesen Regnskabschef Topdanmark. (Bilag 12)

Niels er regnskabschef i Topdanmark og har en bred viden inden for intern regnskabsvæsen, samt ekspertise inden for regnskabsbekendtgørelsen, Solvens II og IFRS 17.

Afhandlingen tager i lyset af ovenstående afsæt i en respondentgruppe, som i høj grad har fingeren på pulsen og i særdeleshed besidder en ekspertise inden for afhandlingens problemfelt. Da det i Danmark direkte er Topdanmark, Tryg og Alm.Brand, som bliver berørt af IFRS 17, har det naturligvis været et ønske at få repræsenteret alle 3 selskaber i respondentgruppen. Det har desværre ikke været muligt at få etableret kontakt til nogle repræsentanter for Tryg, hvilket kunne have givet en mere fuldendt repræsentativitet fra selskaberne.

2.3.3 Kvalitativ Sekundær data

Den sekundære data i afhandlingen, der anvendes som primær litteratur, tager udgangspunkt i lovsamlinger, standarder, artikler, undersøgelser etc. For at sikre opdateret og tilstrækkelig materiale er der i afhandlingen primært gjort brug kilder som Karnov, Retsinformation, Finanstilsynets officielle

hjemmeside etc. Herudover er anden relevant data primært frembragt via de adgange, som Copenhagen Business School abonnerer på.

2.4 Det kvalitative forskningsinterview

Det kvalitative forskningsinterview er udarbejdet med respondenter med ekspertise inden for afhandlingens problemfelt. Forskningsinterviewene tager udgangspunkt i en semistruktureret tilgang. Det semistrukturerede interview er en interaktion mellem respondenter og interviewer, hvorfra dele af interviewet gennemføres på baggrund af en interviewguide, og andre elementer opstår som følge af interviewet (Kvale og Brinkmann, 2015, s.36). Det semistrukturerede interview er valgt, da denne interviewtype giver mulighed for at gå ud over interviewguiden og udforske andre mekanismer og stille opfølgende spørgsmål, som kan tilføje ny, uforudset viden til afhandlingen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 19). For at skabe den bedste værdi ud fra de kvalitative forskningsinterviews udarbejdes en systematisk planlægning af interviewundersøgelsen, som er baseret på Kvale og Brinkmanns syv faser af en interviewundersøgelse.

2.4.1 Tematisering

Tematisering er den første af de syv faser, der handler om, hvordan interviewspørgsmålene bliver formuleret. I denne fase skal intervieweren reflektere over interviewets *hvorfor*, *hvad* og *hvordan*. Interviewets *hvorfor* vedrører en afklaring af formålet med interviewundersøgelsen, og interviewets *hvad* handler om at reflektere over forhåndsviden omkring emnet. Interviewets *hvordan* handler om at tilegne viden til forskellige teorier, teknikker etc. for at opnå et tilstrækkeligt kendskab til emnet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 158). Formålet med det kvalitative forskningsinterview er at tilegne en unik viden omkring afhandlingens problemformulering. For at få mest nytteværdi ud af interviewene er der forinden arbejdet med at få skabt en bred forståelse for emnet som helhed. Dette er alt andet lige en nødvendighed for at kunne udarbejde og udføre interviews af en vis kvalitet og være i stand til at stille kvalificerede spørgsmål (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 159).

2.4.2 Design

Designet af interviewundersøgelsen er baseret på en interviewguide, som skal sikre, at det semistrukturerede interview ikke kommer på afveje og bliver centreret omkring et emne, som ikke står i kontrast til afhandlingen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 163).

For at kunne skrive under, og dermed afgive revisionspåtegning på forsikringssselskabers regnskaber i Danmark, kræver det en certificering fra finanstillsynet. På nuværende tidspunkt eksisterer der 27

revisorer i Danmark, som er certificeret til at underskrive forsikringselskaber i Danmark (Liste over certificerede revisorer, 2020). Disse revisorer er primært fordelt ud på Deloitte, EY, KPMG og PwC (Big Four), hvorfor afhandlingen er fokuseret omkring respondenter fra disse revisionshuse. Designet af interviewundersøgelsen er lavet således, at der er udarbejdet en samlet interviewguide til hhv. eksterne revisorer, interne revisorer, intern regnskabschef og aktuarerne, hvor fokus og retning vil være centreret omkring respondenternes ekspertise. Eksempelvis er interviewet til de eksterne revisorer mere koncentreret om risikovurderingen og den iboende risiko i henhold til ISA 540 (Revised), hvor interviewguiden til regnskabschefen er fokuseret på regnskabsbekendtgørelsen og IFRS 17. Denne tilgang er valgt, da respondenterne har ekspertviden og erfaring inden for specifikke områder af problemstillingen, samtidig med at en samlet interviewguide bibeholder fokus omkring afhandlingens problemfelt. Der fremkommer derfor modifikationer som følge af den videnskabelse, der dannes løbende gennem interviewene. Interviewguiden kan tilgås i bilag 1.

2.4.3 Interview

Ved start af interviewet blev interviewforløbet kort beskrevet for at opnå en forståelse for designet af interviewet. Dernæst blev der anmodet om accept til at optage interviewet. Som følge af COVID-19 blev interviewene foretaget over Microsoft Teams. Dette blev gjort med samtlige respondenter.

2.4.4 Transkription

Til brug i den senere analyse er alle interviews blevet transskriberet. Dette er gjort, da en skriftlig transskribering giver en bedre forståelse for respondentens svar, netop hvis disse kan ses nedskrevet. Ydermere er det mere håndgribeligt at finde rundt i et transskriberet dokument frem for en lydfil. Transskriberingen er som udgangspunkt foretaget ord for ord med det forbehold, at når et interview foretages mundtligt, fremkommer ofte forklaringer med diverse indskudte sætninger etc. Disse er så vidt muligt fjernet fra transskriberingen for at undgå unødvendig støj (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 239).

For transskriberingen af interviewene henvises til bilag 2-12.

2.4.5 Analyse

For at skabe den bedste værdi af de foretagne interviews er der gjort brug af kodning, som betyder at klassificere. Ved at kode de foretagne interviews skabes et bedre overblik over den indsamlede data. Der findes flere forskellige kodningsmetoder, hvor der i afhandlingen tages udgangspunkt i den åbne kodning og aksekodning.

2.4.5.1 Åben kodning

Den åbne kodning er den mest simple kodningsmetode og handler om at få identificeret tekstens indhold, kategorier, begreber, egenskaber og dimensioner (Boolsen, 2015, s. 246). Den åbne kodnings analytiske tilgang er: *Hvad foregår der, og/eller hvad handler teksten om?* I afhandlingen gøres der brug af den åbne kodning til at opdele teksten i overordnede delemner. Den åbne kodning udarbejdes i Microsoft Word, hvor tekst markeres med en specifik farvekode for at få identificeret de specifikke delemner. Transskriberingen er farvet i henhold til analysens arbejdsspørgsmål, hvor arbejdsspørgsmål 4, 5, 6 og 7 er farvet henholdsvis gul, blå, rød og grøn.

2.4.5.2 Aksekodning

Den åbne kodning danner grundlag for den næste kodningsform; aksekodningen. Dette skyldes, at aksekodningen er mere detaljeret, hvorfor kategorierne, som er identificeret ved den åbne kodning, nu kan anvendes til at tydeliggøre underliggende specifikke delelementer (Boolsen, 2015, s. 251). Dette ved konkret at kommentere den åbne kodning yderligere for derved at kunne konkretisere og specificere respondenternes besvarelse i relation til arbejdsspørgsmål og problemformulering. Dette vil give en større gennemsigtighed i de transskriberede interviews, som resulterer i en tydeliggørelse af specifikke delelementer, der kan anvendes i den videre analyse.

Eksempel på den åbne kodning og aksekodningen kan tilgås i Bilag 13.

2.4.6 Verifikation

2.4.6.1 Validitet og reliabilitet

Den kritiske tilgang over for datagrundlaget foretages ved en vurdering af kildernes validitet og reliabilitet. Validiteten dækker over begreberne gyldighed og relevans, som omhandler, hvorvidt der er en sammenhæng mellem det teoretiske afsæt og den indsamlede empiri. Reliabiliteten kan med andre ord beskrives som målenøjagtighed, dvs. at reliabiliteten betegnes som værende hvor nøjagtig datagrundlaget er, og hvor meget som henlægges til tilfældighederne (Andersen, 2013, s.84).

2.4.6.2 Validitet og reliabilitet ved Kvalitativ Primær data

I forbindelse med udførelsen af de kvalitative forskningsinterviews, som danner grundlag for afhandlingens primære empiri, er der taget sikkerhedsforanstaltninger for at sikre datagrundlaget. Først og fremmest er den primære data indsamlet gennem fagrelevante individer, som har ekspertise og praktisk erfaring inden for afhandlingens problemstilling. De fagrelevante eksterne revisorer er valgt med henblik på udelukkende at interviewe forsikringscertificerede revisorer. Kristian Ehenreich

Hansen er dog ikke certificeret, men er ved kontakt til andre forsikringscertificerede revisorer i Deloitte blevet henvist til som værende ekspert inden for afhandlingens problemfelt. Gennem kontakten til de interviewede revisorer er der blevet henvist til aktuarer, som de pågældende revisorer fandt mest egnet til at kunne bidrage med fyldestgørende information til afhandlingens undersøgelsesområde. Når det kommer til primære kilder fra forsikringsselskaberne har det været vigtigt at få etableret kontakt til fagrelevante og kompetente personer, som er tilknyttet afhandlingens problemfelt. Der er i den forbindelse primært rettet henvendelse mod forsikringsselskabernes regnskabs-, statistik- og revisionschefer. Det er i den forbindelse lykkedes at få interviews med respondenter fra Topdanmark og Alm.Brand, hvori, som nævnt, det desværre ikke var muligt at få kontakt til Tryg.

Respondenternes faglige profil er også undersøgt gennem eksempelvis deres arbejdshjemmeside og/eller LinkedIn-profil. Herudover er respondenterne kort blevet spurgt om en introduktion af deres baggrund inden interviewet.

Respondenterne i de kvalitative forskningsinterviews anskues som værende subjekter, hvori respondenterne konstruerer virkeligheden, hvorfor interviewet vil afspejle respondentens egne praktiske erfaringer, holdninger og fortolkninger til det givne emne. Subjektiviteten minimeres dog, da interviewene i høj grad omhandler spørgsmål til lovgivning og standarder, hvorfor det vurderes, at subjektiviteten vil komme til udtryk ved diverse fortolkningsspørgsmål.

2.4.6.3 Validitet og reliabilitet ved kvalitativ sekundær data

Ved den sekundære data har der ligeledes været fokus på reliabilitet og validitet for at sikre kvalitetsgrundlaget i afhandlingen. Som nævnt i ovenstående afsnit 2.3.3 er der anvendt sekundær data som primær litteratur i form af lovsamlinger, standarder, artikler, akademiske bøger etc. Denne data er blevet udvalgt på baggrund af en kildekritisk vurdering af materialets ophav, forfatter, dokumenttype, formål med udgivelsen etc. Derudover er der så vidt muligt udelukkende anvendt kilder fra det oprindelige ophavssted. F.eks. er regnskabsbekendtgørelsen, IFRS 17 og ISA 540 (Revised) læst via Karnov og retsinformation, hvor fortolkningsbidrag, høringsvar etc. ligeledes er læst igennem Karnovs eller Finanstilsynets direkte website. Alle disse betragtninger og vurderinger er med til at sikre kvaliteten af den udvalgte kvalitative data. Til sammenfatning skal læseren være opmærksom på, at afhandlingen er skrevet ud fra et så objektive grundlag som muligt. Men grundet mulighed for påvirkning fra blandt andet den primære data og forfatterens egne fortolkninger vil en anden afhandling ud fra samme metodiske fremgangsmåde ikke nødvendigvis komme frem til en identisk konklusion.

2.4.7 Rapportering

Den sidste af i alt de syv faser vedrører rapportering, som omhandler, hvorledes de transskriberede interviews rapporteres. Rapportering af de indsamlede kvalitative interviews vil på baggrund af transskriptionerne og den foretagne kodning derfor anvendes videre i afhandlingens analyse og diskussion, hvor respondenternes besvarelser herigennem rapporteres.

2.5 Teori

Afhandlingens undersøgelsesområde er todelt og omhandler henholdsvis revision og regnskab. Det revisionsteoretiske grundlag anvendes til at belyse, hvordan den iboende risiko påvirkes. Det regnskabsteoretiske indeholder en teoretisk gennemgang af den nuværende regnskabspraksis, efterfulgt af en præsentation af IFRS 17. Der vil derfor i afhandlingen blive etableret en komparativ analyse mellem nuværende regnskabspraksis og IFRS 17, for at kunne danne en forståelse for de ændringer, som eksisterer i forhold til skønsmæssige overvejelser. I summering vil det teoretiske fundament danne grundlag for besvarelse af afhandlingens problemformulering, som har til formål at undersøge, hvordan IFRS 17 og klimaforandringerne påvirker den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn i forbindelse med risikovurderingen af hensættelser til skadesforsikringskontrakter.

3 ISA 540 (Revised)

For at kunne besvare afhandlingens problemformulering og dertilhørende arbejds spørgsmål vil relevante områder i ISA 540 (Revised) - *Revision af regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger* blive gennemgået. Da afhandlingen er konkretiseret til en undersøgelse af påvirkningen af den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn ved ændring i regnskabspraksis, vil kapitlet indeholde en gennemgang af de centrale krav, som revisor skal forholde sig til relateret til den iboende risiko ved risikovurderingen i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn i henhold til ISA 540 (Revised). Kapitlet vil derfor danne grundlag til besvarelse af afhandlingens første arbejds spørgsmål:

Hvilke centrale krav skal revisor forholde sig til i henhold til den iboende risiko ved risikovurderingen i forbindelse med revision af regnskabsmæssige skøn i henhold til ISA 540 (Revised)?

3.1 Introduktion til ISA 540 (Revised)

ISA 540 er en international standard, som omhandler revisors ansvar vedrørende regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger. Standarden udkom i 2007 med regnskabsmæssig virkning fra december 2009. Siden 2015 har IAASB (udbyderen af de internationale revisionsstandarder) arbejdet på en ajourføring af standarden, som blev præsenteret i 2017 og endelig godkendt i 2018 af PIOB (Public Interest Oversight Board). ISA 540 (Revised) er gældende for revision af regnskaber for perioder, der begynder den 15. december 2019 eller senere.

3.1.1 Generelle revisionsbetragtninger

For at kunne give en fyldestgørende besvarelse og forståelse af afhandlingens første arbejds spørgsmål, indeholder indeværende afsnit en afklaring af relevante begreber og andre elementer med det formål at skabe en forståelse for det revisionsteoretiske og dertilhørende begreber, som er relateret til den iboende risiko i forbindelse med risikovurderingen.

3.1.1.1 Revisorrisikomodellen

Revisorrisikomodellen er i det nedenstående præsenteret for at skabe en klar forståelse for, hvordan den iboende risiko bidrager til revisionsrisikoen. Revisorrisikomodellen er i skrivende stund ikke så tydelig i revisionsprocessen, som den var for år tilbage. Dette skyldes, at revisionsstandarderne ikke længere er bygget op omkring faste modeller som revisorrisikomodellen. I nuværende regi fremgår

modellen indirekte af ISA 200 - *Den uafhængige revisors overordnet mål*. Dog er modellen fortsat i høj grad en del af revisionsprocessen (Samuelsen et. al, 2019, s. 190).

Revisorrisikomodelen kan illustreres med følgende formel:

$$\text{Revisionsrisiko} = \text{Iboende risiko} \times \text{Kontrolrisiko} \times \text{Opdagelsesrisiko}$$

Revisionsrisikoen er risikoen for, at revisor giver en blank påtegning på regnskabet, som indeholder væsentlige fejl. Revisors opgave er derfor at nedbringe *revisionsrisikoen* til et tilstrækkeligt lavt niveau, så revisor kan konkludere med høj grad af sikkerhed, at regnskabet er aflagt i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme jf. ISA 200.17 (Samuelsen et. al, 2019, s. 190). Risici for væsentlig fejlinformation foregår, som nævnt i afgrænsningen, på regnskabs - og revisionsmålsniveau, hvor afhandlingen har sit primære fokus omkring revisionsmålsniveau.

Revisionsrisikoen

Den iboende risiko er risikoen for, at der er fejl i en regnskabspost eller transaktionskæde. Den iboende risiko skal vurderes på baggrund af regnskabspostens eller transaktionskædens art og kompleksitet. Den iboende risiko påvirkes i høj grad af skøns mæssig usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet, hvor ISA 540 (Revised) stiller nogle særlige dybdegående krav til vurderingen af den iboende risiko inden for disse områder i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn. Den iboende risiko skal vurderes uden hensyntagen til de interne kontrolforanstaltninger. Dette skyldes, at de interne kontroller skal imødegå den iboende risiko, og derfor skal vurderingen foretages uden hensyn til kontrollerne (Samuelsen, M. et.al, 2019, s. 190). ISA 540 (revised) definerer ligeledes den iboende risiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn som: *Inherent risk related to an accounting estimate is the susceptibility of an assertion about the accounting estimate to material misstatement, before consideration of controls* (ISA 540 Revised Appendix 1).

Iboende risiko

Selv om der i afhandlingen afgrænses fra kontrolrisikoen, præsenteres den kort for at give en fuldent forståelse for revisionsrisikoen og den iboende risiko.

Kontrolrisikoen er risikoen for, at væsentlige fejl ikke forhindres af kontrollerne internt i virksomheden. Det er ledelsen, som har ansvar for at sikre det interne kontrolelement i virksomheden. De interne kontroller har til formål at forhindre konstaterede risici. Kontrolrisikoen vurderes på baggrund af revisors kendskab til virksomhedens miljø, herunder kontrolmiljø, hvor revisor kan vurdere kontrolrisikoen (Samuelsen et. al, 2019, s. 190).

Kontrolrisiko

Opdagelsesrisikoen er risikoen for, at de handlinger, revisor har foretaget, ikke afdækker væsentlige fejl og revisionsrisikoen derfor ikke er på et acceptabelt lavt niveau (Samuelsen et. al, 2019, s. 190). Afhandlingen er som tidligere anført centreret omkring, hvordan den iboende risiko påvirkes ved en ændring i regnskabspraksis for skadesforsikringskontrakter, hvorfor opdagelsesrisikoen ikke nærmere beskrives.

Opdagelsesrisiko

3.1.1.2 Regnskabsmæssige skøn:

ISA 540 (Revised) definerer regnskabsmæssige skøn som:

“Accounting estimate – A monetary amount for which the measurement, in accordance with the requirements of the applicable financial reporting framework, is subject to estimation uncertainty”.

(ISA 540.12a Revised, 2018).

Dvs. at regnskabsmæssige skøn er en vurdering og/eller en formodning om, at et givent beløb, som er anvendt i regnskabet, ikke er muligt at måle nøjagtigt som følge af skønsmæssig usikkerhed.

Det følger i revisorlovens § 16, at revisor skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisionskik, hvori det præciseres, at god revisorskik indebærer, at revisor skal udvise professionel skepsis ved udførelse af opgaverne. Derudover definerer ISA 200 - den uafhængige revisors overordnede mål som:

Professionel
skepsis

“The auditor shall plan and perform an audit with professional skepticism recognizing that circumstances may exist that cause the financial statements to be materially misstated”. (ISA 200.15).

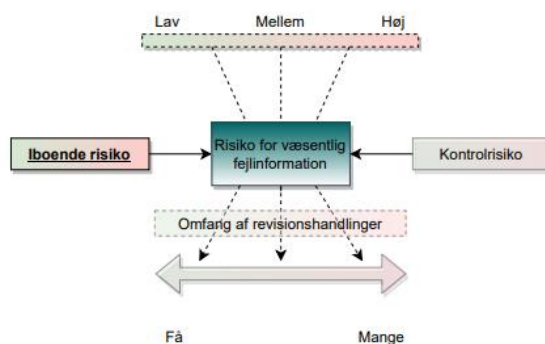
Definitionen præciserer dermed den professionelle skepsis som værende et bærerende element, som revisor skal have in mente under revisionen. I ISA 540 (Revised) eksisterer

ligeledes et gennemgribende fokus på professionel skepsis, og gennem forbedret krav til risikovurdering i ISA 540 (Revised) er et bedre fundament for brugen af professionel skepsis blevet etableret (ISA 540 Revised BC.16).

ISA 540 (Revised) fastslår, at de yderligere revisionshandlinger er afhængige af den vurderede risiko (ISA 540.18 Revised). Desto større grad af usikkerhed, des mere overbevisende skal revisionsbeviset være. Revisionshandlingerne vil altså være af mindre omfang ved en vurdering af en lav iboende risiko. En iboende risiko, som vurderes i et højere spektrum, vil derimod medføre, at arten og omfanget af revisionsbeviset vil være mere omfattende (ISA 540.A83 Revised). Dvs. at såfremt den iboende risiko på baggrund af den *skønsmæssige usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet* vurderes som værende højere som følge af en ændring i regnskabspraksis, vil dette resultere i yderligere revisionshandlinger. En skalerbarhed som kan ses ud fra følgende illustration:

Skalerbarhed

Figur 3-1 – Egen tilvirkning ud fra ISA 540 (Revised)

Denne skalerbarhed er derfor et afgørende element i ISA 540 (Revised), da *risikovurderingshandlinger og identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation* er afhængige af hinanden for tilsammen at få skabt en passende risikovurdering.

3.1.2 Risikovurderingshandlinger

I ISA 540 (Revised) er intentionen bag risikovurderingshandlingerne at få skabt en passende basis for at kunne foretage den rette vurdering og identifikation af risici for væsentlig fejlinformation (ISA 540 Revised BC.27). Dette kommer til udtryk i skalerbarheden, hvor det udelukkende er nødvendigt at foretage de nødvendige risikovurderingshandlinger relateret til det regnskabsmæssige skøn. Professionel skepsis er, som nævnt også i fokus, hvor denne kommer til udtryk i skalerbarheden, som

her resulterer i mængden af risikovurderingshandlingerne. ISA 540 (Revised) og skalerbarheden bevirker i høj grad en bedre mulighed for brugen af professionel skepsis i hele risikovurderingen (ISA 540 Revised BC.16). Der eksisterer altså en gensidig afhængighed mellem *risikovurderingshandling* og *identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation*, hvor risikovurderingshandling er første led i risikovurderingen og tager i høj grad fokus i kendskab til virksomheden og dens omgivelser relateret til det regnskabsmæssige skøn.

For at revisor kan vurdere risici for væsentlig fejlinformation på regnskabs – og revisionsmålsniveau, skal revisor indledningsvist opnå et kendskab til virksomheden og dens omgivelser. ISA 540 (Revised) er koncentreret omkring revision af regnskabsmæssige skøn, hvorfor standarden bygger på ISA 315 (Revised), som er de generelle forskrifter omkring *Identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse af virksomheden og dens omgivelser* (ISA 540.13 Revised). Revisors handlinger for at opnå kendskab til virksomheden og dens omgivelser i relation til regnskabsmæssige skøn er varierende, som følge af at de påvirkes af den *skønsmæssige usikkerhed, kompleksitet, subjektivitet* eller andre iboende risikofaktorer (ISA 540.A20 Revised). Derfor vil arten, omfanget og den tidsmæssige placering som følge af revisors skalering af arbejdsindsatsen afhænge af de elementer, som påvirker de regnskabsmæssige skøn. Særligt relevant for afhandlingens fokusområde omkring ændringen i regnskabspraksis medfører, at ISA 540.13(b) er særlig relevant, da denne foreskriver kendskab til *kravene i den relevante regnskabsmæssige begrebsramme vedrørende regnskabsmæssige skøn*. Dette som følge af, at afhandlingen har fokus på en ændring i regnskabspraksis, og dermed hvordan denne ændring i kravene påvirker det regnskabsmæssige skøn og den iboende risiko.

Kendskab til virksomheden og dens omgivelser

Ved revisionen af regnskabsmæssige skøn kan revisor med en gennemgang af tidligere historiske perioder (Retrospektiv Review) vurdere risici for væsentlig fejlinformation ved at sammenligne det nuværende skønsmæssige resultat med tidligere år. Revisor kan i denne proces opnå et bedre kendskab til risikoen for fejlinformation ved at identificere, om der er sket ændringer i forhold til tidligere år og dermed vurdere, om der er indikationer på manglende neutralitet hos ledelsen, hvori revisor skal vurdere dette med faglig skepsis (ISA 540.A55 Revised). På baggrund af den historiske gennemgang og hertil vurderede iboende risiko kan revisor gå mere detaljeret til værks desto større vurderede

Restrospektivt review

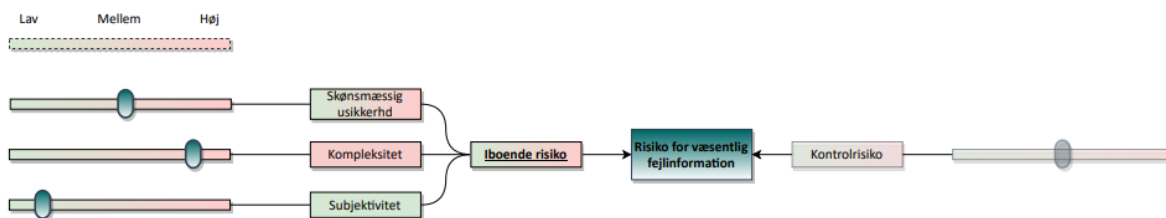
risici, der er identificeret som følge af revisors skalering af arbejdsindsatsen (ISA 540.A158 Revised).

Revisor skal også vurdere behovet for specialiserede færdigheder i forbindelse med planlægningen og fastsættelse af opgaveteamet. Specialiserede færdigheder kan være en nødvendighed for revisor, når revisionen omkring de regnskabsmæssige skøn indeholder væsentlig usikkerhed og kompleksitet ved beregningsgrundlaget og regnskabsbegrebsrammen (ISA 540.A61-A63 Revised). Afslutningsvis fremgår det eksplicit, at revisor i forbindelse med *"(...) en forpligtelse vedrørende en forsikringskontrakt for et forsikringsselskab sandsynligvis konkluderer, at det er nødvendigt at anvende specialiserede færdigheder eller specialviden"* (ISA 540.A63 Revised). Specialiserede færdigheder i forbindelse med revisionen af skadesforsikringshensættelser består i høj grad af aktuarer. Dette understøtter brugen af aktuarer som respondenter, for at kunne få etableret en forståelse for afhandlingens problemfelt.

*Specialiserede
færdigheder*

3.1.3 Identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation

ISA 540 (Revised) sætter særskilt krav til, at revisor skal vurdere den iboende risiko og kontrolrisikoen særskilt ved identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau. Dette er et specielt krav, da det eksplicit fremgår af ISA 200 - *den uafhængige revisors overordnet mål*, at det er alment, at ISA-standarderne ikke særskilt henviser til den iboende risiko og kontrolrisikoen, men en kombineret vurdering af risici for væsentlig fejlinformation (ISA 540.16 Revised). Alt andet lige er dette et krav i ISA 540 (Revised) for at tilvejebringe grundlaget for yderligere handlinger til grund for de identificerede risici for væsentlig fejlinformation. Vurderingen af den iboende risiko skal vurderes i sammenhæng med fastlæggelse af spektret af den iboende risiko. Årsagen hertil findes ved den ofte væsentlige kompleksitet, subjektivitet og de ikke observerbare overvejelser. Derfor foreskriver standarden det som særligt vigtigt, at revisor anvender professionel skepsis. Vurderingen af den iboende risiko er derfor under ISA 540 (Revised) særdeles fokuseret omkring *skønsmæssig usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet*, hvor nedenstående figur opsummerer de overvejelser, som i forbindelse med disse elementer resulterer i den iboende risiko og dermed i risiko for væsentlig fejlinformation:

Figur 3-2 – Egen tilvirkning ud fra ISA 540 (Revised)

Ved den skønsmæssige usikkerhed kan revisors vurdering, ske på baggrund af et det nævnte kendskab til den anvendte regnskabsmæssige begrebsramme. Heri kan revisor vurdere, hvorvidt denne kræver en metode, som er forbundet med høj grad af skønsmæssig usikkerhed. Metoden kan også indeholde ikke-observerbare inputs og forudsætninger, som resulterer i en høj grad af skønsmæssig usikkerhed, hvis ikke der eksisterer observerbar data. Dette som følge af, at den skønsmæssige usikkerhed påvirkes på baggrund af graden af data, som er tilgængelig. Den skønsmæssige usikkerhed hænger også i høj grad sammen med kompleksiteten og subjektiviteten, da disse udøver indflydelse på den skønsmæssige usikkerhed (ISA 540.A72 Revised).

Skønsmæssig usikkerhed

Kompleksiteten er et element, som kan være varierende som følge af de krav, den regnskabsmæssige begrebsramme foreskriver. Behovet for specialiseret kundskaber kan derfor være en klar indikator i vurderingen af, om der foreligger kompleksitet i modellen. Kompleksiteten er et element, som kan påvirke den skønsmæssige usikkerhed i en positiv og negativ retning. Dette som følge af, at behovet for komplekse modeller i udgangspunktet alt andet lige er forbundet med en vis grad af skønsmæssig usikkerhed. Hertil vil en mindre kompleks model resultere i en endnu større skønsmæssig usikkerhed som følge af manglende kompleksitet i modelgrundlaget, som derved ikke kan omfavne den nødvendige data. Kompleksiteten og udsathed for væsentlige fejl kan også påvirke, om modellen, som anvendes, er internt eller eksternt udviklet, samt om modellen er anerkendt og ofte anvendt i branchen som helhed. Det vil sige at kompleksitet både kan tilføre og reducere den skønsmæssige usikkerhed. Datagrundlaget og udledelsen af data har også en betydning for den iboende kompleksitet i forbindelse med at være i stand til opretholde integriteten af data (ISA 540.A76 Revised).

Kompleksitet

Subjektiviteten er i høj grad afhængig af anvendt regnskabspraksis, modeller, forudsætninger og data. Dette som følge af, at disse kan være behæftet med subjektive overvejelser. Som anført ovenfor kan komplekse modeller både bidrage positivt og

Subjektivitet

negativt til den skønsmæssige usikkerhed. Modellerne kan uagtet kompleksiteten påvirkes af data, forudsætninger og subjektive elementer (ISA 540.A76 Revised).

Udover de oven for nævnte elementer, skal revisor ligeledes overveje risiko for væsentlig fejlinformation som følge af manglende neutralitet. Manglende neutralitet forekommer først og fremmest, da det er virksomhedens ledelse, som har ansvar for skønnene. Ydermere vil ledelsen have tendens til at vurdere et givent skøn som værende mere positivt end en ekstern enhed grundet blandt andet optimismen hos ledelsen, hvorfor revisor skal være særlig opmærksom på manglende neutralitet. Grundet blandt andet kompleksiteten af de regnskabsmæssige skøn kan det være svært for revisor at vurdere, hvorvidt der er manglende objektivitet, neutralitet, svig og ydermere incitament til en påvirkningen på det regnskabsmæssige skøn (ISA 540.A133 Revised).

Manglende neutralitet hos ledelsen

3.2 Opsamling på ISA 540

Af ovenstående kapitel kan det udledes, at der findes en række centrale elementer og krav, som revisor skal forholde sig til ved risikovurderingen i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn. Revisor skal i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn følge kravene som anført i ISA 540 (Revised). Risikovurderingen omfatter *risikovurderingshandling*er samt en *identifikation og vurdering af risiciene for væsentlig fejlinformation*. Dette omfatter derfor i første omgang, i relation til afhandlingens problemstilling, et kendskab til den regnskabsmæssige begrebsramme og et kendskab til virksomhedens forretningsområde.

Det er blevet belyst, at den skønsmæssige usikkerhed kan påvirkes af den regnskabsmæssige begrebsramme, da denne kan indeholde komplekse og subjektive elementer, som i sidste ende kan påvirke den skønsmæssige usikkerhed. Dette leder videre til, at der kan foreligge høj grad af kompleksitet, som kan påvirke den skønsmæssige usikkerhed i en positiv og negativ retning som følge af vurderingen om behovet for omfanget af kompleksitet i modellerne. Det regnskabsmæssige skøn og den skønsmæssige usikkerhed kan udover kompleksiteten blive påvirket af subjektivitet og manglende neutralitet hos ledelsen. Dette som følge af, at modeller, data og forudsætninger kan være påvirket af subjektive overvejelser fra ledelsen, hvori ledelsen kan have et incitament til mere positive vurderinger. Vurderingen af den iboende risiko under ISA 540 (Revised) bygger derfor på en vurdering af *skønsmæssig usikkerhed*, *kompleksitet* og *subjektivitet*. Her bør det af revisor overvejes, hvordan *metode*, *forudsætninger* og *data* udøver indflydelse på disse elementer og dermed den skønsmæssige usikkerhed.

4 Behandling af forsikringskontrakter i dag

For at undersøge hvordan ændringen i regnskabspraksis påvirker graden af den iboende risiko, er det nødvendigt at opnå en forståelse for den nuværende regnskabspraksis for at kunne identificere, hvilke praksisændringer revisor står over for ved ikrafttrædelsen af IFRS 17. Kapitlet vil derfor indeholde en teoretisk præsentation af, hvordan forsikringskontrakter bliver behandlet i henhold til den nuværende regnskabspraksis. Efterfølgende vil der fremkomme et teoretisk afsnit om behandling af forsikringskontrakter under IFRS 17. Dette kapitel vil således danne grundlag for besvarelse af følgende arbejdsspørgsmål:

Hvordan er nuværende regnskabspraksis for skadesforsikringsselskaber?

4.1 Introduktion

Den internationale regnskabsstandardskomité, IASC, blev grundlagt i 1973 med det formål at udarbejde regnskabsstandarder for at harmonisere den globale regnskabsaflæggelse for at skabe værdi til regnskabsbrugerne. IASC var den komité, der udstedte de internationale regnskabsstandarder, som gik ved navnet IAS – *International Accounting Standards*. Efter 25 år besluttede IASC at lade sig omorganisere, hvormed IASC blev til IASB – *International Accounting Standard Board*. I den sammenhæng besluttede IASB at adoptere standarderne, som IASC havde udstedt, hvorfor nogle standarder fortsat går med navnet IAS. De nyere standarder, som er udstedt efter omorganiseringen, kaldes IFRS - *International Financial Reporting Standards* (IFRS 17 Insurance Contracts. About, n.d.).

Udarbejdelsen af en regnskabsstandard til behandling af forsikringskontrakter var et stort projekt for IASC. Arbejdet begyndte i 1997, og efter omorganiseringen af IASC til IASB i 2001 stod det hurtigt klart, at det ikke var muligt at etablere en forsikringsstandard, som levede op til IASB's målsætning inden for den fastsatte tidsramme. IASB havde ikke mulighed for at skubbe ikrafttrædelsen af standarden, da de europæiske virksomheder skulle aflægge regnskab efter IASB fra 2005, eftersom EU-forordningen nr. 1606/2002 medførte, at børsnoterede virksomheder skal aflægge koncernregnskab efter regnskabsstandarderne udstedt af IASB (EU-forordning nr. 1606/2002). Forsikringsselskaber adskiller sig væsentligt i forhold til andre industrier, hvorfor IASB ikke kunne lade sig inspirere af andre standarder, da disse ikke berørte forsikringskontrakter. Forsikringsselskaberne kunne ikke efterlades

uden en standard og retningslinjer for den regnskabsmæssige behandling af forsikringskontrakter. Derfor valgte IASB at gå på kompromis med udarbejdelsen. Resultatet blev en to-delning af standarden, hvori den første fase resulterede i IFRS 4 - *Forsikringskontrakter*, der blev udstedt i 2004 og anden fase IFRS 17 - *Forsikringskontrakter*, som erstatter IFRS 4, og som i skrivende stund står til at træde i kraft i 2023 (IFRS 17 Insurance Contracts, 2021).

4.2 IFRS 4

4.2.1 Anvendelse af eksisterende standarder inden for IASB

Grundet de begrænsede muligheder for at udarbejde en udtømmende standard har IFRS 4, fase et, til formål at redegøre for den regnskabsmæssige behandling af forsikringskontrakter. IASB har prioriteret at få skabt klar definition af en forsikringskontrakt. Dette i særdeleshed på baggrund af en begrebsforvirring i de eksisterende standarder, da sondringen mellem forsikringskontrakter og finansielle instrumenter har en afgørende betydning for, om den regnskabsmæssige behandling skal ske efter IFRS 4 eller IFRS 9 - *Finansielle instrumenter*, som erstattede IAS 39 i 2018. Implementeringen af IFRS 9 kan for forsikringsselskaberne ske i forlængelse af implementeringen af IFRS 17. For at kunne skabe gennemsigtighed blandt finansielle instrumenter og forsikringskontrakter skal forsikringskontrakter, som indeholder finansielle instrumenter, udskilles af kontrakten og måles til dagsværdi (IFRS 4.7). Finansielle instrumenter er uden for afhandlingens omfang, hvorfor dette ikke berøres yderligere. Resultatet af definitionsproblematikken blev som følgende:

“An insurance contract is a contract under which one party (the insurer) accepts significant insurance risk from another party (the policyholder) by agreeing to compensate the policyholder if a specified uncertain future event (the insured event) adversely affects the policyholder” (IFRS 4. Appendix A, 2004).

Definitionen af en forsikringskontrakt medførte en øget gennemsigtighed for forsikringsselskaberne og andre finansielle institutter, så den regnskabsmæssige behandling blev udført i overensstemmelse med den korrekte begrebsramme. I forlængelse af definitionen indeholder IFRS 4 et appendiks, hvor der foreligger nærmere afklaringer af begrebets betydning. F.eks. hvornår der fremgår en betydelig forsikringsrisiko, så regnskabsaflæggere kan identificere, hvorvidt den pågældende kontrakt opfylder definitionen og derved klassificeres korrekt efter IFRS 4.

Af ovenstående kan det udledes, at skadesforsikringskontrakter som udgangspunkt lever op til ovenstående definition, da forsikringsudbyderen påtager sig betydelige forsikringsrisici for forsikringstager ved at yde erstatning, såfremt den forsikrede begivenhed indtræder. Hvorvidt der er tale om en væsentlig forsikringsrisiko, er specificeret i IFRS 4, hvori det fremgår, at en forsikringsrisiko er væsentlig, såfremt den forsikrede begivenhed medfører, at forsikringsgiver betaler yderligere værdi i scenariet (IFRS 4. Appendix B). I IFRS 4 er det tydeligt, at IASB ikke har kunnet nå at færdiggøre projektet. Dette kommer blandt andet til udtryk ved indregning og måling, hvori standarden foreskriver midlertidige undtagelser fra visse andre standarder (IFRS 4.13). I afsnittet henvises til IAS 8.10-12, hvori det fremgår, at såfremt en specifik standard ikke kan finde anvendelse, skal ledelsen selv udforme og vurdere regnskabspraksis. I Danmark er der nationalt lovgivet på dette område, hvor de danske forsikringsselskaberne er underlagt *bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser*, herefter RBK (Regnskabsbekendtgørelsen).

RBK er en implementering af Solvens II-direktivet, som i sin helhed er et direktiv, der trådte i kraft i 2016 for at skabe en større sikkerhed for, at forsikringsselskaber i de europæiske medlemslande opretholder et minimum solvenskapitalkrav for at skabe sikkerhed imod insolvens hos forsikringsselskaberne (solvens II, 2009). I takt med at der er tale om et direktiv, kan medlemslandene implementere solvens II-direktivet forskelligt i deres nationale lovgivning (Heron, 2020).

Dette medfører, at der eksisterer potentiale for, at de nuværende regnskabsregler er forskellige i de respektive medlemsstater. Ligeledes er der mange nationer uden for Europa, som aflægger regnskab efter IFRS, hvori aktuelle nationale regnskabsregler er gældende (Who uses IFRS Standards?, n.d.). Det er derfor ikke *kun* Topdanmark, Tryg og Alm.Brand, som overgår fra national nuværende regnskabspraksis til IFRS 17. Dette er tilfældet for alle forsikringsselskaber, som aflægger regnskab efter IFRS. Dette medfører ligeledes, at den resterende del af afhandlingens analyser og diskussioner i høj grad vil gøre sig gældende for alle forsikringsselskaber, som aflægger regnskab efter IFRS, selv om der kan være forskelle i, hvorledes solvens II-direktivet er blevet implementeret i de europæiske medlemslande samt i nuværende regnskabspraksis uden for Europa.

4.3 RBK

Grundfundamentet for etableringen af Solvens I begyndte i 1973 ved implementering af direktiv 73/239/EØF af 24. juli 1973, der beskrev rammerne for at have adgang til at drive forsikringsvirksomhed med undtagelse af livsforsikring, som blev præsenteret år senere ved direktiv 79/267/EØF af 5. marts 1979. Solvens I-direktivet kom i to eksemplarer - for skadesforsikring og for

livsforsikring jf. direktiv 73/239/EØF af 5. marts 2002 og 79/267/EØF af 5. marts 2002. Europa-kommissionen fandt dog hurtigt svagheder i Solvens I-direktivet, blandt andet mangler ved en afspejling af den reelle driftsrisiko, hvorfor der blev arbejdet på en ajourføring af Solvens I, som resulterede i Solvens II, der blev vedtaget og gennemført med ikrafttrædelse i Danmark pr. 1. januar 2016. (Solvens II, 2007 og Solvens II, 2011).

Solvens II-direktivet blev i Danmark gennemført ved en tilpasning af RBK; BEK nr 937 af 27/07/2015, *Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser* (Ehenreich, K. et.al, 2017).

Før tilpasningen til Solvens II skulle forsikringsselskaberne forholde sig til præmie - og erstatningshensættelser, men som et resultat af tilpasningen til Solvens II skulle forsikringsselskaberne på skadesforsikringskontrakter nu også forholde sig til risikomargen og fortjenstmargen jf. RBK §§ 21 a og 20 a, som herved var komponenter, der skulle indgå i opgørelsen af forsikringskontrakternes forpligtelser (Notat. Ændring af RBK, 2015, s.3).

Da regnskabsbekendtgørelsen fungerer som den relevante regnskabsmæssige begrebsramme for forsikringsselskaber på nuværende tidspunkt, vil elementerne omkring skadeforsikringshensættelser nu blive gennemgået og forklaret.

4.3.1 Forsikringsklasser inden for skadeforsikring

Først og fremmest, før at forsikringsselskaber kan udøve forsikringsvirksomhed, kræver det, at der opnås en tilladelse til dette (LBKG § 11). Herudover skal forsikringsselskabet ligeledes angive de forsikringsklasser, som de vil udøve forsikringsvirksomhed inden for. Disse er klassificeret efter risici og er for skadesforsikringsklasser oplistet i lov om finansiel virksomhed (LBKG Bilag 7).

4.3.2 Indregningstidspunkt

Indregning af forsikringsforpligtelserne skal ifølge RBK § 63 indregnes fra tidspunktet, hvor forsikringsrisikoen overgår til virksomheden. Af bemærkningerne til bekendtgørelsen fremgår det, at forsikringsrisikoen er tidspunktet, hvor forsikringsrisikoen overgår til virksomheden, (Bemærkninger af 28. marts 2011 §63) hvilket vil sige fra tidspunktet for risikoperiodens begyndelse. Herudover skal forsikringsforpligtelsen igen fjernes fra balancen, når denne er ophørt. Dette vel og mærke i henhold til kontraktbestemmelserne, i forhold til hvornår kontrakten er opfyldt, ophævet eller udløbet (RBK §64).

4.3.3 Præmiehensættelser

4.3.3.1 RBK § 69

Præmiehensættelser efter den generelle metode, herefter RBK § 69, skal opgøres som et skøn over fremtidige betalinger i anledning af forsikringsbegivenheder på baggrund af etablerede skadesforsikringskontrakter med forsikringstager *efter* balancedagen. Nutidsværdien af betalingerne skal samtidig indeholde nutidsværdien af direkte og indirekte omkostninger i form af administration, erhvervelse og skadesbehandlingsomkostninger. Der er her tale om en regnskabspost, som beror på regnskabsmæssige skøn, da nutidsværdien bygger på en tilbagediskontering af fremtidige pengestrømme fra forsikringsbegivenheder, som finder sted efter balancedagen (RBK § 69).

Diskonteringsatsen er i henhold til RBK § 65 a den relevante risikofrie rentekurve, der offentliggøres af EIOPA i medfør af artikel 77 e, stk. 1, litra a, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/138/EF (Solvens II, 2009). Denne diskonteringsats kan både matchtilpasses (MA) og volatilitetsjusteres (VA) hvis der er givet tilladelse til dette efter §126 e, stk. 2 og 3 i lov om finansiel virksomhed (RBK § 65, a stk. 3). VA opgøres ved hjælp af oplyste risikospredte referenceporteføljer, også oplyst af EIOPA. Herudover er det muligt under nuværende praksis, hvis finanstillsynet tillader det, og hvis der vel at mærke oppebæres en separat referenceportefølje på aktivsiden med samme likviditetsforhold som forsikringshensættelserne, at foretage en MA (Solvens II. Kommissionens delegerede forordning, 2015, artikel 49, 52).

Diskonteringsats

Udover at præmiehensættelserne under RBK § 69 skal tilbagediskonteres, skal disse ligeledes indeholde en risikomargen. Risikomargen omhandler en risikovurdering set fra et markedsperspektiv og er i regnskabsbekendtgørelsen defineret som:

Risikomargen

"(...) det beløb, som virksomheden forventeligt vil skulle betale en anden forsikringsvirksomhed for, at denne vil overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle virksomhedens skadesforsikringskontrakter afviger fra de beløb, der er opført under passivposterne 8 og 12, Præmiehensættelser og Erstatningshensættelser". (RBK § 21 a).

I henhold til Solvens II anvendes Cost of Capital-metoden til at beregne risikomargen. Det kan desuden ses i alle tre regnskaber, at de benytter sig af Cost of Capital-metoden. Risikomargen er i henhold til Solvens II det, der udover den risikofrie rente er nødvendigt for at kunne forrente kapitalkravet til forsikringskontrakterne. Forsikringselskaberne udregner risikomargen ved brug af Cost of Capital-metoden ud fra følgende beregning:

$$Risikomargen = CoC \sum_{t=0}^{T-1} \frac{SCR(t)}{(1 + r(t + 1))^{t+1}}$$

- CoC = 6 pct
- r = diskonteringsats på baggrund af værdier fra EIOPA, og
- Solvenskapitalkrav = skal ligge inden for et konfidensinterval på 99.5 pct.

Værdierne, som indgår i beregningen af risikomargen, er under nuværende regnskabspraksis i høj grad fikserede. Først og fremmest anvendes den risikofrie rentekurve, som er oplyst af EIOPA, til at tilbagediskontere afkastkravet i henhold til solvenskapitalkravet. Et solvenskapitalkrav, hvor konfidensintervallet ikke kan korrigeres, men at man her skal indfinde sig på et 99.5 pct konfidensinterval. Herudover er afkastkravet fastsat på en 6 pct rente. I forhold til en rapport fra *Risk Margin Working Party*, som er udgivet af *The Institute and Faculty of Actuaries*, var formålet med risikomargen at skabe en markedskonsistent risiko, som bliver inkorporeret i selve hensættelserne. (Pelkiewicz et.al, 2019, s.4). Dette kommer også til udtryk, da risikomargen i dag tager udgangspunkt i overdragelse af risikoen til en *tredje part*, og hermed hvad en uafhængig som udgangspunkt vil betale for at oppebære risikoen for de pågældende forsikringskontrakter. Herved er risikomargen et værktøj til at værdisætte den usikrede risiko, som eksisterer ved udarbejdelse af hensættelserne. Som ovenstående formel viser, sker der en projektering af solvenskapitalkravet, der hvert år indeholder kapitalomkostningskrav. Kapitalomkostninger, som beskriver de afkastkrav, der forventes igennem finansieringen af solvenskapitalkravet.

En tilbagediskontering af de fremtidige pengestrømme for en gruppe af kontrakter, hvori der indeholdes en risikomargen, efterlader gruppen af kontrakter som enten værende profitable eller tabsgivende. Er gruppen af kontrakter profitable, så er fortjenstmargen residualt, hvorved fortjenstmargen i sin helhed udgør den overskydende profit i gruppen af kontrakter. Her skal det bemærkes, at præmiehensættelser omhandler risikoperioden efter regnskabsafslutning, hvorfor fortjenstmargen er profitten vedrørende kontrakternes ikke-forløbne dele af dækningsperioderne. (RBK § 20 a).

4.3.3.2 RBK § 69 a

Ved opgørelsen af præmiehensættelserne, er det væsentligt at bemærke, at det er muligt at benytte den forenkede metode, herefter RBK § 69 a, som beskrevet i RBK § 69 a, stk. 2-4, hvis forsikringskontrakter har en risikoperiode på et år eller mindre. Her skal det bemærkes, at det er en forudsætning for at benytte RBK § 69 a, at forsikringssselskaberne ikke indregner fortjenstmargen for de pågældende forsikringer i opgørelsen af virksomhedens kapitalgrundlag (RBK § 95, stk.5). En bestemmelse, som Forsikring og Pension havde givet udtryk for, at de ønskede at få fjernet i henhold til deres høringssvar (Nye regler for forsikringssselskaber, 2018). Bestemmelsen blev dog ikke fjernet i ændringsbekendtgørelsen, hvorfor bestemmelsen fortsat finder sted. Dette medfører, at fortjenstmargen ikke kan medregnes i opgørelsen af virksomhedens kapitalgrundlag ved brug af RBK § 69 a til opgørelse af præmiehensættelser på skadesforsikringskontrakter. Det bør samtidig nævnes, at RBK § 69 a også kan benyttes, hvis præmiehensættelserne tilnærmelsesvis vil nå samme værdi som efter § 69 (RBK § 69 a).

Centralt i forhold til benyttelse af RBK § 69 a er, at denne udelukkende kan anvendes på præmiehensættelser og ikke erstatningshensættelser. Opgørelsen baserer sig på et forenklet alternativ til RBK § 69. En mere simpel tilgang, som baserer sig på en forholdsmæssig fordeling af bruttopræmieindtægten, hvorved der hensættes en præmiereserve for bruttopræmieindtægten efter balancedagen. Dette betyder, at der ikke foreligger noget regnskabsmæssigt skøn i forhold til estimering af fremtidige ukendte pengestrømme ved denne opgørelse, men at man blot ser på forsikringskontraktens bruttopræmieindtægter inden regnskabsafslutning, hvorved en forholdsmæssig præmiereserve for tilgodehavende præmier efter regnskabsafslutning etableres. Her bør det desuden noteres, at der i præmiereserven kan fradrages erhvervelsesomkostninger, som hidrører fra forsikringskontraktens stiftelse (RBK § 69, stk. 3.).

4.3.4 Erstatningshensættelser

Modsat præmiehensættelser, som omhandler hensættelser til forventede betalinger på grund af forsikringsbegivenheder *efter* balancedagen, så er erstatningshensættelser forventede betalinger på grund af forsikringsbegivenheder *før* balancedagen og fra tidligere år. Dette betyder, at der skal hensættes til forventede fremtidige betalinger på baggrund af skader, som har fundet sted, og som er anmeldt, samt for forventede fremtidige betalinger på baggrund af skader, som har fundet sted, men som endnu ikke er anmeldt. På samme måde som ved præmiehensættelserne skal direkte og indirekte omkostninger til afvikling af erstatningerne indgå. RBK § 70, stk 2 beskriver hvordan hensættelserne skal opgøres. Her med *udgangspunkt i erstatningsbeløb og omkostninger efter:*

”en sag-for-sag vurdering af anmeldte forsikringsbegivenheder, der i det mindste skal omfatte alle anmeldte forsikringsbegivenheder af betydelig omfang” (RBK § 70, stk. 2, nr.1).

Som nævnt, består erstatningshensættelser af hensættelser i forhold til fremtidige betalinger for skader, som er blevet anmeldt, og for skader som ikke er blevet anmeldt, men hvor skaden er sket i regnskabsåret eller tidligere. RBK § 70, stk. 1, nr. 1. omfavner gruppen af skader, der har været anmeldt før balancedagen.

Foruden RBK § 70 stk. 2, nr. 1 eksisterer erfaringsbaserede skøn i RBK § 70, stk. 2, nr. 2, og dermed regnskabsmæssige skøn, som man som revisor skal forholde sig til:

IBNER

”et erfaringsbaseret skøn over utilstrækkeligt oplyste forsikringsbegivenheder, der har været genstand for en sag-for-sag vurdering” (RBK § 70, stk. 2, nr. 2).

Som nævnt består skønnet over ikke-oplyste forsikringsbegivenheder af erfaringer, som forsikringsselskabet har i henhold til manglende oplysninger i forbindelse med anmeldelser. Det beror derfor ikke på et skøn over fremtidige begivenheder, men er derimod et erfaringsbaseret skøn, som herved baserer sig på erfaringer i forhold til tidligere år, netop i forhold til hvad der anmeldes utilstrækkeligt. Herudover består erstatningshensættelser også af:

”et erfaringsbaseret skøn over forsikringsbegivenheder, som er indtruffet inden balancedagen, men som er uanmeldte på tidspunktet for regnskabet's udarbejdelse”

(RBK § 70, stk. 2, nr. 4).

IBNR

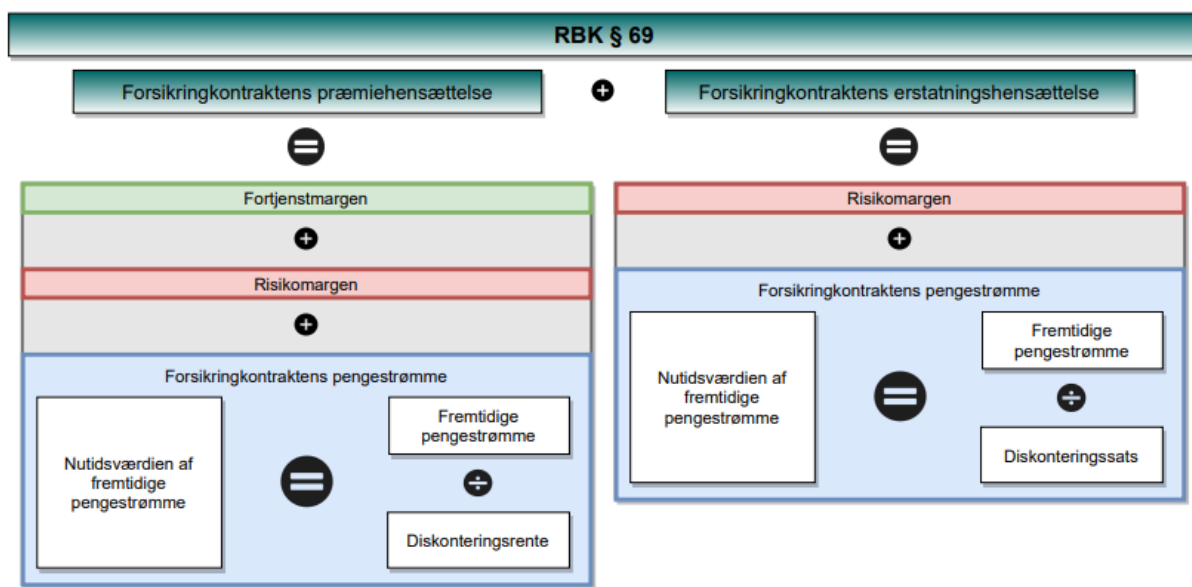
Igen er det her et erfaringsbaseret skøn, som skal vurdere hensættelsesniveauet for forsikringsbegivenheder, som er indtruffet, men som først anmeldes efter regnskabet's udarbejdelse.

Ved brug af RBK § 69 a til opgørelse af præmiehensættelser undgår man at opgøre præmiehensættelserne ud fra estimering af fremtidige pengestrømme. Denne metode kan som nævnt ikke blive benyttet ved opgørelse af erstatningshensættelser. Hvis der ikke skal finde nogen diskontering af erstatningshensættelsen, kræver dette, at den fremtidige afvikling af erstatning forfalder indenfor et år, eller at en tilbagediskontering ikke giver mening i forhold til pengestrømmenes beløb (RBK § 72 stk 4.).

4.3.5 Opsamling på opgørelsesmetoder

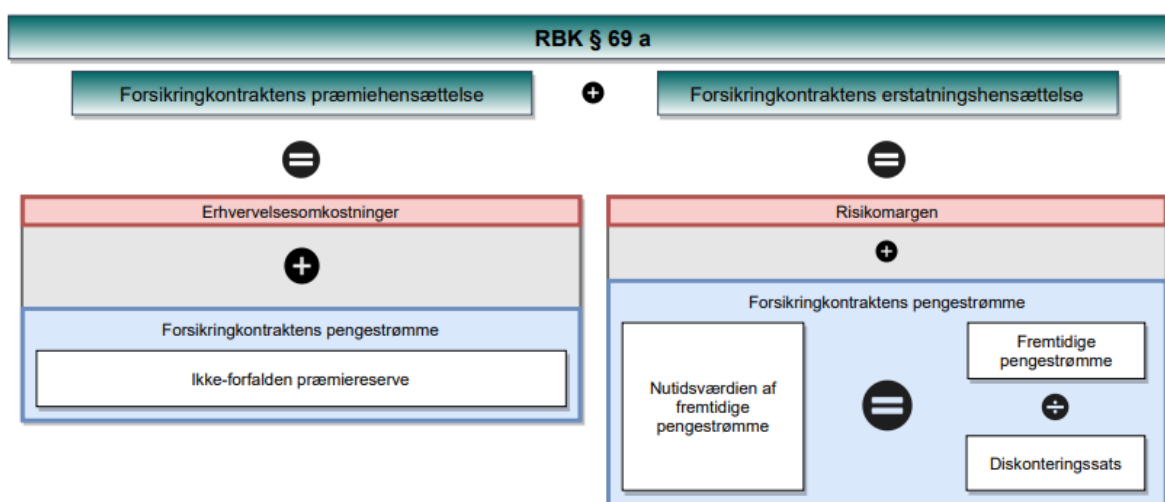
Opgørelsen for skadeforsikringskontrakternes hensættelser kan samlet set illustreres nedenstående ud fra både RBK § 69 og RBK § 69 a.

Brugen af RBK § 69 ser ud som følger:

Figur 4-1 – Egen tilvirkning efter RBK § 69

Brugen af RBK § 69 a ser ud som følger:

Figur 4-2 – Egen tilvirkning efter RBK § 69 a

4.4 Øvrige betragtninger

I sammenhæng med opgørelse af skadesforsikringskontrakternes hensættelser skal forsikringselskaberne i tråd med Solvens II-direktivet etablere et kapitalgrundlag, som lever op til solvenskapitalkravet. Der skal herved etableres en sikkerhed for, at hensættelserne er tilstrækkelige til at reducere risikoen for insolvens tilstrækkeligt. Både risikomargen og fortjenstmargen kan indregnes i kapitalgrundlaget. Fortjenstmargen som nævnt kun hvis RBK § 69 benyttes.

Solvenskapitalkravet kommer også til syne i risikomargen, hvor der udover et afkastkrav på 6 pct. og den risikofrie rente som oplyst af EIOPA, eksisterer et solvenskapitalkrav i beregningen. Solvenskapitalkravet er på mange måder essensen af Solvens II, da hovedformålet var at skabe en reguleringsramme omkring kapitalkravet, som forsikringselskaberne skal opretholde for at mindske risikoen for insolvens. En implementering af Solvens II igennem RBK medførte ligeledes, at der blev etableret en strømlining igennem opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser og solvenskapitalkravet. Det vil sige, at forsikringselskaber ikke behøver, under RBK, at lave særskilte beregninger for diskonteringsraten og risikomargen, som indgår i solvenskapitalkravet. Kapitalkravet er en kompleks størrelse og tager udgangspunkt i aggregerede niveauer og er samtidig allokeret ud på de forskellige forretningsled. Det vil sige, at solvenskapitalkravet indeholder forskellige allokerede parametre for livsforsikring og skadeforsikring, som til sidst bliver samlet. Dette vel at mærke, hvis forsikringselskabet både opererer inden for livs- og skadeforsikring. Da denne afhandling tager afsæt i skadeforsikring, vil risikoparametrene inden for solvenskapitalkravet til skadeforsikring udelukkende blive behandlet. Solvenskapitalkravet til skadeforsikring består af tre forskellige risici, der er blevet inkorporeret. *Premium Reserve Risk*, hvor risikoen for, at mængden og størrelsen på erstatningsudgifterne vil overstige præmieindbetalingerne, og hvor *Reserve Risk* omfatter risikoen for, at hensættelserne i sin helhed vil blive fejlestimeret. Herudover er *Lapse Risk* rettet mod bortfaldsrisikoen og de omkostninger, som er forbundet hermed. Sidst men ikke mindst eksisterer *Catastrophic Risk (CAT)*, som omhandler risikoen for, at store katastrofer sker, og hvorved store tab som følge af katastrofen vil ske. CAT, som afhandlingen primært vil tage udgangspunkt i, i forbindelse med at undersøge klimaforandringerne påvirkning på den iboende risiko. Solvenskapitalkravet ligger på et 99.5 pct. konfidensinterval, og tilnærmer sig derved 99.5

pct. value at risk (VaR) ved en solvensdækning på 100 pct. Det vil sige, at hvis et forsikringselskab opretholder et kapitalkrav, som er lig solvenskapitalkravet, vil forsikringselskabet med 99.5 pct. sikkerhed kunne imødegå sine forpligtelser inden for de næste 12 måneder. Konfidensintervallet bygger på en ekspertvurdering af, at forsikringselskabet ud fra det givne solvenskapitalkrav med 99.5 pct. sikkerhed vil kunne modstå en *200 års-begivenhed*.

Udover solvenskapitalkravet har mange forsikringselskaber i dag reduceret deres risiko for eksponeringen over for store katastrofer, som vil kunne resultere i store erstatningsudbetalinger. Så selv om forsikringselskaberne igennem solvenskapitalkravet med 99.5 pct. sikkerhed vil kunne imødegå deres forpligtelser de næste 12 måneder, hvor konfidensintervallet tager udgangspunkt i en 200 års-begivenhed, så er forsikringselskaberne yderligere forsikret mod en sådan begivenhed, da de igennem genforsikringsaftaler er forsikret mod disse hændelser. Dette, da genforsikring i al sin enkelthed går ud på at videregive de risici, som eksisterer ved sådanne katastrofer, hvorved genforsikringselskabet påtager sig forpligtelserne, hvis sådanne hændelser skulle ske.(Alm.brand. Årsrapport, 2018, s .21). Afhandlingen behandler ikke indregning, måling m.v af genforsikringskontrakter, men forholder sig blot overordnet til genforsikring, og i særdelshed hvordan klimaforandringer påvirker risikoen ved genforsikring.

Genforsikring

Forsikringsprodukternes hale kommer til udtryk i forhold til afspejlingen af risikoperioden, som løber efter den reelle kontraktsgrænse, der er nedskrevet i forsikringskontrakten. Et eksempel herpå kan nævnes i forhold til en løløreforsikring. Her vil der som oftest gå relativt kort tid, fra en genstand f.eks. bestjæles til at begivenheden anmeldes. Dette efterlader et relativt kort tidsrum (hale), hvori begivenheden som oftest anmeldes. Modsat, så vil der som oftest gå længere tid, fra at en arbejdsskade kan forbindes direkte til skadesbegivenheden, hvorfor denne produkttype indeholder en længere hale. Herved etableres forskellige forsikringsrisici, som er tæt knyttet til den hale, som selve forsikringsklassen og produktet har. Langhalede brancher, og dermed langhalede forsikringsprodukter, er kort sagt brancher, hvor der går lang tid, fra begivenheden finder sted, til de afsluttes. Denne hale tages der højde for i forsikringselskabernes hensættelser, hvorved at hensættelsesniveauet for 2020 indeholder hensættelser til dækning af udbetalinger vedrørende tidligere perioder.

Hale

5 IFRS 17 - Forsikringskontrakter

Tidligere kapitel i henhold til IFRS 4 og regnskabsbekendtgørelsen etablerede et fundament til at kunne forstå den regnskabsmæssige behandling af skadesforsikringskontrakter anno 2021. For at kunne vurdere og analysere, hvordan revisor i fremtiden skal identificere og vurdere den iboende risiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn ved skadesforsikringskontrakter, er det nødvendigt at få klarlagt, hvordan forsikringsselskaberne skal behandle disse kontrakter regnskabsmæssigt under IFRS 17. Formålet med dette kapitel er derfor at få klarlagt hovedprincipperne i IFRS 17 samt de grundelementer, som er nødvendige for at kunne svare fyldestgørende på problemformuleringen. Dette leder videre til besvarelsen af følgende arbejdsopgave:

Hvordan ændrer regnskabspraksis sig fra nuværende til IFRS 17?

5.1 Introduktion

Som tidligere beskrevet bestod udarbejdelsen af en regnskabsstandard af to faser, hvor IFRS 4 fungerede som fase et, da denne på grund af manglende tid til at etablere en gennemgribende standard, på daværende tidspunkt resulterede i en objektiv begrænset standard, som hermed lod sig vente på en fyldestgørende standard til at lappe de eksisterende huller i IFRS 4. Resultatet blev som nævnt IFRS 17. Intentionen var fra begyndelsen at få skabt en standard, som ville skabe en mere konsistent måde at opgøre forsikringskontrakterne på. Dette også i særdeleshed, i forhold til at der ikke har været en regnskabsstandard, som har haft forsikringskontrakter inden for dets formål, og at opgørelsesmetoderne derfor har måttet trække på andre eksisterende standarder. Ved at etablere IFRS 17, som definerer klar regnskabspraksis for indregning og måling af forsikringskontrakterne, skabes der således også mere konsistens, transparens og sammenlignelighed på tværs af lande, da forsikringsselskaber, uafhængig af nationalitet, skal følge samme principper. Dette, hvis forsikringsselskabet aflægges IFRS-regnskab.

Selvom IFRS 17 bliver introduceret og samtidig er etableret i relation til tidligere regnskabspraksis i form af Solvens II-direktivet, skal forsikringsselskaberne fortsat efter 2023 udarbejde et solvensregnskab til opfyldelse af solvenskapitalkravet. Dette kan muligvis skabe nogle konflikter i forhold til de værdier, der både stilles krav til i IFRS 17, samt i Solvens II-direktivet, hvilket senere vil blive behandlet yderligere.

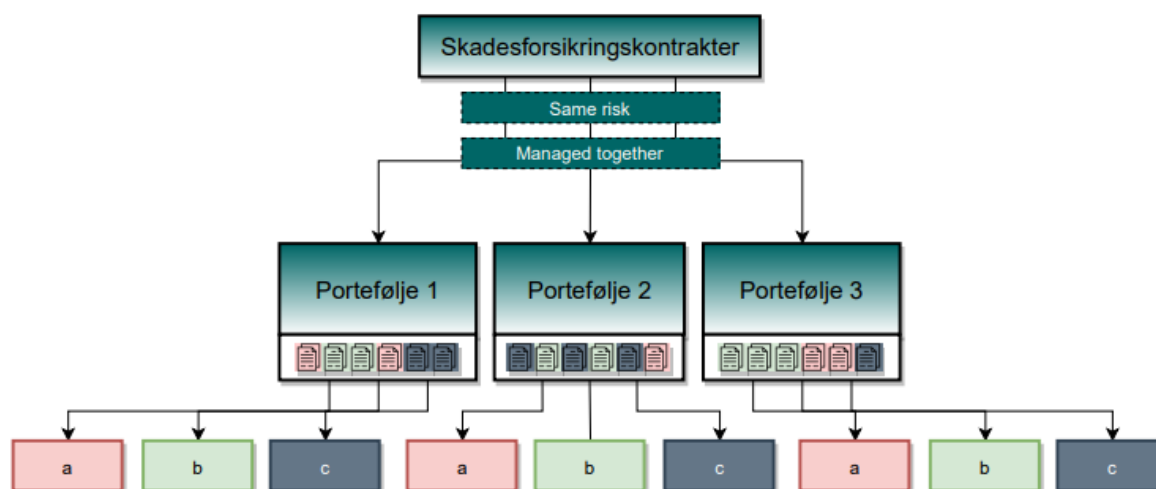
5.2 Opdeling af kontrakter

En helt central ændring til den nuværende praksis for behandling af forsikringskontrakter, består i opdeling af forsikringskontrakter i porteføljer samt en efterfølgende opdeling, som er centreret omkring forsikringskontraktens lønsomhed. Forsikringskontrakter kan udelukkende blive placeret i samme portefølje, hvis de lever op til kravet om *same risk* og *managed together* (IFRS 17.14). Efter forsikringskontrakterne er blevet placeret i porteføljer, skal de yderligere opdeles, i henhold til om de ved tegning er:

- a) *Onerous*
- b) *no significant possibility of becoming onerous*
- c) *remaining*.

(IFRS 17.16)

Her skal det noteres, at forsikringskontrakter udelukkende kan placeres i samme ovenstående kategorier, hvis de er tegnet inden for det samme år. Dette vil medføre en yderligere aggregering, hvor en yderligere opdeling af; *"onerous"*, *"no significant possibility of becoming onerous"* og *"remaining"* opdeles i grupper, hvor kontrakter kun kan placeres sammen, hvis de er tegnet inden for samme år. Sidste opdeling vil ikke yderligere blive behandlet, da størstedelen af skadesforsikringskontrakter har en dækningsperiode på et år, hvorfor dette ikke forekommer relevant. Opdelingen under IFRS 17 kan illustreres som følgende:

Figur 5-1 – Egen tilvirkning efter IFRS 17

5.3 Indregningstidspunkt

Når IFRS 17 træder i kraft, skal indregningen af forsikringskontrakterne være første dato af følgende:

- a) *The beginning of the coverage period of the group of contracts;*
- b) *The date when the first payment from a policyholder in the group becomes due;*

Dette er vel at mærke, hvis der ikke er tale om tabsgivende kontrakter. Disse skal nemlig indregnes allerede ved indgåelse af kontrakten. Dette kommer til udtryk som følge:

- c) *for a group of onerous contracts, when the group becomes onerous (IFRS 17.25).*

Disse mulige indregningstidspunkter er en ændring til de eksisterende regler, hvor forsikringsselskaberne, som tidligere nævnt i henhold til RBK § 63, skal indregne forpligtelserne på tidspunktet, hvor forsikringsrisikoen overgår til virksomheden. Indregningskriterierne i IFRS 17 medfører dermed, at forsikringsselskaber skal skelne mellem den først faldende dato af de ovenstående ved etablering af en ikke-tabsgivende kontrakt. Desuden bør det ligeledes tilføjes, at indregning af tabsgivende kontrakter er i overensstemmelse med de allerede gældende kriterier for indregning af tabsgivende kontrakter i henhold til IFRS 15 - *omsætning fra kontrakter med kunder*.

5.4 Tabsgivende kontrakter

Til at vurdere om der er tale om tabsgivende kontrakter eller ej, er det nødvendigt, både i nuværende regnskabspraksis og i IFRS 17, at forholde sig til de fremtidige pengestrømme, som forsikringskontrakterne genererer. I henhold til IFRS 17 er det beskrevet, at en forsikringskontrakt, som opnår negative pengestrømme igennem større udbetalinger end indbetalinger, er tabsgivende. Udbetalinger, som består af omkostninger ved etablering af kontrakten samt udbetalinger som konsekvens af erstatninger ved forsikringsbegivenheder. Som et forsigtighedsprincip resultatføres differencen mellem indbetalinger og udbetalinger for tabsgivende kontrakter ved første indregning. Dette er ikke nyt i forhold til RBK. Da der ikke eksisterer en yderligere opdeling i de tre grupper under nuværende regnskabspraksis vil der udelukkende i nuværende praksis i henhold til regnskabsbekendtgørelsen blive hensat til tabsgivende kontrakter, hvis de samlede tabsgivende kontrakter overstiger de profitable kontrakter. Dette er ikke tilfældet i IFRS 17, da forsigtighedsprincippet kombineret med implementeringen af den yderligere opdeling medfører, at der i de enkelte porteføljer vil blive hensat til de tabsgivende kontrakter, som den enkelte portefølje

indeholder. Der hensættes derfor ikke kun til tabsgivende kontrakter i IFRS 17, hvis de tabsgivende kontrakter overstiger de ikke-tabsgivende på et samlet niveau for alle skadesforsikringskontrakter inden for porteføljen, men det bliver snarere en vurdering af de enkelte porteføljers lønsomhed.

5.5 Præmiehensættelser

5.5.1 BBA

Den generelle metode som IFRS 17 omhandler i forhold til måling af forsikringskontrakterne, indeholder flere forskellige relevante komponenter, som i dette afsnit vil blive specificeret. Ved brug af den generelle metode - Building Block Approach, herefter BBA, måles skadesforsikringskontrakternes hensættelsesforpligtelser med indhold af følgende parametre:

- Nutidsværdien af fremtidige pengestrømme
- Risikojustering
- Ikke-realiseret profit (CSM)

(IFRS 17.32)

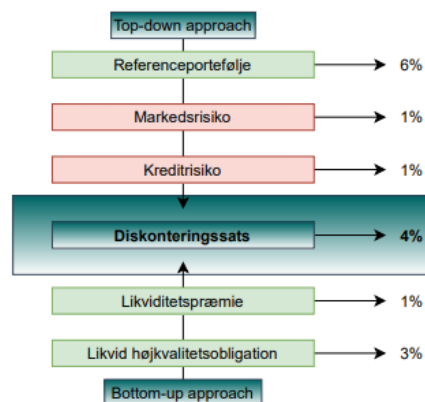
Ved beregning af nutidsværdien af fremtidige pengestrømme tilbagediskonteres de fremtidige pengestrømme ud fra en diskonteringsats. Kontraktens pengestrømme består af en nettoværdi af alle indbetalinger, udbetalinger, indtægter og udgifter, som kan relateres direkte til selve kontrakten. Nettoværdien af de fremtidige pengestrømme skal tilbagediskonteres med en diskonteringsats netop for at afspejle tidsværdien af penge. Tilbagediskontering af fremtidige pengestrømme, og dermed estimeringen af den fremtidige forpligtelse, forekommer ikke som en ny tankegang i forhold Solvens II og herved RBK. Her blev det nævnt, at denne opgørelse, og dermed dette skøn i nuværende praksis, også skal foretages. Dette vel at mærke kun, når RBK § 69 a ikke bliver taget i brug i forhold til nuværende praksis omkring præmiehensættelser. Udover et skøn over nutidsværdien af fremtidige pengestrømme etableres der i IFRS 17, i forhold til BBA, nogle justeringer, som er væsentlige at forstå. Dette for at kunne forstå ændringen til nuværende praksis og dermed ændringer i forhold til regnskabsmæssige skøn, som ved ikrafttrædelsen af IFRS 17 skal foretages ved brug af BBA. En af de centrale forskelle i forhold til estimeringen af nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme er netop her ved selve diskonteringsatsen. I RBK § 65 a fremgår, at forsikringsselskaberne skal følge den rentefrie rentekurve, som er opgivet af EIOPA. Dette er ikke tilfældet i IFRS 17, da

Diskonteringsats

diskonteringssatsen skal fastsættes ud fra oplyste parametre og forudsætninger. Den er under IFRS 17 nemlig principbaseret, og der kan anvendes en *top-down* og *bottom-up approach* (IFRS 17.36). Ved brug af bottom-up approach tages der udgangspunkt i en risikofri likvid højkvalitetsobligation, hvor likviditetspræmien herefter justeres, og dermed tillægges, for at afspejle likviditetsforholdene i forsikringskontrakterne (IFRS 17.196 BC). Ved top-down approach tages der udgangspunkt i en referenceportefølje, som herefter justeres for markedsrisiko og kreditrisiko, for at afspejle forsikringskontrakternes reelle risiko. Det skal dog noteres, at referenceporteføljen skal vælges ud fra likviditetsforhold, som er i nogenlunde overensstemmelse med forsikringsselskabets pågældende gruppe af forsikringer (EIOPA's analysis of IFRS 17, 2018, s. 29).

(Seghouani et. al, 2020).

Begge metoder er illustreret i det følgende:

Figur 5-2 – Egen tilvirkning IFRS 17

Fastsættelsen af diskonteringssatsen tager derfor i høj grad udgangspunkt i samme principper som under nuværende praksis, blot ikke ud fra forhåndsbestemte værdier.

På samme måde som ved diskonteringssatsen læner risikojusteringen i IFRS 17 sig op ad risikomargen i RBK. Her skal risikojusteringen heller ikke opgøres ud fra fikserede værdier længere. Risikojusteringen skal ligesom risikomargen under RBK også justere estimeringen af nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme, så de afspejler den risiko, som forsikringsselskaberne oppebærer. En risiko, som afspejler usikkerheden i de fremtidige pengestømme, og som kan tilføres af ikke-finansielle risici. Som konsekvens af

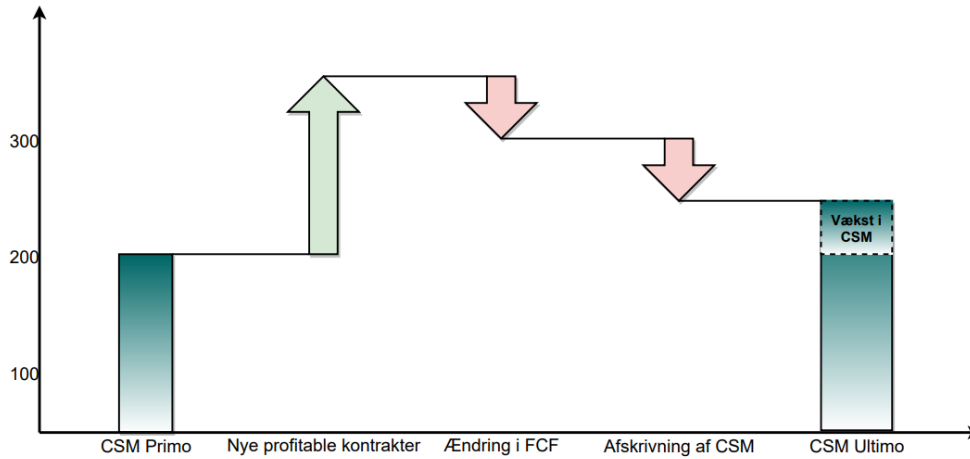
Risikojustering

en bevægelse mod en mere principbaseret standard, så skal risikojusteringen, modsat risikomargen, ikke bygge på fikserede værdier. En bevægelse mod en mere subjektiv og virksomhedsspecifik tilgang skal risikojusteringen ligeledes bygge på mere virksomhedsspecifikke risikoparametre i forhold til forsikringskontrakterne. Dette betyder samtidig også, at det ikke er forudbestemt, at Cost of Capital-metoden skal lægge til grund for udformningen af risikojusteringen. Risikojusteringen er derfor, modsat risikomargen under RBK, mere principbaseret og selskabsspecifik i forhold til forsikringsselskabernes egen risikoaversion, da den ikke bygger på markedskonsistent risiko, med fokus på overførsel af risiko til en *tredje part*. (IFRS 17.37).

Dette medfører, at der er tale om risici i forhold til kontraktens indtægter og udgifter, vel og mærke på baggrund af ikke-finansielle forhold, som der derfor skal justeres for i nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme. Når de fremtidige pengestrømme er blevet tilbagediskonteret og risikojusteret, så ender man ligesom under nuværende regnskabspraksis frem til en enten tabsgivende eller profitabel kontrakt. Kontraktens overskydende profit, som under RBK blev betegnet som fortjenstmargen, er under IFRS 17 CSM.

CSM (Contractual Service Margin) er defineret i IFRS 17 som værende en repræsentation af ikke-realiseret fremtidig profit, som forsikringskontrakterne i kontrakttiden vil tilføre. CSM skal ikke beregnes for hver enkelt kontrakt, men for en samlet gruppe af forsikringer. Dette leder tilbage til aggregeringsniveauerne, hvor CSM derfor har en tæt relation til dette. CSM skal nemlig beregnes på de forskellige grupper i de forskellige porteføljer. En negativ CSM for den pågældende gruppe vil resultere i tabsgivende kontrakter for gruppen, hvorved tabet skal resultatføres, idet den bliver tabsgivende. Grupper af kontrakter med positiv CSM skal indeles i henholdsvis; "*no significant possibility of becoming onerous*" og "*remaining*", hvor profitabiliteten i gruppen er afgørende for, hvor den placeres. Dette, da mindre profitable kontrakter vil blive placeret i; "*remaining*", da der er større sandsynlighed for, at disse vil blive tabsgivende. Både ændringen i estimeringen af nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme samt ændring i risikojustering og ændring i CSM vil blive resultatført. Det vil sige, at ændringen fra primo til ultimo skal resultatføres. En ændring som kan ses ud fra følgende:

CSM

Figur 5-3 – Egen tilvirkning efter IFRS 17

Som figuren illustrerer, udgør CSM det resterende beløb mellem de risikojusterede, tilbagediskonterede pengestrømme. Dette medfører, at CSM ved første indregning ikke har nogen effekt på resultatopgørelsen, men at de løbende ændringer i CSM ved efterfølgende målinger vil have en effekt på resultatopgørelsen og ikke kun på balancen. CSM skal opgøres hvert år (IFRS 17.44). Her er det væsentligt at holde sig for øje, hvordan forsikringselskabernes løbende drift i forhold til opretholdelse, indgåelse og justeringer i løbende forsikringskontrakter forløber, og hermed hvordan forsikringskontrakternes CSM årligt forholder sig. Udviklingen i de enkelte porteføljer og grupperes CSM bliver nemlig meget påvirket af disse faktorer. For at et forsikringselskab kan opretholde en fornuftig CSM, er det nødvendigt hele tiden at etablere nye profitable forsikringskontrakter, som ikke er tabsgivende. Dette på baggrund af, at forsikringskontrakternes CSM løbende bliver resultatført, hvorfor en opretholdelse af f.eks. 100 profitable kontrakter inden for en gruppe vil medføre et tab i forsikringsporteføljens CSM fra primo til ultimo, da der ikke etableres nye profitable kontrakter, som kan kompensere for det løbende resultatførte CSM fra de eksisterende kontrakter.

(IFRS 17.44)

Selv om der eksisterer nogle forskelle fra RBK til IFRS 17, i forhold til hvordan de nye opdelinger og CSM spiller sammen, så bygger CSM på præcis samme fundament som fortjenstmargen under IFRS 17 - nemlig den overskydende profit, efter de fremtidige pengestrømme er blevet tilbagediskonteret og risikojusteret.

5.5.2 PAA

Som nævnt i afsnit 4.3.3.2 omkring RBK § 69 a har forsikringsselskaberne i forhold til nuværende praksis mulighed for at anvende et forenklet alternativ til opgørelsen af forsikringshensættelserne på skadesforsikringskontrakterne. Dette vel at mærke på præmiehensættelser, hvor der som nævnt skønnes over forsikringsbegivenheder, som finder sted efter balancedagen. Dette er også tilfældet i IFRS 17. Her er det nemlig også muligt for forsikringsselskaberne at benytte sig af et forenklet alternativ og dermed afvige fra BBA ved opgørelsen af præmiehensættelser. Dette forenklete alternativ betegnes PAA (Premium Allocation Approach) og kan tages i brug:

- Hvis brugen af PAA vil resultere i tilnærmelsesvis samme værdier, som ved brugen af BBA, eller
- Hvis alle forsikringskontrakterne i den pågældende portefølje har en dækningsperiode på et år eller mindre.

Ved brugen af PAA skal hensættelsen for fremtidige forpligtelser, som forsikringskontrakten indeholder, udgøres af en mere simpel opgørelse. Her er det "blot" en simpel pro-rata hensættelse af forsikringskontraktens forpligtelser, som baserer sig på ikke-forfaldne præmieindtægter, ligesom tilfælde ved brug af RBK § 69 a. Forpligtelsen bliver herved udgjort af denne reserve til ikke-forfaldne præmier kombineret med erhvervelsesomkostninger.

Under RBK § 69 a havde forsikringsselskaberne mulighed for at fradrage erhvervelsesomkostningerne i opgørelsen af præmiehensættelsen. Dette er stadigvæk muligt under PAA i IFRS 17. Herudover er det nu muligt for forsikringsselskaberne at aktivere disse erhvervelsesomkostninger i stedet og herved amortisere erhvervelsesomkostningerne henover en forventet kontraktperiode frem for at resultatføre erhvervelsesomkostningerne ved første indregning. (IFRS 17.59a).

*Erhvervelses-
omkostninger*

Herudover er der tilføjet et element i forhold tabstest, og her hvordan forsikringsselskaberne skal vurdere, om der foreligger et tab. Hvis der opstår *facts and circumstances*, som indikerer, at en kontrakt skulle være tabsgivende, så skal forsikringsselskaberne beregne forskellen mellem:

Tabstest

- the carrying amount of the liability for remaining coverage determined applying paragraph 55; and

- the fulfilment cash flows that relate to remaining coverage of the group, applying paragraphs 33–37 and B36–B92. However, if, in applying paragraph 59(b), the entity does not adjust the liability for incurred claims for the time value of money and the effect of financial risk, it shall not include in the fulfilment cash flows any such adjustment. (IFRS 17.57)

Forsikringselskaberne skal derfor benytte sig af en estimering af fremtidige pengestrømme for at kunne vurdere, om gruppen af kontrakter er blevet tabsgivende som følge af ændringer i *facts and circumstances*. På denne måde kan man ikke helt se sig fri fra overvejelser omkring BBA, selv om et forenklet alternativ igennem PAA anvendes.

5.6 Erstatningshensættelser

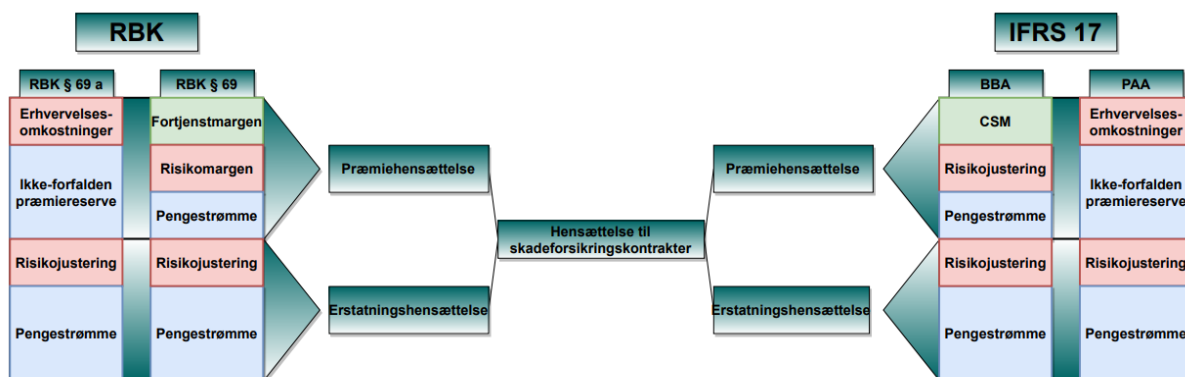
PAA kan udelukkende benyttes ved opgørelsen af præmiehensættelser, ligesom tilfældet er i nuværende praksis. Dette medfører samtidig, at PAA ikke kan bruges på erstatningshensættelserne under IFRS 17, hvorfor BAA's principper vil fungere som metoden til at indregne og måle erstatningshensættelser under IFRS 17.

Ved erstatningshensættelser efter BBA's principper skal der opgøres en nutidsværdi af de fremtidige pengestrømme, som ligeledes skal risikojusteres. Dette medfører, at dette også er fremgangsmåden for erstatningshensættelser efter BBA. Erstatningshensættelserne er ligesom under RBK en estimering af udbetalinger til skadesbegivenheder, som har fundet sted i indeværende regnskabsår eller tidligere (IFRS 17. s.41). Dette medfører også, at IBNR og IBNER stadigvæk vil være et fokusområde i IFRS 17 omkring erstatningshensættelser. Erstatningshensættelser følger regnskabspraksis omkring generelle hensættelser i IAS 37 – *Hensatte forpligtelser, eventualforpligtelser og eventualaktiver* (IFRS 17.IN 7B).

Skadesforsikringshensættelser består ligesom under RBK af både præmie- og erstatningshensættelser. Erstatningshensættelser indgår derfor ved efterfølgende måling, både ved brugen af BBA og PAA. Hensættelser til skadesforsikringskontrakter er en kombination af præmie- og erstatningshensættelser. Dette kommer til udtryk, da der på hver balancedag skal foretages en genmåling af den regnskabsmæssige værdi af hver gruppe af forsikringskontrakter. Her skal der ske en opgørelse af summen af forpligtelser vedrørende præmie- og erstatningshensættelser på balancedagen.

5.7 Opsamling på ændring fra RBK til IFRS 17

Nedenstående figur opsummerer hvordan opgørelsen under IFRS 17 ser ud. Ligeledes er figuren en illustration på, at rammerne for opgørelse af skadesforsikringskontrakter under RBK og IFRS 17 i store træk er identiske:

Figur 5-4 – Egen tilvirkning efter RBK & IFRS 17

Selvom rammerne i store træk er identiske, eksisterer dog nogle detaljerede justeringer, som muligvis vil kunne have indflydelse på de skønsmæssige overvejelser og den iboende risiko i forbindelse med opgørelsen af skadesforsikringskontrakter, som senere vil blive behandlet.

Først og fremmest skal forsikringselskaberne i henhold til IFRS 17 opdele forsikringskontrakterne i aggregeringsniveauer, hvor kontrakterne først inddeles i porteføljer, hvori kontrakterne skal leve op til et dobbeltkrav omkring *same risk* og *managed together*. Herefter skal kontrakterne i porteføljen yderligere opdeles i henholdsvis; *"onerous"*, *"no significant possibility of becoming onerous"* og *"remaining"*.

Indregningen skal ske på det tidligste tidspunktet enten af dækningsperiodens begyndelse eller forfaldsdatoen for den første præmieindbetaling. Dette er udelukkende gældende for kontrakter, som ikke er tabsgivende, da tabsgivende kontrakter allerede skal indregnes ved kontraktens indgåelse. Både RBK og IFRS 17 indeholder et forsigtighedsprincip, som medfører, at tabsgivende kontrakter skal resultatføres ved første indregning. En forskel er dog, at der ved RBK kun bliver hensat, såfremt de samlede tabsgivende kontrakter overstiger de negative. Porteføljekategoriseringen ved IFRS 17 har medført, at de enkelte porteføljer vil indeholde hensættelse til tabsgivende kontrakter, som den enkelte portefølje indeholder, hvorved de tabsgivende kontrakter bliver synlige, selv om de ikke overstiger de profitable på porteføljeniveau.

Som udgangspunkt skal BBA anvendes ved måling af skadesforsikringskontraktens hensættelsesforpligtelser. Ud fra BBA opgøres præmiehensættelsen af nutidsværdien af fremtidige pengestrømme, risikjustering og CSM. CSM, som er kontraktens overskydende profit, ligesom fortjenstmargen er under RBK. Ved beregning af nutidsværdien af fremtidige pengestrømme skal disse tilbagediskonteres og risikjusteres med en diskonteringsats, som er principbaseret, subjektiv og virksomhedsspecifik, hvorimod risikomargen og diskonteringsatsen i nuværende praksis følger fikserede værdier og oplyste værdier af EIOPA.

Et forenklet alternativ gennem PAA kan finde anvendelse, såfremt kontrakterne har en levetid på et år eller derunder, eller at PAA vil give samme resultat som BBA. Det er dog væsentligt at notere, at PAA udelukkende kan blive anvendt ved opgørelse af præmiehensættelsen, hvorved erstatningshensættelsen stadig vil følge BBA's principper, selv om PAA bliver taget i brug. Dette er også tilfældet i forhold til nuværende praksis i henhold til RBK, hvor brugen af PAA også her medfører, at risikjustering og CSM ikke indgår i opgørelsen af præmiehensættelsen. Forsikringskontraktens pengestrømme bliver opgjort efter en *forenklet metode*, hvor en forholdsmæssig opgørelse af allerede forfaldne indbetalinger og udbetalinger resulterer i en ikke-forfalden pengeserve, hvori erhvervesomkostninger kan modregnes. Modsat RBK er det nu under IFRS 17 muligt ved brug af PAA at aktivere erhvervesomkostninger og amortisere disse ud over en forventet levetid. Derudover eksisterer et brug af BBA ved vurdering af tabsgivende kontrakter under PAA.

6 Skønsmæssige overvejelser i nuværende regnskabspraksis

Det er nu blevet belyst hvordan kravene til opgørelse af skadesforsikringskontrakter er under nuværende regnskabspraksis og IFRS 17. Gennem en etablering af forståelsen for kravene i IFRS 17 er det ligeledes blevet klarlagt, hvilke forskelle der eksisterer fra RBK til IFRS 17. For at kunne forstå hvordan de skønsmæssige overvejelser ændrer sig, og i sidste ende den iboende risiko bliver påvirket, er det nødvendigt at forstå, hvilke skønsmæssige overvejelser, der eksisterer under nuværende regnskabspraksis gennem kravene i RBK. Dette kapitel har derfor til formål at identificere de regnskabsmæssige skøn, som eksisterer under nuværende regnskabspraksis. Afsnittet vil derfor tage udgangspunkt i de skønsmæssige overvejelser, som foreligger ved opgørelsen af hensættelser til skadesforsikringskontrakter under RBK. Dette leder frem til en besvarelse af følgende arbejdsspørgsmål:

Hvilke regnskabsmæssige skøn eksisterer under nuværende regnskabspraksis i forbindelse med opgørelse af hensættelser til skadesforsikringskontrakter?

Som gennemgået i det teoretiske afsnit omkring nuværende regnskabspraksis er elementerne, som kunne være belagt med regnskabsmæssige skøn præsenteret. Dette kapitel vil gå yderligere i dybden med de enkelte elementer særskilt, med afsæt i både primær og sekundær empiri for at analysere og klarlægge, hvor der eksisterer regnskabsmæssige skøn i nuværende regnskabspraksis.

6.1 Opdeling af kontrakter

Under nuværende praksis skal forsikringsselskaberne opdele deres kontrakter i risiko. RBK og praksis bevirker i denne sammenhæng opdelingen efter de forsikringsklasser, som eksisterer i bilag 7 i lov om finansiel virksomhed. Der er derfor ikke nogle direkte skønsmæssige overvejelser forbundet med opdelingen, da disse naturligt følger branchesegmentet og dermed forsikringsklassen, de er tilknyttet.

Tabsgivende kontrakter er som nævnt berørt på et mere overordnet niveau i RBK. Dette, da der udelukkende hensættes til tabsgivende kontrakter, hvis de samlede omkostninger efter balancedagen overstiger indtægterne for en bestand af forsikringer, som dækker samme risiko. Det vil sige, at hvis omkostningerne i forbindelse med arbejdsskadeforsikringer samlet set overstiger indtægterne for

denne gruppe af forsikringer, skal der hensættes til tabsgivende kontrakter. Vurderingen af de tabsgivende kontrakter, og hensættelserne hertil, forekommer dog relativt begrænset. Dette på baggrund af, at opgørelsen af kontrakter inden for en bestand af forsikringer bliver lavet brutto, hvorfor tabsgivende kontrakter på mange måder er 'gemt bag facaden' under nuværende regnskabspraksis. I forbindelse med tabsgivende kontrakter består skønselementet derfor i høj grad i dag i at vurdere, om der eksisterer en reel mulighed for, at de fremtidige udgifter i forbindelse en bestand af forsikringer overstiger indtægterne, her i risikoperioden efter balancedagen. Det er i høj grad et indirekte skønselement, da de tabsgivende kontrakter er et resultat af fremtidige estimeringer af pengestrømme, hvorfor tabsgivende kontrakter er et produkt heraf. Herudover er det, som anført, begrænset, hvad der ligger af skønsmæssige overvejelser i forbindelse med opdelingen af kontrakter.

6.2 Indregningstidspunkt

Indregningskriteriet forekommer under nuværende regnskabspraksis, som tidligere beskrevet, som tidspunktet for, hvornår forsikringsrisikoen overgår til forsikringsselskabet, og hermed hvornår de juridisk er bundet af kontrakterne. Som udgangspunkt eksisterer der ikke væsentlige skønsmæssige overvejelser til indregningstidspunktet på forsikringskontrakterne. Dette leder samtidig også videre til Allan Lundes (Lunde) betragtning om, at:

“Myndighederne vil nok ikke acceptere, eller kunne tåle, hvis man kan spekulere i og sørge for at man kan have noget forretning som ikke bliver kapitalbelagt. Fordi det er det man hele tiden styre efter, netop om virksomhederne har kapital nok til den risiko de har på bøgerne” (Bilag 3, s. 139).

Det er derfor ikke væsentligt at diskutere, om der skulle foreligge nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til at vurdere, hvorvidt forsikringsselskaberne er bundet eller ej, eller hvorvidt de kan følge et andet indregningstidspunkt. Nytegnede forsikringskontrakter bliver dermed indregnet, når de bliver indgået, hvilket også kan læses af Alm.Brand's beskrivelse af præmiehensættelser i deres årsrapport (Alm.brand. Årsrapport, 2020, s. 116). Men hvad de samtidig efterfølgende nævner er, at fornyede forsikringskontrakter indregnes, når der er en måned eller mindre til, at den træder i kraft. Dette gælder for alle selskaberne, hvor Niels Olesen (Olesen) på vegne af Topdanmark forklarer dette yderligere:

“Det betyder, at i dag i vores regnskab, der indregner vi forpligtelser for alle de præmier vi fornyer 1. januar / februar. Fordi dem vi faktisk får på årsregnskabstidspunktet er vi nemlig forpligtet af” (Bilag 12, s. 245).

Dette medfører at forsikringskontrakter, som bliver fornyet inden regnskabsafslutning, men som træder i kraft i januar skal indregnes, selv om forsikringselskaberne endnu ikke er forpligtet af disse. Som udgangspunkt efterlader dette dog ikke noget særligt skønselement, selvom det baserer sig på fremtidige forpligtelser.

6.3 Præmiehensættelser

Præmiehensættelserne kan som tidligere nævnt opgøres ud fra to forskellige metoder, mere specifikt RBK § 69 - den generelle metode, og RBK § 69 a - den forenkede metode. Metodevalget af opgørelsen af præmiehensættelserne har afgørende betydning for de skønsmæssige overvejelser, som eksisterer.

Før de skønsmæssige overvejelser i metodernes elementer vil blive gennemgået, er det relevant at gennemgå hvordan metodevalgene fra Topdanmark, Alm. Brand og Tryg forholder sig i dag. Væsentligt for selskabernes metodevalg er RBK § 69 a, stk. 5, som tidligere beskrevet medfører, at forsikringselskaber, som opgør præmiehensættelser efter RBK § 69 a, ikke kan benytte fortjenstmargen i deres kapitalgrundlag. Både Topdanmark og Alm. Brand bruger i dag RBK § 69 (Alm.brand. Årsrapport, 2020, s. 105; Topdanmark. Årsrapport, 2020, s. 15). Olesen fra Topdanmark blev tilspurgt, hvorvidt det var på grund af RBK § 69 a, stk. 5, hvor han hertil svarede: *"Ja, det er det. Det er faktisk udelukkende derfor"* (Bilag 12, s. 244). Dette medfører, at Topdanmark vælger at anvende RBK § 69 frem for det simple alternativ udelukkende for at kunne medtage fortjenstmargen i deres kapitalgrundlag. Det har ikke været muligt at få indblik i Alm. Brand og Tryg's metodeovervejelser, men meget tyder på, at Alm. Brand's valg af RBK § 69 ligeledes er et resultat af RBK § 69 a, stk. 5. Som det fremgår af Tryg's årsrapport, indeholder deres præmiehensættelser ikke en fortjenst- og risikomargen, hvorfor det kan udledes, at de benytter sig af RBK § 69 a (Tryg A/S, 2020, s. 119).

RBK § 69 a, stk. 5

Da der, ikke kun i teorien, eksisterer toagemuligheder, men at der samtidig i praksis eksisterer en forskellighed blandt de børsnoterede selskaber, medfører dette, at det forekommer relevant at beskrive de skønsmæssige overvejelser, som er forbundet med valg af henholdsvis RBK § 69 og RBK § 69 a ved opgørelsen af præmiehensættelser, for herved senere at kunne vurdere, hvilke konsekvenser de forskellige skønsmæssige overvejelser har for den iboende risiko.

6.3.1 RBK § 69

RBK § 69 er belagt med væsentlige regnskabsmæssige skøn. Dette som en naturlig konsekvens af, at der her er tale om en estimering af fremtidige pengestrømme, hvori disse skal tilbagediskonteres. Skønselementet bliver naturligvis reduceret af, at forsikringsselskaberne primært udsteder skadeforsikringskontrakter med korte dækningsperioder. Selvom valget af RBK § 69 medfører, at det er nødvendigt at estimere de fremtidige pengestrømme samt at finde frem til nutidsværdien af disse, ville dette skønselement alt andet lige være af mere betydeligt omfang, hvis dækningsperioden på forsikringskontrakterne var mere end et år. Det er dog stadigvæk et skøn over fremtidige begivenheder, hvilket også medfører, at Lars Skovsende (Skovsende) fra Topdanmark, som benytter RBK § 69, beskriver, at: (...) *”selve præmiehensættelsen er der faktisk en betydelig risiko på, fordi det er jo et eller andet sted rigtigt skønspregt, hvad der kommer til at ske fremadrettet”* (Bilag 6, s. 180). Fremtidsaspektet, og usikkerheden i de fremtidige estimerede pengestrømme, medfører herved, at præmiehensættelsen bliver en yderst skønspregt post. Dette i særdeleshed på baggrund af de forudsætninger omkring, hvorfor de fremtidige indtægter og udgifter ser ud, som de gør.

Ved præmiehensættelser, og hermed præmiehensættelsernes pengestrømme, så tilføjer Skovsende, at: *”det hele bliver et eller andet sted samlet op i fortjenstmargen, som er residualerne”* (Bilag 6, s. 180), hvorfor fortjenstmargen er den overskydende del, som medfører, at kontrakten er profitabel, som tidligere gennemgået. De skønsmæssige overvejelser, som er forbundet med fortjenstmargen, er derfor afhængig af de skønsmæssige overvejelser, som er forbundet med de fremtidige pengestrømme. Der eksisterer derfor ikke nogle særskilte skønsmæssige overvejelser, som er direkte relateret til fortjenstmargen og dermed gør sig gældende ved pengestrømmene som helhed. Dette, da fortjenstmargen i sin helhed er et biprodukt af de skønsmæssige overvejelser, som eksisterer ved estimeringen af de fremtidige pengestrømme.

Usikkerheden ved estimeringen af de fremtidige pengestrømme er i høj grad forbundet med de forudsætninger, der tages højde for i forbindelse med estimeringen. Forudsætninger, som er den data, der i sidste ende medfører, hvorfor forsikringsselskaberne kan estimere de indtægter og udgifter, som de gør, hvorved pengestrømmene etableres. Den skønsmæssige usikkerhed i forbindelse med disse estimeringer er naturligvis forbundet med høj grad af usikkerhed, da de bygger på estimering af fremtidige pengestrømme og hermed vurdering af, hvad der kommer til at ske i fremtiden. Da præmiehensættelser i skadeforsikringsprodukter i høj grad baserer sig på dækningsperioder på et år eller under, så er usikkerheden reduceret, frem for hvis

*Forudsætninger
som
datagrundlag*

der var tale om dækningsperioder, som forløber længere ud i fremtiden. Pengestrømmenes indtægter beror på præmieindtægterne, hvorfor de skønsmæssige overvejelser derfor i høj grad er baseret på de forventede udgifter, som eksisterer i forbindelse med gruppen af kontrakter. Nærmere bestemt de forudsætninger og data, som medfører forventningen til fremtidige skadesbegivenheder. Det er klart, at de forudsætninger, som bliver lagt ind i de aktuarmæssige modeller, og som herved udgør fremtidige estimeringer, er forbundet med skønsmæssig usikkerhed. På denne måde fungerer aktuarernes arbejde, som vel beskrevet af Stefan Vastrup (Vastrup), i at *“kigge i bakspejlet og prøve at forlænge verden i brædder(..)”* (Bilag 5, s. 166). De fremtidige forudsætninger i forhold til udgifter beror derfor i høj grad på en vurdering af historisk data, og hvordan historiske skader og udbetalinger har set ud. Dette uddybes ligeledes af Kim Schmidt (Schmidt), som beskriver, at; *“det bedste grundlag vi har for at sige noget omkring fremtiden – det er fortiden.”* (Bilag 4 s. 156). Denne gennemstrømmende erfaringsmæssige data er derfor i høj grad afgørende for at kunne estimere hensættelser. Denne dataafhængighed vil ligeledes blive et centralt element i senere analyse af klimaforandringernes påvirkning på den iboende risiko. Herudover eksisterer nogle skønsmæssige overvejelser, i forhold til om den data, som indgår i modellen er tilstrækkelig til at kunne *‘forudsige’* fremtiden. Det vil sige at ledelsens skøn *‘bliver lagt ovenpå’* modellerne for at omfavne eventuelle fremtidige aspekter, som ikke tages højde for i det eksisterende datagrundlag.

For at kunne vurdere de skønsmæssige overvejelser, som eksisterer under nuværende regnskabspraksis, er det nødvendigt herudover at vurdere skønsmæssige overvejelser i de yderligere elementer, som ligger til grund for udformningen af præmiehensættelserne under RBK § 69, nemlig *diskonteringssatsen og risikomargen.*

Præmiehensættelsernes pengestrømmen skal som bekendt tilbagediskonteres ved brug af RBK § 69. Igen, da skadeforsikringskontrakter i høj grad forløber med en dækningsperiode på et år, så er diskonteringsusikkerheden reduceret fremfor længerevarende kontrakter. Som tidligere nævnt bliver en offentliggjort rentekurve af EIOPA benyttet som diskonteringssats, hvorved der kan ske en VA eller MA af rentekurven.

Selv om der umiddelbart godt kunne ligge skønsmæssige overvejelser i forbindelse med VA, så udgiver EIOPA, ligesom en oplyst risikofri rentekurve, ligeså en oplysning i forhold

*Skøn i
diskonteringssats
under nuværende
regnskabspraksis*

til markedsorienterede referenceporteføljer i de pågældende lande, hvor der eksisterer en risikokorrigeret spredning. Ligesom diskonteringsraten er VA også markedsbaseret, hvorved den samtidig indeholder væsentlige simplifikationer som nævnt i et notat fra Finanstilsynet (Diskonteringsratser, 2019). Der skal derfor ikke foretages særlige skønmæssige overvejelser i forhold til at korrigere rentekurven ud fra en selvvalgt referenceportefølje. Det kan diskuteres, hvorvidt denne rentekurve er retvisende for alle selskaber, som følger Solvens II-direktivet, da værdierne er markedsbaserede og ikke direkte relateret til de konkrete grupper, som forsikringselskaberne oppebærer. Det er dog muligt at fastsætte sin egen diskonteringsrate. En fastsættelse af egen rentekurve må dog så vidt muligt ikke afvige fra EIOPA's offentliggjorte rentekurve (RBK § 65 a, stk. 2). Der eksisterer derfor ikke nogle særlige skønmæssige overvejelser i forhold til fastsættelse af diskonteringsraten under nuværende praksis, da den risikofrie rentekurve og VA er opgivet af EIOPA. Brugen af MA er dog mere virksomhedsspecifik, da den forholder sig til en referenceportefølje på aktivsiden og samtidig er forbundet med flere skønmæssige overvejelser i forhold til sammenligning af referenceportefølje. Som nævnt er det dog et krav, at der opnås tilladelse til brug af denne metode til at justere diskonteringsraten. Samtidig er det også et krav, at referenceporteføljen blive oppebåret på forsikringselskabets aktivside. Denne metode er med andre ord ikke lige så tilgængelig som VA, under nuværende regnskabspraksis.

Som bekendt er risikomargen den risiko, som forsikringselskaberne har, i forhold til at omkostningerne for deres forsikringskontrakter afviger fra præmie- og erstatningshensættelser.

De skønmæssige overvejelser kan ved første øjekast virke omfattende i forhold til fastsættelse af værdier og renter inden for risikomargen. Dette er umiddelbart ikke tilfældet under nuværende regnskabspraksis. CoC er nemlig en fikseret rente på 6 pct. (Solvens II. Kommissionens delegerede forordning, 2015, artikel 39). Dette medfører, ligesom ved fastsættelse af diskonteringsraten, at CoC ikke bliver fastsat ud fra en principbaseret tilgang, hvorved der ikke umiddelbart eksisterer særlige skønmæssige overvejelser. Dette bliver efterfulgt i fastsættelsen af den risikofrie rente, som indgår i risikomargen, da denne er en direkte overførsel af den risikofrie rente, der bliver oplyst af EIOPA, som bliver benyttet ved fastsættelse af diskonteringsraten. (Kemp et. al, 2019, s. 10).

Skøn i risikomargen under nuværende regnskabspraksis

Ved denne overordnede betragtning af komponenterne, som indgår i risikomargen, så foreligger der ikke umiddelbart nogle subjektive skønsmæssige overvejelser, da disse renter i høj grad er fikseret under nuværende regnskabspraksis. Som nævnt ligger flere bagvedliggende mekanismer ved elementerne i udregningen af risikomargen. Men i forhold til de elementer, som indgår, er alle disse kendte. Dette ses også ved udregningen af solvenskapitalkravet, da dette skal ligge inden for et 99.5 pct. konfidensinterval. Alt i alt, er der ikke valgfrihed inden for fastsættelse af risikomargens værdier, hvorfor der ligesom ved diskonteringssatsen, ikke foreligger nogle skønsmæssige overvejelser under nuværende regnskabspraksis.

6.3.2 RBK § 69 a

Helt centralt ved benyttelsen af RBK § 69 a i nuværende regnskabspraksis, og i særdeleshed når det kommer til regnskabsmæssige skøn er, som nævnt, at opgørelsen af præmiehensættelserne ikke tager udgangspunkt i estimering af fremtidige pengestrømme. Præmiehensættelserne tager modsat udgangspunkt i modtagne præmier for indeværende regnskabsår og er dermed en direkte allokering af de præmieindtægter, som svarer til den del, der ligger efter regnskabsperioden. Det vil sige, at det er præmieindtægterne, som er indregnet, men som vedrører en dækningsperiode efter regnskabsafslutning. Der foreligger derfor ikke et egentligt skønselement i forhold til at vurdere de fremtidige pengestrømme. Herudover er det også muligt at opnå fradrag for de erhvervesomkostninger, som er resultatført ved indgåelsen af kontrakterne. Der foreligger derfor heller ikke noget direkte skønsmæssigt i forhold til dette, da det i princippet er et fradrag fra allerede resultatførte erhvervesomkostninger.

Der hersker derfor ingen tvivl om, at skønselementet ved brugen af RBK § 69 er markant mere omfattende end ved brugen af RBK § 69 a.

6.4 Erstatningshensættelser

Som afdækket tidligere består den samlede hensættelse til forsikringskontrakter af både præmiehensættelser og erstatningshensættelser.

Erstatningshensættelser og hensættelser til skader, som er sket i indeværende år og tidligere, og som dermed indeholder betydelige skønsmæssige overvejelser, hvilket også kommer til udtryk ved, at denne post figurerer som KAM (Key Audit Matters) i alle selskabernes årsrapporter og således har et

betydeligt fokus i forbindelse med revisionen af regnskabsmæssige skøn. (Alm.brand, Topdanmark og Tryg Årsrapport, 2020, s. 45, 91, 51).

Skønsэлементet og arbejdet med erstatningshensættelser er modsat præmiehensættelser ikke metodeafhængigt. Dette, da det som anført i afsnit 4.3.4, ikke er muligt at benytte sig af et forenklet alternativ til opgørelse af erstatningshensættelser. I og med der ikke indregnes en fortjenstmargen, da erstatningshensættelser udelukkende er en udgift, som skal estimeres, skal der naturligvis ikke opgøres en fortjenstmargen. Erstatningshensættelsen er som bekendt en estimering af bedste skøn over den fremtidige udgift, som bekendt skal tilbagediskonteres. Estimeringen af de fremtidige pengestrømme skal også tage hensyn til risikomargen. Diskonteringssatsen og risikomargen og de skønsmæssige overvejelser forbundet hermed, eller mangel på samme, gør sig herved også gældende ved estimering af erstatningshensættelserne. Herudover er der flere forskellige faktorer, som spiller ind på de skønsmæssige overvejelser og dermed på de endelige estimeringer. Skønsmæssige overvejelser, som i særdeleshed forekommer produktspecifikke. Dette qua forsikringsprodukternes forskellige skadesmønstre, behandling samt hale, hvilket hænger sammen med, at der skal hensættes til anmeldelser fra tidligere skadesperioder samt for skader i indeværende regnskabsår, som først bliver anmeldt i senere regnskabsperioder (IBNR), samt skader som ikke er anmeldt fuldt ud (IBNER). Halen på produkterne er, som nævnt, produktspecifikke, hvilket naturligt avler større usikkerhed i estimeringen af pengestrømme for produkter med længere hale. Usikkerheden i langhalede forsikringer kommer til udtryk gennem Alm. Brands årsrapport, hvor det beskrives: *Når der afsættes diskonterede hensættelser, er forventningen til fremtidig inflation og diskonteringsrenten på de langhalede brancher følsomme over for ændringer* (Alm.brand. Årsrapport, 2020, s.80). Dette som en naturlig konsekvens af, at følsomheden i pengestrømmene bliver større, desto flere perioder der skal tilbagediskonteres. Dette sammen med, at der er flere fremtidige perioder, hvor en fremtidig inflation ligeledes skal tages højde for.

Den praktiske håndtering af udbetalingerne har også indflydelse på hensættelsesniveauet. Dette som en direkte konsekvens af selve skadesbehandlingen og skadesbehandlingstiden i de enkelte forsikringsselskaber. Det kan godt være, at mange af produkterne ligger inden for korthalede brancher. Men firkantet sagt, hvis det tager fem år at udbetale en skade omhandlende glasskader, så skal dette tages højde for i forbindelse med tilbagediskontering mv. Her nævner Carsten Dam (Dam) også, at hvis der f.eks. er underbemanding, jamen så påvirker dette ligeledes skadesbehandlingen og dermed udbetalingstiden.

6.5 Delkonklusion – Skønsmæssige overvejelser under nuværende regnskabspraksis

6.5.1 opdeling af kontrakter

Kontrakterne skal under nuværende regnskabspraksis opdeles i grupper efter risiko. Forsikringselskaberne skal samtidig søge om tilladelse til at udøve forsikringsvirksomhed i de enkelte forsikringsklasser, som er angivet i bilag 7 i lov om finansiel virksomhed. Forsikringsklasserne er inddelt i risici, hvorved opdelingen af kontrakter i henhold til risici automatisk bliver i forhold til forsikringsklasserne. Der eksisterer derfor ikke udpræget skønsmæssige overvejelser i forbindelse med opdelingen under nuværende regnskabspraksis, da inddelingen følger forsikringsklasserne.

Inden for hver gruppe af kontrakter skal der hensættes til tabsgivende kontrakter, hvis tabsgivende kontrakter samlet set overstiger profitable kontrakter inden for den pågældende gruppe. De skønsmæssige overvejelser i forbindelse med tabsgivende kontrakter består derfor i høj grad af at vurdere, om de tabsgivende kontrakter overstiger de profitable inden for kontraktgrupperne. Der eksisterer derfor ikke skønsmæssige overvejelser i forbindelse med tabsgivende kontrakter relateret til opdelingen, hvor de skønsmæssige overvejelser relateret til tabsgivende kontrakter ligger i forbindelse med vurdering af kontraktgruppens pengestrømme.

6.5.2 Indregningstidspunkt

Indregningstidspunktet for forsikringskontrakter under nuværende regnskabspraksis er, når forsikringsrisikoen overgår til forsikringselskabet. Dette medfører, at der ikke foreligger nogle særlige skønsmæssige overvejelser i forbindelse med indregningstidspunktet, hvilket medfører, at skønselementet her er begrænset. Der kan eksistere enkelte udfordringer i forhold til periodisering af forpligtelserne omkring regnskabsafslutning, da forsikringselskaberne er forpligtet af forsikringskontrakter en måned før de træder i kraft. Dette giver dog ikke anledning til nogle skønsmæssige overvejelser, hvorved skønsmæssige overvejelser omkring indregningstidspunktet under nuværende regnskabspraksis er begrænsede.

6.5.3 RBK § 69

Under nuværende regnskabspraksis ses det, at det ikke er entydigt, hvilken metode der anvendes til opgørelsen af præmiehensættelser. Valget af metode er under nuværende regnskabspraksis i høj grad baseret på RBK § 69 a, stk. 5, som medfører, at fortjenstmargen ikke kan indgå i opgørelsen af

kapitalgrundlaget, hvis RBK § 69 a tages i brug. Dette har medført, at forsikringselskaber har set sig nødsaget til at tage RBK § 69 i brug, netop for at kunne anvende fortjenstmargen i deres solvenskapitalgrundlag.

Metodevalget er dog ikke uden konsekvenser, og metodevalget har ligeledes en afgørende indflydelse på de regnskabsmæssige skøn, som eksisterer i forbindelse med opgørelsen af præmiehensættelserne under nuværende praksis. Dette i særdeleshed i forhold til, at RBK § 69 er baseret på estimering af fremtidige pengestrømme, som herved efterlader et væsentligt skønselement i forbindelse med opgørelsen.

Estimering af fremtidige pengestrømme er i høj grad belagt med stor skønsmæssig usikkerhed. Dette som konsekvens af, at arbejdet består i at skulle estimere pengestrømme, som ligger ude i fremtiden. Den skønsmæssige usikkerhed bliver naturligvis større, desto længere ude i fremtiden der skal estimeres, hvorfor skadesforsikringskontrakter, som er korte kontrakter, ikke indeholder samme usikkerhed som længere kontrakter. Antagelser omkring fremtiden er utrolig afhængig af fortiden. Dette medfører, at aktuarernes arbejde i høj grad beror på og er afhængig af historisk data. Udover overvejelser omkring historisk data, ligger der ligeledes et skønselement i at overveje, om fremtiden kan estimeres ud fra den historiske data, eller om der er behov for yderligere antagelser og forudsætninger, som skal lægges 'oven på' beregningsmodellen.

*Forudsætninger
som
datagrundlag*

RBK § 69 foreskriver, at estimeringen af pengestrømmene skal bygge på en nutidsværdi af de fremtidige pengestrømme, hvorfor skønsmæssige overvejelser omkring diskonteringsatsen er relevant. Diskonteringsatsen er på forhånd givet under RBK, da EIOPAs oplyste rentekurve skal lægge til grund for diskonteringsatsen. Der foreligger et begrænset skønselement i forhold til selve justeringen af rentekurven. Et begrænset skønselement, da EIOPA oplyser VA, men at der kan foreligge nogle skønsmæssige overvejelser i forbindelse med MA, hvis kriterierne til denne er opfyldt. Samme strukturer og regler gør sig gældende ved risikomargen.

*Skøn i
diskonteringsats
under nuværende
regnskabspraksis*

Risikomargen bygger nemlig under nuværende praksis på en overgivelse af risiko til en tredjepart. Dette kommer til udtryk gennem et forventet afkast til solvenskapitalkravet, hvori dette tilbagediskonteres. Tilbagediskonteringen medfører, at de samme skønsmæssige overvejelser som under diskonterings-satsen er gældende her. Afkastkravet udregnes ud fra Cost of Capital-metoden, men er fikseret på en rente på 6 pct., hvorved der ikke eksisterer nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til selve afkastkravet. Solvenskapitalkravet tager udgangspunkt i, at forsikringsselskaberne med 99.5 pct. sikkerhed vil kunne modstå en 200 års begivenhed. Solvenskapitalkravet ligger derfor inden for et 99.5 pct. konfidensinterval, som ligesom de andre elementer er fikseret. Risikomargen bygger derfor ikke på virksomhedsspecifikke forhold, men er i høj grad fikseret, hvorved den derfor lever op til intentionen om at afspejle risikoen ved overdragelse til en tredjepart.

Præmiehensættelserne under RBK § 69 er derfor belagt med betydelige skønsmæssige overvejelser i forhold til estimeringen af fremtidige pengestrømme. Der eksisterer dog ikke særlige skønsmæssige overvejelser i forhold til *diskonterings-satsen og risikomargen*, som indgår i opgørelsen.

6.5.4 RBK § 69 a

Brugen af RBK § 69 a under nuværende regnskabspraksis er modsat brugen af RBK § 69 ikke orienteret mod estimeringen af fremtidige pengestrømme, men bygger derimod på en forholdsmæssig allokering af modtagne præmier. Brugen af RBK § 69 a beror derfor ikke på særlige skønsmæssige overvejelser.

6.5.5 Erstatningshensættelser

Der eksisterer dog store skønsmæssige overvejelser i forbindelse med opgørelse af erstatningshensættelserne. Dette kommer især til udtryk i forsikringsselskabernes årsrapporter, hvor erstatningshensættelser er Key Audit Matters (KAM). Dette, da der først og fremmest eksisterer skøn i forbindelse med estimering af de udgifter, som skader i indeværende år vil resultere i. Dernæst skal der yderligere hensættes til IBNER og IBNR, som tilfører et yderligere og mere skønspregt hensættelsesbillede. Her kommer selve halen på forsikringerne nemlig til udtryk, hvor produkter med længere hale naturligvis medfører større skønsmæssige overvejelser.

Erstatningshensættelser er estimering af fremtidige pengestrømme af skader, som *er* sket i indeværende eller tidligere regnskabsår. Modsat præmiehensættelser er det ikke muligt at benytte et

forenklet alternativ til estimeringen af disse pengestrømme. Erstatningshensættelser bygger ligesom præmiehensættelser under RBK § 69 også på en estimering af fremtidige pengestrømme. Dette medfører, at de begrænsede skønsmæssige overvejelser i forbindelse med fastlæggelsen af diskonteringsraten også er gældende for erstatningshensættelser. Det samme gælder med risikomargen, da risikomargen også skal indgå i opgørelsen af erstatningshensættelserne.

7 Ændringer i skøn fra RBK til IFRS 17

Tidligere kapitler har fastslået, at rammerne omkring metoderne omkring opgørelse af skadesforsikringskontrakter er nogenlunde ens fra nuværende praksis til IFRS 17. Der er stadigvæk tale om en generel metode til opgørelsen af præmiehensættelserne, hvor der sker en tilbagediskontering af fremtidige pengestrømme, hvori elementerne fortjenstmargen og risikomargen indgår samt en alternativ forenklet metode til denne opgørelse. Gennem implementering af solvens II i regnskabsbekendtgørelsen medfører det ligeledes, at Kristoffer Bork (Bork) udtaler: *“Sådan overordnet filosofisk, er de nuværende danske regnskabsstandarder ikke så sindssygt forskellige fra IFRS 17”* (Bilag 8 s. 205). Dette supplerer forståelsen omkring, at rammerne omkring reglerne og herigennem metoderne er enslydende. Gennemgående for respondenternes udtalelser var også, at der ikke vil ske de store ændringer revisionsmæssigt fra nuværende regnskabspraksis til IFRS 17. Dette som konsekvens af at rammerne nogenlunde er ens, men at der eksisterer små detaljerede justeringer, som uddybes af Lundes kommentar om, at *“Djæveln ligger i detaljen”* (Bilag 3, s. 149). Det er derfor i høj grad i detaljerne, at ændringerne ligger, hvor Bork tillige nævner: *“Når man kommer ned i detaljen, er det faktisk store projekter, både i liv - og skadesforsikringer”* (Bilag 8. s. 205). Det er derfor værd at dykke ned i de enkelte elementer for at kunne vurdere, om der skulle foreligge nogle ændringer til de skønsmæssige overvejelser som, blev gennemgået i forrige kapitel, som kunne have en påvirkning på den iboende risiko. Vurderingen af den iboende risiko kræver, at der først opnås en forståelse og vurdering af, hvordan de skønsmæssige overvejelser ændrer sig fra nuværende regnskabspraksis til IFRS 17, hvorfor dette kapitel vil besvare følgende arbejdsspørgsmål:

Hvilke regnskabsmæssige skøn vil forventeligt eksistere i IFRS 17 i forindelse med hensættelser til skadesforsikringskontrakter

---

Dette kapitel fungerer som overbygningen til foregående foregående kapitel, hvorved der etableres en komparativ analyse af risikovurderingen under nuværende regnskabspraksis og ved overgangen til IFRS 17. Afsnittet vil gennemgå forskelle og ligheder i de skønsmæssige overvejelser, som eksisterer under nuværende regnskabspraksis og under IFRS 17. Denne komparative analyse af de skønsmæssige overvejelser vil, som nævnt i afsnit 2.5, danne grundlag for en vurdering af, hvorledes graden af den iboende risiko påvirkes ved en overgang fra nuværende regnskabspraksis til IFRS 17. Analysen vil, ligesom analysen af nuværende regnskabspraksis, gennemgå de enkelte elementer særskilt for netop

at kunne vurdere, hvordan ændringer i regnskabspraksis påvirker risikovurderingen direkte i forhold til de enkelte elementer.

7.1 Opdeling af kontrakter

Det teoretiske fundament i forhold til opdeling af kontrakter under IFRS 17 adskiller sig markant fra nuværende regnskabspraksis. Her vil der, som ydligere forklaret, i første omgang skulle ske en porteføljeopdeling, hvor porteføljerne som nævnt skal indeholde et dobbeltkrav om *same risk* og *managed together*. Der kan stilles spørgsmålstejn ved, om opdelingen under nuværende regnskabspraksis er gearet til at imødekomme denne overordnede opdeling under IFRS 17, selv om forsikringskontrakterne i dag er opdelt i risiko i henhold til forsikringsklasserne. Dette, i forhold til ordlyden i IFRS 17 i forhold til *same risk*. I basis for conclusion er denne risiko diskuteret, hvor Bork ligeledes nævner, at der er *“en lang diskussion om, at man på den ene side principielt bør se på det på kontraktniveau” (Bilag 8, s. 209)*. Der vil dog være nogle praktiske udfordringer i forhold til nuværende praksis, og man er samtidig også interesseret i at læne sig op ad nuværende rapportering. Det er dog en relevant diskussion, når man kigger på enkelte forsikringsklasser, som under nuværende regnskabspraksis fungerer som det overordnet grundlag for porteføljer.

Udover *same risk* skal de også være *managed together*. Dette medfører naturligvis, at begge kriterier skal være opfyldt, men det medfører også, at forretningsgrundlaget og organisationen som helhed er af afgørende betydningen ved overgangen til IFRS 17. Dette i høj grad på baggrund af kravet omkring, at kontrakterne skal være *managed together*. Det er f.eks. ikke muligt at gruppere flere forskellige husforsikringer sammen, hvis de igennem en geografisk opdeling mv. ikke bliver behandlet sammen. Dette er især relevant i forhold til Tryk ifølge Bork, og hvor det potentielt kan skabe nogle overvejelser og vurderinger i forhold til deres fremtidige grupperinger. Som han forklarer, er man nødt til at lave sine grupper i en geografisk skæring, hvorved en potentiel strategi omkring erobring af markedsandele på f.eks. det norske marked kan resultere i en overvægt af tabsgivende kontrakter. Tabsgivende kontrakter inden for f.eks. autoforsikring i Norge kan under IFRS 17 ikke grupperes under samme portefølje som autoforsikring i Danmark, hvis der vel at mærke foretages en landegrænseskæring. Selv om rapporteringen under

Porteføljeopdeling – “same risk” & “managed together”

IFRS 17 ikke bliver på landebasis, vil der her også kunne argumenteres for, at diverse forsikringstyper ikke indeholder *same risk* på tværs af landegrænser. Her vil en rapportering, som ikke er geografisk orienteret, f.eks. hvor autoforsikring på tværs af landegrænser bliver behandlet sammen, umiddelbart møde udfordringer i forhold til at indgå i samme portefølje, da kravet om *same risk* muligvis kan være udfordrende. Denne geografiske skæring kan samtidig også have betydning, hvis forsikringsselskaber, som udelukkende opererer i Danmark rapporteringsmæssigt og organisatorisk, f.eks. er regionsbaseret mv. Det hele kommer med al sandsynlighed til at basere sig på, hvordan forsikringsselskaberne rapporteringsmæssigt og organisatorisk er opbygget. Meget tyder på, at kravet omkring *same risk* vil være orienteret mod de forsikringsklasser som ses i dag, som også er inddelt efter risiko. Her er det heller ikke Skovsendes indtryk, at dette vil forekomme som et problem for Topdanmark, og at det heller ikke vil skabe grobund for yderligere vurderinger og overvejelser, da han udtaler, at; *“Grundlæggende mener vi ikke, at der er de helt store udfordringer i forhold til enslydende risiko” (Bilag 6, s. 181)*. Dette bliver uddybet i hans kommentar, som lyder:

“(…) der kan være forskel mellem en autoforsikring i Sverige eller Norge kontra Danmark, men hvis vi tager vores, som er rent dansk, jamen så har vi, som det er nu, klassificeret vores ting ret ens, ift. hvordan vi kører brancheregnskaber i dag” (Bilag 6, s. 181).

Her anerkender Skovsende, at der kan forekomme nogle udfordringer ved forsikringsprodukter, som bryder landegrænser, men at behandling efter *same risk* ikke er så problematisk, når disse landegrænser ikke brydes. Dette i særdeleshed, fordi Topdanmark i dag er bygget op omkring forsikringsklasserne som fundament, og hvor forsikringsprodukter umiddelbart ikke springer på tværs af deres rapportering og organisation. Sidstnævnte kræver dog yderligere indblik og erfaring fra implementering. Dette leder videre til, at kravet i forhold til *managed together* er der, hvor Bork mener, at man skal være opmærksom under IFRS 17. Han beskriver tillige i forhold til dette krav, at *“der lægges op til overvejelser og vurderinger” (Bilag 8, s. 208)*. Igen, overgangen til en principbaseret standard medfører naturligvis også, at det ikke er fast defineret i IFRS 17, hvordan forsikringsselskaberne lever op til kravene omkring *same risk* og *managed together*, hvilket i henhold til Bork giver anledning til overvejelser og vurderinger. Overordnet kan der forekomme nogle skønsmæssige overvejelser, i forhold til hvorfor de overordnede porteføljer er sammensat, som de nu er, hvor det kan være relevant at

diskutere kravene omkring *same risk* og *managed together*, da der er nogle rapporteringsmæssige og organisatoriske faktorer, som er afgørende for porteføljeopdelingen.

Som nævnt skal kontrakterne yderligere opdeles i; "*onerous*", "*no significant possibility of becoming onerous*" og "*remaining*". Der eksisterer selvfølgelig også nogle overvejelser og vurderinger i forhold til denne opdeling, men skønselementet består her i høj grad i estimeringen af pengestrømmene, som hermed avler selve opdelingen. Når dette er sagt, eksisterer der nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til efterfølgende måling, hvor forsikringsselskaberne skal vurdere, om der er nogle ændringer i forudsætningerne, som medfører, at nogle kontrakter og grupper bliver tabsgivende. Dette kan eventuelt være i forbindelse med erstatningshensættelser som konsekvens af skadesbegivenheder, eller at præmiehensættelsens pengestrømme blot kræver justering på grund af ændring i andre fremtidige forudsætninger. Tabsgivende kontrakter skal som nævnt resultatføres med det samme - og de skal desuden ved efterfølgende måling, hvis de her vurderes at være blevet tabsgivende, resultatføres, idet de bliver tabsgivende.

Der kan opstå en vurdering ved første indregning af opdelingen i de kontrakter, som ikke er tabsgivende, altså imellem; "*no significant possibility of becoming onerous*" og "*remaining*". I opdelingen mellem disse to grupper skal der her vurderes, om der foreligger nogle forudsætninger, som kan medføre, at kontrakterne vil blive tabsgivende (IFRS 17.19a). Der kan derfor opstå nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til ændringer i forudsætninger og omstændigheder inden for de profitable kontrakter inden for de enkelte porteføljer, som kan påvirke inddelingen i disse i to forskellige grupper. Her spiller selve porteføljen og selve produkterne en afgørende rolle for disse vurderinger. Som udgangspunkt kunne der foreligge nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til inddeling i disse to grupper, men det er som udgangspunkt ligesom opdeling imellem tabsgivende og ikke tabsgivende indirekte påvirket af skønselementer fra estimeringen af pengestrømme. Dette, da intentionen bag opdelingen mellem de profitable kontrakter består i en opdeling imellem '*mindre profitable*' og '*mere profitable*' (IFRS 17.119 BC). Ændringer i skøn og forudsætninger og omstændigheder vil hermed bevirke en mindre sandsynlighed for, at de mere profitable kontrakter vil blive tabsgivende, hvorfor mere profitable kontrakter højst sandsynligt vil blive placeret i gruppen; *no significant possibility of becoming onerous*, hvor mindre profitable dermed

"no significant possibility of becoming onerous" eller "remaining"

vil blive placeret i; ”*remaining*”, altså sandsynligt tabsgivende. Der kan derfor opstå nogle opgaver og skønsmæssige overvejelser i at vurdere, hvornår kontrakterne er profitable ‘nok’ til ikke at blive tabsgivende ved ændringer i forudsætninger og omstændigheder.

7.2 Indregningstidspunkt

Forsikringskontrakterne i IFRS 17 skal, som anført i afsnit 5.3, indregnes på det tidligste tidspunkt af dækningsperiodens begyndelse eller dato for første forfaldsdato for præmiebetaling. Tabsgivende kontrakter skal indregnes, idet de bliver tabsgivende. Dette er en overordnet ændring til nuværende praksis, hvor de skal indregnes, når risikoen overgår til forsikringsselskabet. Som udgangspunkt giver det dog ikke anledning til nogle direkte skønsmæssige overvejelser i forhold til selve indregningstidspunktet. Dette leder igen tilbage til Lundes beskrivelse af, at der ikke er nogen interesse i at efterlade en begrebsramme, hvor det er muligt at skønne i forhold til indregningstidspunktet. Dette bliver tillige bakket op af Kristian Ehenreich (Ehenreich), som beskriver, at der ikke foreligger skøn omkring dette, og at *“det er nogle hardcore kriterier, der er sat op i IFRS 17, som gør, at du skal indregne det på det tidligste tidspunkt af de tre, som er nævnt i standarden”* (Bilag 2. s. 131). Selvom der er tale om nogle hardcore kriterier, er der stadigvæk tale om en ændring til nuværende praksis, hvorfor dette er værd at betragte. Dette vil højst sandsynligt have en direkte effekt på indregningen af kontrakter, som bliver fornyet. Der vil hermed heller ikke ske en indregning af kontrakter fra januar måned efter regnskabsperioden, netop fordi indregningen ikke skal ske, når de er bundet, men af tidligste tidspunkt af dækningsperiodens begyndelse og første forfaldsdato for præmiebetaling.

Der eksisterer derfor heller ikke nogle skønsmæssige overvejelser omkring indregningstidspunktet ved overgangen til IFRS 17. Der kan tilmed være tale om en mere simpel og ligetil indregning, da der ikke vil være tale om samme periodiseringsproblematikker omkring regnskabsafslutning. Dette fjerner tillige en tabstest på kontrakter, som endnu ikke er trådt i kraft. Der eksisterer dog en ny regnskabspraksis, hvor forsikringsselskaberne skal være i stand til at opfange det tidligste tidspunkt af de to, som er oplyst.

7.3 Præmiehensættelser

7.3.1 Fra RBK § 69 til BBA

CSM, som er fortjenstmargen i IFRS 17, er ligesom under nuværende regnskabspraksis et biprodukt af de skønsmæssige overvejelser omkring de enkelte komponenter, som udgør de fremtidige pengestrømme, og som herved udgør kontraktens CSM. Det er derfor interessant at undersøge de enkelte komponenter, som udgør de fremtidige pengestrømme og dermed den endelige CSM. Som udgangspunkt medfører overgangen til IFRS 17 ikke nogle ændringer i forhold til de forudsætninger, altså den ikke observerbare data, som pengestrømmene tager udgangspunkt i. Der er ikke som sådan nogle ændringer til, hvordan de fremtidige pengestrømme skal estimeres, hvorved der fortsat vil være stor skønsmæssig usikkerhed til estimeringen af pengestrømme under BBA, men at overgangen til IFRS 17 ikke som udgangspunkt ændrer ved denne skønsmæssige usikkerhed, netop i forhold til forudsætningerne. Der eksisterer nogle detaljerede ændringer til diskonteringsraten og risikomargen, hvorfor disse kræver yderligere behandling for at kunne vurdere, om der foreligger ændringer i de skønsmæssige overvejelser indeholdt i disse.

7.3.1.1 Diskonteringssats

Bevægelsen over mod en principbaseret tilgang kan i høj grad ses i regnskabspraksis omkring diskonteringsraten i IFRS 17. Modsat brugen af EIOPAs oplyste rentekurve eksisterer der nu to valgmuligheder i forhold til fastsættelse af diskonteringsraten, top-down og bottom-up approach, som er valgfrie og ikke kræver yderligere tilladelse. Første skønsmæssige element i forhold til diskonteringsraten skal herved ses i valget af metoden til denne fastsættelse. Ud fra illustrationen omkring diskonteringsraten i afsnit 5.5.1 blev det illustreret, at begge metoder skal resultere i den samme diskonteringsrate. Begge metoder skal i sidste ende resultere i samme diskonteringsrate, hvilket umiddelbart ud fra et praktisk perspektiv kan synes at være en udfordring. Dette, som en naturlig konsekvens af forskellige metodevalg, hvorved det umiddelbart forekommer som en særdeles teoretisk betragtning. Forsikringsselskabernes valg af metode er derfor belagt med skønsmæssige overvejelser omkring, hvorfor der netop benyttes en top-down eller bottom-up approach. Et valg af metode, som på sin vis dog også eksisterede under RBK. Dette, da VA på mange måder var i tråd med bottom-up approach, og MA i høj grad var i tråd med top-down approach (EIOPA's analysis of IFRS 17, s. 29 2018).

Selvom de var i tråd med metodemulighederne i IFRS 17, eksisterer der dog nogle yderligere skønsmæssige overvejelser, da tilgangene er baseret på en mere virksomhedsspecifik tilgang frem for en markedsbaseret.

Ved top-down approach eksisterer der nogle skønsmæssige overvejelser, i forhold til hvorfor netop den valgte referenceportefølje er relevant for den konkrete gruppe af forsikringer. Herefter skal der udskilles markeds og kreditrisiko, som herudover også kræver nogle overvejelser og vurderinger, i forhold til hvor meget kredit- og markedsrisiko der er indeholdt i referenceporteføljen. Selv om der som udgangspunkt skal vælges en referenceportefølje med tilnærmelsesvis samme likviditetskarakteristika, kunne der synes, at der stadigvæk kunne være nogle småjusteringer i forhold til likviditetspræmien, som her skal overvejes. Disse behøves dog ikke justeret ved brug af top-down approach (IFRS 17.196b BC). MA var som nævnt i afsnit 5.5.1 meget lig top-down approach, som finder sted under IFRS 17. De skønsmæssige overvejelser i forbindelse med top-down approach ligger i høj grad i referenceporteføljens lighed til gruppen af forsikringskontrakter. Jo større forskelle, desto større justeringer skal der foretages i forhold til referenceporteføljen (IFRS 17.B81). Da top-down approach er meget identisk med MA, er de skønsmæssige overvejelser i forbindelse med disse metoder meget lig hinanden. Når dette er sagt, så eksisterer der en større grad af frihed, hvor det ikke nødvendigvis behøves at være igennem en oppebåret referenceportefølje på aktivsiden. Samtidig eksisterer der ikke et krav i IFRS 17 om, at finanstillsynet skal godkende denne metode.

Top-down approach

Modsat MA tager VA udgangspunkt i oplyste værdier fra EIOPA, hvorfor ændringen i de skønsmæssige overvejelser, qua en bevægelse mod en mere principbaseret, subjektiv og selskabsspecifik tilgang, derfor i høj grad skal ses gennem bottom-up approach.

Bottom-up approach

Ved bottom-up approach er skønselementet i metodeordlyden nemlig vendt på hovedet. Her skal der ikke længere skønnes over, hvad der skal trækkes ud af udgangspunktet, men herimod skønnes over hvad der skal tillægges udgangspunktet, som i denne metode er en likvid høj kvalitetsobligation. Herefter skal der ske en vurdering af den likviditetspræmie, som skal tillægges den risikofrie rente for at kunne afspejle den pågældende gruppe af forsikringer. IFRS 17 giver her mulighed for at tilføje en mere

produktspecifik likviditetspræmie, som alt andet lige giver et skønselement i forhold til forskellige likviditetsforhold i kontraktgrupperne. Der er ingen tvivl om, at fundamentet for fastsættelse af diskonteringsraten i IFRS 17 frem for fastsættelsen efter nuværende praksis er belagt med væsentligt flere skønsmæssige overvejelser samt en masse yderligere arbejde, som i høj grad vil påvirke revisionen. Dette kommer også til syne igennem respondenterne fra henholdsvis Topdanmark og Alm.Brand, hvor Morten Bendtsen (Bendtsen) fra Alm brand udtaler; *“Revisionsmæssigt bliver det et helt andet dyr, hvis man konstruerer sin egen rentekurve”* (Bilag 7, s. 196), samt gennem Olesens udtalelse; *“Vi håber meget, vi kan få lov at anvende EIOPAs rentekurve med VA tillægget. Om det lykkes, det ved jeg ikke.”* (Bilag 12, s. 248). En interessant ting i forhold til overgangen er denne usikkerhed omkring, hvad der bliver muligt, som her også kommer til udtryk hos Olesens forklaring om, at de i Topdanmark ikke ved, hvad der kommer til at ske i forhold til fastsættelsen af diskonteringsraten på nuværende tidspunkt. Dette skinner igennem hos respondenterne, hvor det er tydeligt, at de vil gå langt for at kunne fortsætte med at anvende EIOPAs rentekurve.

Selvom VA og MA under nuværende praksis er i tråd med metoderne i IFRS 17, er spørgsmålet ligeledes også, om denne praksis kan videreføres over til IFRS 17. Umiddelbart vil en videreførelse af nuværende regnskabspraksis muligvis konflikte med intentionen i IFRS 17 om at skabe en mere virksomhedsspecifik tilgang til fastsættelse af diskonteringsraten. Der er dog ingen tvivl om, at man håber, at kunne videreføre nuværende praksis. Dette kommer også til udtryk gennem Skovsends kommentar: *“Det er kun et spørgsmål om, at vi skal have nogle overbevist om, at vi kan bruge Solvens II-rentekurven frem for rentekurven under IFRS 17”* (Bilag 6, s. 183). Der er derfor ikke kun et håb, men også en forventning om at de oplyste værdier fra EIOPA fortsat vil kunne blive benyttet under IFRS 17.

Med forbehold for usikkerhed omkring fremtidig regulering og indgriben vil en bevægelse væk fra en regelbaseret tilgang til diskonteringsraten ud fra EIOPAs definerede værdier, over til en principbaseret tilgang, hvor diskonteringsraten i højere grad reflekterer kontraktgruppernes karakteristika, alt andet lige tilfører yderligere skønsmæssige overvejelser.

7.3.1.2 Risikjustering

I forhold til overgangen fra risikomargen til risikjustering sker der også her en bevægelse væk fra en regulatorisk ramme til en principbaseret ramme. Både estimeringen af diskonteringsraten og risikjusteringen i IFRS 17 vil hermed blive mere konsistente med IFRS 13 - *Måling af dagsværdi*.

Modsat IFRS 13 vil risikojusteringen i IFRS 17 dog være mere virksomhedsspecifik, hvilket kan efterlade nogle skønsmæssige overvejelser. IFRS 13 vil ikke yderligere blive behandlet i afhandlingen.

Når vi bevæger os over i IFRS 17, vil den normative tilgang i forhold til den principbaserede tilgang muligvis også have en effekt på de skønsmæssige overvejelser, som eksisterer i forbindelse med estimeringen af risikojusteringen i IFRS 17. Først og fremmest skal risikojusteringen ikke være centreret omkring overdragelse af risikoen til en tredjepart, og dermed på markedsniveau, men derimod være mere centreret omkring en mere specifik risiko for den enkelte forsikringsvirksomhed. Det skal dermed ikke være en markedsbestemt risikoaversion, men en risiko, som skal afspejle forsikringsselskabets egen risikoaversion. (Ehenreich, K. et.al, 2017, s.4). En mere selskabsspecifik risikoaversion medfører samtidig også, at det ikke er prædefineret, at Cost of Capital-metoden skal benyttes til at estimere risikojusteringen. Det er her muligt for forsikringsselskaberne at benytte deres egen teknik og metode til at fastsætte denne (Hoogenstraaten, J. og Houben, S., 2020). Som udgangspunkt eksisterer der dog en forventning om, at Cost of Capital-metoden vil blive taget i brug, hvilket også kan ses i Skovsendes kommentar i forhold til hans forventning til risikojusteringen i IFRS 17: *“Jeg tror, vi nok lander på en Cost of Capital-metode”*. (Bilag 6, s. 183). Selv om Cost of Capital-metoden bliver taget i brug, er IFRS 17 omkring risikojustering stadig mere orienteret mod en selskabsspecifik tilgang, hvorfor der i IFRS 17 ikke er prædefineret en kapitalomkostningsprocent på 6 pct. Det er samtidig ikke prædefineret, at solvenskapitalkravet skal ligge inden for et 99.5 pct. konfidensinterval ved opgørelsen af risikojusteringen. Dette giver alt andet lige anledning til flere skønsmæssige overvejelser omkring, hvad det enkelte forsikringsselskab finder passende. Det bliver samtidig mere kontrakt-specifikt, hvor der er mulighed for risikojustering inden for de enkelte kontraktgrupper, hvorimod risikomargen under Solvens II var mere generel for samtlige af forsikringsselskabets kontrakter.

Den usikrede risici, som forsikringsselskaberne sikrer ved at foretage genforsikring blev inkluderet i risikomargen under Solvens II, men bliver ikke inkorporeret i risikojusteringen under IFRS 17 som konsekvens af et særskilt præsenteringskrav. Både Olesen og Skovsende nævner, at der på nuværende tidspunkt eksisterer en diskussion omkring dette område. Dette i særdeleshed, da deres genforsikring i realiteten reducerer deres risiko, men ved ikke at inddrage denne reduktion i risikojusteringen fås en ‘for høj’ risikojustering, som herved vil medføre et forfejlet billede af tabsgivende kontrakter for forsikringsselskaberne. Der eksisterer dog ikke en afklaring på denne problematik, som det ser ud nu, men som flere af de andre detaljer ved overgangen til IFRS 17 eksisterer der en usikkerhed omkring, hvad fremtiden vil bringe.

Ligesom ved diskonterings­satsen eksisterer der både håb og tro på, at der kan fortsættes i nogenlunde samme spor som i dag. Her med en mere enkel tilgang til benyttelse af fastsatte og oplyste værdier. Dette i særdeleshed, da forsikrings­sekskaberne fortsat skal benytte sig af denne praksis i forhold til solvensformål. Lunde forklarer her ligeledes, at; *“Selskaberne vil gøre alt i verden for, at regnskabsbalancen og solvensbalancen kommer til at passe sammen mest muligt. Det har de altid kæmpet for, og det vil de fortsat blive ved med”* (Bilag 3 s. 148). En fortsættelse i nuværende spor vil dog, som nævnt, muligvis være i konflikt med intentionen om at skabe en mere virksomhedsspecifik og principbaseret tilgang til opgørelsen. En konflikt, som muligvis kan være årsag til, at der stadig ikke eksisterer en afklaring på dette område.

Hvorom alting er, er der en stor sandsynlighed for, at risikomargen, ligesom diskonterings­satsen, bliver belagt med flere skøns­mæssige overvejelser. Dette også som konsekvens af en bevægelse væk fra en regelbaseret tilgang til risikomargen ud fra fikserede værdier, over til en principbaseret tilgang, hvor risikojusteringen i højere grad reflekterer forsikrings­sekskabernes risikoaversion, hvorved risikomargen i RBK bevæger sig fra at være markedsbaseret til at være virksomhedsspecifik. Her også med forbehold for usikkerhed omkring fremtidig regulering og indgriben.

7.3.2 Fra RBK § 69 a til PAA

Der er en forventning til, at alle tre selskaber vil benytte PAA, når IFRS 17 træder i kraft, hvis det bliver muligt at inddrage fortjenstmargen i kapitalgrundlaget, selv om PAA anvendes, hvorved RBK § 69, stk. 5 ikke vil gøre sig gældende ved overgangen til IFRS 17. (Bilag 3, s. 147). Det forekommer fortsat uvist, om dette kan lade sig gøre, men ikke desto mindre medfører det en relevans i at beskrive både BBA og PAA.

Som så mange andre elementer ved overgangen til IFRS 17 læner PAA sig op ad nuværende regnskabspraksis i RBK § 69 a. Der eksisterer dog nogle forskelle i detaljen, når der ses nærmere på metoden, som muligvis kan have indflydelse på de skøns­mæssige overvejelser, der derved også kan få betydning for risikovurderingen af præmie­hensættelserne. PAA er ligesom under nuværende praksis et forenklet alternativ til opgørelse af præmie­hensættelserne. Fundamentet og kriteriet for anvendelse af PPA er det samme som under nuværende praksis, at forsikrings­kontrakterne skal have en dækningsperiode på et år eller derunder, eller at resultatet tilnærmelsesvist er det samme som ved brugen af BBA. Under RBK § 69 a kunne der opnås fradrag for de erhvervs­somkostninger, som var blevet resultatført ved indgåelse af forsikringerne. Erhvervs­somkostninger får under IFRS 17 en helt anden afgørende effekt for opgørelsen af præmie­hensættelserne og får herved samtidig også en

effekt på de skønsmæssige overvejelser, der foreligger ved opgørelsen af præmiehensættelser efter PAA. Dette ud fra en eksplicit teoretisk ændring til nuværende praksis, som muligvis også får en betydning for praktikken i udarbejdelsen og opgørelsen af præmiehensættelserne under PAA.

Det er nemlig muligt under IFRS 17, som nævnt i afsnit 5.5.2, at aktivere erhvervelsesomkostninger og herved at amortisere disse udover kontraktens dækningsperioden (IFRS 17 Staff Paper, 2019). Dette kan umiddelbart synes at være irrelevant for størstedelen af skadeforsikringsselskabernes kontrakter, da disse i høj grad baserer sig på en dækningsperiode på et år. Dette samtidig med, at brugen af PAA i høj grad også vil skyldes en portefølje af korte kontrakter på et år eller under. En problematik i forhold til dette er, at forsikringsselskaberne i dag har indarbejdet en forventning om, at forsikringskontrakterne bliver fornyet med et vist gennemsnit, hvorfor erhvervelsesomkostningerne bliver foretaget med henblik på forlængelse af eksisterende kontrakter. Det vil sige, at erhvervelsesomkostninger for en gruppe af kontrakter med en dækningsperiode på et år alt andet lige vil medføre, at denne gruppe vil blive tabsgivende, da erhvervelsesomkostningerne er afholdt med en viden om, at kontrakterne bliver forlænget. Dette blev der responderet på i den seneste amendment (IFRS 17 Staff Paper, 2019) til IFRS 17, hvor det er beskrevet, at det bliver muligt at amortisere erhvervelsesomkostningerne ud over den *forventede* dækningsperiode, og ikke kun ud over kontraktperioden. En praksis, som følger bestemmelserne omkring erhvervelsesomkostninger i IFRS 15 (IFRS 15). Dette er noget, som giver anledning til nogle skønsmæssige overvejelser for forsikringsselskaberne. Topdanmark er qua et ønske fra moderselskabet om periodisering nødsaget til at overveje at allokere disse omkostninger ud på den forventede dækningsperiode, frem for at resultatføre dem, hvilket alt andet lige vil skabe nogle skønsmæssige overvejelser, som endnu ikke eksisterer under nuværende regnskabspraksis. Dette bliver ligeledes yderligere præciseret af Skovsende, som udtaler, at: *“Det betyder, at vi nu skal sidde og periodisere en omkostning over måske 2, 3, 4, 5, 6, eller 7 år, og så kommer der selvfølgelig et væsentlig skøn over, hvordan man egentlig definerer en kontrakts levetid”* (Bilag 6, s. 182). En levetid, som f.eks. for en gruppe af forsikringskontrakter på et år, i realiteten har en levetid på fem år qua en gennemsnitlig fornyelse af kontrakten i fem år, hvilket vil medføre en allokering af erhvervelsesomkostninger ud på fem år for denne kontraktgruppe. Der foreligger derfor forsikringsselskaberne en opgave i estimeringen af den forventede levetid til de enkelte kontraktgrupper. Olesen forklarer, at erhvervelsesomkostninger er et fokusområde omkring IFRS 17. Her forklarer han, at estimeringen af disse levetider umiddelbart tager udgangspunkt i gennemsnitlige forventede levetider. På samme måde som ved estimeringen af pengestrømmene under BBA vil estimeringen af de forventede levetider være baseret på historiske data, her blot omkring fornyelsesfrekvenser. Olesen forklarer samtidig, at selv om det er mere

retvisende i forhold til deres reelle profitabilitet i kontraktgrupperne, vil de primært benytte sig af denne mulighed på grund af søsterselskabet IF's praksis omkring aktivering af omkostninger, hvorfor det overordnede moderselskab i koncernen, Sampo, ønsker en strømlining, hvilket vil påvirke Topdanmark. Det vil derfor være en meget anden praksis, end de er vant til. Bendtsen fra Alm.Brand gav udtryk for, at der ved overgangen til IFRS 17 ligger nogle overvejelser i forhold til erhvervsomkostninger, hvorfor det kan udledes, at det muligvis også er noget Alm.Brand vil benytte sig af. Det er derfor en mulighed, som vil blive benyttet i praksis i mere eller mindre grad.

Udover problematikker omkring forventede levetider på kontrakter vil der også eksistere nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til definitionen af erhvervsomkostninger, og hvilke omkostninger som kan henføres direkte til kontraktgruppen, hvor Ehenreich tillige uddyber; *“Der kunne godt ligge noget skøn i, hvilke omkostninger der må og ikke må komme med” (Bilag 2, s. 127)*. Her nævner Ehenreich ligeledes, at der kunne være nogle forsikringselskaber, som kunne have et incitament til at aktivere flere erhvervsomkostninger for herved at allokere dem ud over perioden. Her vil der kunne ligge nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til omkostninger, og diskussioner i, om løn- og administrationsomkostninger vil kunne aktiveres, qua de er oppebåret som direkte led i erhvervelse.

Ved tabstest ligger der nogle overvejelser i forhold til brugen af BBA, selvom PAA anvendes, som nævnt i afsnit 5.5.2. Dette vil blive behandlet yderligere i sidste kapitel, da klimaforandringsrisici muligvis kan have en indflydelse på de skønsmæssige overvejelser i forbindelse med tabstest.

7.4 Erstatningshensættelser

Ligesom under nuværende praksis i henhold til RBK indeholder erstatningshensættelser under IFRS 17 de samme elementer som præmiehensættelser i forhold til estimering af pengestrømme, diskonteringsats og risikojustering. Dette betyder, at de samme ændringer til de skønsmæssige overvejelser i forhold til diskonteringsatsen og risikojusteringen også er gældende ved estimering af erstatningshensættelserne.

Når vi bevæger os over i IFRS 17, skal erstatningshensættelser, som anført i afsnit 5.6, primært opgøres i overensstemmelse med IAS 37. Praksis og definitionen af en erstatningshensættelse følger nogenlunde samme praksis som i dag, hvorfor forsikringselskaberne stadig skal være opmærksomme på IBNR og IBNER, samt de skader som naturligtvis er anmeldt.

Manglende simplifikation til metodevalg gør sig ligeledes også gældende, ved overgangen til IFRS 17. Den eneste simplifikation, som er mulig at putte ned over erstatningshensættelser er, at det er muligt at se sig fri for tilbagediskontering, netop hvis forsikringskontrakter er på et år eller under (IFRS 17.294 BC).

Den mulige ændring til regnskabspraksis omkring diskonteringssatsen får en afgørende betydning for erstatningshensættelserne, især inden for langhalede brancher. Dette, da disse brancher er væsentligt mere følsomme, hvorved småjusteringer og ændringer i diskonteringssatsen får afgørende betydning for de endelige estimerede nutidsværdier og dermed erstatningshensættelsernes endelige værdi. På samme måde er de mulige ændringer til regnskabspraksis omkring risikomargen ligeledes afgørende for opgørelsen af erstatningshensættelserne. Her spiller inkorporeringen af genforsikring i selve risikomargen også en afgørende rolle. Dette medfører naturligvis også, at den 'misvisende risiko' vil have en effekt på opgørelsen af erstatningshensættelserne. Ikke desto mindre er de skønsmæssige overvejelser i forhold til opgørelsen af erstatningshensættelserne i henhold til IFRS 17 belagt med samme overvejelser omkring diskonteringssats og risikomargen. Det er klart, at ved erstatningshensættelser er der sket en skade, hvorfor usikkerheder omkring estimering af skadens omfang her er i centrum. Overgangen til IFRS 17 tillægger derfor ikke umiddelbart nogle yderligere elementer i forhold til opgørelse af erstatningshensættelser, som endnu ikke er berørt i forhold til diskonteringssatsen og risikomargen relateret til ændringer i regnskabspraksis.

7.5 Delkonklusion – Ændringer i skøn fra RBK til IFRS 17

Overordnet er rammerne omkring nuværende regnskabspraksis meget lig regnskabspraksis i IFRS 17, hvorved de skønsmæssige overvejelser på mange punkter er direkte overførbare. Der eksisterer dog nogle enkelte ændringer og justeringer, hvorved ændringerne i regnskabspraksis i høj grad skal findes i detaljen, hvilket medfører, at ændringer til de skønsmæssige overvejelser i høj grad også skal findes i detaljen.

7.5.1 Opdeling af kontrakter

Opdelingen af kontrakter skal under nuværende regnskabspraksis primært ske i forhold til bilag 7 i lov om finansiel virksomhed. Ved overgangen til IFRS 17 er det muligt at beholde samme opdeling som i dag, hvis denne porteføljeopdeling lever op til kravene omkring *same risk* og *managed together*. Forsikringsklasserne er under nuværende regnskabspraksis inddelt afhængig af risici, hvorfor forsikringsselskabernes nuværende porteføljer muligvis er gearet til opfyldelse af kravet omkring *same risk*. Definitionen af

“*same risk*” &
“*managed together*”

same risk kan dog diskuteres, da risikobilledet kan diskuteres helt ned på kontraktniveau, hvor utallige faktorer kan påvirke risikobilledet forskelligt for samme forsikringsprodukt. Kravet om *managed together* kan muligvis i højere grad påvirke nogle ændringer i forhold til porteføljeopdelingen. Dette, da opdelingen skal afspejle den organisatoriske sammensætning og rapportering, hvilket kan skabe nogle mismatches i forhold til opdelingen fra forsikringsklasser. Organisatoriske og rapporteringsmæssige overvejelser i forhold til organisatoriske opdelinger i forhold til geografiske og branchemæssige skæringer, som kan medføre, at forsikringsprodukter som indgår i samme portefølje i dag muligvis ikke vil kunne dette under IFRS 17, fordi disse vurderinger og overvejelser muligvis vil kunne konflikte med kravene i IFRS 17 omkring *same risk* og *managed together*.

Udover den overordnede porteføljeopdeling skal kontrakter inden for de enkelte porteføljer opdeles i tre yderligere grupper, afhængig af om de er; "*onerous*", "*no significant possibility of becoming onerous*" og "*remaining*". Denne opdeling kræver ikke umiddelbart direkte skønsmæssige overvejelser, men er mere påvirket af indirekte skønsmæssige overvejelser i forhold til kontrakternes pengestrømme. Der eksisterer dog nogle skønsmæssige elementer i forhold til at vurdere, om der eksisterer så profitable kontrakter, at det ikke er sandsynligt, at de bliver tabsgivende ved ændring i kontrakternes forudsætninger og omstændigheder, hvilket vil placere kontrakterne i "*ikke-no significant possibility of becoming onerous*". Her skal det ligeledes vurderes, om ændringer i forudsætninger og omstændigheder kan medføre, at kontrakter kan blive tabsgivende, hvilket vil placere dem i gruppen; "*remaining*".

"no significant possibility of becoming onerous" eller "remaining"

7.5.2 Indregningstidspunkt

Selv om regnskabspraksis omkring indregningstidspunktet ændrer sig, og at det herved er muligt at have forskellige indregningstidspunkter, nemlig ud fra første tidspunkt af *begyndelse af dækningsperiode* eller *forfaldsdato for første betaling*, så medfører det ikke en yderligere grad af skønsmæssige overvejelser omkring indregningstidspunktet. Selv om det er en ændring fra, at indregningstidspunktet var, når risikoen overgik, er det ved IFRS 17 nogle 'hardcore' kriterier, hvorved selskaberne naturligvis skal opfange det første tidspunkt af de to, men hvor der ikke eksisterer skønsmæssige overvejelser, da det blot er den første af de to tidspunkter, der medfører indregningstidspunktet.

7.5.3 Fra RBK § 69 til BBA

Ændringen i regnskabspraksis medfører ikke nogle ændringer til de pengestrømme, som skal opgøres under IFRS 17. Det er fortsat en estimering af fremtidige pengestrømme, som bygger på forudsætninger, der ikke er nedskrevet i den regnskabsmæssige begrebsramme, hvorfor der stadig ligger særlige skønsmæssige overvejelser fra RBK § 69 til BBA. Når dette er sagt, så eksisterer der ændringer i de yderligere komponenter, som udgør præmiehensættelserne under BBA, nemlig *diskonteringssatsen og risikomargen*.

IFRS 17 foreskriver mulighed for at benytte både en *bottom-up approach* og en *top-down approach*, som ikke umiddelbart foreskriver brugen af oplyste værdier fra EIOPA i form af risikofri rentekurve og volatilitetsjustering. Dette efterlader nogle skønsmæssige overvejelser, da der nu eksisterer en valgmulighed i forhold til metodevalg med mulighed for flere forskellige virksomheds- og produktspecifikke overvejelser. De skønsmæssige overvejelser i forbindelse med *top-down approach* er meget lig tilgangen til MA under nuværende regnskabspraksis, hvorved de skønsmæssige ændringer i særdeleshed skal ses i *bottom-up approach*. *Bottom-up approach* bygger nemlig ikke på en oplyst rentekurve fra EIOPA under IFRS 17, men derimod på en højkvalitets obligation, hvilket tillægger nogle skøn i forhold til valg af obligationsreference. Den valgte obligationsrente skal justeres i forhold til likviditetspræmie, hvorved der etableres en mulighed for en større afspejling af virksomheds- og produktspecifikke likviditetsforhold. *Bottom-up approach* vil derfor tilføre nogle skønsmæssige overvejelser, da denne metode ikke længere bygger på oplyste værdier fra EIOPA. Det er derfor en bevægelse mod en mere principbaseret, selskabs- og produktspecifik tilgang, som også kan ses i risikojustering under IFRS 17.

Diskonteringssats

Ved opgørelsen af risikojusteringen benyttes diskonteringssatsen, hvorved disse tillagte skønsmæssige overvejelser også gør sig gældende. Dette som konsekvens af, at risikoen ikke skal afspejle overdragelsen til en tredjepart, men i stedet afspejle en virksomhedsspecifik risikoaversion. Der er i første omgang flere skønselementer, da selve metoden til fastsættelse af risikojusteringen er valgfri. Meget tyder dog på, at forsikringselskaberne vil fortsætte brugen af Cost of Capital-metoden. Dog foreskriver IFRS 17 ikke en fikseret 6 pct. CoC rente, hvilket tilfører forsikringselskaberne et skønselement i forhold til en fastsættelse af et afkastkrav. Risikoaversionen bliver tillige mere selskabsspecifik, da det ikke er reguleret, at solvenskapitalkravet til opgørelsen af

Risikojustering

risikojusteringen skal ligge inden for et 99.5 pct. konfidensinterval. Der eksisterer derfor også flere skønselementer forbundet med estimeringen af risikojusteringen.

Både i forhold til diskonteringsraten og risikojusteringen eksisterer en forventning og et håb om, at man kan fortsætte i samme spor som under nuværende regnskabspraksis. Dette i særdeleshed på baggrund af komplikationer ved at skulle opgøre forskellig diskonteringsrate og risikojustering, både til regnskabsformål og solvensformål. Der eksisterer dog en uvished om, hvad fremtiden vil bringe inden for både diskonteringsraten og risikojusteringen. Selv om det bliver muligt at fortsætte i samme spor, så vil IFRS 17 som udgangspunkt tilføre en mere principbaseret, selskabs- og produktspecifik tilgang, som alt andet lige efterlader forsikringselskaberne med flere valgmuligheder - og hermed flere skønsmæssige overvejelser.

7.5.4 Fra RBK § 69 a til PAA

Brugen af PAA læner sig også op af nuværende regnskabspraksis. Dette ved, at PAA, ligesom RBK § 69 a, fungerer som et forenklet alternativ til BBA. De samme krav til benyttelsen af PAA gør sig gældende, nemlig at den kan benyttes på kontrakter med en dækningsperiode på under et år, eller at opgørelsen af hensættelserne tilnærmelsesvis vil tilkomme samme resultat som ved brugen af BBA.

Et centralt element ved overgangen til IFRS 17 under PAA er erhvervsomkostninger. Modsat nuværende regnskabspraksis er det i IFRS 17 muligt at aktivere erhvervsomkostninger og amortisere disse ud over en *forventet* levetid på kontrakterne. Der vil derfor under IFRS 17 foreligge et skønselement i forhold til vurdering af kontrakternes forventede levetid, og hermed hvor ofte kontrakterne fornyes. Det er alt andet lige nogle skønsmæssige overvejelser i forhold til fremtidige forhold omkring kontraktfornyelse, som ikke eksisterer under nuværende regnskabspraksis. Ved aktivering af erhvervsomkostninger tilføjer det ligeledes et skønselement, i forhold til hvad der kan henføres til erhvervsomkostninger, og dermed hvilke omkostninger som kan aktiveres.

7.5.5 Erstatningshensættelser

Selve erstatningshensættelsen er fortsat centreret omkring en hensættelse til en skade, som er sket i indeværende eller tidligere regnskabsår, og IBNER og IBNR er stadigvæk en del af erstatningshensættelserne under IFRS 17. Der er derfor ikke konceptuelle ændringer til estimeringen af de forventede udgifter til de skete skader, hvorved erstatningshensættelserne stadig under IFRS 17 er belagt med høj grad af skønsmæssig usikkerhed. Og måske i endnu højere grad qua de detaljerede ændringer i forhold til diskonteringsraten og risikojusteringen. Ligesom under RBK er det ikke muligt

at benytte sig af en forenklet metode til opgørelsen af erstatningshensættelser. Erstatningshensættelser er derfor i IFRS 17 underlagt de skønsmæssige ændringer, som eksisterer i forbindelse med diskonteringsatsen og risikojusteringen, da disse komponenter også skal indgå i opgørelsen af erstatningshensættelser under IFRS 17. Ændringer i de skønsmæssige overvejelser i forhold til erstatningshensættelserne er derfor i høj grad centreret omkring ændringerne i diskonteringsatsen og risikojusteringen.

8 Ændring i regnskabspraksis' påvirkning på den iboende risiko

Gennem foregående kapitlers etablering af en forståelse af ændringen i de skønsmæssige overvejelser fra nuværende regnskabspraksis til IFRS 17, er det nu muligt at etablere en forståelse for, hvordan disse ændringer muligvis vil påvirke den iboende risiko.

Elementerne som indgår i risikovurderingen blev præsenteret præsenteret i kapitel 3. Derudover supplerer Ehenreich med, at disse risikofaktorer ikke nødvendigvis var adskilt ved risikovurderingen før ajourføringen af ISA 540. Her fokuseres der på *skønsmæssig usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet*, hvorved det ligeledes nævnes af Ehenreich, at *metode, forudsætninger og data* ikke var i fokus før ajourføringen af ISA 540, men nu er mere centreret.

Selvom ISA 540 (Revised) i alle revisionshusene i 2020-regnskabsåret har været i fokus, er det forskelligt, hvordan Big Four-revisionshusene har været gearret til ændringerne. Her har man i Deloitte haft en opsætning, som i høj grad var gearret til ændringerne, (Bilag 2, s. 127) hvorimod man i KPMG har været nødsaget til at ændre arbejds papirer, arbejds handlinger mm., for at kunne leve op til de mere nuancerede krav (Bilag 4, s. 152). Ikke desto mindre er der etableret et fokusområde omkring; *Skønsmæssig usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet*, samt hvordan disse tre områder bliver påvirket af *metode, forudsætninger og data*. Der eksisterer nogle 'ekstra' risici i forbindelse med overgangsåret, som ligeledes kom til udtryk gennem respondenternes udtalelser. Disse 'ekstra' risici som konsekvens af en transition vil ikke blive behandlet, da afhandlingen forsøger at afdække de iboende risici, som er indlejret i selve elementerne.

Dette afsnit vil derfor ud fra de ændringer i de skønsmæssige overvejelser fra nuværende regnskabspraksis til IFRS 17, analysere og diskutere, hvordan graden af skønsmæssig usikkerhed påvirkes i forbindelse med risikovurderingen. Dette leder frem til en besvarelse af følgende arbejdsspørgsmål:

---

*Hvordan påvirkes den iboende risiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn af
ændringen i regnskabspraksis?*

8.1 Opdeling af kontrakter

8.1.1 "Same Risk" & "Managed Together"

Forskellen i porteføljeopdelingen ligger som nævnt i høj grad i, at selskaberne i IFRS 17 skal opdeles efter både *same risk* og *managed together*, hvorved revisor skal forholde sig til begge krav. Dette medfører, at der eksisterer et behov for at opnå kendskab til forsikringsselskabernes organisatoriske opbygning og samtidig opnå et kendskab til, hvordan porteføljeopdelingen lever op til kravene. Ud fra afsnit 5.2, vedrørende opdeling af kontrakter, kan det udledes, at ændringen i regnskabspraksis i forhold til opdeling af kontrakter medfører et behov for større kendskab til virksomheden og dens omgivelser for at kunne identificere og vurdere den skønsmæssige usikkerhed fyldestgørende. Et bredere kendskab er en nødvendighed for at kunne vurdere den skønsmæssige usikkerhed mere detaljeret i forbindelse med kategoriseringen af kontrakterne. Som Teis Dengsøe (Dengsøe) udtaler, så er opdelingen i homogene grupper og undergrupper utrolig vigtig for aktuariens arbejde, da aktuariens arbejde og modeller baserer sig på fyldestgørende data. Forsikringsselskaberne stræber derfor naturligvis efter at skabe så meget homogenitet som muligt i deres forretning i dag, hvilket de også vil gøre ved overgangen til IFRS 17. Der eksisterer derfor som udgangspunkt større sikkerhed for homogenitet, da opdelingen af kontrakter i forhold til *same risk* og *managed together* skal opfyldes. Dette i særdeleshed til *managed together*, da opdelingen i flere forskellige relevante underliggende homogene grupper ikke nødvendigvis spiller sammen med den finansielle rapportering. Eksempelvis kan Tryg have en aggregeret gruppe inden for 'små' autoskader på tværs af landegrænser. Denne homogene aggregerede gruppe vil ikke kunne etableres under IFRS 17, da denne homogene gruppe ikke er *managed together*. Det bevirker som udgangspunkt ikke en skønsmæssig usikkerhed, men kan betyde, at forsikringsselskaber er nødt til at dele deres homogene grupper op, selv om gruppen er ensartet i forhold til risici som konsekvens af en f.eks. geografisk orienteret porteføljeopdeling. Dette kan muligvis tilføjer mere sikkerhed for homogene grupper, og dermed mindre skønsmæssig usikkerhed i forbindelse med opdelingen i porteføljer.

Opdelingen kan medføre, at der vil ske en ændring i den måde, systemerne håndterer grupperingerne og kategoriseringen på. Dette som konsekvens af, at porteføljerne muligvis vil blive justeret som konsekvens af dobbeltkravet om *same risk* og *managed together*. En ændring, som udgangspunkt hurtigt vil blive standardiseret, hvilket Skovsø gav udtryk for, da de ikke ser nogen problematik i skiftet, ligesom han udtrykte, at de ændringer, som de forventer, det må medføre, allerede er implementeret i deres systemer. Det er klart, at dobbeltkravet umiddelbart vil påvirke forsikringsselskaberne forskelligt, hvor Topdanmark ud fra deres organisatoriske opbygning muligvis

ikke vil blive berørt i samme grad som Tryk. Når dette er sagt, vil en øget kompleksitet i forhold til at omfavne dobbeltkravet muligvis resultere i en reduktion af den skønsmæssige usikkerhed, da en øget kompleksitet kan medføre en mere nuanceret opdeling.

Ligesom ved kompleksiteten kan dobbeltkravet være med til at reducere subjektiviteten, som herved kan være med til at reducere den skønsmæssige usikkerhed. Der kan dog argumentere for, at forsikringselskaber, som er gearet til ændringen, ikke vil blive påvirket af yderligere subjektivitet som følge af de regulatoriske krav i forbindelse med overgangen til IFRS 17. Som tidligere beskrevet kan den nuværende praksis, som følger lov om finansiel virksomhed bilag 7 som udgangspunkt overføres til den nye tilgang ved IFRS 17. Det må alt andet lige være et grundlag, som både virksomhed og revisor kan læne sig op ad i vurderingen, om der foreligger *same risk*. Vurderingen om *same risk* ligger dog op til diskussion, da der ikke foreligger en præcis definition af, hvornår kontrakten går under *same risk*, hvilket giver mulighed for en subjektiv vurdering. Bork udtalte i den sammenhæng, at bare fordi det er muligt at opdele, er det ikke ensbetydende med, at det skal gøres. Bork responderede, at fordi aktuarerne sidder på mikroniveau, resulterer dette ikke i, at det skal med i den finansielle rapportering (Bilag 8, s. 219). Tilfældet er anderledes, hvis det anvendes i rapporteringen til direktionen. F.eks. strategisk rapportering på regionsniveau ved f.eks. husforsikring for at vurdere priser og lønsomhed. Hvis denne rapportering sker, kan det efterfølgende være svært at argumentere for, at disse skal i én gruppering, når opdelingen til direktionen er sket i yderligere niveauer (Bilag 8, s. 209). Selvom Bork udelukkende beskriver den strategiske rapportering som et eksempel, må det antagelsesvist være en naturlig tilgang, som anvendes i praksis og som følge af de risici, som påvirker kontrakterne.

8.1.2 “Onerous”, “No Significant Possibility of Becoming Onerous” & “Remaining”

Kendskabet vedrørende den yderligere opdeling kræver indsigt og kendskab til de forudsætninger, som danner grundlag for den givne placering i henholdsvis; “*onerous*”, “*no significant possibility of becoming onerous*” og “*remaining*”, samt om ændring i forudsætninger kan medføre, at en gruppe af kontrakter kan blive tabsgivende. Spørgsmålet for revisor ligger derfor i høj grad i kendskab til, hvordan og hvorfor kontrakter bliver placeret i den respektive gruppe. Der eksisterer derfor i høj grad et nyt kendskab, som er rettet mod at kunne vurdere, hvorvidt kontrakterne er placeret i den korrekte gruppe i forhold til “*no significant possibility of becoming onerous*” og “*remaining*”. Der foreligger som udgangspunkt ikke den store skønsmæssige usikkerhed i vurderingen i denne kategorisering. Der kan dog eksistere usikkerhed, i forhold til hvornår grupper af kontrakter kategoriseres i de to sidstnævnte grupper. Men den skønsmæssige usikkerhed i forhold til kategoriseringen ligger dog mere i selve

estimeringen af pengestrømmene, og derved om kontrakterne er profitable eller ej, og samtidig graden af profitabilitet.

Der indgår herved et subjektivt element i at vurdere, om en gruppe af kontrakter er profitable 'nok' til, at det ikke er sandsynligt, at den bliver tabsgivende. Denne øgede subjektivitet vil alt andet lige være med til at øge den skønsmæssige usikkerhed. På trods af dette vil dobbeltkravet alt andet lige reducere subjektiviteten og sammen med en øget kompleksitet og mere nuanceret opdeling bevirke en reducere i den skønsmæssige usikkerhed.

Selve opdelingen vil have en indflydelse på selve estimeringen i sidste ende. Dette som en naturlig konsekvens, hvis der vel at mærke skulle ske en ændring i, hvordan kontrakterne opdeles. Risikovurderingen i forbindelse med estimeringen af forsikringskontrakterne er derfor mere relateret til selve opgørelsen og hermed de muligheder, der eksisterer i opgørelsesmetoderne. Risikovurderingen af ændringerne i de skønsmæssige overvejelser i opgørelsesmetoderne vil derfor nu blive gennemgået.

8.2 RBK § 69 til BBA

8.2.1 Pengestrømmenes fremtidige forudsætninger

Den skønsmæssige usikkerhed kommer til dels som et resultat af kompleksiteten i modellen og den data, som finder anvendelse. Ehenreich gav i den forbindelse udtryk for, at modeller med høj grad af kompleksitet som udgangspunkt vil minimere den skønsmæssige usikkerhed, da resultatet af skønnet herigennem er baseret på objektiv data, hvorfor den skønsmæssige usikkerhed elimineres (Bilag 2, s. 121). Ved estimering af fremtidige pengestrømme kan denne usikkerhed som følge af historisk data minimere den skønsmæssige usikkerhed. IFRS 17 tilfører som udgangspunkt ikke estimeringen af fremtidige pengestrømme ved BBA, relateret til forudsætningerne omkring fremtiden, nogle former for kompleksitet, som ikke ses i dag. Det er klart, at i takt med at datahistorikken for forsikringsselskaberne forøges, samtidig med at teknologien bevirker en øget præcision, vil modellerne som udgangspunkt gennemgå større kompleksitet, som herved vil kunne reducere den skønsmæssige usikkerhed. Meget lig estimeringen under nuværende praksis vil estimeringen fortsat følge data omkring fremtidige begivenheder, som ikke er observerbare. Her vil ikke-observerbare forudsætninger påvirke graden af den skønsmæssige usikkerhed gennem en subjektivitetspåvirkning. Graden af den skønsmæssige usikkerhed, som påvirkes af subjektiviteten afhænger derfor meget af længden på dækningsperioden, hvorved en øget mængde af uobserverbare forudsætninger bliver

benyttet. Selvom estimeringerne og forudsætningerne bygger på historiske data, er forudsætningerne fortsat ikke-observerbare, da disse omhandler fremtiden. Ændringen i regnskabspraksis medfører derfor ikke en direkte foranledning til, at der vil blive benyttet flere uobserverbare data under BBA frem for RBK § 69. Der er derfor ikke umiddelbart nogen indikation på, at der vil ske en øget grad af kompleksitet og subjektivitet ved overgangen til IFRS 17 i forbindelse med de forudsætninger og antagelser, som ligger til grund for estimeringen af de fremtidige pengestrømme under BBA. Når dette er sagt, er det i dag og vil det, når IFRS 17 træder i kraft, være forudsætninger og antagelser, som er belagt med høj skønsmæssig usikkerhed, da det er forudsætninger, som ikke er oplyst i den regnskabsmæssige begrebsramme, samt det er estimeringer, som bygger på fremtidige forudsætninger. I forlængelse heraf eksisterer der heller ikke nogle ændringer til den skønsmæssige usikkerhed fra fortjenstmargen til CSM, da CSM, som nævnt, ligesom under nuværende regnskabspraksis er et biprodukt af de skønsmæssige overvejelser omkring de enkelte komponenter, som udgør de fremtidige pengestrømme, og som herved udgør kontrakternes CSM.

Da begge begrebsrammer foreskriver samme opgørelsesmetode, er det derfor relevant ligesom ved vurderingen af de skønsmæssige overvejelser, at overveje en eventuel ændring i den iboende risiko i de andre elementer, som indgår i opgørelsesmetoden; her diskonteringsatsen og risikomargen. Tidligere kapitler har nemlig klarlagt, at der modsat forudsætninger i forbindelse med pengestrømmende, eksisterer ændringer i opgørelse af diskonteringsatsen og risikomargen, hvorfor den skønsmæssige usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet er relevant at vurdere i disse elementer.

8.2.2 Diskonteringsats

Ud fra ændringen i regnskabspraksis kan det udledes, at skønselementet forøges ved overgangen til IFRS 17, hvori usikkerhed direkte relateret til diskonteringsatsen bliver større. Dette i høj grad som konsekvens af en bevægelse imod en mere principbaseret tilgang til estimeringen af diskonteringsatsen, hvorved der eksisterer større valgfrihed. Dette i første omgang, i forhold til at der i IFRS 17 vil være to forskellige muligheder, som kan benyttes. Det giver alt andet lige også anledning til, at revisors professionelle skepsis forøges i forhold til den anvendte metode. For at kunne vurdere den iboende risiko er det som nævnt nødvendigt, udover den skønsmæssige usikkerhed, og i relation til denne, at få klarlagt graden af kompleksitet og subjektivitet der ligger i diskonteringsatsen.

*Skønsmæssig
usikkerhed*

Som udgangspunkt har ændringen ikke en afgørende betydning i forhold til kompleksiteten, hvorved der ikke umiddelbart sker en central ændring i det omfang, kompleksiteten påvirker de skønsmæssige overvejelser. Der er ikke umiddelbart behov for komplekse modeller, som løbende skal justere diskonteringsraten og de elementer, som indgår. Ligeledes er den data, som diskonteringsraten tager udgangspunkt i, objektive og nemme at tilgå. Det er klart, at der kan eksistere lidt større usikkerhed i forbindelse med en referenceportefølje, da denne ikke er lige så nem at tilgå som en højkvalitetsobligation. Der er dog ikke nogle væsentlige konsekvenser for metoder og data, hvorved dette skaber øget risiko relateret til diskonteringsraten. Når dette er sagt, vil der foreligge noget øget kompleksitet ved estimering af likviditetspræmien ved *bottom-up approach*. Dette kan udledes, i forhold til at det ved *top-down approach* ikke er nødvendigt at justere for en likviditetspræmie, da denne kan være svær og kompleks at estimere (IFRS 17.196 BC).

Kompleksitet

Subjektiviteten vil dog påvirkes i højere grad. Som nævnt omkring den skønsmæssige usikkerhed eksisterer der i IFRS 17 en valgmulighed. Her er det ikke defineret, hvad der skal vælges i forhold til en højkvalitetsobligation. Selv om der ikke foreligger særlig kompleksitet, eksisterer der ikke en defineret metode til opgørelse af markeds- og kreditrisiko, som skal elimineres i *top-down approach*, ligesom der ikke eksisterer en definition på opgørelsesmetoden til justeringen af likviditetspræmien. En yderligere principbaseret tilgang og valgfrihed, især til *bottom-up approach*, medfører, at der tilføres en højere grad af subjektivitet.

Subjektivitet

Ud fra undersøgelse til forventninger til overgangen direkte relateret til diskonteringsraten blev det slået fast, at der på nuværende tidspunkt eksisterer en usikkerhed til estimeringen af diskonteringsraten under IFRS 17. Der er et stort ønske om at kunne fortsætte nuværende praksis i forhold til EIOPAs oplyste rentekurve. Hvis dette bliver muligt, vil identificeringen og vurderingen af risici i forhold til diskonteringsraten ikke adskille sig markant fra nuværende praksis. Det skal dog noteres, at den fortsat under IFRS 17 er rettet mod en principbaseret tilgang, hvor valgmuligheden naturligvis stadigvæk eksisterer, hvorved den skønsmæssige usikkerhed og subjektivitet vil påvirke, at det regnskabsmæssige skøn vil være større under IFRS 17, selv om det muligvis bliver muligt at fortsætte i samme spor.

8.2.3 Risikojustering

Som nævnt tyder meget på, at Cost of Capital-metoden fortsat vil blive benyttet, hvorfor der er sandsynlighed for, at revisor fortsat skal forholde sig til denne metode. Modsat i dag vil kendskabet til de estimerede elementer og værdier være mere centrale, da det ikke blot er objektive markedsbestemte forhåndsdefinerede værdier, som skal lægges ind i metoden. Det er derfor nødvendigt for revisor at dykke yderligere ned i modellen, hvorved det sætter yderligere krav til forståelseskompetencen hos revisor. En principbaseret tilgang vil alt andet lige tilføre større valgfrihed og frirum til at fastsætte en passende risikojustering, hvorved den skønsmæssige usikkerhed forhøjes.

Skønsmæssig usikkerhed

Det er klart, at der med al sandsynlighed tilføres noget kompleksitet, som ikke findes under nuværende praksis. Et mere selskabsspecifikt afkastkrav vil alt andet lige kræve nogle egenkapital- og gældsomkostningsberegninger, som ikke eksisterer under nuværende regnskabspraksis. Forsikringsselskaberne kan her ligeledes ved hjælp af f.eks. EVA beregne, om afkastkravet er passende i forhold til værdiskabelsen i det pågældende forsikringsselskab. Et mere selskabsspecifikt afkastkrav vil gennemgå væsentligt flere forudsætninger og selskabsspecifikt data, som ikke vil finde sted under nuværende praksis.

Kompleksitet

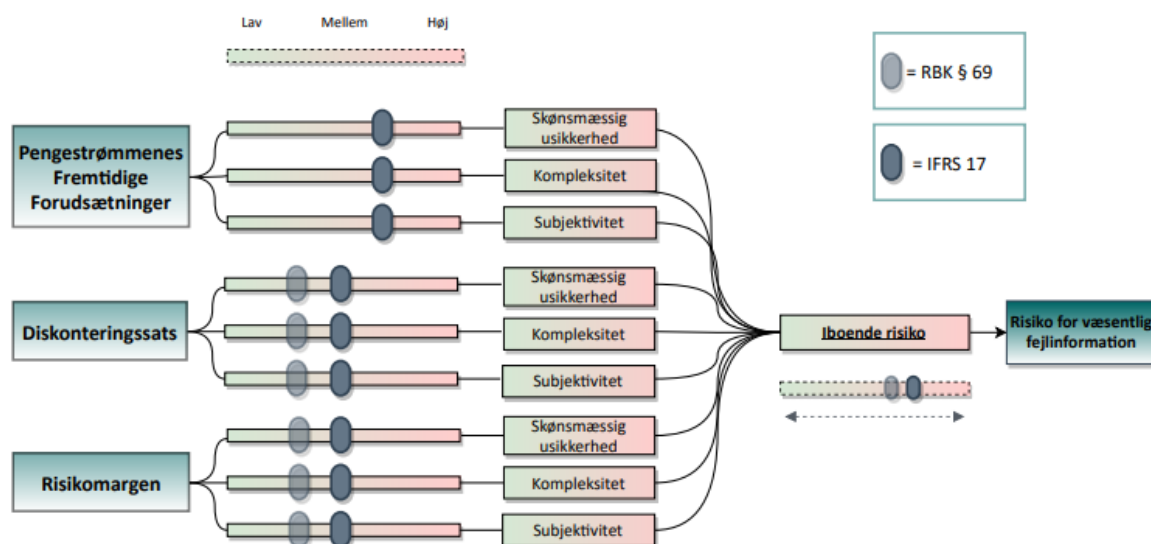
Modsat risikomargen under nuværende regnskabspraksis så ekskluderer risikojusteringen operationelle risici, som ikke kan henføres direkte til forsikringskontrakterne. Det er derfor udelukkende risici, som er direkte tilknyttet gruppen af forsikringskontrakter. Man kan argumentere for, at subjektiviteten og den skønsmæssige usikkerhed vil være større, hvis de operationelle risici skulle indgå. Det er dog ikke en direkte risiko, som forsikringsselskaberne tager stilling til i dag, selv om den indgår i risikomargen. Der vil ikke kun eksistere en forøget subjektivitet som følge af et mere subjektivt afkastkrav, men også i forhold til risikoaversionen i forbindelse med konfidensintervallet, som fastlægges i forhold til solvenskapitalkravet. Her opstår der mulighed for at fastsætte eget konfidensinterval, som herved afspejler forsikringsselskabernes egen subjektive risikoaversion, med mulighed for tilknytning til de enkelte kontraktgrupper. Selv om den regulatoriske ramme omkring et 99.5 pct. konfidensinterval giver mening i forhold til solvenskapitalkravet, som herved beregnes på baggrund af en 200 års begivenhed, giver dette konfidensinterval muligvis ikke mening i forhold til den selskabsspecifikke risikoaversion og risikoappetit.

Subjektivitet

8.2.4 Opsummering på ændring i iboende risiko fra RBK § 69 til BBA

Påvirkningerne på den iboende risiko qua ovenstående ændringer i opgørelsen af præmiehensættelserne fra RBK § 69 til BBA under IFRS 17 kan opsummeres og illustreres nedenstående:

Figur 8-1 – Egen tilvirkning

Der eksisterer ikke en ændring til regnskabspraksis i forhold til pengestrømmenes fremtidige forudsætninger, som skal indgå ved opgørelsen af præmiehensættelsen under BBA i IFRS 17. En orientering mod en principbaseret og valgfri tilgang til estimering af diskonteringsatsen og risikomargen vil dog alt andet lige bevirke en øget skønsmæssig usikkerhed, som vil lede videre til en højere iboende risiko i forbindelse med estimering af præmiehensættelser under BBA frem RBK § 69.

8.3 RBK § 69 a til PAA

Ved anvendelse af PAA giver regnskabsbegrebsrammen, modsat BBA, ikke anledning til skønsmæssige overvejelser, da metoden ikke giver anledning til vurdering af ikke-observerbar data. For revisor foreligger det derfor væsentligt at identificere, hvorvidt PAA kan finde anvendelse, eller virksomheden grundet den regnskabsmæssige begrebsramme er påtunget at bevæge sig over i BBA, hvori der foreligger skønsmæssige vurderinger. Dette, som i høj grad er i overensstemmelse med nuværende praksis.

Hvis forsikringselskaberne i IFRS 17 under PAA vælger at aktivere erhvervsomkostninger, og amortisere disse ud på den forventede dækningsperiode, så tilføjer det et væsentligt skønselement til selve opgørelsen, hvorfor kendskabet naturligvis skal opnås, hvorved risikoen for fejlinformation ligeledes er større. Ved en estimering af en fremtidig forventet dækningsperiode vil der, ligesom ved brugen af BBA ved estimering af fremtidige pengestrømme, være tale om estimeringer på baggrund af ikke-observerbare inputs.

Skønsmæssig usikkerhed

Kompleksiteten og den skønsmæssige usikkerhed skal derfor i høj grad findes i aktiveringen af erhvervsomkostninger, hvis dette vælges. Her vil der være ligheder i forhold til kompleksiteten af estimering af fremtidige pengestrømme, da *'verden her ligeledes skal forlænges i brædder'*. Dette f.eks. ved, at metoder og modeller på baggrund af historisk data skal forudsige den fremtidige forventede dækningsperiode. Her vil en øget kompleksitet reducere det skønsmæssige element, hvis metode og modeller kan opfange så mange variable som muligt, som hermed har indflydelse på den forventede dækningsperiode ligesom ved estimeringen af fremtidige pengestrømme under BBA. En mindre kompleks model, som udelukkende baserer sig på historisk data, og som ikke tager højde for yderligere faktorer og forudsætninger, vil derfor tilføre en øget risiko for skønsmæssig usikkerhed. Skovsø nævner i forhold til erhvervsomkostningerne, at Topdanmark allerede nu sidder og bygger modeller og systemer op for at kunne opfange denne ændring i praksis (Bilag 6, s. 185). På samme måde som ved estimeringen af fremtidige pengestrømme er arten af målegrundlaget nødvendigt at omfavne gennem en kompleks model og metode, hvorfor kompleksiteten som udgangspunkt er et tegn på skønsmæssig usikkerhed. Ved behov for en kompleks metode og model, vil mindre kompleksitet omkring arten af målegrundlaget i forhold til estimering af dækningsperioden resultere i en øget skønsmæssig usikkerhed.

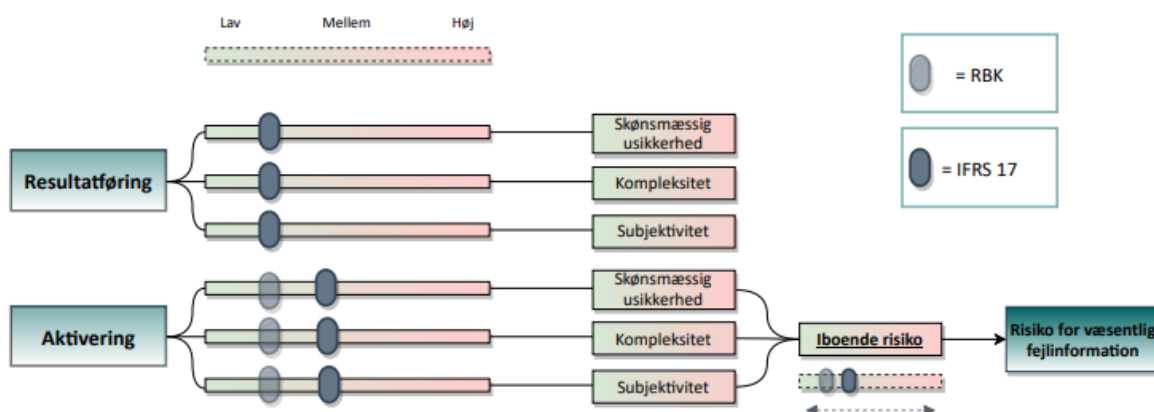
Kompleksitet

Fremtidsperspektivet og de fremadskuede forudsætninger øger her også subjektiviteten og hermed risiko for manglende neutralitet, som i sidste ende tilføjer øget skønsmæssig usikkerhed. Den forventede dækningsperiode vil i høj grad være virksomhedsspecifik og herved bygge på strategiske overvejelser m.m., hvorved subjektiviteten kan tilføre skøn og manglende neutralitet kan komme i fokus. Ledelsen kan såvel også have et incitament til at amortisere ud over en længere dækningsperiode, netop for at kunne undgå at

Subjektivitet

oparbejde tabsgivende kontrakter som konsekvens af erhvervelsesomkostningerne. Kontrakterne kan derfor synes mere profitable, hvis disse erhvervelsesomkostninger allokeres ud over en længere periode. Her kan også være nogle problematikker og udfordringer, i forhold til hvad der kan medgå af erhvervelsesomkostninger. Overvejelser som i skrivende stund bliver gennemgået i enten Tryg, Topdanmark eller Alm.Brand med Deloitte for at diskutere og overveje, hvad der kan medtages af erhvervelsesomkostninger (Bilag 2, s. 127). Her bliver et arbejde i at kunne argumentere for, at omkostningerne er direkte relateret til erhvervelse, hvilket ifølge Ehenreich kan skabe nogle usikkerheder, da forsikringselskaberne kan se et incitament til at aktivere flere erhvervelsesomkostninger end tilladt. Dette også i særdeleshed i forhold til muligheden i at amortisere erhvervelsesomkostninger ud på en f.eks. fem-årig periode, selv om dækningsperioden kontraktuelt er et år. Her er det muligt at få en masse erhvervelsesomkostninger aktiveret og amortiseret, samtidig med at profitabiliteten i gruppen af kontrakterne opretholdes. Dette giver alt andet lige en yderligere dimension til subjektiviteten og overvejelser omkring manglende neutralitet hos ledelsen, som kan tilføre øget skønsæssig usikkerhed til opgørelsen af præmiehensættelser under PAA.

Ændringen fra RBK § 69 a til PAA under IFRS 17 kan illustreres gennem nedenstående figur:

Figur 8-2 – Egen tilvirkning

Her ses det, at denne tilførsel af iboende risiko udelukkende eksisterer, hvis det vælges at aktivere erhvervelsesomkostninger. Herudover eksisterer der muligvis en tilførsel af iboende risiko i forbindelse med tabstesten ved anvendelsen af PPA under IFRS 17. Dette vil som nævnt, blive behandlet i senere afsnit 9.3, da klimaforandringer muligvis også kan spille ind her.

8.4 Erstatningshensættelser

Erstatningshensættelser under nuværende regnskabspraksis er belagt med høj grad af skønsmæssig usikkerhed. Dette i første omgang qua den manglende mulighed for at benytte et forenklet alternativ til at estimere hensættelserne. Dette medfører, at det ikke kan undgås at estimere fremtidige pengestrømme. Dette gør sig også gældende i IFRS 17, hvor det ikke er muligt at benytte sig af PAA. Dette medfører, at der også ved opgørelse af erstatningshensættelser under IFRS 17 eksisterer stor skønsmæssig usikkerhed. Det medfører samtidig også, at der eksisterer et behov for at opnå kendskab til de elementer, som indgår i opgørelsen af præmiehensættelserne i henhold til diskonteringsatsen og risikomargen. De øgede skønsmæssige usikkerheder og påvirkningen på den iboende risiko i disse elementer har derfor også indflydelse på erstatningshensættelserne, hvorfor den øgede grad af skønsmæssig usikkerhed, som findes i diskonteringsatsen og risikomargen herved også eksisterer ved erstatningshensættelserne. IFRS 17 foreskriver fortsat, at der skal hensættes i forhold til IBNR og IBNER. Dette medfører, at revisor fortsat skal opnå kendskab til forsikringsselskabernes estimering af skader, som endnu ikke eller kun delvist er anmeldt.

Risiko for væsentlig fejlinformation er i dag høj i forbindelse med erstatningshensættelserne, hvilket, som tidligere nævnt i afsnit 6.5.5, især kommer til udtryk gennem fokus på erstatningshensættelserne i årsregnskaberne for forsikringsselskaberne. Her er disse et centralt område i revisionen, netop fordi den skønsmæssige usikkerhed i forbindelse med opgørelse af disse er betydelige. Denne usikkerhed bliver herved ikke reduceret af, at diskonteringsatsen og risikomargen bliver tillagt en øget skønsmæssig usikkerhed, som naturligt bevirker, at den skønsmæssige usikkerhed i forbindelse med erstatningshensættelserne bliver endnu forøget.

Udover ændringer til diskonteringsatsen og risikomargen følger selve estimeringen af erstatningshensættelserne i IFRS 17 samme princip som nuværende regnskabspraksis - nemlig estimering af nutidsværdien af fremtidige pengestrømme. Overgangen til IFRS 17 ændrer derfor ikke yderligere den skønsmæssige usikkerhed, da dette fungerer efter samme princip. Ændringen i den iboende risiko under BBA som konsekvens af en øget kompleksitet og subjektivitet - og dermed skønsmæssig usikkerhed i forbindelse med estimeringen af diskonteringsatsen og risikomargen gør sig herved også gældende ved erstatningshensættelser under IFRS 17.

Det kan dog være relevant at undersøge, om klimaforandringer kan tilføre en ændring til den skønsmæssige usikkerhed og dermed iboende risiko, som eksisterer ved estimeringen af erstatningshensættelser. Dette vil sammen med klimapåvirkninger overordnet i forhold til overgangen

til IFRS 17, samt generelt ved estimering af skadesforsikringshensættelser, blive gennemgået i efterfølgende kapitel.

8.5 Delkonklusion – Ændring i regnskabspraksis' påvirkning på den iboende risiko

8.5.1 Opdeling af kontrakter

Som konsekvens af et dobbeltkrav i IFRS 17 i forhold til opdeling af kontrakter, hvor forsikringselskaberne ikke udelukkende skal inddele i *same risk*, vil dette alt andet lige kunne medføre en marginal reducere af den iboende risiko direkte relateret til opdeling af kontrakter. Dette i høj grad på baggrund af øgede krav i forhold til en mere nuanceret opdeling. Der eksisterer derudover en øget skønsmæssig usikkerhed i forhold til opdelingen i henholdsvis; "*onerous*", "*no significant possibility of becoming onerous*" og "*remaining*". Her vil en øget subjektivitet komme i spil i forhold til at vurdere, hvornår kontrakterne skal placeres i de to sidstnævnte kategorier. Den skønsmæssige usikkerhed i forbindelse med opdelingen af kontrakterne, og i særdeleshed i forhold til underopdelingen i de tre kategorier, er i høj grad afhængig af de skønsmæssige overvejelser i forbindelse med forsikringskontrakternes pengestrømme. Ændringen fra RBK til IFRS 17 medfører dog, at en øget kompleksitet og reducere i den skønsmæssige usikkerhed alt andet lige vil reducere den iboende risiko i forbindelse med opdeling af kontrakter.

8.5.2 RBK § 69 til BBA

Som konsekvens af at ændringen i regnskabspraksis ikke tilføjer nogle nye skønsmæssige overvejelser, men fortsat er relateret til fremtidige ukendte forudsætninger og antagelser, tilføjer IFRS 17 ikke disse forudsætninger en øget grad af skønsmæssig usikkerhed, som ikke findes under RBK. Der er derfor i første omgang ikke som udgangspunkt behov for et øget kendskab til disse forudsætninger og antagelser, som ikke eksisterer i dag. Dette leder videre til, at manglende ændring derfor heller ikke tilføjer en øget kompleksitet og subjektivitet direkte relateret overgangen til IFRS 17.

Penge-
strømmenes
fremtidige
forudsætninger

Kendskabet til diskonteringsatsen kræver muligvis et bredere kendskab, end der er behov for under nuværende regnskabspraksis. I særdeleshed i forhold til *bottom-up approach*. En bevægelse væk fra markedskonsistente værdier, oplyst af EIOPA, til en mere selskabs- og kontrakt-specifik tilgang medfører, at revisor ikke blot kan opnå

Diskonteringsats

kendskab til EIOPAs oplyste risikofrie rentekurve og VA. Under IFRS 17 er der yderligere et behov for et kendskab til, hvilken risikofri rentekurve, som benyttes, samt et mere dybdegående kendskab til kontrakternes likviditetsforhold. Skaleringen af kendskabet er dog særdeles afhængigt af, om selskaberne får lov til at fortsætte i samme spor eller ej.

Tages der udgangspunkt i, at forsikringselskaberne får lov til at fortsætte i samme spor, vil der ikke foreligge yderligere kompleksitet og subjektivitet, som medfører, at den skønsmæssige usikkerhed vil være den samme. Omvendt, hvis ikke EIOPAs oplyste værdier kan tages i brug, efterlader det en øget skønsmæssig usikkerhed i forhold til diskonteringsatsen. Dette i særdeleshed i forhold til en øget subjektivitet, hvor forsikringselskaberne selv skal finde en passende risikofri rente, samtidig med at der skal estimeres en likviditetspræmie, som skal tilføres.

Ligesom ændringen i diskonteringsatsen, vil kravene i IFRS 17, med en bevægelse imod en principbaseret tilgang med større valgfrihed, alt andet lige medføre et større krav til kendskab til risikojusteringen, på baggrund af større skønsmæssig usikkerhed, i forbindelse med opgørelsen af denne. Dette blandt andet som en konsekvens af en øget kompleksitet i forhold til selve afkastkravet, hvor denne vil kunne gennemgå en længere og mere følsom beregning, som alt andet lige skaber usikkerhed. Her vil der samtidig eksistere en øget subjektivitet i forhold til risikoaversionen i forbindelse med konfidensintervallet, da det vil være muligt at benytte et lavere SCR, hvorved konfidensintervallet kan justeres. Dette tilfører dermed en subjektivitet, som alt andet lige bevirker en øget skønsmæssig usikkerhed.

Risikojustering

Overgangen fra RBK § 69 til BBA og ændringer i forhold til diskonteringsatsen og risikojusteringen, hvor en mere principbaseret, valgfri og selskabsspecifik tilgang tilfører en øget grad af skønsmæssig usikkerhed, tilfører derfor muligvis en øget iboende risiko i forbindelse med estimeringen af præmiehensættelserne under IFRS 17. Både ved diskonteringsatsen og risikojusteringen, eksisterer der et ønske og forventning om, at forsikringselskaberne kan fortsætte i samme spor som i dag netop for ikke at skulle estimere en risikojustering til regnskabsbrug og solvensbrug. Påvirkningen på den iboende risiko er derfor også her afhængig af fremtidige beslutninger omkring dette.

8.5.3 RBK § 69 a til PAA

Såfremt det vælges at aktivere erhvervsomkostninger under IFRS 17, vil der eksistere nogle helt nye risici ved brugen af PAA, som ikke var til stede under RBK § 69 a. Aktiveringen af erhvervsomkostninger efterlader en større skønsmæssig usikkerhed, som i særdeleshed kan ses i en øget kompleksitet og subjektivitet. En øget kompleksitet i forhold til en estimering af fremtidige forhold ud fra historisk data, samtidig med relevante skønsmæssige overvejelser herudover, i forhold til forventede levetider på kontrakterne. På mange måder samme koncept som i forhold til at estimere fremtidige pengestrømme. Her kommer subjektiviteten også i spil, da forsikringselskaberne vil have nogle incitamenter forbundet med den forventede levetid og de erhvervsomkostninger, som skal aktiveres. Hvis det derfor vælges at aktivere erhvervsomkostninger under IFRS 17, så tilfører det alt andet lige en øget iboende risiko.

8.5.4 Erstatningshensættelser

Erstatningshensættelser under IFRS 17 følger samme praksis som RBK. Dette medfører, at de skønsmæssige overvejelser, som påvirker præmiehensættelserne gennem ændringer i diskonteringsraten og risikjusteringen også gør sig gældende ved erstatningshensættelserne. Der er allerede under nuværende regnskabspraksis, qua et betydeligt regnskabsmæssigt skøn, behov for et solidt kendskab til virksomheden og dens omgivelser relateret til de regnskabsmæssige skøn i forbindelse med erstatningshensættelser. Kravene i IFRS 17 medfører dog, at dette kendskab er nødsaget udbygget, netop i forhold til ændringerne i den skønsmæssige usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet forbundet med diskonteringsraten og risikjusteringen.

9 Klimaforandringernes påvirkning på de skønsmæssige overvejelser og den iboende risiko

Som illustreret i analysestrukturen i afsnit 2.2 har de tre foregående kapitler været centreret omkring ændringer fra nuværende regnskabspraksis til IFRS 17, og hvordan denne ændring påvirker den iboende risiko. Følgende kapitel vil bygge videre på påvirkningen, som ændringen i regnskabspraksis har tilført den iboende risiko, og herved analysere og diskutere hvordan klimaforandringsrisici hertil udøver indflydelse på den iboende risiko.

Klimarelaterede risici er muligvis mere centrale end nogensinde før. Dette på baggrund af regnskabsbrugernes øgede interesse for klimarelaterede påvirkninger, da disse potentielt kan påvirke virksomheders forretningsmodeller, pengestrømme m.v. (Effects of climate applying IFRS, 2020, s.6). Det er samtidig et interessant område, da klimarelaterede risici ikke er direkte nævnt i revision- og regnskabsstandarderne, men er et fokusområde fra revisionudbyderen, IAASB, og regnskabsudbyderen, IASB. Dette kommer ligeledes til udtryk i ISA 540 (Revised) og IFRS 17, hvor klimarelaterede skøn ikke eksplicit er beskrevet, men adresseres som et centralt emne at skulle forholde sig til. Meget tyder på, at fokus på klimarelaterede risici og skøn er voksende, og i høj grad vil intensiveres i årene, der kommer. Et interessant spørgsmål er derfor, hvorledes overgangen til IFRS 17 påvirker dette, og hvordan klimaforandringer i det hele taget påvirker den iboende risiko i forbindelse med estimeringer af skadesforsikringshensættelser. Dette leder frem til en undersøgelse og besvarelse af følgende arbejdsspørgsmål:

Hvilken forventet påvirkning har klimaforandringer på de skønsmæssige overvejelser og den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn af skadesforsikringskontrakter?

Gennem tidligere kapitlers analyser blev det belyst, at aktuarernes arbejde i høj grad baseres på historisk data, som skaber et fundament til at kunne forudsige fremtiden. Swiss Re, som er verdens største genforsikringselskab, har i en undersøgelse af klimaforandringsrisici undersøgt, hvordan forventningerne er til klimaforandringernes påvirkninger. Gennem undersøgelse af studier blev det konkluderet, at klimaforandringernes påvirkninger og risici er usikre (EIOPA. Discussion Paper, 2020,

s. 16). Dette, samtidig med at det er evidensbaseret, at klimaforandringer vil have en betydning. Dette munder ud i den manglende data omkring klimaforandringernes påvirkninger, som på nuværende tidspunkt eksisterer. Sagt på en anden måde, så kan fremtidens påvirkninger af klimaforandringer ikke 'forudsiges' som konsekvens af manglende data. Dette kan ud fra aktuarernes perspektiv i forhold til deres arbejde med historisk data vanskeliggøre at 'forlænge verden i brædder' som følge af usikker og manglende klimaforandringsdata. Afsættet i den manglende data vil yderligere blive vurderet i forhold til opgørelsesmetoderne i IFRS 17 og om, hvorvidt det har indflydelse på de skønsmæssige overvejelser og den iboende risiko i forbindelse med estimering af skadesforsikringshensættelser.

Som tidligere anført udtaler Vastrup, at aktuarens arbejde er at 'forlænge verden i brædder'. Data er fundamentet for at kunne gøre dette, hvilket bekræftes af Dengsøe, som beskriver, at:

"aktuaren kører bilen ved at kigge ud af bagruden. Altså vi bruger al historikken til at prædikere, hvad der sker i fremtiden. Der kan man sige, at det er svært at sige, medmindre vi mener, at vi allerede har observeret nogle klimaforandringer, så er det jo nogle nye fænomener, der vil komme til, som vi ikke har set tidligere" (Bilag 9, s. 220).

Det er særligt interessant, at Dengsøe beskriver, at klimaforandringer umiddelbart ikke er et fænomen, der kendes så meget til, og at det ikke er noget, man har en lang datahistorik på. Hertil følger Schmidt op ved at beskrive, at man i forhold til klima bør være mere opmærksom på den data, som ligger tættere på nutiden, da klimaforandringer er intensiveret de seneste år, og at gammel datahistorik inden for dette område ikke findes lige så interessant. Alligevel eksisterer der nogle forhold omkring solvenskapitalkrav og genforsikring, som muligvis medfører at forsikringsselskaberne, på trods af manglende historisk data, ikke står overfor betydelige risici.

9.1 Solvenskapitalkrav og genforsikring

Når der diskuteres klimaforandringsrisici i forhold til skadesforsikringshensættelser, så eksisterer der umiddelbart ikke bekymring i forhold til en øget risiko. Dette som følge af, at klimaforandringsrisici i høj grad er et fokusområde i forhold til kontraktens rentabilitet, frem for selve risikoen ved hensættelsen. (Bilag 6, s. 178). Det er derfor mere et spørgsmål om den forretningsmæssige risiko, der i sidste ende skal korrigeres i selve præmien. Et andet element er, at forsikringsselskaberne er yderst velkapitaliserede gennem deres solvenskapitalkrav til at kunne imødegå en 200 års begivenhed. Ses der på de tre danske børsnoterede forsikringsselskaber, er solvensprocenterne på nuværende tidspunkt hhv. 317 pct. for Alm.Brand, 183 pct. for Tryg og 170 pct. for Topdanmark. (Alm.brand, Topdanmark og Tryg Årsrapport, 2020, s. 6, 14, 17). Udover denne 'overdækning' er selskaberne også

sikret via genforsikring, for at omfavne risikoen ved større katastrofebegivenheder. Spørgsmålet er derfor om klimarisici i det hele taget påvirker den iboende risiko og om klimaforandringsrisici bør skærpes omkring dette område, som IAASB påpeger.

Som følge af den intensiverede udvikling i klimaforandringerne opstår et spørgsmål i vurderingen af, om et 99.5 pct. konfidensinterval på baggrund af en 200 års begivenhed er tilstrækkelig, eller om denne skal reduceres til f.eks. en 150 års begivenhed, hvilket Schmidt (Bilag 4, s. 155) også fremhæver som en relevant diskussion som følge af klimaforandringerne.

EIOPAs fastsættelse af kapitalkravet med et 99.5 pct. konfidensinterval medfører, som nævnt, at forsikringsselskaberne med 99.5 pct. sikkerhed kan betale deres forpligtelser og hermed modstå en 200 års begivenhed de næste 12 måneder. Solvenskapitalkravet tager dog ikke direkte højde for klimaforandringer, men EIOPA har i den forbindelse, i November 2020, udgivet et diskussionspapir (EIOPA. Discussion Paper, 2020), hvori det belyses hvordan klimaforandringerne kan integreres i solvenskapitalkravet. Inkorporeringen er rettet mod insolvens som følge af katastrofebegivenheder, Catastrophic Risk (CAT), som nævnt i afsnit 4.4 er en af de risici der indgår i solvenskapitalkravet. Ved beregning af solvenskapitalkravet lægger EIOPA op til at standardformularen indirekte opfanger klimaforandringer, som følge af at beregningen tager afsæt i historisk data. I diskussionspapiret anerkendes det, at der er mangler i data til at kunne opfange den intensiverede klimarisiko, men diskussionspapiret giver samtidig udtryk for, at dette ikke synes at være problematisk. Dette som følge af hyppigere kalibreringer, der resulterer i, at man bliver bedre til at opfange klimakatastroferne og hermed en mere 'korrekt' data, som eksponentielt bliver bedre år for år. Dette hænger sammen med at Vastrup også gav udtryk for, at indsamlingen af data sker med en ekstrem eksponentialitet, hvorved klimaforandringsrisici hurtigt vil kunne blive reduceret igennem fyldestgørende data. Alt andet lige anerkender EIOPA mangler i data, men ser det ikke som problematisk, da det løbende vil blive inkorporeret. Denne argumentation stemmer overens med Lundes betragtning, hvori følgende udtales: *"Ting har en naturlig tendens til at komme med en temmelig øget frekvens og ikke fra 0-100"* (Bilag 3, s. 145). Ses der på antagelsen omkring, at klimaforandringerne vokser eksponentielt, vil dette som udgangspunkt højst sandsynligt kun øge risikoen i solvenskapitalkravet i en lille og ubetydelig grad. Dette som følge af velkapitaliserede forsikringsselskaber, som ses i solvenskapitalkravet, samtidig med at denne eksponentialitet vil blive opfanget gennem hyppigere kalibreringer.

Den mere principbaserede og subjektive tilgang til estimeringen af risikojusteringen under IFRS 17 kan bevirke, at klimaforandringsrisici, og risikoaversionen i forhold til dette område, bliver mere selskabsspecifikt, da selskaberne selvstændigt kan bestemme konfidensintervallet. Manglende historisk data i forhold til EIOPAs fastsættelse af solvenskapitalkravet, kan muligvis kræve opmærksomhed, samtidig også hvis forsikringsselskaberne ikke får lov at benytte EIOPAs oplyste værdier til fastsættelse af risikojusteringen, og derudover vælger at placere sig i et konfidensinterval under 99.5 pct. og dermed under solvenskapitalkravet i forbindelse med estimering af risikojusteringen under IFRS 17. Der kan derfor være en begrænset risiko, da forsikringsselskaberne kan justere på solvenskapitalkravet i forbindelse med deres risikoaversion, samtidig med at der foreligger nogle små usikkerheder omkring solvenskapitalkravet på nuværende tidspunkt. Dette dog som en begrænset risiko, da der i sin helhed ikke er usikkerhed omkring solvenskapitalkravet som følge af klimaforandringsrisici, på trods af manglende historisk data.

Klimarisiciene vil muligvis være mere centrerede omkring forretningsdelen, og hvordan forsikringsselskaberne imødegår den forretningsmæssige risiko gennem harmoni mellem dækninger og prissættelser af præmier. Dette vil også afspejles i prissætningen fra genforsikringsselskaberne. Dette kommer til udtryk igennem Dengsøe udtalelse om, at *“hvis man tror, at man kommer til at se flere og flere skader grundet klimaforandringer. Jamen så bliver det inkorporeret i priserne ved genforsikring i genforsikringsselskaberne”*. (Bilag 9 s. 221) Dengsøe udtaler også, at der ikke er tvivl om, at klimaforandringer er et fokusområde for genforsikringsselskaberne, og at de har en stor andel af aktuarer, analytikere og eksperter, som er opmærksomme på dette område. Det er derfor klart, at klimaforandringerne også kan få indflydelse på forsikringsselskabernes brug af genforsikring. En indflydelse, som dog ikke er orienteret mod en større skønmæssig usikkerhed, men mere en forretningsmæssig påvirkning gennem højere genforsikringspræmier.

Genforsikring reducerer derfor i høj grad den iboende risiko, da fejlestimering, som konsekvens af, at katastroferebegivenheder reduceres markant gennem genforsikring. En større hyppighed i katastrofer som konsekvens af klimaforandringer vil derfor ikke umiddelbart bevirke en øget iboende risiko i forbindelse med opgørelse af skadesforsikringshensættelser, da genforsikringen vil omfavne denne risiko. Der kan dog eksistere mindre skadesbegivenheder som konsekvens af klimaforandringer, som kan være svære at forbinde direkte til klimaforandringer, og som ikke indgår i

genforsikringsdækningen, og som ikke er inkorporeret i CAT og de kalibreringer som finder sted heri, i solvenskapitalkravet.

9.2 BBA

9.2.1 Mindre skadesbegivenheder som konsekvens af klimaforandringer

Som nævnt vil klimaforandringerne ikke kun 'rumme' større katastrofegivenheder, der i udgangspunktet omfavnes ved genforsikring, men klimaforandringerne medfører også mindre skadesbegivenheder, som ikke vil indgå i genforsikringsdækningen, og som samtidig kan være endnu sværere at 'forudsige'. (Sousounis og Little, 2017, s.5). Spørgsmålet er derfor, om en intensivering i klimaforandringer kan medføre, at præmiehensættelserne vil blive svære at estimere, som følge af at klimaforandringerne bliver en mere afgørende forudsætning, når pengestrømmene skal estimeres ved anvendelse af BBA. Dette samtidig med, at den historiske data omkring klimaforandringsrisici er begrænset på nuværende tidspunkt, på trods af at den med tiden sandsynligvis forbedres.

De fremtidige pengestrømme som estimeres på baggrund af forudsætningerne som ikke tager højde for en intensivering af klimaforandringer som følge af manglende data medfører derfor en større skønsmæssig usikkerhed. Dette betyder at aktuarerne på nuværende tidspunkt skal '*forlænge verden i brædder uden et bakspejl*' for at bruge Vastrups og Dengsøe vendinger. Den skønsmæssige usikkerhed på nuværende tidspunkt, vil derfor nu og i den nærmeste fremtid være præget af manglende data som påvirker den skønsmæssige usikkerhed. I særdeleshed hvis klimaforandringerne intensiverer eksponentielt, hvori det ikke er muligt at skabe fyldestgørende trends for aktuarerne før længere ude i fremtiden.

Skønsmæssig usikkerhed

Den manglende data som løbende vil blive inkorporeret i modellerne resulterer i en større kompleksitet da modellerne skal kunne omfavne klimapåvirkningens trends. Dette resulterer i at den skønsmæssige usikkerhed er større på nuværende tidspunkt, grundet den manglende kompleksitet som modellerne skal have for at kunne omfavne den risici som klimaændringer tilfører. Ved overgangen til IFRS 17, og i et længere fremtidsperspektiv vil datagrundlaget nok være mere fyldestgørende, hvorfor denne data kan inkorporeres i modellerne, hvorved at en øget kompleksitet vil kunne reducere den skønsmæssige usikkerhed.

Kompleksitet

Tidshorisonten for inkorporeringen af den manglende data og muligheden for at spotte trends inden for klimaforandringer er i nuværende regi et afgørende spørgsmål. Dette i særdeleshed ved de mere almindelige klimarelaterede skader der som udgangspunkt er meget svære at vurdere om begivenheden er forårsaget som følge af klimaforandringerne. Dette kommenteres af Schmidt, som beskriver at forsikringsselskaberne højst sandsynligt ikke kan dekomponere deres skader i dag, og herved henføre skader som er direkte relateret til klimaforandringer. Dette, som også hænger sammen med den generelle kompleksitet som der er en bevægelse imod. Daniel Glud Madsen (Madsen) udtaler i den sammenhæng at Kunstig intelligens, machinelearning mv., vil tilføjer noget kompleksitet til den data og de modeller som benyttes, som i sidste ende vil reducere den skønsmæssige usikkerhed, og her usikkerheden ved de klimarici som eksisterer. (Bilag 11, s. 242). Dette hænger også sammen med subjektiviteten i de skønsmæssige overvejelser. Hvis datamængden ikke er tilstrækkelig, så vil der alt andet lige blive lagt flere skønsmæssige overvejelser og justeringer 'ovenpå' modellerne. Her vil en øget kompleksitet ligeledes kunne reducere subjektiviteten omkring klimaforudsætninger som her skal supplere data og modellerne.

Klimaforandringsrisici vil derfor kunne bevirke en øget iboende risiko i forbindelse med opgørelse af præmiehensættelser under BBA. Det skal dog noteres, at klimaforandringsrisici her ikke foreligger ved større katastrofe begivenheder som omfavnes af genforsikring, men derimod mindre skadesbegivenheder som er et resultat af klimaforandringer, men hvor datagrundlaget og forståelsen omkring disse på nuværende tidspunkt ligeledes er begrænset.

9.2.2 Inddirekte påvirkning på kategorisering som følge af klimaforandringer

Det forretningsmæssige rentabilitetsbillede og dermed en stigende mulig prissætning som respons på øgede klimarisici kan muligvis skabe en indirekte skønsmæssig påvirkning i forbindelse med overgangen til IFRS 17. Dette i forhold til opdelingen af de profitable kontrakter. En artikel fra McKinsey (Climate Change and P&C, 2020) omkring klimaforandrings påvirkning i forsikringsbranchen beskriver, at der ligger en grænse for, hvor meget præmien kan forøges på forsikringskontrakterne grundet markedskræfterne, hvori der er en begrænsning på, hvor meget kunderne er villige og kan betale, selv om klimapåvirkningerne forøger forsikringsgivers risiko. Dette resulterer i en tilgang, hvor forsikringsselskaberne gennem proaktive strategier skadesforebygger kundernes forsikrede produkter for at kunne minimere den ellers voksende forretningsrisiko som følge

af klimaforandringerne (Bilag 6, s. 186). Hvis ikke den proaktive tilgang kan reducere den forretningsmæssige risiko tilstrækkeligt, kan det give en potentiel mulighed for, at flere kontrakter vil blive tabsgivende. Men samtidig også, at forsikringsprodukter, som har en klimarisiko, sjældent vil kunne være så profitable, at de ikke vil kunne placeres i kategorien; *"no significant possibility of becoming onerous"*. Det vil sige at grupper af forsikringer muligvis, gennem klimaforandringernes påvirkning, kan balancerer mere på grænsen imellem at være tabsgivende og profitable.

9.3 PAA

De forretningsmæssige risici, som i sidste ende vil kunne påvirke forsikringskontrakternes rentabilitet som følge af klimaforandringsrisici, vil også kunne påvirke brugen af PAA. Som tidligere nævnt i afsnit 7.3.2 kunne der nemlig foreligge skønsmæssige overvejelser i forhold til tabstesten ved PAA under IFRS 17 som følge af en nødvendighed i at inddrage BBA's principper til at foretage tabstesten.

Forsikringsselskaber, som anvender PAA, skal ved første indregning antage, at der ikke eksisterer tabsgivende kontrakter. Ved brugen af PAA skal der vurderes, om der foreligger; *facts and circumstances*, som indikerer, at gruppen af forsikringskontrakter er tabsgivende. Hvis klimaforandringer kan bevirke mindre rentable forsikringskontrakter, så vil risikoen for, at der foreligger; *facts and circumstances*, som medfører, at der kan være tale om tabsgivende kontrakter, være større. Dette, da bestemmelsen i IFRS 17.57 omkring tabstest, som nævnt i 5.5.2, beskriver, at der skal foretages en tabstest med henblik på at se på differencen mellem opgørelsen af præmiehensættelsen efter PAA og de forventede pengestrømme. Dette medfører, at hvis der er indikationer på, at gruppen kan være tabsgivende, så skal præmiehensættelsen de facto opgøres efter BBA, da dette er nødvendigt for at kunne vurdere en eventuel tabskomponent, som skal resultatføres. En eventuel rentabilitetspåvirkning i forsikringsgrupperne som konsekvens af klimaforandringer kan skabe et øget behov for tabstest, som bevirker et større brug af BBA. Dette kan herigennem påvirke underopdelingen, da mængden af grupper inden for; *"remaining"* muligvis vil være større, hvorved der eksisterer en større sandsynlighed for, at grupperne kan være tabsgivende, hvorved kendskabet til BBA også bliver større. Forsikringsselskaberne opnår derfor muligvis ikke de samme simplifikationer ved at benytte PAA i grupper af forsikringer, som ikke er særlig rentable. Hvis klimaforandringsrisici kan reducere profitabiliteten i enkelte grupper af kontrakter, vil klimaforandringer alt andet lige tilføre en øget skønsmæssig usikkerhed til brugen af PAA, da BBA i realiteten kunne være blevet brugt i stedet, da tabstesten alligevel skal laves. Dette vil alt andet lige bevirke en øget skønsmæssig usikkerhed, da BBA indeholder væsentlig flere skønselementer end PAA.

9.4 Erstatningshensættelser

Det kan ikke fornægtes, at der eksisterer en stor usikkerhed i, hvordan klimaforandringsrisici i fremtiden vil udformes på nuværende tidspunkt. Dette kan dog på mange måder være en større usikkerhed i forhold til estimering af præmiehensættelser under BBA, da der på nuværende tidspunkt er større usikkerhed omkring næste års begivenheder relateret til klimaforandringsrisici, end der hidtil har været. Omvendt er erstatningshensættelser skader, som er sket. Der skal derfor ikke skønnes over fremtidige begivenheder som konsekvens af klimaforandringer. Der er dog stadigvæk IBNR og IBNER, som skal estimeres, men disse estimeringer bygger heller ikke på fremtidige klimaforhold, hvorved skønnet over fremtidige skadesbegivenheder som konsekvens af klimaforandringer ikke får en afgørende effekt på erstatningshensættelserne.

Selv om datagrundlaget for klimaforandringer og dets følger på nuværende tidspunkt er begrænset, vil katastroferebegivenheder ikke være et problem grundet genforsikringens omfavnelser af risikoen. Selv om IASB og IAASB har fokus på inddragelse af klimaforandringsrisici i regnskabsaflæggelsen og risikovurderingen, også gennem ISA 540 (Revised) i forsikringsselskaber, må det konstateres, at genforsikring i høj grad medfører, at klimaforandringsrisici ikke påvirker den iboende risiko i forbindelse med opgørelse af skadesforsikningshensættelser. Der kan dog foreligge nogle skønsmæssige usikkerheder, i forbindelse med mindre skadesbegivenheder som konsekvens af klimaforandringer, som kan påvirke en øget iboende risiko.

9.5 Delkonklusion - Klimapåvirkninger

Når der diskuteres klimaforandringsrisici i forsikringsbranchen, så er det i overvejende grad risici omkring prisjustering af priserne på forsikringspræmien, som er i fokus, og ikke i lige så høj grad risici i forbindelse med hensættelser. Klimaforandringsrisici er dog en svær størrelse, og det er svært at forbinde skadesbegivenheder direkte sammen med klimaforandringer. Dette hænger sammen med, at datagrundlaget omkring klimaforandringsrisici er snævert, netop fordi at klimaforandringer forekommer som et relativt nyt fænomen.

Katastroferebegivenheder er i fokus i forbindelse med beregningen af solvenskapitalkravet, hvor man fra EIOPAs side er fokuseret på klimaforandringens påvirkninger. Her eksisterer også en bevidsthed om, at der på nuværende tidspunkt ikke er fyldestgørende data til at kunne *forudsige* klimaforandringernes påvirkning. Ikke desto mindre antages det, at solvenskapitalkravet er tilstrækkeligt til at kunne rumme de uforudsigelige påvirkninger,

*Ingen bekymring
til Solvens-
kapitalkrav*

samtidig med at løbende kalibreringer, og flere kalibreringer, vil kunne omfavne klimaforandringsrisici. Der er derfor ikke større forventelig risiko for insolvens og dermed usikkerhed i solvenskapitalkravet, som følge af klimaforanderingernes påvirkning.

Udover solvenskapitalkravet, er usikkerheden for fejlestimering som konsekvens af katastroferebegivenheder reduceret gennem anvendelse af genforsikring. Ydermere er det i høj grad prissiden, der vil blive berørt og selve prisen på genforsikringen, som kan blive forøget som konsekvens af voksende klimaforandringsrisici. Klimaforandringsrisici er derfor i forbindelse med genforsikring i høj grad centreret omkring forretningsmæssige risici og bevirker ikke i særlig grad en øget iboende risiko i forbindelse med estimering af skadesforsikringshensættelser, da fejlestimeringer i høj grad vil blive 'opsamlet' af genforsikringen.

Påvirkning på genforsikring

Da risikoen omkring katastroferebegivenheder blive omfavnet gennem genforsikring, reduceres den iboende risiko i forbindelse med estimering af præmiehensættelser under BBA. Udfordringen ligger derfor i at forudsige klimaforanderingernes påvirkning på 'mindre' og mere 'almindelige' skadesbegivenheder, som konsekvens af klimaforandringer, i forbindelse med estimeringen af præmiehensættelserne. Her vil manglende datagrundlag og udfordringen i at forbinde klimaforandringsrisici til skadesbegivenheder muligvis være en udfordring, som muligvis kan skabe en øget iboende risiko.

BBA og 'mindre' skadesbegivenheder

Forsikringsbranchens sandsynlige større fokus omkring klimaforandringsrisici i forhold til prisjusteringer, kan muligvis medføre flere tabsgivende kontrakter, samtidig med at den generelle profitabilitet påvirkes som konsekvens af en omfavnelser af klimaforandringsrisici. Dette som konsekvens af en mulig begrænsning på prissætningen som følge af markedskræfterne. Underopdelingen i forhold til kategoriseringen i; "Onerous", "No significant possibility of becoming onerous" og "Remaining", vil derfor muligvis kunne blive påvirket, da flere kontrakter vil blive placeret i; "remaining" og dermed i højere grad balancere mellem at være tabsgivende eller ej.

BBA og mindre profitable kontrakter

Påvirkningen på underinddelingen er også interessant, hvad angår opgørelser af præmiehensættelser ved benyttelse af PAA. Dette, da der de facto skal benyttes BBA ved beregningen ved tabstesten af kontrakterne under PAA. Hvis flere kontrakter, og i

PAA og mindre rentable kontrakter

særdeleshed kontrakter, som indeholder klimaforandringsrisici, befinder sig i; ”remaining”, og dermed har større sandsynlighed for at blive tabsgivende, medfører det et større brug af BBA, selv om PAA benyttes. Dette medfører, at den skønsmæssige usikkerhed, som blev tilført BBA gennem en øget kompleksitet og subjektivitet i højere grad vil være gældende ved brugen af PAA grundet muligt mindre profitable kontrakter som konsekvens af klimaforandringsrisici. Der er dermed en risiko for, at klimaforandringer kan tilføre et øget brug af BBA, selvom PAA benyttes. Dette tilfører alt andet lige en øget iboende risiko til opgørelse under PAA, da BBA i sin helhed indeholder væsentlig flere skønsmæssige overvejelser.

Modsat præmiehensættelser baserer erstatningshensættelser sig på allerede skete skader, hvorfor der ikke eksisterer en øget risiko i forbindelse med estimering af fremtidige skader som konsekvens af klimaforandringer.

*Erstatnings-
hensættelser*

Alt i alt kan klimaforandringer muligvis påvirke en øget risiko i forbindelse med estimering af præmiehensættelser, både ved brug af BBA og PAA under IFRS 17. Dette, i særdeleshed, på baggrund af et snævert datagrundlag omkring klimaforandringer. Denne påvirkning kommer dog primært ved estimering af ’mindre’ og ’mere almindelige’ skadesbegivenheder. Genforsikring medfører nemlig i høj grad, at klimaforandringsrisici ikke i særlig grad påvirker den iboende risiko i forbindelse med estimering af katastrofegivenheder som konsekvens af klimaforandringer. Sidstnævnte bevirker, at der ikke eksisterer de store bekymringer omkring klimaforandringsrisici, og at disse ikke tilfører en særlig øget grad af iboende risiko til estimering af skadesforsikringshensættelser.

10 Konklusion

Formålet med afhandlingen er at besvare følgende problemformulering:

Hvordan vil IFRS 17 og klimaforandringer påvirke den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn i forbindelse med risikovurderingen af hensættelser til skadesforsikringskontrakter?

Som konsekvens af de mange elementer, som indgår i opgørelsen af skadesforsikringshensættelser, er konklusionen, i tråd med afhandlingen som helhed, dekomponeret i de enkelte elementer for at kunne give et struktureret og fyldestgørende overblik over besvarelsen af problemformuleringen. Hovedkonklusionen vil derfor være et sammendrag af tidligere delkonklusioner, hvori de enkelte elementer opsummeres.

Afhandlingens analyse og diskussioner bygger på et teoretisk fundament i ISA 540 (Revised), RBK (Regnskabsbekendtgørelsen) og IFRS 17. Det teoretiske fundament leder frem til en forståelse af hvordan ændringen i regnskabspraksis, fra RBK til IFRS 17, påvirker den iboende risiko, og i sidste ende at kunne vurdere hvordan klimaforandringer udøver indflydelse på den iboende risiko i forbindelse med opgørelse af skadesforsikringshensættelser.

Udformningen af IFRS 17 har lænet sig op af nuværende regnskabspraksis, hvorfor rammerne omkring RBK og IFRS 17 i høj grad er ens. Der eksisterer dog nogle detaljerede ændringer, som alt andet lige justerer de skønsmæssige overvejelser i forbindelse med ændringen i regnskabspraksis til IFRS 17.

Først og fremmest eksisterer der nogle ændringer til indregningstidspunktet. Et indregningstidspunkt som ikke indeholder skønsmæssige overvejelser under nuværende regnskabspraksis. I IFRS 17 er kravet til indregningstidspunktet nogle 'hardcore' kriterier, hvorfor der heller ikke under IFRS 17 eksisterer skønsmæssige overvejelser til indregningstidspunktet.

*Indregnings-
tidspunkt*

Der eksisterer også nogle centrale ændringer til opdeling af kontrakter, hvor der nu først skal ske en overordnet opdeling i porteføljer med krav om *same risk og managed*

*Opdeling af
kontrakter*

together. Disse krav efterlader nogle færre muligheder i forhold til opdelingen, hvor porteføljerne i højere grad skal leve op til at indeholde samme risiko, samtidig med at de organisatorisk og rapporteringsmæssigt ikke kan være adskilt. Herudover skal der ske en yderligere underopdeling i henholdsvis; *'onerous' 'no significant possibility of becoming onerous' og "remaining"*, som i høj grad afhængig af kontraktens pengestrømme. Dog vil der blive etableret nogle yderligere skønsmæssige overvejelser i forhold til at vurdere profitabiliteten i kontraktgrupperne og herved, om kontrakterne skal placeres i *'no significant possibility of becoming onerous' og "remaining"*.

Overgangen fra RBK til IFRS 17 vil som udgangspunkt give anledning til en marginalt lavere iboende risiko direkte relateret til opdelingen af kontrakter. Denne reduktion kan i høj grad ses i krav om en mere nuanceret opdeling igennem dobbeltkravet omkring *same risk og managed together*, hvor reduktion af subjektivitet vil give anledning til en ændring i den iboende risiko.

BBA (Building Block Approach) er den generelle metode under IFRS 17 til at opgøre præmiehensættelser. BBA er under IFRS 17 fortsat centreret omkring estimering af fremtidige pengestrømme, ligesom ved RBK § 69, som er den generelle metode til at opgøre præmiehensættelser under RBK. Der vil derfor ikke ske nogen ændring til den iboende risiko i forbindelse med de overordnede fremtidige antagelser og forudsætninger. Ændringen i den iboende risiko skal derfor findes i de detaljerede ændringer, som eksisterer i forhold til ændringerne omkring *diskonteringssatsen og risikomargen*. En påvirkning mod en mere principbaseret og selskabsspecifik tilgang til både diskonteringssatsen og risikomargen en ændring til de skønsmæssige overvejelser.

Fra RBK § 69 til
BBA

En orientering mod mere selskabsspecifikke forhold medfører et behov for skærpet kendskab til diskonteringssatsen, da der vil eksistere flere skønsmæssige overvejelser omkring denne under IFRS 17. Dette i særdeleshed til *bottom-up approach*, hvor revisor ikke længere blot kan opnå kendskab til EIOPAs oplyste rentekurve og VA (Volatilitetsjustering). Ved *bottom-up approach* er det nemlig ikke længere muligt at benytte oplyste værdier fra EIOPA, men det kræves, at selskaberne selv finder en højkvalitetsobligationsrente, som de tillige justerer i forhold til selskabsspecifikke og kontraktsspecifikke likviditetsforhold. Her er revisor nødsaget til at opnå kendskab til, hvilken risikofri rentekurve, som vælges og hvorfor, samt hvilken risikopræmie som

Diskonteringssats

tillægges og hvorfor. Dette tilfører alt andet lige en øget *skønsmæssig usikkerhed* til diskonterings-satsen i forhold til en øget *subjektivitet*, hvor forsikrings-selskaberne selv skal finde en passende risikofri rente, samtidig med at likviditetspræmien selv skal estimeres, hvilket øger både subjektiviteten og *kompleksiteten*.

Fastsættelsen af risikojusteringen under IFRS 17 er også påvirket af en bevægelse imod en mere principbaseret, selskabs- og kontrakt-specifik tilgang, da denne ikke længere vil være bygget op omkring fikserede værdier. Revisor er derfor nødsaget til at opnå kendskab til, hvordan og hvorfor selskaberne etablerer det afkastkrav, som de nu vil nå frem til. Dette vil ikke mindst tilføre en øget subjektivitet, men også en øget kompleksitet, da en beregning af afkastkravet kan være udsat for en stor mængde følsomhed og kompleksitet. Samtidig skal der opnås et bredere kendskab til virksomhedens risikoaversion, hvor et større kendskab til solvenskapitalkravet som benyttes skal etableres, og herved hvilket konfidensinterval, som selskabet ligger inden for, som herudover også tilfører en øget subjektivitet.

Risikojustering

Selv om rammerne omkring RBK § 69 og BBA er de samme, så vil ændringerne til diskonterings-satsen og risikomargen alt andet lige, gennem en øget kompleksitet og subjektivitet, øge den skønsmæssige usikkerhed, som hermed vil øge den iboende risiko i forbindelse med estimering af præmie-hensættelserne.

Der eksisterer dog et ønske, håb og en forventning om, at der kan fortsættes i samme spor i forhold til de fikserede værdier, som under nuværende regnskabspraksis, både for diskonterings-satsen og risikojusteringen. Der er dog på nuværende tidspunkt ikke afklaring på dette område.

RBK § 69 a er under nuværende regnskabspraksis et forenklet alternativ til RBK § 69. PAA er også under IFRS 17 et forenklet alternativ til BBA og er som udgangspunkt ikke belagt med særlige skønsmæssige overvejelser, hvilket også er tilfældet under nuværende regnskabspraksis. Dette med undtagelse af ændringer, hvor det i IFRS 17 vil være muligt at aktivere erhvervelsesomkostninger og amortisere disse ud over kontraktens *forventede* levetid. Det vil tilføre et skønselement i forhold til vurdering af kontraktens forventede levetid, og hermed hvor ofte kontrakterne fornyes. En tilførelse af overvejelser omkring fremtidige forhold, som ikke eksisterer under nuværende regnskabspraksis ved

Fra RBK § 69 a til PAA

RBK § 69 a. I og med erhvervsomkostningerne kan aktiveres, vil det ligeledes tilføre et skønselement, i forhold til hvad der kan henføres til erhvervsomkostninger og dermed hvilke omkostninger, som kan aktiveres. Revisor skal herved opnå kendskab til, hvilke erhvervsomkostninger som bliver aktiveret og hvorfor samt et kendskab til kontraktens forventede levetider, og netop hvorfor de forventede levetider er estimeret, som de er. Dette efterlader en større skønsmæssig usikkerhed, som i særdeleshed kan ses i en øget kompleksitet og subjektivitet. En øget kompleksitet og subjektivitet i forhold til en estimering af fremtidige forhold ud fra historisk data, samtidig med relevante skønsmæssige overvejelser 'ovenpå', hvilket på mange måder er samme koncept, som ligger til grund ved estimering af fremtidige pengestrømme under BBA. Der ses også en øget subjektivitet i forbindelse med, at forsikringsselskaberne kan have nogle incitamenter forbundet med den forventede levetid og de erhvervsomkostninger, som skal aktiveres. Aktivisering af erhvervsomkostninger under IFRS 17 tilfører derfor alt andet lige en øget iboende risiko til præmiehensættelserne under PAA.

Erstatningshensættelser bygger også på samme fundament som under nuværende regnskabspraksis. Der er derfor fortsat betydelige skønsmæssige overvejelser i forhold til estimeringen af skadesomfang og herved også stadigvæk ved skadesbegivenheder som endnu ikke er anmeldt (IBNR) og skadesbegivenheder som ikke er anmeldt fyldestgørende (IBNER). Overvejelser som også er gældende under RBK, men som ikke er direkte skønsmæssige ændringer som konsekvens af en ændring til IFRS 17. Når dette er sagt, vil ændringerne i forhold til diskonteringsatsen og risikomargen også gøre sig gældende ved erstatningshensættelserne under IFRS 17, da disse stadigvæk er indeholdt i denne opgørelse, da der fortsat ikke eksisterer et forenklet alternativ til opgørelse af erstatningshensættelser under IFRS 17. Selvom der ikke foreligger ændringer til opgørelse af erstatningshensættelserne i henhold til kravene i IFRS 17, er kendskabet alligevel nødsaget udbygget i forhold til ændringerne i den skønsmæssige usikkerhed, kompleksitet og subjektivitet forbundet med diskonteringsatsen og risikojusteringen. Ændringerne i IFRS 17 i forhold til ændringerne i diskonteringsatsen og risikojusteringen påvirker derfor ikke kun den iboende risiko i forbindelse præmiehensættelser, men også erstatningshensættelserne.

*Erstatnings-
hensættelser*

Udover påvirkninger på den iboende risiko, som konsekvens af en ændring i regnskabspraksis, undersøger afhandlingen herudover klimaforandrings påvirkning på den iboende risiko. Klimaforandringer er i høj

grad et fokusområde for mange virksomheder, også i forsikringsbranchen. Klimaforandringer har de seneste år intensiveret, hvilket har medført at den historiske data på området er begrænset, hvorved fremtiden kan være vanskelig at forudsige. Klimaforandringernes fokus synes dog ikke at være centreret omkring opgørelse af skadesforsikringshensættelser, men er mere centreret omkring forretningsmæssige risici i forhold til prisjusteringer i præmien. Dog eksisterer der nogle elementer i henhold til opgørelsen af skadesforsikringshensætter som har været interessante at undersøge, her med afsæt i både katastrofebegivenheder og skader af mere 'almindelig' karakter som følge af klimaforandringsrisici.

Katastrofebegivenheder er i fokus ved beregningen af solvenskapitalkravet, hvor man fra EIOPAs side er fokuseret på klimaforandringers påvirkninger, ud fra en bevidsthed om, at der på nuværende tidspunkt ikke er fyldestgørende data til at kunne 'forudsige' klimaforandringernes påvirkning. Solvenskapitalkravet forventes dog, med hjælp fra hyppigere kalibrering, at kunne rumme de uforudsigelige påvirkninger, hvorfor det forventes, at solvenskapitalkravet ikke umiddelbart møder udfordringer i forhold til klimaforandringsrisici. Herudover er usikkerheden for fejlestimering som konsekvens af katastrofebegivenheder reduceret gennem anvendelse af genforsikring. Som led i det forretningsmæssige fokus, er det i høj grad prissiden der vil blive berørt og selve prisen på genforsikringen, som kan blive forøget som konsekvens af voksende klimaforandringsrisici. Klimaforandringsrisici relateret til katastrofebegivenheder bevirker derfor ikke i særlig grad en øget iboende risiko i forbindelse med estimering af skadesforsikringshensættelser, da fejlestimeringer i høj grad vil blive 'opsamlet' af genforsikringen.

*Klima-
forandringers
påvirkning på
solvens-
kapitalkrav og
genforsikring*

Udfordringen ligger derfor i at forudsige klimaforandringernes påvirkning på 'mindre' og mere 'almindelige' skadesbegivenheder, som konsekvens af klimaforandringer, i forbindelse med estimeringen af præmiehensættelserne. Snævert datagrundlag og udfordringen i at forbinde klimaforandringsrisici til skadesbegivenheder kan skabe en udfordring, som muligvis kan tilføre en øget iboende risiko.

*Klima-
forandringers
påvirkning under
BBA*

Det forretningsmæssige fokus kan muligvis medføre flere tabsgivende kontrakter, da der er risiko for at kontraktens profitabilitet påvirkes som konsekvens af en omfavnelser af klimaforandringsrisici. Dette som konsekvens af en mulig begrænsning på prissætningen af forsikringspræmier som følge af markedskræfterne. Der er derfor risiko

for, at underopdelingen i forhold til; *"Onerous"*, *"No significant possibility of becoming onerous"* og *"Remaining"*, vil kunne blive påvirket, da flere kontrakter vil blive placeret i; *"remaining"* og dermed i højere grad balancere mellem at være tabsgivende eller ej.

Den mulige påvirkning på kontraktens rentabilitet qua den forretningsmæssige risiko er også interessant, hvad angår opgørelser af præmiehensættelser under PAA, da BBA de facto skal benyttes ved tabstesten af kontrakterne under PAA. Hvis flere kontrakter som konsekvens af klimaforandringsrisici, befinder sig i; *"remaining"*, og dermed har større sandsynlighed for at blive tabsgivende, medfører det et større brug af BBA. Den skønsmæssige usikkerhed, som blev tilført BBA gennem en øget kompleksitet og subjektivitet vil i højere grad være gældende ved brugen af PAA grundet risiko for mindre profitable kontrakter som konsekvens af klimaforandringsrisici. Dette vil alt andet lige muligvis tilføre en øget iboende risiko til opgørelse under PAA, da BBA i sin helhed indeholder væsentlig flere skønsmæssige overvejelser.

*Klima-
forandrings
påvirkning under
PAA*

Erstatningshensættelser er modsats præmiehensættelser, estimering af allerede skete skader, hvorfor der ikke eksisterer en øget risiko i forbindelse med estimering af fremtidige skader som konsekvens af klimaforandringer. Samlet set kan klimaforandringer muligvis påvirke en øget iboende risiko i forbindelse med estimering af præmiehensættelser ved brug af BBA og PAA, i særdeleshed, på baggrund af et snævert datagrundlag omkring klimaforandringer, og indirekte påvirkninger gennem forretningsmæssige risici omkring kontraktens rentabilitet. En påvirkning, som primært kommer ved estimering af 'mindre' og 'mere almindelige' skadesbegivenheder. Dette, da genforsikring i høj grad medfører, at klimaforandringsrisici ikke i særlig grad påvirker den iboende risiko i forbindelse med estimering af katastrofegivenheder. Sidstnævnte bevirker, at der ikke eksisterer de store bekymringer omkring klimaforandringsrisici, og at disse ikke forventes at tilføre en særlig øget grad af iboende risiko til estimering af skadesforsikringshensættelser. Ikke desto mindre er situationen på nuværende tidspunkt at ISA 540 for nylig er blevet ajourført, IFRS 17 står og banker på med en masse uafklarede spørgsmål omkring diskonteringsraten og risikomargen, samtidig med at den historiske data omkring klimaforandringsrisici ikke på nuværende tidspunkt er fyldestgørende til at kunne *'forlænge verden i brædder'*. Selv om effekterne af disse klimaforandringsrisici umiddelbart synes at være begrænsede, samtidig med at forventningerne til IFRS 17 ikke medfører de store forandringer, må det alligevel konkluderes, at IFRS 17 og klimaforandringsrisici kan tilføre en mindre grad af øget iboende risiko i forbindelse med estimering af skadesforsikringshensættelser. Det kan dog samtidig konkluderes, at der på nuværende tidspunkt eksisterer stor usikkerhed om, hvad fremtiden vil bringe.

11 Perspektivering

På baggrund af afhandlingens problemstilling og dertilhørende analyse og diskussion er der gennem forløbet identificeret andre relevante problemstillinger, som kunne være interessante at undersøge nærmere inden for samme emne. Dette kapitel har derfor til formål at belyse andre identificerede områder inden for samme emnefelt, men med andre perspektiver.

Livsforsikring

Nærværende afhandling behandler ikke komplikationerne, som IFRS 17 må påføre forsikringsselskaber som sælger livsforsikringskontrakter. Behandlingen af disse differentierer sig væsentligt fra skadesforsikringskontrakter. Dette som følge af, at de blandt andet er af mere kompleks karakter og ofte indeholder flere finansielle instrumenter.

I de kvalitative interviews blev det belyst, at livsforsikringsselskaberne står over for en stor opgave i forbindelse med implementeringen af IFRS 17. Dette kommer blandt andet til syne, da standarden foreskriver specifikke krav til grupperingerne af kontrakter. Krav, som medfører komplikationer for livsforsikringsprodukterne i særdeleshed i forhold til den yderligere aggregering i kohorter. Dette vil resultere i, at selskaberne skal kunne håndtere utallige undergrupper i porteføljerne. Det kunne på den baggrund være interessant at undersøge, hvordan livsforsikringsselskaberne agter at håndtere denne nævnte udfordring samt andre komplikationer, der efter IFRS 17 vil medfølge livsforsikringsselskaberne.

Nye teknologier

Gennem afhandlingens undersøgelse og empiriske indsamling blev det ydermere tydeliggjort, hvor datatunge- og afhængige forsikringsselskaber er af denne data i deres forretning. Afhandlingen berører kort, hvordan brugen af nye teknologier, herunder blandt andet machine learning og kunstig intelligens, kan anvendes i forbindelse med hensættelserne, der etableres på baggrund af skadesforsikringskontrakterne. Gennem de kvalitative interviews blev det hertil belyst, at disse nye teknologier er det 'nye sort' inden for branchen. Teknologier, som kan bidrage til at analysere datagrundlaget, som kan anvendes i forbindelse med prædikeringen af fremtidsperspektivet ved blandt andet de forsikringsmæssige hensættelser. Når dette er sagt, bygger disse teknologier på statistisk sandsynlighedsregning, hvilket på nuværende tidspunkt ikke direkte kan 'forudse' diverse hændelser. Teknologien kan derimod bidrage positivt til de nuværende modeller, men teknologierne vil også påføre forsikringsselskaberne en yderligere komplikation i form af de etiske dilemmaer, som

teknologien påfører selskaberne. På den baggrund er dette også en interessant og relevant problemstilling at undersøge. En undersøgelse af, hvordan fremtidens teknologier løbende kan integreres og udvikles i skadesforsikringsselskaberne, og i hvilken grad disse kan påvirke den influerende risiko, der foreligger ved estimeringen af hensættelserne.

Intern revision

Afhandlingens udgangspunkt var at inkludere intern revision som et gennemgående element gennem afhandlingen, hvorfor respondentgruppen også tager udgangspunkt i interne revisorer. Dette, da intern revision er en betydelig del af revisionen af børsnoterede forsikringsselskaber. Det har dog måttet erkendes, at inddragelsen af intern revision ville kræve betydeligt mere plads at omfavne, samtidig med at det ikke bidrager væsentligt til afhandlingens problemformulering. En anden retning, med intern revision mere i fokus, kunne have været interessant at afdække - og derigennem vurdere, hvordan IFRS 17 og klimaforandringer vil kunne påvirke intern revisions arbejde. Her kunne det være interessant at vurdere, om disse elementer kunne have en indflydelse på arbejdsdelingen mellem intern og ekstern revision og samtidig undersøge, hvordan intern revisions arbejde mere konkret vil blive påvirket i forhold til operationel- og finansiell revision.

Klimaforandringsrisici

Afhandlingen undersøger slutteligt, hvordan klimaforandringer kan have en indflydelse på den iboende risiko ved opgørelsen af skadesforsikringshensættelser ud fra en forudsætning om, at det bør være et fokusområde fra revisors side i henhold til IASB og IAASB's adressering af dette. Selvom afhandlingen baserer sig på evidensbaseret forskning, kunne der med fordel have været inddraget primær empiri, f.eks. gennem respondenter med et større kendskab til klimaforandringer og dets påvirkninger generelt, og holde disse oppe imod de nuværende respondenter, som ikke har deres ekspertise inden for klimaforandringer. Dette ville kunne have bidraget til en mere faglig relevant og kildekritisk tilgang til respondenterne inden for klimarelaterede diskussioner.

12 Litteraturliste

Bøger

- Andersen, I. (2013). Den skriskrinbarlige virkelighed. Vidensproduktion i samfundsvidenskaberne. (5. udg.). Forlaget samfundslitteratur.
- Boolsen, M. (2015). Grounded Theory. I Brinkmann, S. og Tanggaard, L. Kvalitative metoder en grundbog. (2.udg.).(ss. 241-263). Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. og Kvale, S. (2015). Interview Det kvalitative forskningsinterview som håndværk. (3. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Nygaard, C. (2005). Samfundsvidenskabelig analysemetoder (1.udg.). Forlaget Samfundslitteratur.
- Samuelsen, M. et.al. (2019). Revision i praksis - Planlægning - Udførelse - Konklusion. (2. udg). Karnov Group.

Standarder, lovgivninger & fortolkningsbidrag

- Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser. (RBK). BEK nr 937 af 27/07/2015. Em.dk.
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/937>
- Bekendtgørelse af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (revisorloven). LBK nr 25 af 08/01/2021. Em.dk
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/25>
- Bekendtgørelse af lov om finansiel virksomhed (LBKG). LBK nr 1447 af 11/09/2020 .Em.dk
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1447>
- Bemærkninger af 28. marts 2011 til bekendtgørelse nr. 16 af 11. januar 2011 om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser. Finanstilsynet.dk
<https://www.finanstilsynet.dk › media › bem16-pdf>
- EUR-LEX. EU-forordning nr. 1606/2002. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1606/2002 af 19. juli 2002 om anvendelse af internationale regnskabsstandarder. Eur-lex.europa.eu.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex%3A32002R1606>
- EUR-LEX. Solvens II. (2009). Europa-Parlamentets og rådets direktiv 2009/138/Ef af 25. november 2009 om adgang til udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed. Eur-lex.europa.eu.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0138>

- EUR-LEX. Solvens I. (1973). Rådets første direktiv af 24. juli 1973 om samordning af de administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om adgang til udøvelse af direkte forsikringsvirksomhed bortset fra livsforsikring. Eur-lex.europa.eu.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex%3A31973L0239>
- EUR-LEX. Solvens I. (1979) Rådets første direktiv af 5. marts 1979 om samordning af de administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om adgang til udøvelse af direkte livsforsikringsvirksomhed Eur-lex.europa.eu.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A31979L0267>
- EUR-LEX. Solvens II. (2015). Kommissionens delegerede forordning (eu) 2015/35 af 10. oktober 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/138 /EF om adgang til og udøvelse af forsikrings - og genforsikringsvirksomhed. Eur-lex.europa.eu.
https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2015/35/oj
- IAASB. Staff Audit Practice Alert. (2020). The Consideration of Climate-Related Risks in an Audit of Financial Statement. Ifac.org.
<https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAASB-Climate-Audit-Practice-Alert.pdf>
- IAASB. ISA 540 Revised (BC) Basis for Conclusions. (2018). Auditing Accounting Estimates and Related Disclosures. Ifac.org.
https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Basis-for-Conclusions-ISA-540_0.pdf
- IAASB. ISA 200. (2009). Overall Objectives of The Independent Auditor and The Conducts of an Audit in Accordance with international standards on Auditing Ifac.org.
<https://www.ifac.org/system/files/downloads/a008-2010-iaasb-handbook-isa-200.pdf>
- IAASB. ISA 540 Revised. (2018). Auditing Accounting Estimates and Related Disclosures. Ifac.org. https://www.ifac.org/system/files/publications/files/ISA-540-Revised-and-Conforming-Amendments_0.pdf
- IASB. IFRS 4. (2004). Insurance Contracts. Karnovgroup.dk
- IASB. IFRS 15. (2018). Revenue from Contracts with Customers. Karnovgroup.dk
- IASB. IFRS 17. (2017). Insurance Contracts. ifrs.org
<https://www.idc.ac.il/he/specialprograms/accounting/fvf/documents/ifrs17/website155.pdf>
- IASB. IFRS 17 insurance Contracts (BC) Basis for Conclusions. (2017, maj). ifrs.org
<https://www.idc.ac.il/he/specialprograms/accounting/fvf/documents/ifrs17/basisforconclusions.pdf>
- IASB. IFRS 17 Staff Paper. (2019, januar). ifrs.org
<https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/meetings/2019/may/iasb/ap2a-amendments-to-ifrs-17.pdf>
- Notat. Ændring af (RBK) bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser. (2015, januar 26.). Finanstilsynet.dk
<https://prodstoragehoeringspo.blob.core.windows.net/6d092f6b-286f-4cf2-8cdd->

[b80c5754dd9c/Notat%20med%20bem%C3%A6rkninger%20til%20%C3%A6ndringer\(26-01-15\).pdf](https://www.almbrand.dk/Notat%20med%20bem%C3%A6rkninger%20til%20%C3%A6ndringer(26-01-15).pdf)

Tidsskrifter

- Alm.brand A/S. (2020). Årsrapport for 2020.
<https://investorrelations.almbrand.dk/Danish/selskabsmeddelelse/2021/Alm.-Brand-AS---rsrapport-2020/default.aspx>
- Alm.brand A/S. (2018). Årsrapport for 2018.
<https://investorrelations.almbrand.dk/Danish/rapporter-og-presentationer/default.aspx#section=financial>
- Climate Change and P&C insurance: The threat and opportunity. (2020, november 19). McKinsey & Company.
<https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/climate-change-and-p-and-c-insurance-the-threat-and-opportunity>
- Effects of climate - related matters on financial statements prepared applying IFRS Standards. (2020, november 20). ifr.org
<https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/documents/effects-of-climate-related-matters-on-financial-statements.pdf>
- Ehenreich, K. et.al. (2017, juni). Indførelse af IFRS 17 i Danmark. Deloitte.com.
https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/dk/Documents/pardot-downloads/IFRS_17.pdf
- EIOPA. EIOPA's analysis of IFRS 17 Insurance Contracts. (2018, oktober 18). Eiopa.europa.eu
https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/pdfs/aeiopa-18-717_eiopa_analysis_ifrs_17_18_10_2018.pdf
- EIOPA. Discussion Paper. on Methodology on potential inclusion of climate change in the Nat Cat Standard Formula. (2020, november 2). Eiopa.europa.eu
<https://www.eiopa.europa.eu/sites/default/files/publications/consultations/discussion-paper-methodology-on-potential-inclusion-of-climate-change-in-nat-cat-standard-formula.pdf>
- EIOPA. Cost of Capital Rate. (n.d.). Eiopa.europa.eu
https://www.eiopa.europa.eu/rulebook-topics/subsection-4-risk-margin_en?fbclid=IwAR1yDdc57hB1q34eg8afN6xEJzzadgs2W0IoZEWSPdDnxYups6doJu2gmq4
- EUR-LEX. Solvens II- Resumé af konsekvensanalyse. (2007, juli 10). Arbejdsdokument fra kommissionens tjenestegrene. Eur-lex.europa.eu.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52007SC0870>
- Kemp, M., Brühne, P., Fahey, S., Kamenarova, M., De Laval, D., Van Der Meer, T., Qingsheng, D., Schiller, F., Tubis, J. og Wihelmy, L. (2019, december). A Review of The Design og The Solvency II Risk Margin. The Actuarial Association of Europe (AAE).

<https://actuary.eu/wp-content/uploads/2019/12/Solvency-II-Risk-Margin-FINAL.pdf>

- Pelkiewicz, A., Ahmed, W., Fulcher, P., Johnson, K., Reynolds, S., Schneider, R. og Scott, A. (2019, september 9). A review of the risk margin - Solvency II and beyond. Institute and Faculty of Actuaries.
<https://www.actuaries.org.uk/system/files/field/document/Risk%20Margin%20Working%20Party%20Research%20Paper%20Final%2008082019.pdf>
- Seghouani, I., Walpole, S. og Brechot, B. (2020, juli). Should insurers leverage Solvency 2 discount rate techniques when valuing insurance liabilities under IFRS 17?. Deloitte.com
https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/fr/Documents/services-financiers/publications/deloitte_discounting-under-ifrs17.pdf
- Sousounis, J., P. og Little, M., C. (2017 juni). Climate Change Impacts on Extreme Weather. Air Worldwide
<https://www.air-worldwide.com/SiteAssets/Publications/White-Papers/documents/Climate-Change-Impacts-on-Extreme-Weather>
- Topdanmark A/S. (2020). Årsrapport for 2020.
<https://www.topdanmark.com/binaries/content/assets/corporate/investor-rapporter-og-praesentationer/finansielle-rapporter/2020/4.-kvt/annual-report-2020.pdf>
- Tryg A/S. (2020). Årsrapport for 2020
<https://ml-eu.globenewswire.com/Resource/Download/95831dd7-0045-46ba-b852-e23c58f8da90>

Online Sources

- Heron, T. (2020, september 23). Fra EU-regler til dansk lov. Eu.dk
<https://www.eu.dk/da/danmark-i-eu/eu-ret-i-danmark/fra-eu-regler-til-dansk-lov>
- Hoogenstraaten, J. og Houben, S. (2020, januar). Cost of Capital method can still provide insight under IFRS 17. The European Actuary
<https://actuaryabroad.wordpress.com/2020/01/04/cost-of-capital-method-can-still-provide-additional-insight-under-ifrs-17/>
- IFRS 17 Insurance Contracts. About. (n.d.). ifrs.org
<https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-17-insurance-contracts/>
- Liste over certificerede revisorer. (2020, oktober 12). Finanstilsynet.dk.
<https://www.finanstilsynet.dk/Ansoeg-og-Indberet/Certificering-af-revisorer/Liste-Certificerede-Revisorer>
- Diskonteringssatser ved måling af forsikringsforpligtelser til risikostyring (2019, juli 9). Finanstilsynet.dk
<https://www.finanstilsynet.dk/tal-og-fakta/oplysninger-for-virksomheder/oplysningstal-om-forsikring-og-pension/diskonteringssatser>

- Nellemann, L. (2020, maj 20). ISA 540 - Forøgede krav til revisor. FSR- Danske revisorer. <https://www.fsr.dk/isa-540-foroegede-krav-til-revisor>
- Nye regler for forsikringssekskabers og tværgående pensionskasser regnskaber. (2018, december 19). Finanstilsynet.dk <https://www.finanstilsynet.dk/nyheder-og-presse/sectornyt/2018/nye-regler-forsikringogpension-regnskaber-191218>
- Skadeforsikring (i alt) - kvartalsvise markedsandele. (n.d.). Forsikring & Pension. https://www.forsikringogpension.dk/media/6830/skadeforsikring-ialt.pdf?fbclid=IwAR0q85NObg_A6ea-f3ED5aCeY7TKoKty2uM7ReJyDUcfV7A8aZp7Prksu_8
- Solvens II. Det forberedende arbejde til Solvens II-projektet. (2011, februar 4). Finanstilsynet.dk <https://www.finanstilsynet.dk/Lovgivning/Solvens/Forsikringsomraadet/Solvens%20II>
- Who uses IFRS Standards? (n.d.). ifrs.org <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/>

13 Bilag

13.1 Bilag 1 - Interviewguide

Interviewramme for alle respondenter (Dog med særskilt fokus afhængig af ekspertområde)

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Hvilke regnskabsmæssige skøn eksisterer under nuværende regnskabspraksis i forbindelse med opgørelse af hensættelser til skadesforsikringskontrakter?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kan du give et overblik over din rolle som revisor, i forhold til revisionen af forsikringselskaber? • Hvilke centrale regnskabsmæssige skøn eksisterer ved brugen af den forenkede metode? • Hvilke centrale regnskabsmæssige skøn eksisterer ved brugen af den generelle metode? • Er der forskel i risikovurderingshandling, revisionshandling, test af skøn m.v i forhold til hvilken metode(enkel eller generel) som bliver anvendt?
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Hvilke regnskabsmæssige skøn vil forventeligt eksistere i IFRS 17 i forbindelse med hensættelser til skadesforsikringskontrakter?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke metode forventer du der vil blive anvendt ved ikrafttrædelsen af IFRS 17? • Hvilke forventninger har du til de regnskabsmæssige skøn hvis PAA vil blive taget i brug? • Hvilke forventninger har du til de regnskabsmæssige skøn hvis BBA vil blive taget i brug? • Er der forskel i risikovurderingshandling, revisionshandling, test af skøn m.v i forhold til hvilken metode(PAA eller BBA) som bliver anvendt?
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Hvordan påvirkes den iboende risiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn af ændringen i regnskabspraksis?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Tror du IFRS 17 vil påvirke ændringer i risikovurderingen? • Tror du at den iboende risiko vil blive påvirket af en ændring i regnskabspraksis?
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Hvilken forventet påvirkning har klimaforandringer på de skønsmæssige overvejelser og den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn af skadesforsikringskontrakter?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor meget tror du klimaforandringer vil påvirke risikovurderingshandling, revisionshandling, test af skøn m.v når IFRS 17 træder i kraft? • Hvordan tror du klimaforandringer vil påvirke regnskabsmæssige skøn i et længere perspektiv?

13.2 Eksterne revisorer

13.2.1 Bilag 2 - Kristian Ehenreich Hansen, Senior Manager Deloitte.

Statsautoriseret revisor

Interviewer: Kan du give et overblik over din rolle i forhold til forsikringsselskaberne

Respondent: Jeg sidder som revisor og rådgiver i Deloitte, hvor jeg arbejder primært med livsforsikringsselskaber og pensionskasser, men også med skadesforsikringsselskaber – så jeg har lidt begge dele. Og så er jeg en del af vores nordic IFRS 17 gruppe som hjælper forsikringsselskaber i Danmark og i norden med at implementere IFRS 17, og så sidder jeg også i vores faglig afdeling i FSI, så jeg har faktisk også været med til at implementere ISA 540 i FSI, med henblik på at se på hvad det kommer til at betyde for vores revisionsstrategi at der er kommet disse ændringer til ISA 540. Så det er nok meget rigtigt at snakke med mig omkring denne opgave.

Interviewer: Hvordan forholder I jer til brugen af intern revision og dermed i forhold til ISA 610?

Respondent: I Danmark er det lidt specielt med anvendelse af intern revisions arbejde. Der sker et skift lige nu, hvor intern revision forestår meget af revisionen af årsrapporterne også, hvor der er begyndt at ske et skift over til at intern revision mere fokuserer på operationelle risici frem for finansielle risici. Så det er mere omkring cyberrisk, IT, HR, Kultur som intern revision kigger på – og så kigger de mindre på regnskabet, og så lader de dette blive foretaget af ekstern revision. Til forskel fra andre lande, så betragtes intern revision mere uafhængig i Danmark, og det betyder at man i høj grad kan basere sig på intern revisions arbejde når man skal påtage et regnskab. Men det er jo vigtigt at vi får dokumenteret at vi kan anvende revision og at vi ikke overlader revisionsplanlægningen til intern revision. Så vi bruger rigtig meget tid og energi på at lave en plan for hvordan vi skal anvende intern revisions arbejde og overholde ISA 610. Og det er blandt andet med at vi dokumenterer – hvor er det intern revision laver arbejde, på hvilke regnskabsposter og hvor skal vi lave noget som eksterne revisorer, netop fordi der er betydelige risici på området. Det kan også være reperformance, hvor vi går ind og genudføre det som intern revision laver. Så hvis de fx har testet tilstedeværelsen af nogle investeringsaktiver, jamen så kan vi gå ind og lave præcis den samme test, for at se om vi kommer frem til den samme konklusion som intern revision. Og det skal vi gøre fuldstændig uafhængig af at intern revision har gjort det. Men det giver os en overbevisning om at det intern revision laver, at det også er korrekt og at vi så altså kan bero os på det arbejde. Og det handler så om at kunne

dokumentere i hvilket omfang vi har behov for at lave reperformance eller review af deres arbejde – det er 2 forskellige ting man kan bruge til dette.

Interviewer: Hvordan er arbejdsdelingen mellem intern og ekstern revision?

Respondent: Den kan være meget forskellig – det kommer meget an på hvilket forsikringsselskab det lige er. Ude hos Alm brand, der er jeg også revisor, og der er det i høj grad os der laver revisionen af hensættelserne, mens intern revision mere kigger på data og de grundlæggende ting der kommer ind, hvor vi kigger på skønnene. Grunden til at man laver denne opdeling er, at kravene i ISA 610 siger at hvis der er betydelig risici, så kan vi ikke bero os på udelukkende intern revisions arbejde – så skal vi lave noget selvstændigt. Og det er derfor at det giver bedre mening at det bare er ekstern revision der laver det fra starten. Men man kan sagtens kombinere det. Hvis vi kigger på ISA 540, så er der data, forudsætninger og model. Hvis det er forudsætninger at der er meget skøn inde over, så kan man måske lade intern revision kigge på data og modellen, og tjekke at der ikke er nogle ændringer i dem, og at der er de kontroller der skal være, og så fokuserer vi vores revision på forudsætninger og parametre der kan ligge i fx værdiansættelse af skadeforsikringshensættelserne. Men det er meget forskelligt fra kunde til kunde hvordan man laver den arbejdsdeling. Men jeg forventer at langt de fleste steder er det ekstern revision der fokuserer på skønnene i relation til de forsikringsmæssige hensættelser på skader.

Interviewer: Kan du prøve at uddybe og give nogle konkrete eksempler på hvordan revisor forholder sig til elementerne i ISA 540?

Respondent: Jeg har undervist interne og eksterne revisorer i ISA 540, så jeg vil tage udgangspunkt i det samme materiale som jeg har undervist dem i, hvor der blev gennemgået hvordan man implementere ISA 540 i praksis. Normalt så plejer jeg at sige, at opdateringen til ISA 540 ændrer jo ikke som sådan revisors ansvar i forhold til revisionen af regnskabsmæssige skøn. Den bliver bare mere eksplicit i forhold til hvad der skal dokumenteres og hvad der skal tages stilling til. Så på den måde kan man godt sige at den ændre sig, men det er mere et spørgsmål om at man skal være meget bedre til at dokumentere de her regnskabsmæssige skøn. En af de ting jeg har lagt vægt på er, at man skal sikre den røde tråd i revisionen. Her der listede jeg de forskellige ændringer der var, som jeg mener er væsentlig i forhold til implementering. Og det er de her 6 risikofaktorer(usikkerhed i skønnet, kompleksitet, subjektivitet, følsom overfor management bias, ændringer siden sidste år og effektiviteten i ledelsens tidligere estimeringsproces), er det dem du mener?

Usikkerhed i skønnet

Kompleksitet

Subjektivitet

Følsom overfor management bias

Ændringer siden sidste år

Effektiviteten i ledelsens tidligere estimeringsproces (back-test)

Interviewer: Ja, og hvordan revisionen i forhold til disse elementer er blevet påvirket af ajourføringen og hvordan håndteringen af disse elementer vil blive påvirket når IFRS 17 bliver implementeret?

Respondent: Jeg tror i forhold til hvad der er sket før, så tror det har været når man skulle revidere regnskabsmæssige skøn, så har man bare taget en stor pærevælling. Man har ikke været særlig eksplicit i forhold til hvad det er for nogle elementer der ligger risici i. Du har heller ikke delt det op i nødvendigvis data, forudsætninger og model, som ISA 540 også ligger mere op til nu. Vi har i Deloitte altid opdelt den i data, forudsætninger og model, men jeg tror ikke det er en generel approach man har haft tidligere. Så jeg tror i praksis at man i højere grad deler revisionsstrategien op i disse 6 elementer, så du for hver af dem her, skal ind og skrive hvad er usikkerheden i skønnet er. Når du fx opgør de forsikringsmæssige hensættelser til skade, så er det jo, at hvis du bruger en model som var rimelig kompleks, jamen så er usikkerheden mindre i skønnet. Dvs de bliver plus minus 10% usikkerhed, eller er det plus minus 100% usikkerhed i skønnet som ligger til grund. Og det gør bare, at hvis du skal ind og revidere et skøn på hensættelserne, og du spørger "hvordan er det I har fastsat de her hensættelser"? Jamen det har vi gjort ved at stikke en finger i vejret og så sagt 100 kr eller 100 mil - Så er der stor usikkerhed i skønnet, og så øger det risikoen for det her regnskabsmæssige skøn. Men så øger det også den betydelige risiko i det regnskabsmæssige skøn og dermed påvirker det det arbejde vi skal lave for at afdække den betydelige risiko. Men hvis der derimod er tale om en meget kompleks model, så minimere det risikoen for fejl i det regnskabsmæssige skøn. Det er 1 element. Så er der kompleksiteten, igen hvis det er en meget kompleks model som man har egenudviklet, så øger det risikoen i det regnskabsmæssige skøn. Igen subjektivitet – hvis det er meget subjektivt, hvor det f.eks. bare er en person der vælger hvilke parametre der skal sættes ind og selv vælger tallet – så øger det også risikoen. Hvorimod hvis det hele er objektivt dvs hvis det hele er understøttet af data fra f.eks. skadesprocenter og historiske autoskader, jamen så reducere det subjektiviteten i det regnskabsmæssige skøn. Så er der jo også følsomheden overfor management bias. Hvad er det for et fokus ledelsen har på det her regnskabsmæssige skøn. Og kan det blive påvirket i den her proces der er, eller er det relativt uafhængigt det der bliver foretaget i aktuariet. Her går man også ind og

vurderer hvordan det påvirker risikoen. Ændringer i forhold til sidste år øger også risikoen. Effektiviteten i ledelsens tidligere estimeringsproces på skade, jamen så kigger vi her på afløbsresultatet, og siger hvor gode var vi sidste år til at lave en forventning om hvad skaden vil blive næste år, og hvis man ligger langt væk fra det i forhold til det man forventede, jamen så skal man ind og vurdere om deres værdiansættelsesproces i forhold til skadeshensættelser er passende og tilstrækkelige.

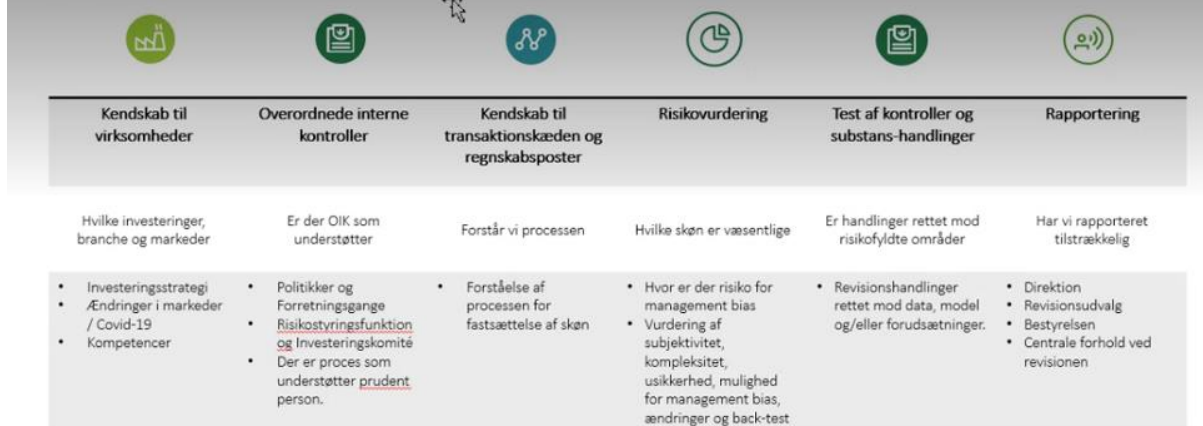
Så det er de her 6 som jeg tror bliver en relativ fast bestanddel af revisionen og risikovurderingshandlingerne. I disse 6 elementer skal man så vurdere om der ligger en forhøjet risiko eller en mindre risiko og derefter foretage en samlet vurdering. Og så skal man finde ud af om risikoen er på modellen, data eller forudsætningerne. Og der vil der som oftest være risiko forbundet med parameter, altså forudsætninger og på data, hvorimod modellen - der er det den samme model man kører år efter år. Her er det kun hvis man fx ændre modellen ved overgangen til IFRS 17, så vil der være en forhøjet risiko i forhold til modellen her. Men det er jo så kun i overgangsåret.

I forhold til ISA 540 og vurdering af eksperter. Det tror jeg ikke har været dokumenteret særligt godt tidligere. Der tror jeg at man i højere grad vil komme til at dokumentere og vurdere virksomhedens eksperter, som er dem som udarbejder revisionsbeviset. Og der er det jo vigtigt at man her dokumentere både forholdet mellem eksperten og virksomheden og forstår processen i forhold til hvordan virksomheden bruger de her eksperter. Altså, bliver de bare overrulet efter de er kommet frem til noget? Og så selvfølgelig også en vurdering af model, data og forudsætninger som eksperterne bruger. Så der kommer nok et særskilt revisionsbevis på netop denne del fremadrettet. Det var nok det primære.

Og så selvfølgelig den her røde tråd. Når vi reviderer en kunde, jamen så deler vi den op i 6 processer
→

Implementering i praksis

Den røde tråd

Først skal vi dokumentere kendskab til virksomheden. Så laver vi en overordnet omkring interne kontroller fx ledelseskontroller, rapportering. Har de gode forretningsgange mv. Så kigger vi på kendskab til transaktionskæden og regnskabsposterne. Så i jeres tilfælde er det hensættelser til skadesforsikring. Altså forstår vi de her transaktionskæder og regnskabsposter, kan vi lave en "walkthrough" hvor vi gennemgår en transaktion fra vugge til grav. Så kigger vi på risikovurdering. Hvad er det for nogle risici der er når vi nu kender de 3 første steps. Derefter planlægger vi test af kontroller og substanshandlinger, hvorefter vi rapporterer på det. Hvis vi kigger på regnskabsmæssige skøn relateret til skade, jamen så er vi nødsaget til at dokumentere de her regnskabsmæssige skøn hele vejen igennem (de 6 processer). Så allerede fra kendskab til virksomheden, der dokumenterer vi at de har skadeforsikringskontrakter, og de har skadeforsikringskontrakter vedr. biler, kasko mv., så der er åbenbart noget her der skal hensættes til, hvor der kan være noget regnskabsmæssigt skøn. Herefter tjekker vi forretningsgange, og hvilken risici har de selv identificeret som vi kan bruge i vores revision og forstå hvor gode de er til at fastsætte det her regnskabsmæssige skøn. Og så løber vi igennem regnskabsprocessen og får lavet en forretningsgangsbeskrivelse selv, så vi forstår hvordan den her proces forløber i forhold til værdiansættelse af skadehensættelser. Så laver vi risikovurdering på baggrund af det. Tilbage til de her 6 parametre, hvor vi ser på hvad der får risikoen til enten at være høj eller lav i forbindelse med værdiansættelse af skadeforsikringshensættelserne. Og så finder vi ud af om der nogle kontroller vi kan teste, og om der er nogle substanshandlinger der kan foretages.

Interviewer: Så i følger ISA 540 ret slavisk igennem?

Respondent: Ja, i hvert fald på det her. For den vigtigste ændring i ISA 540 er at den er blevet mere eksplicit i forhold til dokumentation, og at man skal sikre sig at man har denne her røde tråd igennem ens dokumentation i forhold til de her regnskabsmæssige skøn. Så du kan ikke bare slutte ved at sige,

i din revisionsdokumentation har du bare et dokument hvor du skriver her har jeg revideret de regnskabsmæssige skøn – nej du bliver nødt til at starte helt fra bunden – hvad er det for en virksomhed, hvilke produkter har den og hvilke interne kontroller har den, som kan være med til at minimere risikoen for at der kan ske fejl i værdiansættelsen af skadehensættelserne.

Interviewer: Hvilke ændringer tror du, at der vil være til revisionen i forhold til brugen af ISA 540 når IFRS 17 træder i kraft?

Respondent: Ja, det er lidt et svært spørgsmål. Mest fordi, at vi også kigger lige nu på hvordan vi skal revidere dette fremadrettet. Så det er jo relativt relevant. Jeg tror, at i forhold til skade, så er det begrænset hvor meget der kommer til være af ændringer i forhold til den måde man gør det i dag. Det er 1 ting. Den anden ting er, at selvfølgelig kommer der til at være nogle ændringer. Det er nok i detaljen desværre, når du kigger på skadeforsikring. Og der tror jeg bare, at meget af det her handler om, at man skal på en eller måde få identificeret at der er de her forskellige emner inden for IFRS 17, og hvor er det så at der kan være nogle ændringer i forhold til nuværende praksis. Og der tror jeg at på kontraktdefinitionen kan der godt være nogle ændringer til hvordan man definere en forsikringsmæssig kontrakt, i forhold til nuværende regnskabsregler over imod IFRS 17. Det kan også være at det ikke giver anledning til nogen ændring. Det er ikke noget vi har set så tit. Så synes jeg ikke rigtigt at der er noget på kontraktgrænser og estimering af pengestrømme, der tror jeg at det er nogenlunde det samme. Så er der i forhold til diskontering. Der bliver den mere principbaseret risikofri rentekurve i likviditetspræmie. I dag bruger man den fælles rentekurve fastsat af EIOPA. Der tror jeg at der godt kan blive noget revision af diskonteringskurven som man vælger at anvende. Hvis man går væk fra at bruge EIOPA og at selskaberne selv kan vælge hvilken rentekurve de vil diskontere med, jamen så er der jo noget skøn her i forhold til at fastlægge hvilken en der er mest rigtige at bruge. Når det så er sagt. Så tror jeg de fleste vælger og argumenterer i langt højere grad for at de kan bruge EIOPAs rentekurve til at diskontere. Så i praksis tror jeg ikke at der er så mange der vil sidde og opfinde deres egen. Men det kan selvfølgelig godt være – det ved jeg ikke. I forhold til fortjenstmargen til CSM. Den får jo også nogle elementer, men igen jeg tænker mere det er beregningsbaseret, så jeg tænker ikke der er så meget skøn i min optik. Og det er der vel heller ikke så meget når man taler skade og den her skal indregnes. Der er det også mere præsentationen der kan være et eller andet med. Så er der gruppering af kontrakter, både årskorhorter, men også opdeling på hvad der er tabsgivende, hvad der er stor sandsynlighed for at blive tabsgivende og så de øvrige. Der er skadeforsikringselskaber som har etårige kontrakter, altså korthalede kontrakter. De vil formentlig ikke have de her udfordringer med grupperne. Det eneste jeg tænker, der kunne være noget på, det er hvilke

pengestrømme, altså cashflow og hermed hvilke omkostninger der skal indgå når man skal beregne og diskontere de her cashflows når man skal opgøre de forsikringsmæssige hensættelser.

Interviewer: Hvorfor vil det ikke blive et problem for etårige kontrakter at gruppere dem?

Respondent: Der er den her mulighed hvor du kan anvende den forenkede metode i IFRS 17, som minder meget om 69 a i regnskabsbekendtgørelsen. Vi plejer at sætte lighedstegn mellem disse to. Årlige kohorter gælder kun hvis det er kontrakter der er længere end 12 måneder. Hvis skadeselskabet kan vise at de kun har korte kontrakter, som kun løber 12 måneder, jamen så skal man ikke opdele dem på de her årlige kohorter. Der kan selvfølgelig godt være nogle skadeforskringselskaber, som har arbejdsskadeforskring eller lønsikring, som er længere kontrakter. Her vil den årlige kohorter komme i spil når de kører med længere kontrakter. Men det er kun ved nogle særlige produkter. Så er der den her opdeling imellem hvad der bliver tabsgivende ikke tabsgivende og øvrige. Hvor de tabsgivende, der er de fleste selskaber, selvfølgelig skal de lave en tabstest over lønsomheden af kontrakten, men her kommer de nok til at vise at de ikke har tabsgivende kontrakter, og så har de muligheden for at putte dem i den øvrige gruppe og en gruppe hvor der er stor sandsynlighed for ikke at blive tabsgivende. Her tror jeg i praksis at man vil bruge den der hedder øvrige. Og derfor har du til sidst kun 1 grupper når du arbejder i skadeforsikring. Men det er en hypotese.

Interviewer: De skal vel stadigvæk lave opdeling i porteføljer selvom det er korte kontrakter?

Respondent: Ja, de skal lave opdeling i porteføljer, men ikke på grupper. Grupperne er der hvor du skal have dem inden for et år. Porteføljerne er der hvor du beskriver hvad det er for nogle – ja managed together og similar risk. Dem skal de lave. Men årlige kohorter som er grupperingen, som er der hvor livsforsikringselskaberne har store problemer, dem tror jeg lidt man slipper for over på skade.

Interviewer: Porteføljerne er på et meget overordnet niveau, hvor det ikke umiddelbart virker til at de lever op til definitionen omkring "samme risiko", som beskrives som et krav i IFRS 17. Hvad tænker du her?

Respondent: Det er jeg enig i. Der bliver det også lidt om hvad der er teoretisk og hvad der bliver praktisk muligt. Der tror jeg at man kommer til at inddele dem på samme måde som i dag på skade. Så du har de her forskellige skadesprodukter, og det er sådan du deler dem op i dine porteføljer. Det tror jeg vil være sådan man deler det op efterfølgende. Men det er rigtigt, der kan godt indenfor fx

bilforsikring være nogle forskellige risici mht type af produkt, og det tror jeg også skadeforsikringselskaber vil nikke til. For der er helt sikkert større risiko i at lave en bilforsikring til en person der hedder Brian der bor i Nordjylland på 21 år, end der er at lave en bilforsikring til Erna på 83 som bor i Nordsjælland. Jeg tror der er stor forskel på risikoen der, men jeg tror ikke det er det man kommer til at se i den opdeling.

Interviewer: Ser du at der skulle være nogle markante ændringer i revisionen og i brugen af ISA 540 i forhold til overgangen til IFRS 17, netop i forhold til en eventuel ændring af metodevalg fra den generelle til forenklet?

Respondent: Det kan jeg ikke rigtigt se der skulle være. Værdiansættelsen af skaderne er stadigvæk det samme. Det er stadigvæk forventningen til de fremtidige pengestrømme hvor det revisionsmæssige ligger. Det tror jeg ikke vil ændre sig ved overgangen til IFRS 17. Der tror jeg så det bliver i højere grad mere teknisk. Men nej, ikke de store ændringer for revisionen. Det er også meget forskelligt om selskaberne bruger 69 a, eller ikke i dag tænker jeg. Og dem der bruger 69 a i dag, der tror jeg forskellen er endnu mindre, men jeg tror heller ikke det ændrer noget på skønnet. Tværtimod, hvis de går over til den enkle metode, så blive skønselementet mindre ved overgangen til IFRS 17. Men hvis de går den anden vej, fra den enkle til generelle, så kunne der nok godt komme noget mere skøn ind over.

Interviewer: Er der nogle af de børsnoterede som bruger den forenkede metode i dag?

Respondent: Ja, og det er offentligt tilgængeligt i deres årsrapporter. Det er ikke altid at de oplyser det meget eksplicit. Men de plejer at være gode til at oplyse hvis de bruger den forenkede metode.

Interviewer: Igen, hvis man nu bevæger sig fra den generelle til den forenkede – kunne man så ikke forestille sig at der kom færre skøn? Her vel og mærke i forhold til at man ikke behøver at beregne CSM?

Respondent: Jo, helt enig. I dag bliver fortjenstmargen meget som en residual havde jeg nær sagt, hvor at under IFRS 17 er det stadig en residual, men det er stadig på baggrund til forventninger til fremtidige pengestrømme. Så på den måde er det stadigvæk et udtryk for hvad man forventer at tjene i fremtiden på de her givne kontrakter. Men det forsvinder bare under IFRS 17 hvis du bruger den forenkede metode, det gør det.

Interviewer: De ændringer der kan forekommer ved benyttelse af en anden metode – hvordan vil det kunne mærkes i revisionen og ved brugen af ISA 540?

Respondent: Hvis man går fra den forenklede metode til den generelle metode, så kan der godt være nogle elementer som er mere risikofyldte, men jeg kan ikke se at det skal påvirke ISA 540. Det revisionsmæssige i dette ligger stadigvæk i at fastsætte og vurdere og revidere de forventninger man har til fremtiden og skadesprocenter i fremtiden. Jeg ville kigge på den måde man måske opgøre tabstest under IFRS 17 frem for nuværende regler. Er der flere omkostninger? Er der noget der gør at der er større sandsynlighed for at kontrakterne bliver tabsgivende? Men igen, den regnskabsmæssige behandling er den samme. Hvis de er tabsgivende, skal de indregnes med det samme, hvis de ikke er tabsgivende, så skal de indregnes ind over kontraktens løbetid. Og der kan jeg heller ikke se er nogen ændring. Jeg tror at den største ændring må være på livsforsikring. Der tror jeg at der er lidt større ændringer i forhold til det revisionsmæssige approach.

Interviewer: Hvad tænker du i forhold til periodisering af erhvervelsesomkostninger i IFRS 17 og eventuelt konsekvenser for revisionen af dette?

Respondent: Der kunne faktisk godt være noget i forhold til erhvervelsesomkostninger, når du aktiverer dine erhvervelsesomkostninger i forhold til hvad du må og ikke må tage med af erhvervelsesomkostninger. Der kunne godt ligge noget skøn i hvilke omkostninger der må og ikke må komme med. I et af de store skadeforsikringselskaber laver vi faktisk et arbejde med at gennemgå de her omkostninger der nu lå. Dette netop fordi det har indflydelse på hvad man må aktivere på de her erhvervelsesomkostninger. Der tror jeg i hvert fald godt i transaktionsåret at der kan være nogle skøn over hvad må indgå og hvad må ikke indgå.

Erhvervsomkostninger

Hvad indgår i erhvervsomkostninger

Som udgangspunkt skal man kunne dokumentere, at omkostningerne direkte kan henføres til erhvervelse af kontrakter.

Spørgsmål	Deloitte Svar
lønomkostninger og provisioner til Salgsledelsen, Assurandører, Pensionsrådgivere, Pensionschefer mv.	OK – Forudsætter, at alt deres tid kan henføres til erhvervelse af kontrakter. Kan formentlig ikke henføres til kontrakter eller grupper, hvorfor det skal opgøres for porteføljer og efterfølgende allokeres til grupperne.
lønomkostninger og provisioner til Rådgivningscentret i Kundeservice	Måske - Er det hele vedrørende erhvervelse, eller er der også andet rådgivning som ikke kan henføres til erhvervelse af kontrakter?
lønomkostninger og provisioner til Antagelsesafdelinger	OK – Direkte relateret til arbejde med antagelse ifbm. erhvervelse.
Attæster ved antagelse	OK – Direkte relateret til omkostninger vedr. antagelse ifbm. erhvervelse.
Overførselsgebyrer / Refusioner af etableringsgebyrer - dvs. ved modtagelse af eksisterende ordning fra andet selskab ved nytegning i Topdanmark, godtgør Topdanmark kundens omkostninger hertil	OK – Direkte relateret til erhvervelsen.
Andel af Policy administration (Liv Firmakunder og Liv Privatkunde)	Måske – Kan det dokumenteres, at det kan henføres til erhvervelse af kontrakter?
Overheadomkostninger (Bla. Aktuariet, Compliance, Direktion) til erhvervelse.	Jf. IFRS 17.865(I) kan cash flows indeholde en allokering af faste og variable overhead omkostninger som kan henføres til serviceydelsen. Det fremgår ikke nogen steder, at der kan indgå overhead i erhvervsomkostningerne. Såfremt der inkluderes overhead under erhvervsomkostninger, bør der laves en klar definition af, hvad der indgår som en del af overhead under erhvervsomkostninger samt kunne dokumentere at disse omkostninger kan henføres direkte til erhvervelse af kontrakterne. Hvorfor medtage faste/løbende omkostninger? Giver vel det samme hvert år ift. omkostninger og DAC (alt andet lige)?

f.eks. lønomkostninger provisioner til antagelsescentret er OK hvis det er direkte relateret til omkostninger vedr antagelse ifbm erhvervelse. Fx andel af policy administration er OK hvis man kan vise at det er vedr erhvervsomkostninger. Her tror jeg der bliver lidt her, hvor der er nogle der vil prøve at putte mere over på erhvervsomkostninger for at kunne allokere erhvervsomkostninger udover perioden. Men igen, det er udover perioden der er kontraktgrænsen og dvs at hvis det er at du forventer at de kun løber et år, jamen så har du alligevel indregnet de her erhvervsomkostninger over et år. Så er det ligegyldigt om du gør det ene eller andet. De ryger alligevel ind i din resultatopgørelse det år. Bortset fra dine omkostninger som er aktiveret på balancetidspunktet.

Interviewer: Hvis en kontrakt løber på et år, men på grund af årlig forlængelse på fx 5 år medfører at kontrakten defacto er 5 år – kan man så allokere erhvervsomkostninger ud på 5 år?

Respondent: Ja, det kan du, og så bliver det et skøn som man skal vurdere. Men det er mere når du fastsætter dit princip for hvad du må tage med som erhvervsomkostninger som der ligger skøn i tror jeg.

Interviewer: Kan man i princippet så have en kontrakt som forstås som værende en kontrakt med en kontraktgrænse på 1 år, men hvor erhvervsomkostningerne allokteres ud på fx 5 år – er dette ikke modstridende?

Respondent: Jo, men jeg vil heller ikke tro at de laver en forskel her. Det tror jeg simpelthen ikke på. Så tror jeg man skal være relativ aggressiv og kunne sige at kontraktgrænsen er forskellig fra erhvervsomkostninger frem for når du forsikrer din person. Igen, det er jo risikoperioden du måler på i forhold til erhvervsomkostninger. Fx hvis kontrakten udløber inden for et år, så kan der jo godt komme nogle efter anmeldelser vedr denne her kontrakt. Men det er jo kun i en periode på et år hvor man har denne her risikodækning, så erhvervsomkostninger som er knyttet til denne her kontrakt, de vil også kun være inden for et år. Der skal du fandme være kreativ hvis du skal køber det over på 5 år tænker jeg.

Interviewer: Kan det ikke skabe noget skønsæssig usikkerhed, at der er mulighed for at allokere erhvervsomkostninger ud på fx 5 år, for en etårig kontrakt?

Respondent: Ja, og det er i forhold til når du skal vurdere tabstesten du laver. Så skal du finde ud af hvad det er for nogle omkostninger og cashflows der skal med i denne her beregning. Hvis du tager erhvervsomkostninger hvor du også tager 50% af alle lønninger til administration med – så kan sådan en kontrakt lige pludselig godt blive tabsgivende, og så skal du indregne den med det samme. Så der kan godt være et skøn over hvor meget der ønskes at tages med af omkostninger.

Interviewer: Tilbage til ISA 540 - kan du give et eksempel på et neutralt revisionsbevis(modstridende)?

Respondent: Den lægger vægt på at du ikke skal søge noget der bekræfter dit revisionsbevis, men du skal også søge efter noget som godt kunne modstride dit revisionsbevis. Hvor man i revisionen har haft en tilbøjelighed til at søge og underbygge det ledelsen er kommet frem til, men der skal man i højere grad søge at finde noget der skal modbevise skønnet. Neutralt revisionsbevis må bare betyde at det er modstridende.

Interviewer: Så man skal ikke have noget som er afkræftende eller bekræftende, man skal bare søge det?

Respondent: Ja, i min optik skal du søge efter begge 2, og det kan godt være det er det man kalder neutralt revisionsbevis. Du må ikke have en bias i din revisionssøgning på alt hvad der understøtter det revisionsmæssige bevis, så du dermed bare ser bort fra alt hvad der modstrider. Det kunne fx være at du kunne se på de historiske bilskader og tager dem fra hele Danmark, jamen så giver det en forventning om X, men hvis du tager kun fra deres bestand så giver det en forventning om Y, hvor at

den fra hele Danmark passer bedre til det de har fastsat som hensættelse. Så du bruger ikke den de har lavet på deres egen bestand. Det må man ikke. Der skal du tage begge ting ind, og tage den der var afkræftende og spørger til hvorfor denne ikke bliver brugt når der bliver foretaget skøn, og så kan kunden eller aktuaren eller hvem der nu lige har lavet skønnet sige at grunden til at vi ikke prøver det her, er fordi vi har lige præcist de her typer produkter og vi har set a, b og c, så derfor bruger vi det her skøn. OK jamen så kan vi godt bruge det her skøn.

Interviewer: Kan du give eksempler på hvor professionel skepsis kommer til udtryk ved revisionen af skadeforsikringshensættelser?

Respondent: Jeg synes ikke rigtigt at der er så meget i forhold til IFRS 17 og ISA 540. Altså, du skal altid have professionel skepsis. Og så er det selvfølgelig klart at hvis de 6 risikofaktorer vi snakkede om før, hvis de alle sammen var forhøjet – så skal du øge din professionelle skepsis. Hvis de laver ændringer år for år til deres modeller, data og forudsætninger eller backtesten hele tiden er undervurderet, altså man hele tiden har mindre hensættelser med end det faktiske afløb viser, så er det der hvor du skal øge din professionelle skepsis, og dermed lave handlinger som kan imødegå de risici.

Interviewer: Har du noget du gerne vil tilføje?

Respondent: Jeg synes det er en god problemformulering og problemstilling. Jeg tror det er svært i forhold til revision i forhold til skade. Der er mindre at tage på end i forhold til liv i min optik. Men ikke desto mindre tror jeg der er meget revision det første år. Det er mere i forhold til transitionen og så de nye regnskabsposter mv. Og det her med at kunne forstå regnskabet som man ikke kan i dag nødvendigvis. I dag viser du bruttopræmien i resultatopgørelsen – det gør du ikke fremadrettet. Der kommer du til at vise hvad du faktisk tjener på din forretning i året, og ikke hvad folk har indbetalt af præmier. Og det er bare mindre for skadeforsikringselskaber end for livsforsikringselskaber.

Interviewer: Der sker ikke de store forandringer og revisionsmæssige ændringer fra nuværende regnskabspraksis til IFRS 17?

Respondent: Der kan være noget periodisering omkring omkostningerne. Og så kan der selvfølgelig også være valg af model. Hvis de vælger PAA frem for BBA, det kan der også være skøn forbundet med. Men ellers så ser jeg ikke så mange ændringer.

Interviewer: Hvad med i forhold til indregningstidspunkt?

Respondent: Jeg tænker ikke at det er så meget skøn. Det er nogle hardcore kriterier der er sat op i IFRS 17, som gør at du skal indregne det på det tidligste tidspunkt af de 3 som er nævnt i standarden.

Interviewer: Har du nogle tanker omkring klimaforandringer i relation til ISA 540 og IFRS 17?

Respondent: Det skulle kun være storm tænker jeg. Der er det klart at der er det selvfølgelig væsentligt at man har øje for de klimaforandringer der er. Man altså også tager højde for at der kommer flere oversvømmelser, og at der kommer flere klimarelaterede naturkatastrofer i Danmark, jamen så skal man have indarbejdet det i deres modeller. Mit indtryk er ikke at der er noget i forhold til IFRS 17.

Interviewer: Hvad med i forhold til ISA 540?

Respondent: Der kunne godt være noget der. Tilbage igen til den røde tråd – Når vi skal have kendskab til virksomheden, så laver vi også et kendskab til de produkter de har. Hvis de har mange vandskadeforsikringer eller tornadoforsikringer mv. De typer af forsikringer. Jamen så er det dem du skal identificere på et tidligt tidspunkt i din revision og her udføre handlinger direkte relateret til dem. Og så må du ind og så på data, modeller og forudsætninger på lige præcis de her skader. Og så ind og kigge på hvordan de tager højde for de her 100 års scenarier, at der lige pludselig i dag skulle komme oversvømmelse i Danmark, som betyder at de lige pludselig betale rigtig mange penge i forsikring.

Interviewer: Kunne man så forestille sig at klimaforandringer i forhold til den røde tråd i ISA 540 vil blive påvirket af intensiverende klimaforandringer i fremtiden?

Respondent: Det er jo korte kontrakter. Der er jo ikke nogen som hensætter til stomskade om 10 eller 20 år i et skadeforsikringsselskab. Det er lidt længere ude.

Interviewer: Det var mere tænkt som om, at man står 10 eller 20 år fremme i tiden og her skulle foretage en revision. Kunne man ikke forestille sig at revisionen ville være påvirket af klimaforandringer her?

Respondent: Jo, hvis du hopper 10 år frem og du der reviderer stomskade der, så kunne der godt være højere risiko og der skulle hensættes mere til stormskader om 10 år end der bliver gjort i dag, det er klart.

Interviewer: Ville dette så kunne mærkes i revisionen i forhold til ISA 540?

Respondent: Ja, igen tilbage til det med at opnå kendskab til virksomheden og den branche de operere i og de produkter de har og den situation verden er i, i forhold til klimaforandringer så vil det øge risikoen for at der lige pludselig skal udbetales meget i forsikringen. Og det skal man jo tage højde for i sine modeller og i sine hensættelser – så det er jeg enig i. Men det bliver lidt abstrakt – det gør det, og tænkte eksempler.

13.2.2 Bilag 3 - Allan Lunde Pedersen, Partner EY. Statsautoriseret revisor

Interviewer: Først og fremmest kunne vi godt tænke os at få et overblik over din rolle ift. revisionen af forsikringsselskaber?

Respondent: Jeg er underskrivende revisor på en række skadesforsikringsselskaber, livsforsikringsselskaber og pensionskasser. Autoriseret tilbage i 2012, og har i al min tid arbejdet med forsikringsselskaber. Det er en bred berøring jeg har. Jeg sidder også i IFRS – forsikrings – og arbejdsgruppe, og sidder som rådgiver under Finanstilsynet, og arbejder også sammen med dem når det giver mening at have noget dialog med FSR.

Interviewer: Der er lidt forvirring omkring hvilken metode som bliver anvendt af skadesforsikringsselskaberne – om det er den enkelte eller generelle ift. nuværende praksis?

Respondent: Ja, de børsnoteret bruger IFRS 4 og der står jo ikke meget. Mit indtryk er, at de fleste bruger, hvor det er muligt den forenkede metode. Fordi man får som sådan ikke noget særligt ekstra ud af at anvende den generelle metode. 69 er mere eller mindre IFRS 17, man kommer over på. Der er ikke mange som har behov for at bruge den komplicerede metode.

I kan nok godt huske hvad paragrafferne hedder, men 69 er den ikke forsimplede metode. Den skal man bruge hvis man har policer som løber over et år. Hvis man ikke har policer over ét år, så får man ikke helt vildt meget ud af at bruge den generelle metode. Så er 69A lige så god et eller andet sted fordi, at alle de detaljer man skal sidde og regne med, diskontering og alt så noget, jamen det får man ikke det store udbytte ud af når man kun sidder og ser på ét år. Når du allokerer præmier over flere år og risikoen ud over flere år. Det får man ikke synderligt meget ud af.

Interviewer: Det er også set ift. RBK hvor det ikke er muligt at bruge fortjenstmargen i kapitalgrundlaget hvis man bruger den enkelte metode. I regnskaberne har vi fået det indtryk for f.eks. når vi har talt med Topdanmark. De siger at de bruger den generelle i dag. Når vi ser i de andre selskaber, virker det også som om at de bruger den generelle. Men som du siger overordnet set bruges den generelle (lidt). Der er derfor der er lidt forvirring.

Respondent: Jeg kan forestille mig at nogle er tvunget til at bruge 69 på større kontrakter. Nu nævnte I selv Topdanmark og de er jo ikke inde i industrisegmentet. Det er privat og små erhvervsdrivende og landbrug. Det er jo sædvanligvis kunder der har 1 års kontrakter og så kan det være Codan og Tryg

som er mere inde i industri hvor der er policer som løber mere end ét år hvor de er tvunget til at bruge 69 på de områder.

Interviewer: Hvis vi ser på de skøn der ligger ud fra RBK. Hvilke skøn tror du er ved den forenkledte og generelle metode på skadesforsikringskontrakter?

Respondent: Der vil i sagens natur være større skøn når man bruger 69. 69 giver ikke mere sandhed end 69A, fordi der er nogle parametre man skal ind og skønne på, som man skal have en relativ blankpoleret krystalkugle for at kunne komme frem til noget som giver mening – eller bliver mere rigtigt i hvert fald. Den måde man skal periodisere sin risici i 69, der kommer først skøn når man har nogle ting som løber over ét år. Det er ikke fordi skønnene ikke eksistere, men den store påvirkning på regnskaberne, kommer sædvanligvis der hvor der er nogle produkter, hvor man ikke har en stor gruppe af noget ensartet. Fordi så kan man have sådan en porteføljetilgang hvor man tegner det ind til 1 januar eller 30 januar. Hvis tingene sådan kører, giver det ikke de store udsving fra periode til periode.

Hvis man har enkeltstående produkter, nogle bestande som er et nicheprodukt, så vil det jo give nogle udsving. Det vil det også gøre for et stort selskab. F.eks. Codan, uden at jeg kender dem i detaljen, men når de går ind og forsikrer store havvindmøllepakker, jamen så kan sådan en enkel kontrakt godt være betydende for dem, for der er ikke så mange havvindmøller, men det kan godt være at der er andre energiinfrastrukturer. Der er nogle produkter hvor man er inde og detailberegne på nogle ting, men det får man sådan set ikke synderligt meget ud af. Den enkelte påvirkning på regnskabet kan være stor, selvom skønnene ikke er stort og omvendt. Hvis der er et stort skøn, men man har en ensartede portefølje - f.eks. et selskab som har rigtig meget arbejdsskadeforsikring, jamen her er der rigtigt mange skøn på det. Men hvis man regner skævt på nogle af dem, gør det jo ikke så meget da man har helt vildt mange af dem, fordi plus og minus vil gå op over tid, også inden for året sædvanligvis.

Det er bare sådan et statistisk udfaldsrum, jo flere gennemløb man har, jo mere fast bliver ens udfaldsrum. Statistisk set. Hvis man ikke har så mange så vil standardafvigelsen, spredningen være større.

Interviewer: Okay hvad hvis vi ser på revisionen? – Hvilke centrale elementer er i opmærksomme på i dag ift. regnskabsmæssige skøn også ift. ajourføringen af ISA 540?

Respondent: Det er en lidt pudsigt ting med ISA 540, når man ser på de grundlæggende ting når man skal sætte intervaller op, og gøre op med sig selv, hvad man forventer. Men lige så meget at det har skubbet ansvar over på ledelser, her om at de skal dokumentere deres vej. De antagelser og parametre de lægger til grund. Når man ser på skadesforsikring eller forsikring i det hele taget. Så er det jo noget de altid har gjort eller i hvert fald alt den tid jeg har haft med det at gøre. Det er et område hvor der er rigtig meget kontrol. Der er rigtig mange kompetencer, og man får givet meget udefra, altså man får givet noget inden for litteraturen inden for aktuarfaget. Man får givet meget omkring nogle af parametrene som kommer som nogle samfundsparametre kan man sige omkring levetider. Der er nogle biometriske forhold, noget diskontering som er givet - så er der er nogle skøn, men det er meget objektivt hvis i kan følge det.

Goodwill, modsætningsvis er helt unikt for den enkelte virksomhed og beror på en masse fremtidige forhold omkring hvad vi kan vækste, hvad er virksomheden værd, hvad kan vi få af synergien. Det andet er, at der jo helt vildt mange data til rådighed ude i samfundet på hvordan skadesforløbet er, hvad de statistiske sandsynligheder er og standardafvigelse der er på forsikringsproduktet. Fordi hvis man ikke har historikken internt, så kan man jo betale sig for noget som kan hjælpe med noget benchmark der f.eks. Det kan man ikke på mange andre ting.

Interviewer: Det kan godt være det ikke kommer til at ske når man går over i IFRS 17, men som vi kan se det, kan der være noget mere subjektivt i mange af de ting der ligger, hvis man ser i elementerne ift. risikomargen, diskonteringsats?

Respondent: Ja, det er jeg også enig i. Men ser vi på hensættelserne isoleret set og ISA 540 omkring revisionen af erstatningshensættelser, som er der hvor det største skøn er, så er der noget omkring risikomargen, men det er også en akademisk defineret opgjort størrelse som følger nogle retningslinjer i Solvens II. Så hvis vi holder os inden for det er det givet hvordan man skal udregne sit skøn for at man får noget som er sammenligneligt på tværs.

På præmiehensættelserne er det også sådan relativt givet, fordi de fleste kører sådan en lineær indregning, og det er kun hvis man har nogle særlige risici, hvor man sidder og periodiserer det eller periodisere det på en ikke lineær måde, hvis man har nogle flere år hen. F.eks. på ejerskifte, hvor risikoen dækker mange år, så skal man indtægtsføre sin præmier ift. det.

Der er jo noget historik omkring hvordan man aftrapper risikoen. Det kan man konstatere på produktet. Hvis det er et helt nyt produkt, så kan man ikke, så må man gætte, men i og med der er noget historik så ved man nogenlunde hvad naturen er i den.

Hvis man tager og sætter alle de væsentlige parametre op, jamen så er der store udfaldsrum omkring tingene, men man kan jo slå op i Danmarks statistik omkring hvor lang tid folk lever. Finanstilsynet kommer med nogle levetids benchmarks, det er jo noget som betyder noget.

Så vil der være noget omkring diskontering som er givet med EIOPA rentekurve, som man kan diskutere hvor retvisende den er i Danmark. Men det bliver jo sammenligneligt på tværs, men i og med det ikke er en dansk rente og med inflation, og diskontering som der i øvrigt er, men så vil det jo være mere rigtigt at bruge en dansk rente. Men det er defineret at det skal være en EIOPA rentekurve og så bruger man den og får så også diskonteringen på plads.

Der kan være nogle produkter som arbejdsskade hvor der er nogle ekstra elementer, fordi den er meget langhalet og der er måske noget indeksregulering omkring den enkelte købekraftsbevarelse som man skal tage højde for også. Der kan man så sige, jamen er der noget estimat i det? Ja, det vil der være, men man afdækker det som regel også på sin aktiv side. Fordi det kan det være at man har nogle investeringsejendomme eller noget andet som alt andet end lige vil følges synkront med det. Hvis man har aktiver der modsvarer sine passiver, med samme risiko på, så får man sådan et naturligt hedge. Så kan man sige hvis man har over eller undervurderet sine aktiver så har du også gjort det med passiverne. Hvis man har en milliard og én milliard og de svinger i takt med hinanden så bliver EK jo ikke skævt. Eller resultatet bliver ikke skævt.

På den måde tager man jo noget skøn ud på den måde som man får afdækket.

Interviewer: Revisionsmæssigt er vores indtryk at meget af det er fortaget af intern revision. Så er der erstatningshensættelserne - der virker det til at det bliver lavet af ekstern revision?

Respondent: I samarbejde vil jeg sige, fordi alt det datainput der ligger i systemer det kigger de på. Alt det skønsmæssige det er ekstern revision. Men ekstern revision skal deltage på de områder hvor der er en væsentlig risiko.

Interviewer: Hvis vi ser på de elementer der er kommet med ISA 540, kan du så komme lidt nærmere ind på de nye elementer som er kommet i spil når erstatningshensættelser skal revideres. F.eks. professionel skepsis, neutralt revisionsbevis og øget dokumentationskrav. Kan det mærkes i revisionen?

Respondent: Hvis vi tager dokumentationskrav, er det ikke noget som er særlig udbredt, fordi der er nogle kapitalregler, Solvens II regler, hvor det er omkring hvordan man opgør den risikoeksponering man har, hvilke risici er det man skal sætte kapitalen af til, og et spørgsmål til hvordan man opgør kapitalen man reservere, og så er der rigtig meget omkring hvordan man skal indberette til myndighederne og rapportere omkring de her ting. Men i Solvens II ligger der også et tredje element, nemlig noget omkring ledelsessystemet. I alle virksomheder har man en 1,2, og 3 forsvarslinje. Det er sådan set meget eksplicit udmøntet i forsikringsselskaber, at man skal have en risikostyringsfunktion, en compliancefunktion, en aktuarfunktion og på toppen en intern revision som overvåger de her områder.

Aktuarfunktionen har nogle helt faste områder man skal arbejde med, og der er en nøgleperson som skal godkendes af Finanstilsynet, så der er meget omkring kompetencer på det her område og der er nogle objektive krav på hvad som de skal rapportere om og forholde sig til. Det er sådan noget omkring datakvalitet, metodevalg på de aktuarmæssige beregninger osv. Forsikringsselskaber er egentligt født med de governancemæssige krav som også er defineret i ISA 540. Så det virksomhederne skal gøre er egentligt ikke så meget anderledes inden den nye ISA 540.

Interviewer: Så det er meget specifikt at det for forsikringsselskaber ikke har ændret sig så meget?

Respondent: Ja, fordi de er født med de her ting. I mange andre virksomheder har man ikke haft governance på plads omkring funktionsadskillelse, dataindsamling og grundlag for metodevalg og alt muligt, det har man ikke haft, men det har man i forsikring.

Virksomheder lever ikke af at have varelager og goodwill, de lever af omsætning, udvikling og nogle ting. Det er så specifikt eller så krævende governancemæssigt på det her område og på pension og livsforsikringssektoren. Det er faktisk ikke alle skadesforsikringsselskaber der har uddannede aktuarer, det kan godt være folk med anden økonomisk eller matematisk baggrund der kan sidde med det her. Det er i bund og grund statistik.

Hvis vi kigger ovre i livs- og pension, så har man en ansvarshavende aktuar som er ansat af bestyrelsen, altså siddeordnet med den administrerende direktør. Den administrerende direktør kan ikke blive utilfreds med den ansvarshavende aktuar hvis man er utilfreds med hvordan man laver skøn eller hvordan man varetager forsikringstagernes interesser.

Det fortæller lidt om hvor centralt sådan et område er, at man har organiseret sig på de her ting og udarbejder rapporter på livsforsikringsselskaber. Der anmelder man til Finanstilsynet, netop hvordan man beregner hensættelser osv. Hvilke parametrevalg man tager i betragtning.

Det er jo ikke direktionen på nogen måde som sidder med det her.

Interviewer: Hvad med IFRS 17 ud fra et regnskabsmæssigt synspunkt, kommer der nogle andre regnskabsmæssige skøn eller er det meget det samme?

Respondent: For det første er det væsentligt at afgrænse hvor mange som kommer til at arbejde med IFRS 17, fordi IFRS 17 er ikke implementeret i RBK og det ser heller ikke ud til at det kommer, og slet ikke kan ske, fordi der er et regnskabsdirektiv som skal ændres førhen IFRS 17 kan indarbejdes. Så der er nærmest en regnskabsgrundlov på EU-basis førhen man kan få IFRS 17 ind. Så det er kun de børsnoteret selskaber og de selskaber som frivilligt vælger at gøre det. Alle andre selskaber kører videre som de gør nu.

Interviewer: Man kan ikke forestille sig at RBK bliver ændret hen imod IFRS 17?

Respondent: Nej, eller jo det kan man godt, men man kan ikke få IFRS 17 ind i RBK og vi vil ikke kunne gøre det i Danmark, fordi der er en logisk forhindring i og med at det er baseret på 2 forskellige EU-regelsæt. Men der vil sandsynligvis komme til at ske noget, og det bliver drøftet, og Finanstilsynet er også opmærksomme på at RBK ikke kan favne IFRS 17.

Men der opstår den problemstilling, at der er dem som skal flyttes til IFRS 17 og dem som alt i verden vil blive på RBK. Fordi hvis man skal over på IFRS 17 får at man får hele notepakken og IFRS-regelsættet som man skal følge og det er meget voldsomt.

Det man taler om i øjeblikket, uden der er taget nogen beslutning, er at der nok kommer nogle notekrav eller nøgletalskrav, så der kommer nogle oplysninger frem sandsynligvis i IFRS 17 regnskaber som gør det sammenligneligt med RBK. Fordi nu bliver det så forskelligt, men man bliver nødt til at kunne sammenligne.

Så der er nok noget der som kommer til at ske. Jeg vil gætte på at det nok bliver et tillæg eller de særlig danske IFRS-krav til forsikringsselskaber hvor man putter det ind. Snare end det bliver RBK, fordi dem som følger RBK skal til og opgøre nøgletal efter IFRS 17, jamen så får de jo IFRS 17 krav ind af bagdøren og dem som er på RBK nu og skal over på IFRS 17 som nu følger IFRS 4 er jo allerede sat op til at følge de nøgletal så det kan blive sammenligneligt.

I liv taler man om ATP. De har lidt deres eget regelsæt, men det følger IFRS 17 og Danica i livsforsikring og velliv er ikke efter de ikke længere er den del af Nordea.

Interviewer: Vi er afgrænset til skade og hvordan ændringerne er der - hvor vi har Tryg, Alm. Brand og Topdanmark (og Codan)

Respondent: Ja, Codan med deres fremtid lige nu, så der er nok mest relevant at se på de andre 3 nu som I gør. Gensidige kan måske godt qua ja jeg ved ikke om de der norske koncerner bliver medtaget på en eller anden måde. Men det giver i hvert fald god mening at fokusere på de 3.

Interviewer: Hvis vi ser på skadesforsikringshensættelser både præmie og erstatning. Kan du forestille dig at der vil ske nogle ændringer i de skønsmæssige overvejesler når man bevæger sig over i 17?

Respondent: Altså de regnskabsmæssige ændringer vil give variation i revisionen, men der vil ikke komme noget direkte revisionsmæssigt. Men der vil komme nogle andre skøn som vi indledte at tale om fra § 69. Det er noget af det som dukker op. Hvor man skal allokere omkostninger ud altså sin indtjening. Personligt synes jeg det bliver en sådan stor akademisk øvelse at opgøre tingene. Men der vil komme nogle flere ting, fordi man er inde og se på flere detaljer og det er både kvantitativt og kvalitativt, at der kommer nogle skøn omkring, fordi der er også noget omkring kontraktsgrensene og dækningens omfang. Hvad er det for nogle produkter? Hvordan skal man regnskabsmæssigt behandle det? Det er måske mindre i skade end liv, men der kommer sådan nogle elementer frem også.

Interviewer: Hvad med 17 med indregningstidspunkt som bliver ændret. Kan du forestille dig der ligger noget skønsmæssigt i det?

Respondent: Nej, det tror jeg ikke, fordi kontrakterne følger meget de juridiske forhold - så indregningstidspunktet er hvornår man er juridisk forpligtet. Men hvis der opstår noget tvivl så bliver den tvivl nok elimineret fordi der så kommer nogle guidelines omkring det. Fordi hvis det er skønsmæssigt hvornår man påtager sig en risiko så vil folk spekulere i at etablere noget som der kan fortolkes på kan man sige. Og der tror jeg på at der skal man nok være opmærksom på at der er det nok ikke så meget regnskabsmæssigt som kommer til at drive det, men nok mere noget solvens- og kapitalmæssigt, hvor at man skal sætte kapitalen af når man er forpligtet til det, og når man er forpligtet - så kommer det også ind regnskabsmæssigt. Myndighederne vil nok ikke acceptere, eller kunne tåle, hvis man kan spekulere i og sørge for at man kan have noget forretning som ikke bliver kapitalbelagt. Fordi det er det man hele tiden styre efter, netop om virksomhederne har kapital nok til den risiko de har på bøgerne.

Der kigger man mere kritisk end man gør regnskabsmæssigt, hvor vi bare kigger bagved, så der kigger man også kapitalmæssigt fremad – hvor er grænseoverfladerne der.

Interviewer: Hvad med fortjenstmargen til CSM - kan du se yderligere eller færre skøn der?

Respondent: Nej, det er mange af de samme skøn som er under 69. Det kan godt være at der opstår nogle nye ting men, konceptuelt er det det samme, at man har en pose penge som man skal allokere ud til noget. Man har en præmievolumen man skal allokere ud til nogle forskellige elementer. Det bliver lidt ligesom du i bund og grund tager en omkostningsfordelingsmodel, og kigger på den - jamen der kan man jo lægge alle mulige antagelser ned omkring - altså hvad er det som driver omkostningerne og hvad er det som driver indtægterne og omkostningerne internt.

Interviewer: Hvad med skøn ift. opdeling af kontrakter i de her porteføljer som er lidt centrale i 17 – Ud fra i dag er opdelingen meget erhverv og privat. Kommer der en yderligere opdeling.

Respondent: Nej, i dag er opdelingen ikke bare erhverv og privat. Der er man inde og se på brancher. Der er forsikringsklasser.

Interviewer: Men er det den opdeling der er?

Respondent: Jamen der er noget som er givet fordi man som forsikringsselskab skal have tilladelse til hvilke typer af risici de må tegne ind. Det hedder sig i dag at man skal vurdere sin risiko efter porteføljer og produkter og bestande med ensartede risici, og der skelner man meget til forsikringsbestandene. Hvis man skal sætte pengene af til man skal have underskud til produktet, det kan være at du tjener penge på din bil men ikke indbo, jamen så skal du sætte penge af til det produkt, ikke selve kundeforholdet det er forhåbentligt lønsomt, men hvis du sælger et produkt der er underskudsgivende, så skal du sætte af til det underskud. Det periodiserer man ikke ind – underskuddet. Der tager du udgiften lige så snart du indgår en tabsgivende kontrakt ligesom alle andre tabsgivende kontrakter.

I dag sonderer man ikke mig bekendt ift. erhverv og privat der ser man på forsikringsklasserne.

Interviewer: Så de porteføljer der ligger i 17 de porteføljer er så forsikringsklasserne?

Respondent: ja og nej. Der kommer så et element mere ind, fordi der er jo også de her kohorter. Det er også noget med årgang og sådan nogle ting, men på skade vil jeg mene at det bliver styre meget udfra med forsikringsklasserne.

Interviewer: Og det er det samme som i dag?

Respondent: ja. Det vil jeg antage.

Interviewer: Så er der også det her med tabsgivende kontrakter ift. at i IFRS 17 vil det blive lidt mere tydeligt omkring hvad som er tabsgivende og hvad der ikke er tabsgivende, hvilket måske kan være svært at få øje på når opdelingen er den samme. Jeg ved ikke om du vil udbyde det lidt?

Respondent: Jo, det bliver mere tydeligt og det er det også hvis man arbejder med § 69 i dag, fordi du sætter dig ned og kigger på betalingsstrømme, så man er jo tvunget til at dekomponere hele sit cash flow og så finder man ud af hvad man tjener sine penge på når man skiller sit budget ad, og går et par niveauer længere ned. Så finder man ud af hvad det er man tjener penge på og hvad det er man taber penge på.

Det kan jo godt være at det er en overskudsgivende forretning, mens sammenlignet med ens kollegaer kan det godt være at der er elementer af det man gør som er underskudsgivende, og noget andet som er mere overskudsgivende end andet. Det kan jo være at man indtegner noget med en rigtig god risikoprofil, men man bare brænder rigtig mange penge af på kundeservice. Så der er forskellige elementer i hvad det er. Om det er erstatninger eller administrationsomkostninger - de ting finder man jo ud af når man begynder at kigge på det, så man får nogle nuancer frem som man ikke har i dag.

Interviewer: Tabsgivende kontrakter i dag - det ser man vel på et samlet niveau for alle klasser, hvor alle tabsgivende kontrakter er samlet. Vil det ændre sig i IFRS 17?

Respondent: Nej, i dag kigger man også på det når det har ensartede risici. 69A, som de fleste bruger, det er der hvor man kigger på forsikringsklasser ligesom man også vil gøre fremadrettet.

Interviewer: Ser man ikke på forsikringsklasser i 69?

Respondent: Jo, men der opstår bare noget matematisk. Det er ikke så tit at det lige er formuleret på samme måde. Men man tager nogle ting ud, også fordi der kigger man kun på de fremtidige cashflows som regel i 69 og dine erhvervsomkostninger har du afholdt - så i princippet har du indregnet dit underskud i 69 fordi det koster at skaffe en kunde, og dem har du afholdt, så dem skal du ikke afholde igen.

Det burde man også gøre i 69A, men de fleste kigger bare på combined ratio, og signalerer om den over 100, og så sætter vi nogle penge af til det. I bund og grund burde man nok også tage de Initial omkostninger ud af det og så kun hensætte til det som kommer efterfølgende.

Interviewer: Det er også det vi har hørt andre sige omkring erhvervsomkostninger, som måske bliver mere central hvor der kan komme nogle skøn over i 17, da det er muligt at allokere erhvervsomkostninger ud på en kontrakts "de facto levetid", selvom den måske er tegnet på et år?

Respondent: I Danmark arbejder vi ikke med det begreb der hedder Deferred Acquisition Costs, men det er der jo i IFRS 17, hvor man netop aktivere de omkostninger man har haft og så får dem periodiseret ud - hvor man tager en del af det i dag og erhvervsomkostninger hælder vi bare i driften, og bum, så har vi resten af udgifterne i indtægter vi kører ud og periodisere.

Det er jo sådan lidt mærkeligt fordi erhvervsomkostninger er faktisk relativt store men i dag tager vi dem som sunk cost.

Interviewer: Kunne man forestille sig en konflikt til det her med at porteføljerne - at de bliver opdelt i deres længde i kontrakten, hvor der vil ligge kontrakter inden for et år, men samtidig allokere erhvervsomkostninger ud over en længere periode på en kontrakt som egentlig er placeret i en gruppe på ét år. Kunne der være noget konflikt der?

Respondent: Det er noget som bliver vurderet rigtig meget af dem som sidder med implementeringen. Men spørgsmålet er hvilken effekt det får når man sidder og kigger diskonteringsmæssigt på det hele. Alle betalingsstrømmene ude og så diskontere man tilbage og kan se hvilken netto er i gang på hensættelserne spørgsmålstejn – Det skal man gøre op med sig selv før man vurderer om der er et stort skøn eller ej og det har jeg ikke set beregninger på, af hvad konsekvensen er.

Interviewer: Men der ligger et skønselement i at man skal vurdere hvor lange kontrakterne forventes at være grundet allokeringen af erhvervelsesomkostningerne?

Respondent: Jo, men man ved jo hvor lang kontrakten er.

Interviewer: Ja, men det er det jeg mener at hvis erhvervelsesomkostningerne kan allokeres ud er der vel et skøn i den forventede levetid?

Respondent: Ja, jo det kan du godt sige, men omvendt der har man så gode historiske data over bestanden at det skønselement nok er til at overse. De ved hvad afgangsprocenterne er. Fordi det er jo også deres konkurrencekraft. En ting er regnskabet, den anden ting er at de ved hvornår de skal ringe ud til deres kunder – Det skal de efter 3 eller 5 år, fordi det er der kunderne sidder og overvejer om de skal skifte forsikring. Der får man en venlig opringning og der interesserer de sig lige pludselig meget for kunderne.

Interviewer: Revisionsmæssigt så er der ikke noget konkret som kommer til at ske? – Professionel skepsis, risikovurderingshandlinger eller andet?

Respondent: Der vil være en transaktionsperiode hvor jeg snarer vil sige at det ikke er skønnene, men mere implementeringen i det, fordi det bliver meget mere komplekst. Så det er et spørgsmål om systemerne passer til det? Det har alle interesse i at få gjort, så det er så objektivt og så datadrevet som overhoved muligt. Fordi man dør i analyse, data og skøn. Det er jo det selskaberne gerne vil væk fra, fordi ellers skal de ansætte 500 mand til at administrere IFRS 17. Så er det bedre at få et system ind som gøre det.

Og så er vi igen ovre i at hverken CEO, CFO eller andre minkler rundt i det, fordi der skal jo noget til for at overrule systemet som man har defineret til at starte med.

Interviewer: Men vil det ikke også påvirke brugen af ISA 540 ift. risikovurderingshandlingerne man laver som følge af den øget kompleksitet?

Interviewer: Jo, det er også det jeg siger, at jeg tror den store arbejdsindsats kommer til at ske i transitionen over til IFRS 17, hvor man får kigget på hvad det er for et system-set-up der kommer til at ske. Og så får man ligesom hegnet det ind og så er det change management derfra.

Interviewer: Men du tror ikke på sigt at systemet vil blive mere komplekst?

Respondent: Jo jo det vil det være, men det er som alle andre IT- systemer, hvis man ikke ændre i den form det har, så har man jo verificeret det én gang, så skal man jo ikke ind og verificere den en gang til, medmindre man er inde og ændre i det. Så skal man jo selvfølgelig stadig ind og se på om det giver mening, med det skal man også med så mange andre parametre.

Interviewer: Vi ser også lidt på de her klimarelaterede skøn og klimapåvirkningen. Er der noget relevant ift. klimapåvirkninger?

Respondent: Jeg tror ikke, at der er nogen indbyrdes sammenhæng som sådan. For med det regnskabsmæssige skøn, så er det jo et spørgsmål om hvad man har tegnet ind. Og det er jo til at konstatere om der er eller ej. Det Finanstilsynet også interesserer sig for omkring klimamæssige forhold, er det mere fremadrettede der er i risikostyringen. Fordi vi tegner noget ind som har en særlig risiko. Er vi eksponeret mod nogle områder? Har vi kun tegnet forsikringer på sommerhuse i kystområdet der kan blive oversvømmet eller har vi også sommerhuse på mols bjerge hvor der nok skal meget til før vandet stiger 15 meter og sommerhusene kommer under vand? Det er mere sådan nogle ting man skal se på omkring risikostyring.

Interviewer: Hvad med en mere intensiveret klimapåvirkning? - vil dette påvirke usikkerheden omkring hensættelserne?

Respondent: Nej, ikke når man har et tilbagekig, fordi hændelsen er jo sket. I januar kan du jo se tilbage og se om der har været nogle orkaner som har påvirket skadesfrekvensen – de anmeldte skader. Man ved jo om der har været orkaner eller oversvømmelser, og hvis det ikke har indtruffet, så er det jo ikke noget som skal med på balancen den 31.12.

Så kan det så godt være at det sker i det kommende år - Ja ja, så må man jo bare tage det til den tid. Men hensættelserne der er på bøgerne, det er jo baseret på historiske indtruffet begivenheder. Hvis det er indtruffet og de år, altså klimaforandringerne man har skal jeg ikke gøre mig klog på, men når der har været en orkan, så tager man højde for det når man sidder og beregner hensættelser. Så har der været en eller anden vejrbegebenhed, jamen det tager vi lige ud af de skadesanmeldelser der kommer ind og så siger vi "jamen vi har alt det som er standard - det beregner vi på vores standard opgørelse, og så har vi det som er relateret til begebenhed - det skal vi ikke regne med kommer hvert

kvartal eller hvert år eller hver andet år. Det sker med en anden frekvens". Så man opdeler bare de skadesanmeldelser man har fået ind og håndtere dem manuelt kan man sige.

Interviewer: Det er ud fra erstatningshensættelser. Hvad så med præmie? Det er vel også et skøn over hvad cash flowet er i fremtiden. Jeg ved godt at der ikke er så meget ved den enkelte metode.

Respondent: Præmiehensættelserne kommer jo af at du har en kontrakt for nogle penge, for den risiko du har solgt til at afdække. Det er jo dine erstatningsudbetalinger der er fremadrettet, og klimaforandringer, jamen så skal de ske så hurtigt at de sker inden for den kontraktperiode og det er sjældent det sker.

Interviewer: Ja men kan man ikke forestille sig at det vil komme mere hyppigt hvis vi går 20 år frem - hvis der her er potentiale for at der kommer en stormflod 365 dage om året.

Respondent: Jamen så skal det gå fra 0 til 365 for det ene år til det andet, for at det får en betydning. Hvis det kommer trinvist, så kan man tage højde for det i takt med at det sker. Fordi det du har solgt for i 2021 for hvor du ikke forventer nogle kæmpestore klimaforandringer jamen så skal der ikke sættes noget af til det.

Interviewer: Men man kunne forestille sig at udsvingene blev større år til år.

Respondent: Ja, men man vil aldrig, man skal passe på med at sige aldrig, men sådan nogle store enkeltstående begivenheder kan man jo ikke sige om sker igen året efter. En finanskrisen i 2008 den kan man ikke sige hvornår kommer igen. Når man har COVID – 19 som nu, hvornår sker det igen, altså det kan man ikke forudse.

Ting har en naturlig tendens til at komme med en temmelig øget frekvens og ikke fra 0-100. Det sker stille og roligt. Selvfølgelig kan der være en risiko for at den kommer ét år, men når man kigger på hensættelsen, så vil man som revisor trække på skuldrene hvis der så skete 365 gange stormflod i 2021, ja men sådan er det og så må man så hensætte i takt med stormfloden indtræder.

Begivenheden er ikke indtruffet inden den er indtruffet.

Interviewer: Det var mere usikkerheden om at det potentielt kunne ske og frekvensen med at det kan ske oftere, men det vil, vel alt andet lige, også ændre niveauet af hensættelser?

Respondent: Hvis der er noget som står i sol, måne og stjerner om frekvensen vil stige, så tager man højde for det i priserne, og så vil præmierne tilsvarende blive højere.

Men der bliver jo arbejdet meget med de her frekvenser risikostyringsmæssigt. Ser vi rent kapitalmæssigt i forhold til Solvens II, jamen den måde man opgør det kapitalbehov et forsikringsselskab har, jamen der er man inde og se på om, det er sådan en lidt moderne sagt, en 200 års begivenhed, men det er inden for en statistisk begivenhed inden for 99.5% standardafvigelsesfraktile. Så med en 99.5% sandsynlighed vil et forsikringsselskab ikke blive udsat for stress der gør at de ikke har kapital nok. Det er det som det går ud på. Og der ser man på de biometriske forhold omkring hvordan folk lever og sådan nogle ting. Man har også vejrbegebenheder inden i den model, så man reserverer kapital til hvis man behov for at styrke hensættelserne, fordi det her begynder at ske, jamen så har man penge nok.

Man har kapitalen til det, men du skal jo ikke hensætte til et tab der endnu ikke er sket, bare fordi det kan ske i fremtiden pga. klimapåvirkninger.

Så den sandsynlighed der ligger i det, den sætter man kapital af til hvis, og det er nogle relativ dygtige mennesker, og det er meget velunderbygget det som ligger til grund for de her forskellige stressscenarier, jamen hvis de begynder at justere på sandsynligheden, så vil man jo også tage det med ind i sine priser og så vil man have pengene til det hvis hensættelserne begynder at stige. Der er jo nogle folk som sidder og overvåger det her som sender retningslinjer ud: Til hvilken frekvens skal vi forvente hvilke begivenheder indtræffer med.

Så den der med at det går fra 0- 100 som sådan en stressfaktor at man pludselig er bagud, det ser jeg umiddelbart ikke, så skal det komme bag på alle i verden.

Interviewer: Så du tror også at man i et skift fra år til år vil fange det?

Respondent: Ja, hvis man bare tager en meget simpel parallel. Biler bliver mere og mere sikre. De bliver bedre år til år. Folk kommer ikke så meget til skade så ansvar koster ikke så meget. Det justerer man for i sine hensættelser og i priserne. Engang var en kofanger bare noget blæk, men i dag sidder der rater og censorer og alt muligt elektronisk udstyr, men det er så meget dyrere når man så kører ind i hinanden. Og det tager man jo også højde for trinvist som det kommer. Alle ting udvikler sig trinvist og der er klimadelen bare en delmængde af det.

Interviewer: ja det er rigtigt, men vi tænker mere om der sker en øget risiko for de regnskabsmæssige skøn ift. de hensættelser som laves?

Respondent: Altså, man kan jo bare se hvad det koster. Man ved hvad prisen er og man kan se priserne ændre sig. Der er ikke de store skøn i det, man kan jo se hvad mekanikerne tager for en kofanger og spejl osv. Igen får man data ind, hvad koster det. Der er rigtig meget af det her der er styret af reale cash flows i forsikringselskaber. Betalinger er jo det bedste udtryk, for så er der jo ikke mere skøn, fordi så er det konstaterede udgifter og det at de hele tiden bliver klogere på hver eneste dag flere tusind gange om dagen, jamen hver gang de har en erstatningsudbetaling, så bliver de klogere på hvad ting de koster og så kan man se om der er noget som bevæger sig. Hvis noget bevæger sig, så sidder de også og kigger på om prisen skal op eller ned, eller sætte risikoen op eller risikodækningen ned. Det er hvis de ikke har styr på det her, jamen så vil de ikke tjene nogle penge og så bliver ejerne nok utilfredse og hvis man tager for mange penge kan man ikke sælge sine produkter.

Interviewer. Så overordnet set tror du ikke der kommer de store ændringer både regnskabsmæssigt og revisionsmæssigt når man bevæger sig over i 17.

Respondent: Der kommer jo ting. Hvis man går fra 69A over til den forsimplede over til IFRS 17 så vil der komme noget men det vil være noget som er adresseret i transitionen, vil jeg mene.

Interviewer: Men er der nogle som vil gå over og bruge BBA ift. de tre selskaber vi ser på? Vores indtryk er at de ikke vil gøre det?

Respondent: Det har jeg desværre svært ved at kommenterer på i og med de ikke har offentliggjort det endnu.

Interviewer: Men du kan ikke give et indblik i hvad du tror?

Respondent: Jamen alle vil jo bestræbe sig på at bruge en metode så simpelt som muligt.

Interviewer: Tror du der vil ske en ændring ved diskonteringsatsen? Fortsætte med EIPOA? Eller er der en fordel ved at bruge en egenudviklet mere subjektiv rente.

Respondent: Man må kun bruge sin egen hvis den svarer til EIPOA renten. Regulatorisk vil man blive tvunget til at bruge EIPOA renten ellers bruger man en til regnskab og en til solvens formål og det vil jeg gerne se én lave 2 regnestykker hvis man kan nøjes med 1. Der tror jeg mere at de i de danske

selskaber, jamen der anvender man bare den rentekurve der er, fordi det er det som skal bruges til alt mulig andet styringsformål, så det giver ikke mening at gøre det andet.

Interviewer: Men i IFRS 17 skal det vel ikke svare til EIOPA rentekurve

Respondent: Nej, men alle dine andre renteberegninger på kapitalen skal følge EIOPA.

Interviewer: Okay så det vil kræve for meget?

Respondent: Ja, hvis de vil vælge at udnytte frihedsgraderne til regnskabsbrug, så skal de opfinde noget nyt som de ikke kan bruge til andet. Men EIOPA kan de bruge til regnskabsformål. Det vil bare være at skabe dobbelt arbejde for sig selv, og det tvivler jeg på at nogle kommer til at lave.

Interviewer: Hvad med ift. risikojustering? Vil det være lig i dag med Cost of capital?

Respondent: Den måde man opgør risikomargen på til solvens formål det følger solvensreglerne, hvor det er cost of capital eller de metoder hvor cost of capital den primære 6% beregning, det er den man anvender og så er der også nogle andre metoder. Igen, hvis man skal til at gøre noget andet så er det dobbeltarbejde, fordi du er tvunget til at bruge solvensreglerne til solvensmæssige formål.

Selskaberne vil gøre alt i verden for at regnskabsbalancen og solvensbalancen kommer til at passe sammen mest muligt. Så man kan bruge det 1:1. Det har de altid kæmpet for, og det vil de fortsat blive ved med.

Og de håber at de stadig kan få det til at passe sammen og så reglerne til at passe sammen.

Finanstilsynet, jamen de har en betydelig grad af sympati for det synspunkt så de vil se hvad de kan hjælpe med. Så det fortsat vil være en mulighed.

Interviewer: Da solvens er fuldt implementeret i Danmark, er der så ikke andre lande hvor der kan være en fordel i at lave egen diskonteringssats?

Respondent: Solvens er EU baseret regler.

Interviewer: Har alle implementeret dem fuldt ud?

Respondent: Jeg er ikke bekendt med nogle som ikke har.

Respondent: Det gennemgribende ved RBK var, at man prøvede at få IFRS 17 konceptet med i forhold til det med at gå ind og få dekomponeret præmien i nogle bestanddele. Det er mere omfattende i IFRS 17, men konceptuelt er det de samme tanker man har, og derfor er det ikke så fremmet. Og så er djævlens i detaljen i øjeblikket men også som i selv er inden på så ender de fleste nok i den simple metode ved skade, så er det jo til at overskue.

Interviewer: Kravene om at bruge den enkle metode i IFRS 17 - at man så godt kan bruge fortjenstmargen (CSM) i ens kapitalgrundlag, og det så faktisk er derfor man bevæger sig over i den forenkede metode?

Respondent: Jeg ved ikke hvad motiverne er. De danske selskaber er så velkapitaliseret, så jeg ser ikke at der er mange som i realiteten har behov for at indregne noget i kapitalgrundlaget fordi det er alligevel ikke det som man kommer til at styre efter.

Interviewer: Men er det så ikke lidt vanvittigt at Topdanmark bruger den generelle metode i stedet for den enkelte metode. Er det ikke udelukkende for at bruge det i deres kapitalgrundlag.

Respondent: Jeg ved ikke hvad der er deres motivation, er for at gøre det. Men omvendt sad og tænkte hvad vil du bruge din kapitalgrundlag til.

Interviewer: Men ud fra den tankegang hvorfor vil de så ikke bruge den generelle ved IFRS 17?

Respondent: Jamen fordi det er forenklet, kan man sige. Topdanmark skal man huske er kapitalgrundlag i en koncern så de har nogle søstre selskaber også og kusiner som er skadesforsikringselskaber som de skal konsolidere med.

Interviewer: Hvad med Alm. Brand? er det det samme?

Respondent: Jamen det er svært at svare konkret på de her ting, fordi der er det i det, at Topdanmark og Alm. Brand de har nogle livsselskaber hvor IFRS 17 er meget mere kompleks. Så når man sidder og arbejder i det og skal investere i det skal man så gøre noget mere ud af det når de allerede er i gang. Kan være flere veje til deres valg.

Interviewer: Jamen hvorfor så ikke gå fra den generelle til den generelle ved IFRS 17?

Respondent: Bruger de det på alle produkter

Interviewer: Ja det tror jeg. Det virker som om at grunden er så de kan indregne fortjenstmargen i kapitalgrundlaget. Og i IFRS 17 kan man ikke stille det krav at de kan bruge den enkelte metode, men så godt kan indregne fortjenstmargen i deres kapitalgrundlag.

Respondent: Hvor kommer fortjenstmargen frem i regnskabet?

Interviewer: Jamen det er både i deres beregning af kapitalgrundlag, også ift. hensættelser.

Respondent: Jeg tænker om det er en skadesforretning eller liv

Interviewer: Det er skadesforsikringshensættelser, hvor man kan se at der er en fortjenstmargen.

Respondent: Og det er det jeg spørger om, om det er skadesforsirkingsforretning eller liv?

Interviewer: Det er på skade.

Respondent: Er det koncernregnskab?

Interviewer: Ja

Respondent: Der indgår deres liv jo også.

Interviewer: Topdanmark bruger 69 og de giver udtryk for at de vil bruge den enkle metode ved IFRS 17, netop fordi der kan deres fortjenstmargen indgå, hvilket kun ikke kan lade sig gøre nu fordi Finanstilsynet begrænser det selvom de ikke må grundet de begrænser en EU-lov.

Respondent: De analyserer på deres produkter og gør det som giver bedst mening for de enkelte. Alm.Brand har så voldsom høj dækning så det betyder jo ikke noget for dem.

Interviewer: Jeg kan bare ikke forstå konklusionen omkring at bruge den enkle metode i IFRS 17 når de bruger den generelle i dag.

Respondent: Det vil fremtiden vise.

13.2.3 Bilag 4 - Kim Schmidt, Partner KPMG. Statsautoriseret revisor

Interviewer: Kan du give en introduktion til hvad din rolle er i forhold til revision af forsikringsselskaber?

Respondent: Jeg hedder Kim Schmidt. Jeg er partner i KPMG. Jeg har en lang årrække som revisor for finansielle virksomheder. Jeg har også været partner i PwC før. Jeg har også været ude på den anden side og været CFO i en betalingservice formidler. Jeg har over 25 års erfaring indenfor branchen, både bank, forsikring, liv og pension. Så jeg har sådan været rundt omkring det hele. Jeg har skrevet på en lang række pensionskasser, en lang række skadeforsikringsselskaber. Jeg skriver i øjeblikke på privatsikring, Codan, skal til at skrive på Topdanmark på liv og pension og skade og privatsikring, og har skrevet på industriens pension, Nordea liv og pension. Så jeg har været igennem en masse, og mine styrker ligger indenfor forsikring. Jeg er certificeret revisor fra finanstilsynet til at skrive på liv, pension og skadeforsikringsselskaber. Har også været certificeret indenfor bank og valgte at lade denne glide, da jeg synes det er svært at kunne overskue to relative store regelsæt, så det var ligesom grunden til dette. Så det er lidt omkring mig. Jeg sidder som leder af vores FS Audit i KPMG som består af core audit aktiviteter – både intern revision, hvor vi hjælper i forhold til denne her interne revisionsopgave som blev påkrævet ifølge ledelsesbekendtgørelsen. Det var det omkring mig.

Interviewer: Hvilke ting er i opmærksomme på i forbindelse med revisionen af skadehensættelser i forhold til ISA 540?

Respondent: Vi er super fokuseret på hvordan går vi til det her. Jeg vil sige, at ajourføringen af ISA 540 har i bund grund strammet skruen omkring hvad det er for noget dokumentation man skal have og hvilken form for udfordringer man skal gøre i forhold til ledelsen. Men i bund og grund, i min optik, er det gammel vin på nye flasker. Jeg vil sige at langt hen ad vejen, når vi taler om skøn, så har det grundlæggende været det man skulle forholde sig til før alligevel. Så jeg synes jo ikke at ajourføringen har gjort noget revolutionerende. Du skal stadig ind og forholde dig til hvilken risiko der er ved det her skøn. Du skal ind og forstå hvordan de her skøn er opstået. Hvordan er det her skøn kommet til veje? Hvordan benyttes det, og i hvilken sammenhæng? Hvilke metoder og forudsætninger ligger bag ved?

Hvad er det for et datagrundlag? Og hvilke nogle komponenter udgøres det her skøn af? Det er nogle af de ting vi måske er blevet bedre til ved hjælp af den nye ISA 540, at skulle dokumentere på en mere detaljeret måde. Fordi der er væsentlig større krav til hvordan vi skal gøre. Så det er klart at det har medført, at vi som firma og som netværk har været nødt til at sætte nogle helt nye arbejdsplaner op, helt nye arbejdshandlinger for at man kan følge de steps vi kommer igennem med, netop både at forså skøn, metoder og forudsætninger og, baseret på skønnet, hvad er risikoen for væsentlig fejlinformation i årsrapporten.

Og det har jo selvfølgelig for det første noget med væsentlighed at gøre, og også noget med graden af skøn der er i det her. Og der har I jo fat i det helt rigtige, at på skadeforsikringselskab, så er det jo de forsikringsmæssige hensættelser. Og man kan jo rask væk flytte en milliard herfra og en milliard derfra ved at leje med forudsætninger. Så det er jo noget med at have de her forudsætninger, og så er det som man kan sige på godt jysk - så er det noget med at udfordre de delelementer der ligger i de forudsætningerne der er, det er at bryde det ned og forstå grundlaget bag de forudsætninger der ligger og få det brudt ned. Nogle af de ting vi arbejder rigtigt kraftigt med, har blandt andet været det her med, at der er forudsætninger i en milliard forskellige områder. Hvordan får du brudt ned i at kigge på, at få fordelt væsentligheden ud i de elementer det i bund og grund er. Altså hvilke forudsætninger er der? Tag en skadeforsikringskontrakt på et motorkøretøj - Jamen der ligger en trilliard forudsætninger i det skadeforsikringsprodukt. Hvordan får man ligesom lagt nogle sammenlignelige skadeforsikringskontrakter sammen, så man kan sige at noget bliver behandlet på en måde. Forudsætninger hænger ofte sammen med de aktuarmæssige metoder man kan bruge. Der er nogle modeller hvor man kan estimere ud af skadestrekanten eller XX ferguson estimerer og trekanten – og er det nogle specielle karakteristika de skadeskontrakter har, som ligger inde under det. Hver forsikringsbranche er forskellig. Og selv nede under den, så er forsikringskategorien forskellig. Vi kan bare tage en ting som erhverv vs privat – der ligger forskellige forudsætninger i begge to. Men for at man som revisor ikke skal bruge hele sit liv på at revidere, så bliver man nødt til at finde ud af nogle fælles forudsætninger, sådan at man bundler tingene sammen. Kan man få en indikation af hvad det er for nogle aktuarmæssige metoder man bruger til det her.

Det der har fyldt rigtig meget i vores forgangene revision er, hvordan vi får struktureret det her på en rigtig måde. Og hvis vi skal helt op i helikopteren – rent procesmæssigt den måde vi er gået til det her på er, at noget af det vi historisk ikke har været gode nok til i hele branchen er at pushe tilbage til ledelsen omkring de her forudsætninger, samt at sørge for at få dokumenteret rigtigt i forhold til hvorfor de har brugt de her forudsætninger. Så jeg tror også det er en øjenåbner for selve branchen om, at nu kommer der nogle yderlige krav der gør at vi skal have noget skrevet dokumentation til dem omkring, hvorfor vi vælger den forudsætning frem for en anden forudsætning. Der skal ligger noget

dokumentation for hvorfor der bliver brugt den aktuarmæssige model, frem for en anden aktuarmæssige model. Hvorfor er det vi ligger ledelsens bedste skøn ovenpå? Hvorfor er det ikke indbygget i de forudsætninger der? Så der er mange niveauer af hvor det kommer ind, og det første når vi snakker forudsætninger er at forstå hvorfor man vælger de modeller man bruger, og forstå hvad det er for noget data man putter ind i de modeller, og der hvor variationen kommer ind er det data du propper ind. For ellers kan du proppe alt muligt data ind, så kan modellerne regne whatever ud af hvad den har lyst.

Og så er der selvfølgelig den ultimative test – nemlig denne her backtest, hvor man siger, de her forudsætninger vi havde sidste år, hvor landede vi henne, og hvordan hænger det sammen med afløbsresultater? Det er ingen hemmelighed, hvis man kigger alle steder i branchen, at afløbsresultaterne, som er enormt store – der har man nok tendens til, at man bygger noget vat ind i de forudsætninger man laver. Eller at man tager en afløben risiko – den tager man måske senere end hvad der i bund og grund bør tages. Det tror jeg var meget rundt omkring det hele.

Interviewer: Ud fra dine tanker omkring revisionen i dag – kan du så forestille dig at revisionen ud fra ISA 540 vil ændre sig når IFRS 17 bliver implementere? – Vel og mærke på skadeforsikringshensættelser.

Respondent: Basalt, så bliver vi jo meget mere fokuseret omkring de enkelte kontrakttyper og i forhold til de enkelte kontrakter og de enkelte betalingsstrømme. Og når det er du flytter dig fra at kigge produkter til at kigge betalingsstrømme, jamen så er det jo klart, at så bliver estimerne i min optik lettere at følge, eller lettere at følge ved jeg ikke som sådan at man kan sige. Men jeg tror at IFRS 17, om det gør noget i forhold til de estimer – jeg tror vi laver estimer på et andet niveau, men jeg tror ikke at vores revisionsmæssige tilgang vil være anderledes til estimerne. IFRS 17 er selvfølgelig en regnskabsstandard, hvor ISA 540 er en revisionsstandard, så de ting skulle jo gerne kunne fungere i det samme space om man vil. Tilgangen til tingene vil stadigvæk være at jeg skal forstå grundlaget for estimatet, jeg vil skulle vurdere – hvad er min risiko for væsentlig fejlinformation som følge af de estimer der bliver lavet i processen. Om det ligger på transaktionsstrømme? Der er selvfølgelig nogle ting hvor jeg siger at risiciene går mere på at det her komplekse regelsæt med at finde ud af kohorter og finde ud af hvornår kontraktgrænser, hvornår stopper en kontrakt, hvornår er ungoing kontrakt, hvornår er risiko afløben, hvornår er risiko ikke afløben. Alle de her issues har jo selvfølgelig noget at gøre med længden af kontrakten. Når man på nuværende tidspunkt kigger ned i kontrakten, har man tendens til at sige at det er den signede kontrakt – motorforsikring = 12 måneder. Under IFRS 17 der har du i bund og grund mulighed for at sige at de kontraktgrænser - at man her har mulighed for at se

mere på fornyelse og genkøb og sådan nogle ting der gør at estimaterne kan være en lille smule anderledes.

Interviewer: Selv hvis revisionen overordnet vil blive gennemført på relativ samme vis, kunne man så forestille sig at risikovurderingshandlingerne vil ændre sig når IFRS 17 bliver implementeret?

Respondent: Det tror jeg klart. En af de væsentlige drivfaktorer er kontraktgrænser, som er det der vil have en skønsmæssig effekt, fordi det har virkelig en stor effekt på hele behandlingen efter IFRS 17.

Interviewer: Man vil stadigvæk have kontrakter som forløber et år, ikke?

Respondent: Jo du kan i bund og grund sige, at du har en skadeskontrakt af en eller anden slags i gns i 3 år. Det sådan nogle ting man skal ind og vurderer i forhold til kontraktgrænser. Rent revisionsteknisk vil det ikke ændre måden jeg vil gå til tingene på. Rent regnskabsteknisk vil det selvfølgelig have en effekt. Men jeg vil stadig skulle gå ind og forholde mig til hvad er grundlaget for det skøn der er lavet fra ledelsen, og sikrer at det selvfølgelig hænger sammen med den regnskabspraksis man nu har valgt, og samtidig så vil jeg gå ind og forholde mig til at det estimat man har lavet det hænger sammen i forhold til en eller form for backtest. Man har et improvement trackrecord hvor at det her er vores gnms løbetid.

Interviewer: Bør forsikringsselskaberne ikke miste muligheden for at benytte den enkle metode på baggrund af korte kontrakter, hvis man estimerer at levetiden på kontrakten er 3, 4 eller 5 år?

Respondent: Jo, det kan du sige – men nu er der åbnet op for denne mulighed, og så længe der er mulighed – så er muligheden der.

Interviewer: Har du nogle tanker omkring klimaforandringer i forhold til ISA 510 i dag, samt når IFRS 17 træder i kraft?

Respondent: Jeg satte mig lidt ned og funderede over det i går, da vi skulle snakke omkring klimaforandringer. Den helt givende her, og det man kan snakke om er, at en 200 års storm ikke vil være en 200 års storm mere. Påvirker klimaforandringerne den måde vi kigger på hensættelser på? Er det en anden form for hensættelse man kigger på? Man gør jo det på nuværende tidspunkt, at man kigger på de historiske skadesforløb for at få det til at passe til den forretning du nu har. Ting går

stærkt. Klimaforandring går stærkt. Lige pludselig går det altså stærkt med at det stiger 2 grader og vandet stiger en centimeter og alt muligt andet. Så det der med at kigge tilbage på din skadeshistorik og sine data på de seneste 30, eller 20 år – det er svært at forudsige, specielt langhalet forretning, i forhold til hvilken effekt det har. Det er noget vi ser at man bliver mere og mere opmærksom på i den måde man behandler skadeshensættelser på. Det har været et tema når vi går over på aktivsiden og kigger på ESG og kigger på hvordan man forvandler sin investeringsaktiver, men på hensættelsessiden der tror jeg stadigvæk man er opmærksom på at den her 200 års storm kan være en 150 års storm.

Interviewer: Hvad vil det have af effekt at man i stedet var fokuseret på en 150 års storm frem for en 200 års storm?

Respondent: Jamen igen, hvis vi går ind og kigger på skøn, så er det i bund og grund vigtigt for os at vi forstår datagrundlaget for de skøn der er lavet. Der hvor vi er nu, der har vi jo en skadesmodel der kommer frem med nogle skadeshensættelser, og på toppen lægger vi ledelsens bedste skøn, som tager højde for de ting i forhold til information som ikke er i data, eller som data ikke tager højde for. Derfor lægger man ligesom et element on top på de enkelte modeller. Og det er som regel der man historisk har set, at man har forholdt sig til, at i de tilfælde hvor man har haft nogle snetryksskader, eller at der har være mere nedbør mv henover de sidste halve år, hvor det er at man nu siger, at nu holder modellen ikke i forhold til vores 200 års storms scenarie – så plejer man at lave et ledelsens bedste skøn, for derved at styrke hensættelserne på toppen. Fordi der tager modellen ikke godt nok fat omkring det her. Det er der er, at vi begynder at se et skred hen i mod at man begynder at bygge nogle af de her elementer ind i selve de aktuariemæssige modeller. Så allerede der kan vi se at der kommer noget mere awareness omkring klimaforandringer. Så det er der jeg kan se lidt. Og så kan jeg se lidt omkring, at man selvfølgelig er opmærksom på at vægten inden for data indenfor de sidste 5-10 år vægtes mere end data fra fx 10-15 år. Så man ligesom er opmærksom på, at de data der liggere tættere på, er de data man er opmærksom på.

Interviewer: Når du nu nævner at aktuarerne bliver nødt til at omfavne data omkring klimaforandringer i deres forudsætninger og modeller, kunne man så ikke tænke at dette kunne påvirke risikovurderingshandlinger i forhold til ISA 540?

Respondent: Absolut. Men hvis jeg skal være en lille smule fræk og sige til dig, at hvis du har et nystiftet forsikringselskab, der ikke har denne her historik, jamen så er jeg som revisor jo nødt til at forholde mig til den data som man har. Enten så skal jeg forholde mig til den data forsikringselskabet selv har.

Det har jo meget med den portefølje man har valgt at gøre. Det kan godt være vi har privat husforsikring, men vi er ekstremt eksponeret i udkantsområdet, eller i områder hvor der falder mere sne end i andre områder. Du er nødt til der, at forholde dig til den portefølje du har, hvor du ligger henne geografisk og alt muligt andet. Men derudover skal du også forholde dig til din egen portefølje. Du kan altid gå ud og kigge på sammenlignelige porteføljer, men de vil aldrig være helt lige så gode data som dine egne. Så ville det selvfølgelig være rart hvis du havde et 200 års kartotek over skader, hvis man kunne sige det. Det er der jo ikke nogen der har. De har måske hvis de er heldige 20-30 år tilbage. Klimaforandringer kommer inden for de sidste par år, og er accelereret inden for de sidste par år. Og det betyder at den data vi har at kigge på er relativ mindre end den vi i bund og grund har haft antagelser om at være vant til at kigge på. Dvs værdien af de data der ligger inden for de sidste 5 år, er vi mere opmærksomme på end vi er med at kigge over hele porteføljen da vi kan følge trenden. Det er ligesom med hockysticken – det er gået stærkt inden for de seneste år. Og det er det man skal være opmærksomme på omkring klimaforandringer. Det er jo selvfølgelig at man som revisor er opmærksom på, at man kigger på den effekt det har haft de sidste par år. Vi sidder og kigger på det nu. Hvad er skønnene i forhold til corona? Vi har aldrig set det før. Vi ved heller ikke hvad vi kigger ind i med klimaforandringer? Vi er nødt til at sige. Hvad er det bedste grundlag vi har for at sige noget omkring fremtiden – det er fortiden. Og hvad er det bedste man kan gøre, det er at rense den data man har, for at kunne sige noget omkring fremtiden. Og der er det bedste element man har – det er jo at sige – hvad er en normaliseret skadesbegivenhed og hvad er et normaliseret skadeår. Er det en 200 års storm eller kan det være en 150 års storm. Jeg har ikke set at der er nogen der er gået så langt som at sige at de laver væsentligt om på det aktuarmæssige. Man roder stadigvæk op i estimaterne. Det har også noget at gøre med at du får granuleringen i dit data. Hvad vedrører et generelt skadesforløb? hvad vedrører i bund og grund klimaforandringer? Det har jo også noget at gøre med hvordan du får registreret data. Så hvis du skal sige klimaforandring, så har man en antagelse om at du taler om hyppigheden i snetryksskader, hyppigheden i vandskader, hyppigheden i oversvømmelser og alt muligt andet, og at det hænger sammen på den måde. Det ser jeg at man er ret god til at få behandlet. Jeg ser faktisk også at man er for god til det. Noget af det interessante her kunne være at gå ind og kigge på afløbsresultatet. For jeg synes at nogle af de her afløbsresultater viser at man er overreserveret. Og hvis man er overreserveret i sine IBNR og IBNER og i ledelsens bedste skøn, så betyder det i bund og grund, at de her ting som ikke er i data er der forholdt sig til, og er med på en eller anden måde. Så når man kigger på de samlede hensættelser, så er det tilstrækkeligt. Så vil I se at alle de store skadeforsikringsselskaber har positivt afløb. Er det kun klimaforandringer? Det er det nok ikke. Er der noget business i det? Det er der nok også. Men at man er inde og kigge på og sige at vi har nok lagt lidt ekstra luft i hensættelserne som følge af at, og der har man nok måske ikke lagt et

prædikatet på der hedder klimaforandringer, men der har man måske lagt prædikatet på der hedder at vi inden for de sidste 30 år har set langt større oversvømmelser og flods osv. Det har vi så lagt ind på en større hyppighed i modellen. Når vi så ser at den hyppighed måske ikke kommer ud, jamen så har man måske ikke valgt at lave om i modellerne, men har måske fjernet lidt fra ledelsens bedste skøn, som er det vi lægger på toppen. Så jeg tror et eller andet sted, hvad end man kalder det, så er det indarbejdet. Kan du gå ud og bede dem om og dekomponere det og sige hvilken effekt er klimaforandringerne – det tror jeg der er mange der har svært ved at sige.

Interviewer: Så du mener at en øget hyppighed i klimaforandringer er indarbejdet i deres modeller?

Respondent: Min opfattelse er, at i et eller andet niveau er det indarbejdet.

Interviewer: Så det giver ikke anledning til en øget risiko på hensættelsessiden?

Respondent: Det kan du altid snakke om. Hvis du vil over og snakke livsforsikringsselskaber, jamen hvad er risikoen når vi snakker længere levetider når folk lever længere. Kan vi bevise hvor meget folk lever længere. Vi ved at der er en trend hvor folk lever længere, men hvor meget længere? Det er jo en risiko i sig selv. Og vi kan se at man indarbejder trenden omkring, at man ved, at klimaforandringer har en effekt. Det ved vi. Er det nok der bliver indarbejdet? Det er fanme svært at sige. Vi er et nyt sted, og vi kan se at vi har en stigende effekt omkring snetryk, vandskader og alt muligt andet.

Interviewer: Hvis man antager at klimaforandringer intensiverer voldsomt, er det så ikke nogle komplekse systemer og modeller som skal kunne omfavne disse forudsætninger og trends?

Respondent: Jeg tror at man er nødt til, qua aktuarberegninger bygger på statistik. Det er jo i bund og grund statistik. Jeg tror at klimaforandringerne er med til at tvinge de statistiske grundlag til at blive mindre. Men jeg tror til gengæld at selvom hyppigheden af skaderne sker oftere, så vil det stadigvæk bygge på det statistiske grundlag. Du vil stadigvæk skulle tilbage på og kigge på at du har en statistisk formel der kigger på, ligesom vi snakkede om, 200 års storm. Jeg tror stadigvæk at du vil gå tilbage til de aktuarmæssige modeller, som fortæller noget omkring, jamen i en normalfordeling vil det se sådan her ud, vi har en udvikling vi skal indeholde. Men jeg tror stadigvæk om du har en storm hver anden dag, eller en gang om året, eller om vi har en 100 års storm, så tror jeg stadigvæk du vil se at man vil bruge de her aktuarmæssige modeller, som bygger på statistikker. Og jeg tror det er svært at tænke

sådan en situation over night hvor vi vil gå til et eller andet wild west hvor alle gætter på hvordan et skadesforløb kommer til at se ud.

Interviewer: Tror du i denne forlængelse at man ved hjælp af machine learning og kunstig intelligens, at man vil bevæge sig væk fra statistikker, og dermed kunne ramme mere præcist?

Respondent: Jeg kunne sagtens se at det gav mening at man bygger nogle algoritmer og noget machine learning der kunne være mere up-to-date og mere up-to-speed. Men i og med vi snakker om fremtiden, så vil det altid være estimer. Maskinen skal kun basere sig på historiske data og på at predicte fremtiden. Det som en algoritme vil kunne udtænke, vil være om hvad er sandsynligheden – hvis vi tager tanken omkring en 200 års storm og siger – nu har vi så haft 3 store storme i år og lade os bare sige at status quo omkring 200 års stormen den er der – jamen så vil en algoritme for at en 4 storm kommer. For den bygger på statistiske sandsynligheder. At den vil være meget lav, vil ikke være ensbetydende med at den ikke kunne komme. Kan det så være med til at styrke det aktuarmæssige? Ja jeg tror det kan være med til at styrke modellerne. Men det jeg ser som styrken i en hvilken som helst aktuarmæssig model, det er aktuaren som sidder på toppen og kigger ned i modellen og maskinrummet – og siger til maskinrummet ser det her rigtigt ud i forhold til når jeg kigger ud i verden? Når jeg læser i avisen og jeg ser dit og jeg ser dat. Hvad er der på vej ind af ny lovgivning? Hæver vi pensionsalderen? Sænker vi pensionsalderen? Ser vi pandemier der gør at vi lige pludselig ser at det stikker helt af med corona og at der ikke er nogle gamle tilbage om 10 år, jamen så ser det jo meget godt ud for pensionselskaberne. Så mange af de her ting, jeg ser styrken i hele det her sæt up der er lavet – det ser jeg dels i de niveauer man ligesom bygger op. Du har modellen og på toppen af det har du aktuaren der kigger ned på modellen og siger hvad er ikke i data nu her. Du har nogle IBNR og nogle IBNER, de bygger selvfølgelig også på noget historisk. Hvad er på vej ind hvad ser vi ikke i dag, så hvad for nogle ting ligger latent under overfladen, men som bare ikke er blevet anmeldt. På toppen af det, hvad kan jeg forestille mig der ligger ude omkring. Og det er så der hvor man lægger ledelsens bedste skøn ned over modellen. Så du har modellen i sig selv, du har IBNR og IBNER og ENIT og på toppen af det har du så ledelsens bedste skøn. Elementer af de her IBNR, skadehensættelserne og restskadehensættelserne, ENIT og management best estimates – det er det der udgør hvad man tager af hensættelserne igen, når vi snakker afløb fra gamle skader. Vi som revisorer skal dekomponere denne her online i alle de her atomer, så vi kan sige noget fornuftigt omkring dem. Men når jeg kigger ind i de skadesforsikringshensættelser der ligger i et skadeforsikringsselskab, er jeg så nogenlunde komfortabel med at de er tilstrækkelige til at sikre forsikringstageren – ja, det er jeg. Også i en verden med stigende frekvens som følge af klimaforandringer. Det tror jeg ud fra den tese, at der er nok en

del headroom i de hensættelser der allerede er på nuværende tidspunkt. Der hvor data har svagheder, det tror jeg man har gjort op med i forhold til hvad man mangler at hive ned af hensættelserne. Det vi ofte ser når man diskuterer hensættelser og ledelsens bedste skøn – modellen kan vi forholde os til – der hvor der bliver rigtigt gynger og karruseller, det bliver når vi begynder at diskutere hvad er det vi ikke ser i data. Hvad er det vi mener der kan blive til en skade og som kan blive til noget der egentligt burde afspejles i reserverne. Jamen det er alt det vi ikke kan lave en model til at forholde sig til. Og det er der hvor vi tidligere så klimaforandringer. Jamen vi har set en større hyppighed i regnskader, sneskader og snetryk – dem er man blevet bedre til at få ind i modellerne nu, hvor de ikke var indbygget før, men lå på toppen af modellerne. Nu er det nogle andre ting som ligger på toppen af modellerne.

Interviewer: Tror du at machine learning og kunstig intelligens kan være med til at tilføre mere præcision i hensættelserne ved at kunne fokusere mere på kontraktniveau, frem for porteføljeniveau?

Respondent: Det er der ingen tvivl om, og IFRS 17 og solvency II har gjort at vi nu skal til at måle på kontraktsstrømme. Og alene den granulering i data gør selvfølgelig at det bliver lettere for os at gå ned og teste modellen. At modellens datagrundlag er rigtigt i forhold til kontrakten. Kontrakt og kontraktgrænser er i sig selv godt nok, men det er jo hvad der sker ude verden der er interessant. Jeg kan give dig et eksempel. Pandemiforsikringer – du vil jo aldrig nogensinde have troet at pandemiforsikringer vil blive så væsentligt. Det kan godt være du kan måle betalingsstrømme og alt muligt andet, men hvor går grænsen for en driftstabsforsikring over til en pandemiforsikring. Og hvor er det den del bliver til en skadesbegivenhed mod en ikke skadesbegivenhed. Det ligger jo i kontraktens wording. Så på en eller anden måde så hvis machine learning skal være god til det her, så skal machine learning også være god til den juridiske note i en kontrakten. Nogen af de ting du ser udfolde sig i pressen i øjeblikket omkring nogle af de testsager der sker i forhold til virksomheder der er blevet lukket af corona og ikke lukket, jamen det er ting man slet ikke har kunnet forestille sig. At regeringer er ude og lukke en hvis branche. Det kan både være at lukke dem, men det kan også være at det er en afledt branche af en branche der har været lukket. Så der er utrolig mange facetter i hvornår noget er en skadesbegivenhed eller ej. Der er forsikringskontrakter i dag simpelthen så komplekse. Så jo, vi kan gå ned og kigge på kontraktstrømmene. Vi kan gå ned og kigge på kontraktgrænser – alle de her ting kan vi gå ned nu og forholde os til. Men aldrig nogensinde i min optik kan vi gå hen og få graden af vores professionelle udfordring på de estimerer der ligger bag ved. Fordi at de endt of the day – det er ledelsens skøn omkring hvad der kan gå hen og blive en skadesbegivenhed, baseret på den kontrakt der ligger.

Interviewer: Både i forhold til skade- og præmiehensættelser?

Respondent: Ja, præmiehensættelser kan man gøre relativt simpelt i forhold til cashflowene og alt muligt andet. Det er rimelig let alt efter om du bruger 69 a eller ej. Den tror jeg bare glider. I dag hvis du snakker erhvervsforsikring vs privat forsikring – privat forsikring er relativt standardiserede kontrakter, hvor erhvervskontrakter er meget tilpasset. I et stort forsikringselskab har du måske 500 forskellige kontrakter, og så kan det godt være at du har machine learning der kan gå ned og sige at du er dækket ud fra dit og dat, men så er estimerne jo bare noget andet – så ligger du bare estimerne et andet sted. Estimerne er at machine learning fanger de rigtige ting, som så skal regnes ind i modellen. Vi kender alle sammen den sag der ligger med de her hoteller oppe i Norge der er blevet lukket ned. Skal han have dækning for de hoteller der har været lukket ned i en periode? Det kan du ikke læse ud af kontrakten. Der er du nødt til at have et ordentligt bundt jurister – nu er det den helt ultimative ting jeg tager fat i for at fortælle at den del af det, kan man aldrig nogensinde forsikre sig for, og så ligger der en masse gråsoning i mellem. Den ene er helt ude i øst og den anden er helt ude i vest, men der ligger en helt masse inde i mellem som jeg tror machine learning aldrig nogensinde vil kunne finde frem. For der skal du jo tilbage og kigge ind i lovgivningen ud fra nogle begivenheder som aldrig har været sket før som fx corona. Jeg tror at du flytter nogle ting og det kan også være at du gør noget mere automatiseret. Det skaber som sagt, det skaber bare en anden form for risiko. Igen så sætter det endnu mere aktuarer og hans kyndige øjne til at kigge ned på modellen igen. Hvad tager modellen højde for, og hvad tager modellen ikke højde for. Så jeg tror hvis vi skal snakke risici, så skal vi mere snakke kompetence hos aktuarer. Er aktuarer parat til at forstå machine learning i morgen. Hvor går grænsen for det der er i data og det der ikke er i data hvis det er en maskine eller kunstig intelligens der finder data frem.

Interviewer: Har du noget ekstra du vil tilføje?

Respondent: Nej, ikke andet end at jeg synes det lyder meget spændende og jeg meget gerne vil læse jeres hovedopgave når den er færdig.

13.2.4 Bilag 5 - Stefan Vanstrup, Partner PWC. Statsautoriseret revisor.

Interviewer: Indledning af interviewramme og dagsorden for interviewet.

Interviewer: Hvad er din rolle i forbindelse med revisionen af skadesforsikringsselskaber?

Respondent: Jamen det kan vi nemt begynde med: Jeg er en af de certificerede revisorer der findes. Jeg ved ikke hvor meget i kender til reglerne, men de kom i 2014 og dengang kom der er en masse som måtte skrive under på forsikringsregnskaberne. Det kræver man er statsaut. og erfaringstimer som de selv kalder det. Dvs. at man har prøvet at revidere selskaberne. Dernæst skal man så sende en ansøgning til Finanstilsynet med en timespecifikation som de gennemgår, og man skal have minimum tre kunder og sådan nogle ting. Det har så gjort nu at vi sidder 27 revisorer i Danmark, som må underskrive forsikring. Der er en sjov fordeling. Deloitte har seks, PWC seks, EY har fire og KPMG har fem. Der er også Stig fra Thisted som har en kunde, men som vi lige har fået fra ham grundet rotationsreglerne, da han ikke længere måtte underskrive, hvorfor vi fik den. Og så har vi én tilbage som ikke længere er revisor, men som tidligere var PWC'er. Han er nu konsulent.

Det er alle forsikringsrevisorerne. Nu er det ikke så relevant for jer, men der er en tilsvarende ordning for bank og realkredit. Dem er der lidt flere af, nemlig ca. 38.

Der er nogle som er certificeret til begge dele, og der er jeg en af dem. Der er vi 13 i alt. Det er lidt mærkeligt at være én ud af 13 der kan det.

Det vi altid sloges lidt om når vi er ude ved kunderne, det er at vi fire revisionshuse jo har alle certificerede medarbejdere, så hver gang der er rotation efter reglerne, så er det altid os 4 om udbuddet, og når vi kun er 27 medarbejdere så ved vi godt hvem der kommer fra de andre huse. Jeg har selv været i Deloitte tidligere, så jeg kender deres 10, og så vores egne 6. Nogle af mine gamle kollegaer er så begyndt i EY, så det er en lille verden.

Min rolle er at jeg er partner i PWC og har den her dobbelt certificering og reviderer både banker og forsikringsselskaber. Den markedsandel som PwC har på forsikring er rigtig stor, hvor vi har over 1/3 og vi har nogle af de helt små, faktisk den mindste, men vi har også en enkelt børsnoteret. Det spænder bredt. Jeg har også kunder i Jylland og over landets grænse. 4. kunder på Færøerne. Der er dog ikke krav om at det skal være en dansk certificeret, men Forsikringstilsynet på Færøerne vil gerne have at der er en certificeret med til at skrive under. Så har vi også nogle pensionskasser i Grønland.

Vi har i PWC en inde over det jeg skriver under på - en kvalitetssikringspartner, hvor jeg er kvalitetssikringspartner på en række af vores kunder - ca. 8 stykker og på banker har jeg 10- 12 stykker og nogle af de store pensionskasser. Jeg får tiden til at gå med at kigge på forsikring.

Jeres opgave ,som jeg også har svaret jer lidt tilbage på - lige omkring ISA 540, jamen det er jo et uhyggeligt aktuelt emne. Det er ingen hemmelighed at det har vi brugt en del tid på i 2020 revisionerne, og det har kunderne også. De skal jo være endnu mere skarpe i at argumentere for og redegøre for og lave back test af de skøn som de rent faktisk har lavet.

Det er nærliggende at sige: Hvordan så skønnet ud i 2019 som de har lavet og hvordan har det udviklet sig i 2020 hvor de kan kigge tilbage. Det nemmeste i et forsikringselskab er at man kan aflæse det direkte i deres 5 års oversigt – afløbsresultatet. Hvad er det så? Jamen det er et udtryk for de hensættelser de har sat. Hvor gode er man som selskab til at ramme det. Hvis man er god, har man et fint 0. Hvis man er forsigtigt og har sat hensættelserne for højt har man et stort overskud og hvis man er nærig og kun har afsat det som man syntes på det tidspunkt, og revisor og aktuarerne ellers har accepteret det, har man nok konstateret et afløbstab.

Det sjove med det er, at Finanstilsynet selv siger, og det står også i RBK, at der skal være lige stor sandsynlighed for at få et afløbstab som en afløbsgevinst. Derfor kan man godt se nogle steder hvor man har afløbstab at man sjældent har det 2,3,4 år i træk, netop fordi så vil tilsynet nok sige at de lige er fedtet nok. Men lige præcis på de regnskabsmæssige skøn er det super aktuelt at se tilbage i 2019 og se hvad det så har givet af effekt i regnskabet.

Jeg syntes nok at de fleste kunder vi har og det er nok ikke kun PWC der ser vi typisk afløbsgevinster fordi revisorer kan bedst lide at der er sat rigeligt af. Det kan selskaberne også selv og det kan tilsynet også. Det er bedre at der er for mange hensættelser end for få. Der er selvfølgelig også nogle som rammer forkert, har regnet forkert eller har nogle forkerte forudsætninger.

Omkring de regnskabsmæssige skøn har vi i år haft stort fokus på netop det, ud over det andet som også er i fokus. Men vi har i nogle tilfælde bedt vores kunder om at udfylde et af vores arbejdspapir hvor de skal tage stilling til alle mulige spørgsmål der står i ISA 540, og det er ikke noget man laver på en halv eftermiddag. Det er meget omfattende når kunderne skal lave noget af arbejdet og vi skal lave den resterende del. Efterfølgende skal vi også havde dokumenteret de ting som kunderne egentlig har skrevet, og så kan det revideres bagefter.

Vi gør ligesom alle andre: Vi laver noget planlægning, udførelse af revision og nogle konklusioner bagefter. Det er meget ligesom den gamle tykke bog omkring revision. Og det gør de andre huse også, da vi alle følger de internationale regler.

At gå ind og vurdere de komplekse emner inden for regnskabsmæssige skøn. Det er ikke nemt, og slet ikke på hensættelserne som er meget komplekst i forvejen og subjektivt. Derfor vil der altid være noget skøn i en hensættelse. Én ting er at hensættelser er svære og det er noget man kan regne og det kræver nogle aktuarer, hvis det skal være mere præcist, men der er jo revisorerne som skriver under på regnskabet, så skal vi revisorer ind og vurdere aktuarernes arbejde.

Aktuarerne laver jo ikke regnestykker og siger; "Det er det der skal stå i regnskabet". Det må vi ikke på en finansiel kunde, men kunden selv med deres egne akturer der har regnet ud hvad de syntes at hensættelsen skal være. Vores aktuarer får det samme data og sidder og regner på og prøver at genberegne det og ser på hvad deres regnemaskine siger ift. kunden. Og så skal de meget gerne kigge indenfor et interval.

Når man siger på den her type forsikring. F.eks. indbo eller lign. Så ligger man med de data og de skadshistorikker som kunden har haft. Her kan man se hvordan en skade udvikler sig over tid. F.eks. hvis du får stjålet en cykel, jamen så ved man hvad det er værd ca. Og så er det nemt at sætte en hensættelse eller nå at betale den inden året er gået.

Men f.eks. en stormskade på et hus som er lidt mere klimaorienterede, så er taget måske fløjet af og nogle håndværkere skal ordne det. Man får et tilbud på reparationen indhentet og han går i gang med at lave det. Man finder så ud af at der er flere ødelagte ting. Der er derfor en udviklingsfaktor på skaden – en hale. Altså skade bliver dyre og man kalder det så f.eks. en halefaktor på 1,5. I dette eksempel er det ikke nemt at vurdere. Derfor arbejder man som aktuar og revisor med et acceptabelt interval.

Hvis intervallet så er plus minus 5-10 pct, jamen så kan man jo ikke kalde det en fejl i et regnskab. Men vi kan acceptere skønnet og det interval der er. Efterfølgende må man så se om der er et afløbstab eller gevinst.

Den måde vi arbejder med de her regnskabsmæssige skøn er, at vi har arbejdspapir til at dokumentere i, hvor vi først ser på hele regnskabet, og ser efterfølgende på om der er nogle skøn i f.eks. kassebeholdningen, likvider i en bank. Det er der nok ikke - jamen så skubber vi det ud og skal dokumentere hvorfor vi mener det skal pilles ud. Når vi så har været alle poster i regnskabet igennem og skrevet om vi syntes der er skøn eller ej og har argumenteret for det, så ser vi på dem hvor der faktisk er skøn og går længere ned i dem.

Det kunne f.eks. være hensættelser som i også peger på. Så skriver vi - jamen hvad er det for en metode man bruger, er den en dagsværdimetode, fremskrivning af cash flows, eller omkostninger man prøver at gøre et eller andet med og vælger en metode til det.

Der er altid forudsætninger i en metode f.eks. cash flow så kan man godt forestille sig at der er et renteelement, hvor stor er en cash flow så man får osv.

Det kigger man på og skal dokumentere og redegøre for, hvorfor det kunden har gjort er rigtigt eller ikke rigtigt. Hvis ikke det er rigtigt tager man selvfølgelig en dialog med kunden, og fremhæver ens synspunkt. F.eks. at kunden bruger en rente på 10% men renten er i dag under 0% og så kommer til en enighed.

Bagefter går man så ned i data og ser hvad der sker under modellen og de forudsætninger som er lagt, og kontrollere om de er fuldstændige og at de er repræsentative for det vi kigger på. Hvis data f.eks. handler om noget helt andet skal det jo selvfølgelig ikke være en del af opgørelsen.

Så har vi back test, hvor vi ser på hvor gode de har været til at regne det tidligere år. – Bruges som en indikator for at se om de kan finde ud af det. Har de gode data og har de data fra mange år bagud, og forskellig data til de forskellige kundetyper? Altså om man har en stor mængde data og varieret data inden for alle mulige undersegmenter inden for den enkelte post - så kan man komme det meget nærmere.

Vi revisorer skal efter standarden vurdere hvor komplekst skønnet er - lav, mellem, høj og hvor meget subjektivitet der er i det, samt om der er andre faktorer inden over det her skøn. Bagefter har man så en risikovurdering for totalen, altså hele posten, hvor man så skal dokumentere hvordan den er sammensat. Som nævnt tager det tid. Vi skal først pille hele regnskabet fra hinanden og ned i alle de poster der er i et forsikringsregnskab og sidde og beskrive de regnskabsmæssige skøn, og det her er kun en gennemgang af risikovurderingen.

Bagefter skal vi så revidere det i udførelsesfasen og til slut konkludere på det.

Selvfølgelig har vi haft noget af det i forvejen og noget af den dokumentation der er, men FSR har også været ude og skrive at det hiver nogle ekstra ressourcer.

Hvad er det revisorerne laver når vi ser på de regnskabsmæssige skøn, jamen det er at lave den her risikovurdering, bagefter udføre vores revision og til sidst konkludere på det. Det er meget normalt. Det vil de fleste revisorer nok svare.

Interviewer: Selve risikovurderingen, og det at skelne iboende og kontrol men når det kommer til alt. F.eks. erstatningshensættelser så genberegner i det hele. Selve risikovurderingen er den så ikke ligegyldig når i genberegner fordi handlinger er jo det samme?

Respondent: Jo, det kan man godt argumentere for, men problemet er bare at så følger man ikke de internationale standarder, hvis man ikke laver alle handlingerne herunder, risikovurderingshandlingerne. Man kan godt lave short cuts - hvor man siger; "jamen vi regner alligevel det hele ud" - det må man bare ikke. Det vil være et stort problem når der kommer en kvalitetskontrollant. Det bliver de 4 fire store hvert år fordi vi har PIE kunder og med banker og forsikringsselskab, jamen så er vi 100% sikre på at revisortilsynet inden for ERST kommer og besøger os mindst én gang om året. De tager altid et stor antal stikprøver og ser sagerne igennem. Derfor har vi i alle firmaerne kvalitetssikringspartnere på alle opgaver så vi sikrer at alt er lavet, herunder risikovurderingshandling der skal til. Hvis man ikke gør det så er man dumpet på stedet. Selvom alt andet i regnskaber er rigtigt har du ikke lavet det som står i standarden og derfor er du dumpet!

Interviewer: Men i sidder ikke og laver de her risikovurderingshandling med skallering med handlingerne. Det er jo ikke relevant. I laver risikovurderingshandlingerne, men revisionen på de risikovurderingshandling vil vel være de samme uanset hvad?

Respondent: Jo det kan du jo sige, altså hvis du har lavet din risikovurdering. Det er jo ikke første gang vi laver dem. Nu laver vi dem jo bare endnu mere detaljeret, hvilket det er det nye i ISA 540. Så når det er lavet denne her engang i 2020, så har du jo det til næste år, så du ikke skal lave det igen. Man ser igennem det at vurdere om det hele stadig er gældende og hvor der er nuancer, skal vi ind og rette til. Det kan godt være frem mod implementeringen af IFRS 17 at der kommer nogle flere ting til. Det kan også være at nogle af de skønselementer der kan ligge i en hensættelse inden for noget klimapåvirkninger, at den skal ind og revurderes fordi der hele tiden kommer ny viden omkring påvirkningen af klimaforandringer. Jamen så kan man sige er det realistisk eller fornuftigt at det er en aktuar ude hos en kunde som skal sidde og gætte på hvad en eller anden given hensættelse skal være inden for klimapåvirkningen. Hvis de siger at det bliver 10 pct. dyrere at have en stormskade i fremtiden, jamen skal der så sidde en aktuar fra PwC og sige; "nej vi syntes det skal være 12 eller 8%"? Hvem har så ret? Ja, det er der ingen der har. Ligegyldigt hvad så er det helt sikkert ikke rigtigt med 2 streger under. Det bliver det aldrig når vi taler hensættelser.

Man skal lave bedst estimates. Det kan man vise med en track record. Hvis man er god til at ramme hensættelserne, og har meget små udsving på afløbsresultaterne, jamen så er det nok fordi man har bygget en solid metode, og bygget veldokumenterede data til at regne ud hvad der kommer til at ske i fremtiden.

Det er dybest set det en aktuar skal gøre. Kigge i bakspejlet og prøve at forlænge verden i brædder som de plejer at sige. De skal gætte på hvor vi skal hen. 8% eller 12%? Det er kun tiden der kan vise hvem som har ret. Det er spændende at følge med i hvad der sker inden for det her område.

Interviewer: Ift. det revisionsmæssige med kompleksitet og subjektivitet. Tror du det vil påvirke revisionen ift. ISA 540 når man går over i IFRS 17.

Respondent: nej det tror jeg ikke. IFRS 17 er bare en regnskabsmæssig begrebsramme og nu har vi en anden IFRS 4 og RBK som tilsynet har udstedt og som er blevet fintunet en gang imellem. Regnskabsrammen definerer jo bare hvad det er for nogle regler der er. Det som rent faktisk definerer hvad som er rigtigt, er den praksis der opstår. Nogle gange kommer tilsynet og regner ud og har en anden holdning hvor der kommer en konklusion på det. De regnskabskontroller der så kommer når tilsynet har været der, de er fuldt offentlige. Alle inden for den branche kan så se at tilsynet har haft en holdning - F.eks. beregning af fortjenstmargen eller anvendelsen af udskudte skatter i opgørelsen af deres solvenskrav. Det kan være alle mulige ting. – Det kan i læse en masse om på Finanstilsynets hjemmeside.

Det er der praksis bliver dannet og det tager vi altid en dialog med vores kunder om, at vi har set at Finanstilsynet angriber denne type beregning om i også anvender den. – Så skal man jo ikke fortsætte med at bruge den når tilsynet siger “det kan man ikke”.

Lige nu sidder vi og ser om der er fordel afhængig af om det er IFRS 17 eller RBK, eller den gamle IFRS 4.

Jamen selvfølgelig er der nogle nuancer og nogle helt konkrete og firkantede krav i IFRS 17 omkring hvordan du skal lave dit regnskab. Herunder hvordan du bundler kontrakterne og forskellige måder og metoder til at opgøre din præmie og visning du har i resultatopgørelsen.

Det bliver helt anderledes. F.eks. et pensionsselskab hvor du ser på toplinjer hvor dine indbetalinger er. Det er jo ikke pensionsselskabets indtægt, det er jo dine penge som selskabet tager og tætter ind på dit depot. På et tidspunkt skal de til at udbetale og kommer ud på udgiftskontoen.

Hvis du kigger i et almindeligt skadesforsikrings-selskabs regnskab, så får du nogle præmier ind, og det er jo selskabets præmier, og så betaler de nogle skader som de betaler til dig. For at trække et parallel med en bank, jamen så svarer det til at hver gang i fik løn at banken vil tage det ind som en indtægt

og sætte den ind på din konto. Det giver jo ingen mening – men det gør pensionsselskaberne fordi sådan er regnskabsreglerne som nu. Det er sådan skemakravene er jf. RBK.

Det bliver lavet om nu. En pensionskasse der har målt sig på hvor store er vores præmier de kommer fremadrettet til kun at kunne måle sig på hvad de kommer til at tjene på at sidde og lave det de gør og have nogle maskiner. De har nogle dygtige folk der investerer tingene og laver afkast til glæde for kunderne – og ja det er da også til glæde for dem selv. De har også en EK og nogle aktiver som de skal have et afkast af. Hvis det går godt for pensionskunderne, går det nok også godt for selskabet.

Et forsikrings-selskabs regnskab bliver helt anderledes at læse når IFRS 17 kommer. Resultatopgørelsen bliver anderledes og balancen bliver anderledes. Nu bliver det sådan at du må tage små bidder af det du over tid kommer til at tjene for din forsikringskontrakt ind i resultatopgørelsen og ikke en bøjlet 5 øre mere.

Et pensionsselskab vil have en topline som bliver nærmest reduceret til ingenting ift. nu. Det kan I f.eks. se i Danica hvor der er pensionsindbetalinger for flere milliarder og i 2023 så har de måske 100 millioner tilbage eller noget tilbage på deres topline. Så de kan ikke længere måle sig på omsætning eller bruttopræmie. De må måle på noget andet.

Der er nogle nuancer når det hedder bruttopræmier, det bliver noget andet fordi det er hvad du hvert år eller måned kommer til at tjene som du kører ind over resultatopgørelsen eller bliver meget på balancen. Og Så kan de jo vælge om de vil bruge den simple eller en anden metode for at vise om de tjener penge på efter IFRS 17 ikke. Det bliver anderledes.

Isoleret set på hensættelser skal en hensættelse stadig være det en hensættelse skal være, nemlig et udtryk over det bedste skøn over det man forventer at komme til at betale for en forsikringsbegivenhed der er indtruffet før balancedagen.

Interviewer: Kan du forestille dig af IFRS 17 vil skabe noget mere komplekst. F.eks. systemopsætning som skal fange data der skal bruges til opgørelse af hensættelsen, og også om klimaforandringerne kan skabe noget kompleksitet som påvirker risikovurderingshandlingerne,

Respondent: Det er jo de her contract boundaries, afhængigt om man vælger den ene eller anden metode. Selvfølgelig vil der være nogle nuancer, hvor man skal kigge på den måde som de har bundlet tingene eller er det rigtigt om de skal køre efter PAA metoden eller BBA.

De kommer til at skulle designe nogle store systemer for at kunne håndtere den måde man skal aflægge regnskab på i fremtiden. Den er i min optik utrolig datadrevet, fordi hvis ikke de har styr på deres data så kan de ikke lave de rigtige måder at lave tingene på i resultatopgørelsen og så kan de heller ikke have ordentligt styr på det over på hensættelserne på balancen. Hvis ikke de vælger de

rigtige metoder. Det er jo ikke ukompliceret at lave en ændring. I kan prøve at spørge tryk, Top eller Alm. Brand hvor mange penge og ressourcer de tror de kommer til at bruge på at implementere IFRS 17 bare ved udvikling af deres IT-systemer – det er forhåbentlig under 100 millioner. De har også allerede været igang et par år da man jo troede den jo kom til hurtigere.

Metoderne for at håndtere sin data synes jeg ikke påvirker så meget det regnskabsmæssige skøn, fordi det er stadig den samme data vi skal regne på og som aktuaren skal regne på når vi taler hensættelser og det vil ikke ændre sig. Det kan godt være man vil bundle tingene anderledes. Fordi nogle har valgt at måle tingene efter den ene eller anden metode, men det er jo bare den samme data som splittes op på en anden måde. Så regner man på en måde på den ene population og en anden måde på den anden population.

Hvis man gør det rigtigt, så er der måske nogle øget krav til om revisorer kan finde ud af at lave de rigtige risikovurderingshandlinger og sådan, og være sikre på at de kontrakttyper i de lines of business som man har valgt efter den ene eller anden metode, at de også er inden for rammen som man kan lægge ind i den ene eller anden metode.

Og så kører maskinen med policer skadesomfang osv. som den er designet og testet til. Det vil som oftest være vores IT-revisorer som tester det sammen med vores aktuarer der går ind og kigger på det. De kommer så med en eller anden erklæring eller rapport til os. Så det er mit take på hvad IFRS 17 gør. Så risikovurderingshandlingerne er de samme, revisionshandlinger er de samme, back test er det samme. Altså metoden for revisionen af regnskabsmæssige skøn er defineret i ISA 540 og det ændres ikke fordi man har en regnskabsmæssig begrebsramme som ændrer sig. Du skal stadig forholde dig til de skøn der er.

Interviewer: Nu ved vi at Topdanmark bruger den generelle metode jf. RBK og forventer at gå over til den simple ved IFRS 17. Kan man ikke forstille sig der, at risikovurderingshandlingerne vil blive mindre, fordi det bliver mere enkelt.

Respondent: Jo lige det er jo evident, at hvis du laver en mindre kompleks metode end du havde før, så er det selvfølgelig den retning det vil gå. Nu er det jo ikke altid fordi det er nemt at gøre tingene, at det er derfor man gør tingene. Nogle gange kan det jo godt være at der er nogle kapitalkrav. Hvis vi taler om §69 og 69A i nuværende RBK. Hvis man laver den forenkede metode, så må du ikke tage din fortjenstmargen med når du beregner kapitalgrundlaget efter solvens II og derfor, hvis de har en lille smule ondt i deres kapitalgrundlag så vil de hellere gå over i den komplekse metode så de kan få lov til at tage fortjenstmargen med i kapitalgrundlaget.

Så kan man sige; “vender den regel ikke forkert fra tilsynets side?” Fordi dem der er ultra solide, de har ikke behov for en fortjenstmargen.

Interviewer: Topdanmark går over til den enkle metode med den indstilling at de krav kan man ikke sætte ved IFRS 17- således at deres fortjenstmargen godt må indgå ved den enkle metode. Men samtidig virker det som om at Top ligger godt over kravene, hvorfor det ikke synes nødvendigt.

Respondent: Når man har et forsikringselskab er det altid rart med en buffer, og et selskab som er børsnoteret så skal man betale udbytter, og de skal trækkes fra i kapitalgrundlaget. Så hvis de kan gå over og få en lettelse på deres kapitalkrav så de kan betale mere i udbytte, så vil de hellere det. Det er op det enkelte selskab at vælge hvad de vil.

Interviewer: Vil der ske noget revisionsmæssigt hvis man går fra den ene model til den anden model ift. ISA 540 når man går over i IFRS 17 med hensyn til risikovurderingshandlinger mv.?

Respondent: Det kommer helt sikkert til at ske. Vi skal lave de samme handlinger, det er bare nemmere at lave på den nemmere metode end den generelle metode. Derfor kan vi jo komme hurtigere hen til en konklusion ved den simple metode. Vi skal lave de helt samme handlinger, men handlingerne er jo bare ikke lige så komplekse og derfor tager det kortere tid. Det er selvfølgelig givent.

Interviewer: Hvad med klima? Vi har læst nogle artikler fra IASB og det er meget aktuelt i øjeblikket. De har nævnt at ved systemer, hensættelser osv. Hvad er dit syn på det i dag og i fremtiden?

Respondent: Der er ikke nogen tvivl om at klima spiller en rolle. Du kan læse de første 1,2,3 års regnskaber for hvilken som helst kunde, om de er børsnoteret eller ej. Alle skadesforsikringselskaber vil i deres ledelsesberetning skrive noget omkring vejrskader. Har der været storme har det helt sikkert påvirket skadesresultatet. Det kommer helt sikkert også til at påvirke deres resultat året efter fordi så stiger deres genforsikringspræmie og derfor har klima noget at skulle have sagt. Selvom det måske kun er de her 2,3, forsikringsklasse der rammer ud af de 18,19 stykker der er.

Så der kommer til at have noget af sige. Jeg bor på Amager. Når man bor et sted hvor havets overflade ikke skal stige ret meget, for der er oversvømmelse. Nu har jeg heldigvis ikke en kælder. Det ville da være dejligt at have havudsigt. Det vil alle jo gerne have, men det er knap så fedt hvis man skal have vadere på hvis man skal nogle steder. NU bor jeg næsten det højeste sted, så det er plus 3 meter tror

jeg, men det ville jo være lidt kedeligt hvis vejen blev oversvømmet og man ikke kunne komme nogle vegne.

Nå, men der er jo ikke tvivl om at klima har en påvirkning og de er allerede indarbejdet i de tariffer som forsikringsselskaberne sidder og regner på. Man kan jo også godt se at der er lavet de her klimakort så kan man også se om det er et smart eller dumt sted at købe et hus. Hvis der er risiko for vandskade, så er der nok også en tendens - hvis man kigger på vestkysten i Jylland så er der nok lidt større sandsynlighed for en stormskade. Det har jo altid været kendt, men det vejr der er, er bare blevet vildere. Nogle år kommer der flere storme andre år kommer der ikke.

Der er også en kommunikationsøvelse i det for alle forsikringsselskaberne.

Nu har de hævet præmierne i en tid grundet det her og så kommer der måske en periode hvor der ikke sker så meget, men de har jo stadig fået præmien og de har ikke sat den ned fordi der ikke har været skader så de har en kommunikationsøvelse der ikke.

Interviewer: Det er meget på præmiedelen, i hvert fald det du nævner der. Det er noget de fanger i prisjusteringen på præmien. Kan man forestille sig, at det har en påvirkning på hensættelser ift. påvirke halen på hus fx?

Respondent: Halerne er mere et udtryk for at hvor god er den skadesbehandler der sidder med skaden til at ramme det, fordi hvis de har været gode til at ramme det, så kommer der jo ikke nogen hale frem. Du kan jo godt have 2 skadebehandlere, hvor den ene skadesbehandler rammer den lige præcis og den anden som er lidt mere forsigtig og sætter den lidt højere. Det skal modellerne jo fange nogle forskelle i det. Det vil man så også kunne se på halen. Derfor kigger aktuarerne på det og siger.... Jaaa, jeg tror ikke det her er rigtigt, derfor korrigerer jeg til det jeg kan se i data – Altså det her med at forlænge verden i brædder. Det tidligere eksempel jeg kom med, med huset og taget, hvor det bare blev dyrere og dyrere. Jamen den data har selskaberne allerede i forvejen. De bliver år for bedre og bedre år for år til at ramme hvad det koster at have et oversvømmet kælderrum.

Interviewer: Det er på erstatningssiden. – Det er mere på præmiesiden. Der er selvfølgelig ikke så meget skøn når det er den enkle metode- men hvis det er den generelle – når man ser frem kan man ikke forestille sig at klimaforandringerne skaber noget mere usikkerhed når vejret svinger?

Respondent: Jo, det kan man godt, men der vil jeg sige at der er to faktorer der påvirker de præmier du sætter. Man er i en hårdt konkurrencepræget marked. Det er nemt at skifte fra et selskab til et andet, så de kan ikke sætte præmien som de har lyst fordi der er nogle konkurrenter.

Den anden del er, at jeg håber da ikke der kommer en forskel om forsikringselskaber har valgt den ene frem for den anden metode – at det vil have en effekt på deres præmier. Alle ved det er markedskræfterne der bestemmer hvad man gerne vil betale for en forsikring.

Vi har sådan som forsikringsguiden – hvor kunderne kan se priser. Hvis i har en bil kan i selv gå ind og få beregnet hvad bilen skal koste.

Der er stadig en kæmpe stor forskel på præmierne på den data du taster ind fra det ene selskab til det andet. Kunderne må jo gerne betale mere i præmie hvis de syntes at dækningen er bedre. Men hvis dækningen er den samme, er der jo ikke nogen logik i at skulle betale mere. Det vil jo have en effekt på dine præmiehensættelser. Det tror jeg er større end det skøn der ligger i om man bruger den ene eller anden metode, og hvor god du er til at estimere de Cash flows der kommer til at skulle være, og kunne dækkes af med dine præmiehensættelser fordi der er klimapåvirkninger. Der tror jeg at den andel er 1,2,3% ift. alle andre faktorer der er med til at fastsætte din tarif og præmiehensættelse.

Interviewer: Så du ser det ikke som om der er en så stor potentiel effekt på de skadshensættelser der bliver lavet.

Respondent: Jo på skaderne men ikke så meget præmiehensættelserne.

Interviewer: Nej og heller ikke på usikkerheden i erstatningshensættelserne. Det har en betydning for erstatningshensættelserne der ligger, men ikke på risikoen og usikkerheden i?

Respondent: Nej det tænker jeg ikke. Alt er jo båret i data og i ved jo vi samler hele tiden så meget data ind. Og året efter har de måske allerede samlet det dobbelte af data ind, eller 3, eller 10 gange ind. Når vi så ser 1,5, 2 år frem, så har de på en eksponentiel kurve samlet endnu flere data sammen. Jo flere data man har jo bedre styr man har på data og jo mere præcis kan man forlænge verden med brædder.

Interviewer: Ud fra den antagelse - så hvis vi står 20 år frem i tiden og skal foretage en revision, så har du et selskab som har meget mere kompleks data som de skal indfange, men du vurderer også at deres systemer er bedre til det. Men det vil vel også påvirke de risikovurderingshandlinger du laver. Det er vel en anden risikovurderingsprocess i og med der ses på en anden kompleksitet og et andet element af de regnskabsmæssige skøn der ligger?

Respondent: Risikovurderingshandlingerne skal stadig laves, men du kan måske komme til en hurtigere konklusion på det, og om man kan dokumentere at selskaber i stand til at gætte nøjagtigt hvor mange skader der kommer i år. De har lavet en track record på at de ved præcis, de kan måske også sige at; "Mathias der gør det i 2041 fordi de kan se i data". Det kan godt være at det bliver så uhyggeligt på et tidspunkt og så er der ingen skøn tilbage. Fordi så har de så solid data at de kan sige at vi er henne hvor vi kan sætte to streger under i hensættelserne. Hvis maskinen regner rigtigt med de forudsætninger der er, så er der ingen skøn tilbage fordi så kan de næsten forudse tingene.

Der er mennesker af værktøjer til at lave predictive analyser. Og Alka jeg tror som tilbyder bilforsikringer til også yngre mennesker, hvor man så kan overvåge hvordan de kører. Alle sådan nogle adfærdsregulerende tiltag er der indbygget i både micro. Altså skal det være dyre at have en cykel forsikret på Nørrebro end et andet sted eller en flad takst. Skal det være dyrere at have en 400 HK-bil forsikret end en 68 HK – så der er der nok også en prismæssig forskel der. Alt det micro indsamling af data hvis man så også begynder at integrerer at de her IOT i biler og får det til at sende data til forsikringsselskabet hvilke der også er nogle som arbejder på. Jamen så kan det godt være at vi om 20 år sidder med 0 skøn i hensættelserne.

Interviewer: Der ligger stadig et lille skønselement der så skal vurderes. Altså hvis man ser på den iboende risiko, så vurdere man stadig kompleksitet af det data og systemer som der ligger. Det er vel en anden vurdering. Hvis man tager udgangspunkt i at der er IOT, kunstig intelligens etc. Det er vel mere komplekst og skal tages med i vurderingen.

Respondent: Jo selvfølgelig skal det tages med. Men mere kompleks model du har, jo mere vil jeg også forvente at kunden og de systemer der er lavet omkring det, er vel dokumenteret, end hvis det er sådan noget hvor man lige rækker en finger i luften.

Jeg tror bare hvis man forholder sig til helt nøgternt hvad der står i revisionsstandarder, så skal man igennem samme risikovurderingshandling og man skal ind og kigge på om det er sådan høj eller lav grad af kompleksitet. Og så ja hvis du har en høj grad af kompleksitet men du har en virksomhed som har fuldstændig styr på deres data – det skal de have hvis de skal på IFRS 17. Ja så er det en stor datamængde, men hvis de har fået det skåret til og snittet så det passer til den ene eller anden model inden for IFRS 17, så er det jo helt transparent og så du kan kigge på det og sige; "ja det kan vi ikke være uenige i", jamen så er der heller ikke nogle skøn i det.

Interviewer: Er der så stadig behov for en aktuar?

Respondent: Jo det vil der være, fordi vi har også lidt livsforsikring. Vi kan ikke alle laves om til data, der vil der være behov. Man skal også huske at i skade har man alle mulige andre typer af forsikringer, arbejdsforsikring osv.

Det her med huse og biler og sådan nogle ting hvor man kan sætte et stik i, der vil kompleksiteten i data nok stige men man bliver skarpere på at kunne ramme de hensættelser der skal til. Mennesker er ikke så nemme at sætte strøm på.

Interviewer: jeg tænker også den genberegning som aktuarerne laver i revisionshusene, den er vel på baggrund af en betydelig risiko. Man kunne vel undgå genberegningen hvis man kan lave test f.eks. – og hvis man går over i at skønnene bliver mindre, mere komplekst men større sikkerhed grundet data

Respondent: Ja det sgu et meget godt spørgsmål. Kan det betale sig at have en aktuar med eller ej. Nu har jeg selv verdens mest ukomplekse kunde, Carlsberg insurance, som er en genforsikrings captive – altså det er så ukomplekst at man næsten ikke engang behøver at være forsikringsrevisor for at revidere det. De har én skade måske og en hensættelse til at imødegå ikke anmeldte skader som er et dejligt rundt tal. Der behøver man ikke have en aktuar med. Jeg tror deres hensættelser sidste år var 7 millioner, så er det lidt overdrevet at rive en aktuar med til at regne på den ene skade som de havde for 3-4 år siden som stadig ikke er lukket.

Vi skal jo udføre den mest mulige effektive revision det, står i RL, så det ikke bliver for dyrt for kunden selvom man har aftalt pris på forhånd. Men der hvor vi ikke selv som revisorer er i stand til at forholde os til en aktuarmæssig hensættelse, hvor der er nogle regnestykker vi ikke selv kan regne ud, så skal vi have hjælp fra en aktuar. Selvom det kunne være rart at vi som revisorer kan lave lidt mere. Det er jo spændende nok, men det med at forlænge verden med brædder med koder og sidde og regnet på noget, det kan også blive lidt for matematisk tungt.

Nu har jeg fundet Carlsberg insurance der er erstatningshensættelser på 1.213.911 kroner og i revisionspåtegningen kan det læses at ved KAM. I Tryg kan i se at Deloitte har brugt deres egne aktuar som de altid skriver til at vurdere erstatningshensættelserne, men jeg har godt ture skrive i min påtegning at vi ikke har brugt egne aktuar til at se på erstatningshensættelserne, fordi de vil ikke give mening at have en aktuar med på den her.

Jeg tør godt sige at der vil være regnskaber hvor der ikke er behov for aktuarer. Men ikke IFSR 17 vil jeg tro.

Interviewer: Hvad med ift. risikovurderingshandlinger når man snakker intern revision. Bliver det lavet af ekstern eller intern? Hvordan er arbejdsfordelingen?

Respondent: Det er meget forskelligt. Nogle af de store selskaber har deres egen revisionsafdeling. Og de selskaber vil gerne have at der kommer nogle fra forretningen i intern revision. Hvis nu de har regnet tariffer nede i underwritningafdelingen, så kan det være meget sjovt at få dem over i intern revision og så se på nogle af de områder.

For det meste, det står også i REVBEK, at intern skal deltage i både planlægning og udførelsen af de mest risikofyldte områder. Derfor skal de ind og kigge på hensættelserne. Men det er jo ikke intern revision der sidder og regner og genberegner hensættelser. De forholder sig til det ligesom en almindelig revisor. Men en lille bitte revisionsafdeling der kan man godt i sin arbejdsdeling have lavet det med hensættelser, det er kun ekstern der laver det sammen med deres aktuar.

De får selvfølgelig nogle arbejds papirer og ser igennem for at se om vi er enige, mens man ved en stor kunde som kan have en stor intern revisionsafdeling at der sidder nogle som har kompetence til det. Hvorfor så ikke gøre brug af det hos intern revision som de kan lave, som vi jf. ISA 610 kan basere os på.

Interviewer: I ISA 610 er det også begrænset hvad man må bruge intern revision til ved KAM områder. Her omkring begrænset vurdering. Ligger der så ikke noget dobbeltarbejde i at intern revision sidder med det, også som ekstern er man alligevel nødt til at foretage betydelige handlinger. Er der ikke en arbejdsdeling der?

Respondent: Jo det gør der. Man må gerne lave det som hedder arme og hænder, så hvis intern kan lave det samme som jeg kunne sætte en af mine unge kollegaer til, så er det fornuftigt nok og stadig inden for rammerne af ISA 610. Det er bare sjældent i praksis at de sidder og er 100% udførende på ansættelsesområdet.

På IIA ligger der en standard arbejdsfordeling mellem intern og ekstern og der vil det altid være sådan at du har en kategorisering der siger at enten laver intern det hele ellers delt ellers eksternt. Som hoveddelen af tilfældene er det ekstern der står på hensættelser. Jeg tror ikke jeg har nogle kunder som selv reviderer hensættelserne.

Interviewer: Topdanmark laver selv præmiehensættelser.

Respondent: Ja det tror jeg godt Lars Skovsende og hans kollegaer kunne få den luns af hensættelserne, men alle erstatningshensættelserne der er jeg næsten sikker på at det sidder de ikke med. Har i talt med Lars?

Interviewer: ja.

Respondent: Han er rigtig sød og er også min gamle kollega. Det en lille verden. Jeg har også selv siddet på Top. Jeg kender det godt lidt. Dog ikke så mange år før jeg skiftede til PwC, men nu har Top ikke længere Deloitte.

Interviewer: Vi har ikke mere. Har du noget du gerne vil give os med?

Respondent: Hvis I har talt med Top, og Alm. Brand så ved i at de er midt i processen for at få lavet IFRS 17. PwC er også med til at lave nogle IFRS 17 projekter – selvfølgelig ikke på revisionskunderne. Det kunne jo godt være vi laver lidt på Top, det kan jeg ikke afvise men det tror jeg vi gør. I Tryg der sidder KPMG i gang. De har opdaget at det tager tid og kræver ressourcer.

Det jeg synes er mest interessant, det er hvor meget af IFRS 17 der kommer ind i RBK. Alle os forsikringsrevisorer mødes årligt. Og der er en repræsentant fra tilsynet som bliver spurgt om der kommer noget IFRS 17 i RBK og de siger aldrig noget fordi de ikke ved det.

Interviewer: Tror du der kommer noget ind?

Respondent: Set ud fra den samlede population af forsikringsselskab i Danmark, så tror jeg de for svært ved det. Det er for stor en opgave for de små. Kunne man forestille sig i RBK der var delt op for børs og de ikke børs eller de store og knap så store. Måske. Vi ved jo godt at det der i gamle dage hed lov om forsikringsselskab sammen med lov om pengeinstitut, den blev fusioneret sammen til lov om finansielle virksomheder. Det ved vi nu at de er ved at skille ad. Nu kommer vi igen til at have to omkring det. Så kunne det være man valgte at lave en RBK for store og små, men jeg ved det ikke og jeg ved heller ikke om tilsynet ved det og de vil ikke sige noget hvis de ved det. Det bliver spændende, men det bliver først afgjort senere.

13.3 Interne revisorer

13.3.1 Bilag 6 - Lars Skovsende Revisionschef Topdanmark.

Interviewer: Hvad er din rolle som intern revisionschef – med hensyn til revisionen af skadesforsikringskontrakter – hensættelserne?

Respondent: Altså taler vi IFRS 17 specifikt? Eller hvor er vi henne lige nu generelt? Hvis vi taler IFRS 17, så er detovre i 2023. Lige nu er det så en proces ift. at sige; “hvordan kommer vi derhen”.

Interviewer: Til at starte med, vil vi gerne høre omkring hvordan det fungerer i dag?

Respondent. Den regnskabsmæssige behandling eller den revisionsmæssige behandling?

Interviewer: Hvordan fungerer intern revision i processen? – Hvad er samspillet mellem den interne og eksterne revisionsfunktion ift. revisionen ved skadesforsikringskontrakter og de skøn der er forbundet heri – og hvilke revisionsbevis bliver der brugt?

Respondent: Hvis vi tager erstatningshensættelsen. Så er vi ovre i balancesiden, så det er ikke så meget indregningsdelen af selve kontrakterne men mere erstatningshensættelsen?

Interviewer: Vi er inden i det hele ift. indregningstidspunkt, opdeling af kontrakter og fortjenstmargen og risikomargen, hvor vi vil se på ændringerne når IFRS 17 træder i kraft.

Nu vil vi gerne have en indsigt i nuværende praksis og hvordan intern revision er en del af det.

Respondent: Hos os, i vores verden i Topdanmark, er vi som udgangspunkt, dem som er de primærudførende i revisionen af alle væsentlige forretningsområder, herunder hele indregningsprocessen og indregning af forsikringskontrakter.

Der hvor ekstern revision spiller ind, er når vi kommer over i selve revisionen af erstatningshensættelser. Vi kigger på præmiehensættelsen og de kigger på erstatningshensættelsen. Det er fordi de har aktuarkompetencer der kommer ind over. Det har vi ikke. Vores del går primært på at forholde os til indregningen af selve forsikringskontrakten i de 2 skadesdivisioner vi har, og at sikre at vi har fuldstændighed gyldighed osv. Ift. indregningen af kontrakter. Nu er det skade, så det er rimelig stringent hvad der er forsikringskontrakter, så der er ikke den store skelnen mellem om det

er servicekontrakter eller forsikringskontrakter. Vi definerer det hele som forsikringskontrakter, så der er ikke den store forskel der.

Hvis vi tager i det nuværende regi, så ser vi også på selve indregningen og målingen for hvornår forsikringskontrakten træder i kraft.

Nu er vi underlagt IFRS 4 og RBK som er den danske standard som detailstyrer hele indregning og måling, fordi IFRS 4 giver ikke speciel meget guidens på indregning og måling. Det er på en eller anden måde en forholdsvis bred rammelovgivning. Derfor er det primært RBK vi læner os op ad.

Hvis vi ser på balancesiden, og kigger på præmiehensættelserne, så kører det i bund og grund på en cash flow model, fordi vi har selve vores præmiehensættelses- og fortjenstmargen som er residualerne ift. den rene periodiseret præmie. Præmiehensættelsesdelen er forholdsvis påvirket af hvad det er for nogle skøn vi lægger ind af forventede fremtidige erstatningsudgifter på forventede fremtidige begivenheder. Fordi det er den fremadskuende del af det. I regnskabet har man fortjenstmargen lige neden under, så de to regnskabsposter giver den gamle normale periodiseret præmie, så der er ikke så meget revisions-skøn fordi det er meget direkte periodisering af præmien. Det vi så gør, er at se om der ligger nogle tabsgivende kontrakter. Om de tabsgivende kontrakter et eller andet sted udtrykker et reelt tab fremadrettet, og om det er noget vi projekterer op på en hel bestand. Der er enkelte porteføljer som ikke altid er gevinstgivende. Der er noget ejerskifte som notorisk er ekstrem dårlig forretning som man har af andre grunde, hvor man så har en styrkelse af præmiehensættelsen - altså en egentlig tabskomponent på det.

Tager vi erstatningshensættelserne, altså selve det hvor der er indtruffet en begivenhed, så er vores revision primært bestående af 2 elementer. Dels ser vi på kontrolmiljøet omkring aktuariet. Vores erstatningshensættelser består af et mix af sagsreserver som kommer fra vores skadesfunktion og så består det sådan set af vores aktuarmæssige reserver der ligesom bliver lagt ovenpå. Hvis sagsreserverne er store nok, får de lov til at slå igennem de aktuarmæssige reserver ellers er det sådan set de aktuarmæssige reserver der dækker det hele. Der har vi en revisionsproces vi starter op i løbet af året, hvor vi dels starter op i vores skadesafdeling og siger; "hvad er det som er i deres processer for estimater? Hvor ofte følger de op på estimater på enkelte steder? Hvordan justeres og hvordan bliver de løbende revurderet ift. ny side?" Vi har også en dialog med advokatfunktionen ift. at sikre hvad der er kommet ind af igangværende retssager eller andre ting som kan have en påvirkning på hvor vi står henne ift. de estimater der er.

Så ser vi i statistik – vores aktuarfunktion, hvor vi ser på kontrolmiljøet på deres hensættelser. Der er både med datakvalitet, dataflow. Hvordan sikrer vi det data de regner hensættelser på, er fuldstændigt og gyldigt. Der ligger en datapolitik og data governance omkring styring af data. Så ser vi på modelanvendelsen. Altså hvad er det for nogle aktuarmæssige modeller som egentligt bliver brugt

til at estimere erstatningshensættelserne. Vi ser også på flowet altså hvad er det for nogle kontrolprocesser og overvågningsreserver de har sat ned omkring reserverne.

Det er en del af det. Den anden del er at vi har ekstern revision til at genberegne vores reserver, hvilket betyder at de får et dataudtræk fra vores system og så laver de sådan set en genberegning af reserverne med deres egne modeller, og så kalibrerer vi de 2 reserver op mod hinanden, og undersøger om vi ligger inden for et rimeligt spænd, altså et acceptabelt spænd.

Det er sådan set udgangspunktet. Så kigger vi på aktuarrapporten. Altså når aktuariet er færdig laver de en aktuarrapport omkring reserverne og forklarer lige hvad der er af særlige forhold hvor de har ændret nogle parametre, hvor de har forholdt sig til nogle specifikke ting. Vi ser om rapporten afspejler det kendskab vi også har til verden og det vi kan se og hvad vi hører fra skadesafdelingen eller for andre. Vi forholder os sådan set også til, om der er ændringer i noget systematik. Det har jo en verden til forskel hvis man ændrer på nogle processer nede i skadesafdelingen, hvor hvis man betaler hurtigere eller langsommere eller ændre et eller andet, jamen så vil det slå igennem de modeller der kører op i aktuariet ift. at det er jo bare matematik. Hvis man ændrer lidt i processerne nede i skade, i forhold til hvordan cash flowet kører, jamen så har det en påvirkning på reserven. Det skal man sikre at man også tager højde for når man endelig laver de endelige reserver.

I sidste ende har vi en dialog med direktionen omkring hvor de står henne ift. til selve reserveafsættelsen og niveauet for dette, og om de er betryggende i det niveau der er. Om de er trygge ved den proces der er i regnskab. I den forbindelse ser vi også på hvad der er af afløbsresultater og hvad er back test af tidligere års reserver. Hvor gode eller dårlige har vi været til at sætte af tidligere, og på den måde sige at der er en sandsynlighed for at vi er lige så gode eller dårlige nu hvis ikke det er nogenlunde ens.

Det er sådan set den ultrakorte tilgang til revisionsprocessen omkring reserver og indregning. Man kan sige at grundlæggende kommer man ud i noget indregningskvalitet. Er vi gode? Får vi den rigtige risiko med? Får vi risici priset rigtigt ift. det vi har tegnet etc. Den rigtige pris = den rigtige risiko. Vi sørger for at vi opretholder den forventning vi har til hvad det er for en rentabilitet vi gerne vil have ift. den enkelte portefølje og egentligt også ift. den enkelte kontrakt

Interviewer: Hvis man tager det sådan mere ud fra et teoretisk synspunkt ift. ISA 540 – er der en dialog mellem intern og ekstern revision ift. det revisionsbevis der skal opnås? – og de handlinger som intern revision skal foretage?

Respondent: Vi laver en arbejdsdeling når året starter, hvor vi ret klart skitserer op hvilke områder vi hver især har. Som udgangspunkt reviderer vi det hele, medmindre den eksterne revision kommer ind over. Så der ligger en ret klar aftale på præcis hvor det er at ekstern revision spiller ind, og her det er præcist som intern revision skal levere af revisionsbevis til ekstern. Et eller andet sted har vi en dialog, en løbende dialog. Altså når vi laver planlægning af et specifikt område, så har vi ekstern revision ind over ift. at sige; "jamen okay, det er de her risici, det er den her proces, det er de her kontroller vi går ind og afdækker". Det er overordnet det her mål vi får afdækket. Og så tipper ekstern ind ift. om de er enige eller uenige i vores tilgang til det. Og om de har nogle kommentarer til tilgangen til det. Vi udfører så en revisionsproces, og når vi så afrapporterer, jamen så er ekstern med inde over igen og gennemgår vores arbejde, og om de er enige i revisionsdokumentation som er udført. Og her om revisionsbeviset er tilstrækkeligt ift. om de kan give en erklæring på et tidspunkt.

Jeg skrev under på regnskabet indtil til og med 2018 eller noget i den stil. Nu skriver jeg ikke længere under. Nu er vores arbejde alene til formål at de kan skrive under. Der ligger en løbende dialog og en løbende udveksling af oplysninger mellem intern og ekstern ift. sammen at opnå den fulde overbevisning. Vi får også ekstern revisionsmateriale så vi kan sikre os, at vi også kan se at ud fra vores betragtning, at vi er kommet hele vejen omkring og vi har fuldstændighed med i den revision som er udført.

Interviewer: Det virker som om at det primært er intern revision der står for revisionen.

Respondent: ja, det er det også.

Interviewer: ift. ISA 610 – brugen af internt revisionsarbejde. Når der er tale om betydelig risiko, så er det begrænset hvor meget ekstern kan anvende af internes arbejde. Når vi ser på skadeforsikringshensættelser, må der ligge en betydelig risiko for væsentlig fejlinformation. Er det noget som I er inden over og ser på?

Respondent: Ja, fordi hvis vi tager selve erstatningshensættelsen, så kommer den primære revisionsoverbevisning fra genberegning som ekstern revision laver. Grunden til at vi ser på kontrolmiljøet er netop fordi at der er en betydelig risiko, så skal du også forholde dig til kontrolmiljøet og det gør vi så (intern) fordi vi er det tættere på end den eksterne revision er. Men den primære revisionsoverbevisning kommer fra genberegningen.

En alternativ genberegning, dybest set, er substandshandlinger hvor ekstern revisions aktuarer udfører en genberegning på nogle udvalgte brancher. Vi har de store: arbejdsskade, ulykke, motor og

ansvar som er primært dem vi laver generering på. Hele grundlaget – hele datagrundlaget kan man sige, er at vi reviderer alle de underliggende processer nede i funktionen, altså hele skadesprocessen, som et eller andet sted er skadesudbetalinger, som danner baggrund for de data som går ind i en genberegning og det samme med indregning på præmiesiden.

Det er jo en diskussion. Vi mener ikke, at der er en betydelig risiko på præmieindtægten, men der er jo en forudindtaget betydelig risiko på omsætning. Men der har vi så argumenteret os ud af, at der ikke er en betydelig risiko her fordi det er mange små transaktioner i et standardsystem der kører i et kontrolleret miljø. Så ekstern revision kommer ind og deltager, typisk på de områder hvor der skal inddrages eksperter.

Interviewer: på præmiesiden er der ikke en betydelig risiko. Det er vel også fordi man tager udgangspunkt i den forenklede metode. Hvis vi bevæger os over i IFRS 17 regner vi med at man vil anvende PAA – den enkle metode fremover når IFRS 17 kommer i betragtning. Hvad har man i betragtning i intern revision ift. de elementer der vil komme her? – om det er det samme som nu eller hvordan?

Respondent: Altså nu bruger vi ikke den forenklede metode – vi bruger en præmiehensættelse og en fortjenstmargen, så selve præmiehensættelsen er der faktisk en betydelig risiko på, fordi det er jo et eller andet sted rigtigt skønspræget hvad der kommer til at ske fremadrettet. Det hele bliver et eller andet sted samlet op i fortjenstmargen, som er residualerne. Man kan sige på balancesiden og på resultatet, der har det sådan set ikke nogen effekt at der er en betydelig risiko på lige præcis præmiehensættelsen, fordi det hele bliver samlet op i en fortjenstmargen.

Det er rigtigt når vi kommer over i IFRS 17, så er det vores intention at bruge PAA modellen som er den forenklede. Vi ser ikke at vi har de store udfordringer ift. IFRS 17 hvis vi ser rent på præmiehensættelsesdelen. Udfordringerne er mere indregning af erhvervsomkostninger og periodisering af erhvervsomkostninger og det flow som er der. Og hvordan risikomargen også har en vis indvirkning derinde, og hvordan man skal gøre det og sådan nogle ting ikke.

Vi sidder jo også med et livsselskab der er en fakta 10 eller 20 ift. udfordringerne med liv ift. skade når vi taler IFRS 17. I bund og grund er vores betragtninger at der egentligt ikke er de helt store udfordringer på skade. Andet end at vi skal have erhvervsomkostninger med i vores hensættelser og have den her defouled decommission cost og modregning af erhvervsomkostninger over en længere periode som giver lidt udfordringer.

Interviewer: ift. opdeling af kontrakter ud fra IFRS 17 kan det godt virke som et emne som er svært at omfavne ud fra den måde kontrakter bliver opdelt i dag. De skal have samme risiko og behandles sammen kan man sige.

Respondent: Ja enig, der kan sagtens være nogle betragtninger med opdeling i porteføljer. I bund og grund er der ikke de store forskelle. I dag laver vi sådan set også de her arbejder med forsikringsklasser så er der brancheregnskaber. Vi sidder sådan med i dag og har meget godt styring på de porteføljer vi har i dag. Vi har så prøvet at sætte porteføljerne lidt mere sammen i IFRS 17 end vi faktisk gør i dag. Grundlæggende mener vi ikke der er de helt store udfordringer i forhold til enslydende risiko. Altså så længe du snakker motor så er det samme risiko, og så behøver du ikke differentiere mellem om det lige er Kurt eller Benny eller Sjælland eller Jylland. Det vil stadig være samme risiko.

Det kan godt være at nuancen bliver lidt anderledes, hvis vi kigger på nogle europæiske eller nordiske regnskaber, hvor der kan være forskel mellem en autoforsikring i Sverige eller Norge kontra Danmark, men hvis vi tager vores, som er rent dansk, jamen så har vi, som det er nu klassificeret vores ting ret ens ift. hvordan vi kører branche regnskaber i dag. Det eneste vi har ændret, er noget vi allerede nu har implementeret. Tidligere har vi kigget på motor som 2 separate ting med hhv. kasko og ansvar. Nu er vi begyndt at bundle så vi ser på motor som én enhed. Fordi det som oftest er en samlet kontrakt. Historisk har vi arbejdet på et lavere niveau end det vi gør nu. IFRS 17 taler stadig om kontrakter. Vi skal som udgangspunkt ikke unbondle en kontrakt. Altså en kontrakt er ligesom laveste niveau. Det er derfor vi har lagt en motor sammen, fordi ansvar og kasko ofte bliver solgt på samme kontrakt.

Ser vi på det på den måde, at vi har gået til IFRS 17 så er den største problematik omkostninger, altså hvordan vi behandler erhvervsomkostninger i det fremadrettede billede, og hvordan de skal ind der. Det andet har sådan set været ret simpelt. Så har der været lidt omkring genforsikring og hvordan vi behandler risikomargen ift. genforsikring.

Interviewer: hvorfor har erhvervsomkostninger været et problem?

Respondent: Egentligt er det ikke det store problem, fordi du kan vælge at udgiftsføre dine erhvervsomkostninger, hvilket er det vi vil foretrække, fordi det er klart det nemmeste.

Nu rapporterer vi op til et moderselskab(Sampo) som synes det er helt fanatisk at periodisere erhvervsomkostninger, så de vil gerne have periodiseret erhvervsomkostninger. Derfor har det et eller andet sted været et spørgsmål om at få defineret jamen okay: Hvad er egentligt erhvervsomkostninger? Hvor meget skal vi have med? Og hvordan periodisere vi dem? Fordi i den

amendment der kom – den seneste der kom – forhåbentlig den sidste til IFRS 17, blev det muligt at lægge periodisering af erhvervsomkostninger ikke kun ud over kontraktperioden, men ud over den forventede kontraktperiode. Dette i modsætning til tidligere hvor vi skulle indregne erhvervsomkostninger i oftest ét års perspektiv - så kan man nu tage det over en kontrakts levetid. Det betyder at vi nu skal sidde og periodisere en omkostning over måske 2, 3, 4, 5, 6, eller 7 år, og så kommer der selvfølgelig et væsentlig skøn over hvordan man egentlig definere en kontrakts levetid. Hvis du starter med at sige; “Hvordan får jeg defineret hvilke omkostninger der faktisk skal aktiveres og hvornår?”. I første omgang bliver de aktiveret. På et eller andet tidspunkt når policen træder i kraft bliver de flyttet fra aktivet over og modregnet til passiv, og det gør du så hvert år, og det skal du så have over afskrivningen – eller et flyt princip, hvor du flytter fra dit aktiv til modregning i dit passiv. Så der er noget med definitionen af omkostninger og opgørelse af levetider af kontrakter, og så hele det her med mekanismen af flyt. Det lyder meget simpelt, men når man begynder med lidt teknik og at se på at nogle kontrakter bliver tegnet for 3 måneder, og nogle bliver for 12 måneder og andre for 5 år, jamen hvordan skal det her flytte så være og sådan nogle ting. Så får du lidt mere kød på, men det er jo et valg fordi det er ikke obligatorisk – man skal ikke lave de her erhvervsomkostninger. Det er et tilvalg.

Interviewer: Men det er så også kun på præmiehensættelser.

Respondent jo.

Interviewer: Hvorfor er det så et problem ift. det her med at den forenkede metode kun bliver brugt fordi det er korte kontrakter?

Respondent: jo men hvis du har en helt almindelig bilforsikring på 12 måneder - hvis du så siger; “den tegner jeg, og jeg bruger en masse penge på at få dig tegnet ind”. Det koster jo et eller andet i kroner og øre at få en kontrakt ind med sagsomkostninger mv. Så selvom kontrakten faktisk kun lever i ét år, så i den amendment der kom den gav mulighed for at periodisere det over måske 5 eller 10 år over kontraktens levetid. Så selvom kontrakten faktisk kun lever i ét år, så må du faktisk godt periodisere dine omkostninger over længere tid. Fordi ellers vil stort set alle kontrakter være tabsgivende. Du starter med alle kontrakter og siger; “er de egentligt tabsgivende, måske tabsgivende eller overhoved ikke tabsgivende?” Hvis de er tabsgivende, skal de indregnes på tegningstidspunktet og tabet skal udgiftsføres. Det vil de næsten som udgangspunkt altid være. Hvis du tager eller indregner erhvervsomkostninger med, fordi der går nogle år før du begynder at tjene penge på en kontrakt.

Interviewer: Når de de facto er mere end et år er det ideen om, at kontrakten bliver forlænget?

Respondent: Ja, de bliver fornyet. Der er en implicit antagelse om, at hvis jeg tegner en indboforsikring, jamen så har jeg den minimum i 3 år. Det kan godt være at kontrakten løber i 12 måneder, men hvis vi antager at du i hvert fald fornyer den i 3 år, altså du fornyer den hvert år. Det er forholdsvis en skønsmæssig vurdering i hvordan man regner de her levetider – og hvordan man opgør det for at kunne periodisere dine erhvervsomkostninger ud over den her periode. Det er sådan et mismatch at man arbejder med korte kontrakter efter den enkelte metode, men samtidig får du mulighed for at periodisere dine omkostninger over en længere periode. Det følger faktisk af IFRS 15 og er i overensstemmelse med IFRS 15 ift. det. I dette område er der sammenhæng mellem IFRS 15 og 17. Hele det med erhvervsomkostninger er valgfrit. Det er kun fordi vi vælger at tage det med. Vi kunne bare have udgiftsført det hele up front som vi gør i dag. Og så ville verden jo være væsentlig nemmere. Man kan sige at det er klart den mest komplekse del af vores IFRS 17 implementering på skade. Så er der nogle nuancer i forhold til diskonteringsrenter og sådan nogle ting. Det er småting. Det er kun et spørgsmål om at vi skal have nogle overbevist om at vi kan bruge Solvens II rentekurven frem for IFRS 17 rentekurve.

Interviewer: Er det noget man forventer, at man her vil bruge den samme rentekurve som tidligere?
– Der er ikke fordele ved selv subjektivt at vurdere den?

Respondent: Nej, det er der ikke. Dels fordi vi så slipper for at skulle bruge 2 forskellige opgørelser - altså både solvens hensættelser og IFRS 17 hensættelser, hvor 1 rentekurve gør det bare nemmere at operere internt, og det gør det nemmere ift. omverden. Det er i hvert fald vores antagelse lige nu. Vi hører vores rådgivere, og vores dialog med partnere inden for gruppen, jamen så er der lidt forskellige opfattelser, fordi der er nogle som gerne vil lave deres rentekurve og det gør de så. Der er også andre der har en klar holdning til at sige at det er forventningen fra europæisk plan at man kommer til at bruge Solvens II rentekurven, netop fordi det er nemmere.

Interviewer. Hvad med risikojustering ift. risikomargen man nu bruger. Er det det samme man forventer med Cost of Capital metoden. Er det det samme man forventer at bevæge sig ind i?

Respondent: Ja, jeg tror vi nok lander på en cost of capital metode, og så skal vi så estimere hvilket fraktil vi så lander på. Men jeg mener at vi arbejder med en cost of capital men måske med en lavere

rente. Vi havde diskussionen, men tror nok vi lander på den samme rente. Vi diskuterede om vi skulle bruge en lavere rente, hvor vi havde dialog om den egentligt skulle opgøres brutto kontra netto, og om der skal tages højde for genforsikring.

Problemet er, at genforsikring betyder egentligt ikke så meget andet end når du nu har storskader. Hvis du skal regne eksponeringen og lave din cost of capital efter eksponeringen, jamen så er der en verden til forskel om man skal lave det brutto eller med eller uden genforsikring. Nu er vi blevet enige om at vi godt kan tage en genforsikringsbetragtning når vi laver vores risikomargen på præmiesiden også, og derfor bliver det ikke et så stort problem. Når du vurderer om der er en tabskomponent på din præmiehensættelse, så skal du have din risikomargen med ind for at vurdere om man har et potentielt tab. Hvis risikomargen er meget stor, så kan du risikere at få en tabskomponent som et eller andet sted er urealistisk, netop fordi du ikke reelt har nogen risiko.

Der ligger en TAG - Transmission group beslutning - en fortolkning man kan bruge når du regner din risikomargen på din præmie. Så kan du tage højde for at du har tegnet genforsikring og så bliver det væsentlige mindre parametre vi tager ind der. Derfor lander vi nogenlunde på det samme. Det er ikke sikkert det bliver fuldstændig det samme, fordi der er en lidt anden metodik, men grundlæggende nogenlunde i overensstemmelse med det vi gør nu. På liv gør vi så noget helt andet. Det er ellers den som er sjovest.

Interviewer: Den er også lidt mere kompleks. Ift. revisionssiden. Igen, du tror ikke der vil være en forskel når IFRS 17 kommer?

Respondent: Nej, det tror jeg ikke. Grundlæggende er det de samme grundregistreringer. Der bliver ikke lavet noget voldsomt om i selve det kan du sige. Hvad definerer vi som forsikringskontrakter og hvad er ikke forsikringskontrakter? Jeg tror at vi har været inde og vurdere. Vi tænker sådan set at de fleste af de kontrakter vi har i dag lægger vi ind under en forsikringskontrakt. Der er lidt dialog omkring hvis man begynder at sælge. Det er en ongoing diskussion det her med, at man går mere og mere over i sådan nogle sikringsting, altså hvordan du hjælper kunden med slet ikke at få en skade i første omgang. Er det så forsikring eller hvad er det egentlig? Men indtil videre de ting vi har haft i pipeline, de ting vi har diskuteret, har vi kunne vurderet som værende en del af en samlet pakke, og derfor bliver det et forsikringsprodukt. Vi har ikke været ude og sige at hvis vi skal til at opdele nogle produkter og behandle dem anderledes. Så selve grundregistreringen, selve grunddata tænker vi ikke bliver sådan voldsomt meget anderledes, så der er det bare vores sædvanlige revisionsproces.

Når vi kommer hen til hensættelserne, så er det lidt det samme. Vores erstatningshensættelse går igennem den samme revision går jeg ud fra, og det samme på præmiehensættelsessiden.

Det nye er et eller andet sted at der kommer noget skøn ift. erhvervsomkostningerne og levetiden. Der vil vi selvfølgelig have en anden revisionsproces så at sige. Her, hvordan revidere vi de her skøn omkring levetid på kontrakter? Det er noget vi så småt er begyndt på allerede nu, fordi vi sidder allerede lidt nu og modellere, bygger modeller op og bygger systemer op for at fange det her. Derfor er vi sådan set allerede så småt begyndt at se på nogle af de her elementer. Fordi de kan vi ikke komme med i januar 23. Der skal vi være på inden så vi er sikker på at vi har det på plads. Vi forventer at lave et drive run i løbet af 2022. Jeg vil tror vi begynder at se på noget revisionsmæssigt allerede her i 2021 faktisk, netop for at være med. Vi har været med i processen men mere på sidelinjen i ift. at sige hvor er vi henne, og hvilke beslutninger bliver der taget og om vi er nogenlunde komfortable med det. Men sådan en revisionsproces kommer vi nok til at køre med i efteråret 2021, også for at vi kan sige til forretningen; "de valg i har truffet, og de veje i har kørt er vi enige i". Vi har kørt en proces som begyndte i december, sådan hen over december, januar med vores eksterne revisorer ift. at sige; "okay det er det her vi forventer vi kommer til at gøre. Hvis I har nogle væsentlige indvendinger mod det så er det nu eller aldrig - det er ikke henne i 2023 vi hører jeres indvendinger". Så vi er egentligt begyndt på revisionsprocessen allerede. Altså begyndt at varme op ift - hvad betyder det her egentligt og har vi nogle indvendinger mod det? Uden at vi nødvendigvis er gået ned i talrevisionen men mere på modelsiden.

Interviewer: Ift. klimarelaterede skøn - er et aktuelt emne i selve revisionen? Er det noget intern revision er obs på og er det i fokus?

Respondent. Ja, det gør det jo, men egentligt er det sådan set lidt. I bund og grund ændrer det jo ikke noget i revisionsprocessen som sådan. Det kan ændre noget i risikobilledet i forretningen, og det er vel mere der den er. Har forretningen styr på om de grundlæggende risici de indtager? Er de rigtigt afspejlet i de priser de tager og i den vurdering af den eksponering man har? Egentligt ser vi jo ikke ind i at vi har nogle væsentlige bevægelser på klimarelaterede skøn lige nu.

Når vi ser på det sådan langt makro, så er det ikke fordi der er de store udsving. Man har nogle år hvor der er mange storme, nogle år der er ingen, og så er der nogle år hvor der er tørke hvor det brænder meget. Nogle år regner det meget så er der oversvømmelser. Altså det er name of the game, og i bund og grund så er der ikke noget voldsomt nyt i det.

Vi skal selvfølgelig være obs på om vi ryger ind i nogle problematikker omkring at man indtegner noget som er voldsomt eksponeret overfor noget ift. f.eks. beliggenhed.

Jeg mener at der på et tidspunkt har været dialog om, at dette må man faktisk ikke. Der er områder i landet hvor, altså nogle bliver rettet undervejs i hvordan man ændre å løb og sådan, men der har været nogle områder som har været højere modtagelig for oversvømmelser og sådan.

Så har det været diskuteret om må du så egentlig godt må sortmarkere sådan nogle områder og sige; "jamen hvis du bor på lige det der område, så er der en højere eksponering ift. oversvømmelse". Det må man faktisk ikke. Du må ikke blackliste kunder på baggrund af en oversvømmelsesrisiko. Hvis der har været nogle områder der har været særligt udsat har man gået ind og lavet nogle tiltag - oftest kommune eller stat der ændrer en flod eller å eller overløb eller noget. Det har også været diskuteret om man som forsikringsselskab burde være medinvestor i nogle af de her tiltag ift. at sige, at skal du være med til den her infrastrukturinvestering for at sikre at der ikke kommer de her oversvømmelsestilstande. Hidtil har det været løftet af stat og kommuner, men ikke som den primære investering.

Det har primært været diskuteret på forsikring og pension, altså på brancheorganisationsplan kan man sige, om hvor vi står med det her. Det er ikke noget af det som fylder voldsomt meget hos os egentligt.

Interviewer: Man kan måske bare forestille sig at der er en intensiveren i klimapåvirkningerne, hvor de her skøn eller hensættelserne kan ændre sig meget fra år til år. Og måske endnu mere i fremtiden?

Respondent: Ja, men det er meget baseret på. Altså hvis du tager dine præmiehensættelse - så et eller andet sted, så har du din fortjenstmargen som buffer i første omgang, og så skal du derhen hvor du ligesom har en tabskomponent. Altså at du begynder at komme ud over det.

Altså du skal hele tiden forholde dig til at sige; "okay, når du går ind og vurderer den her præmie, har du egentligt et behov for at gå ind og styrke den pga. nogle forventninger til tab, så bliver du nødt til at se fremad og sige hvad er det egentligt for en risikoeksponering du har". Men ofte vil det kun være inden for de næste 12 måneder.

Og så er der selvfølgelig noget med at sige okay; "hvordan priser du i øvrigt din risici?"

For du sørger for at få opdateret din hensættelse på en måde som gør at du også får "Afspejlet det det rigtige rentabilitetsbillede og på den måde, får det afspejlet de rigtige priser?" Hvis du ligger med tab på dine hensættelser, jamen så er det jo fordi du et eller andet sted ikke har priser det rigtigt. Har du fået de rigtige priser på? Fordi hvis du ligger med tab hele tiden så kan du diskutere om du har fået priset det rigtigt, ikke.

Det er jo en vekselvirkning mellem at sørge for at du har den rigtige data når du skal lave priser, dine prismodeller, og sikre at du får hensat rigtigt fremadrettet. Sådan, så de ting hænger samme.

Så har vi nogle antagelser omkring hvad der kommer af vejrrelaterede skader. Vi har nogle betragtninger om at vi forventer at der ligger så og så mange millioner i 1,2,3 og 4 kvartal af vejrrelaterede skader, som dækker storm, skybrud og what ever. Det vil vi jo et eller andet sted sidde og holde øje med og se på hvordan det udvikler det sig. Der er nogle tendenser til at det går den ene eller anden vej.

Interviewer: Hvornår gør man det ift. præmiehensættelserne har det en påvirkning på det?

Respondent. Ja, det gør du faktisk i december måned. I december sidder du og laver et forecast. Hvis vi tager 2021. Så vil man sidde i december 2020 og lavet et forecast for 2021. Hvor du, baseret på din bedste viden omkring det marked du er i, omkring produkter, hvor du har indtegnet osv. forecaster hvad vi tror combined ratio bliver i 2021. og den combined ratio spiller ind i vores prognose model som så spiller ind i vores præmiehensættelser, som så spiller ind. Og derfor opgør vi sådan set præmiehensættelsen bare med udgangspunkt i den nyeste viden omkring vores forecast. På den måde får vi så hvad vi egentlig forventer. De kontrakter vi har i bogen lige nu, hvad forventer vi at vi har af udgifter, af skadesudgifter på dem de næste 12 måneder.

Alt andet end lige så burde der forhåbentlig være en fortjenestemargen som så er opdelingen mellem din præmiehensættelse og fortjenestmargen.

Derfor opdatere vi sådan set løbende hele tiden kan du sige vurderingen til at sige - hvor er vi henne? Hvis i har set vores regnskab, så har vi haft problemer med hus i 2021. Så kan vi gå ind og sige og se en konsekvens af at vi har forholdsvis mange huse som er bygget i 60'erne og 70'erne. Det er der hvor hele parcelhusboomet kom, og nu begynder rørene i de huse at springe. Det er dyrt. Dette har gået ind og påvirket vores hensættelse model nu. Fordi nu ser vi lige pludselig et andet mønster i vores skadesudvikling. Det har så en effekt på vores prognose. For noget af det som gør, at vi et eller andet sted går ind og ser på hvad det så er vi skal hensætte til de policer der ligger i 2021 i vores præmiehensættelse.

Interviewer: Ja. Lige for at forstå det men hensyn til fortjenstmargen. Det er vel ikke noget man regner i præmiehensættelsen ud fra den enkelte metode, er det det?

Respondent: Jamen vi bruger ikke den forenkede metode i dag i vores regnskab - vi bruger hovedreglen faktisk

Interviewer: Hvad med når vi bevæger os over i IFRS 17 – Er det ikke den enkle metode der i vil benytte?

Respondent: Jo

Interviewer: Vil der så ikke ske et stort skifte? Fra den generelle metode til den enkle?

Respondent: Nej, fordi i bund og grund er den generelle model bare at du har dine cash flow præmiehensættelse og så har du din fortjenstmargen og det er sådan set din forenkede metode. I sidste ende kan du sige at man lander på den almindelige periodiserede tabstestpræmiehensættelse. Altså har du fået 100 kroner ind hvordan periodisere du dem ud over 12 måneder

Når vi flytter over er det stadig det samme som vil indgå i vores resultatopgørelse, fordi i sidste ende lander vi stadig det samme sted i begge dele, og i balancen vil de begge 2 være opdelt. Lige nu har vi dem opdelt i en fortjenestemargen og en præmiehensættelse. I IFRS 17 vil det blive 1 hensættelse der hedder en præmiehensættelse.

Grundet til at vi bruger den anden model lige nu er fordi man i RBK siger, at hvis du skal have lov at lægge din fortjenstmargen med på din basiskapital i Solvensmæssige regi, jamen så skal du bruge den generelle model. Du kan ikke sige at du skal bruge den forenkede model i regnskabet og derefter lægge en fortjenstmargen på over i din solvens. Fordi du kan kun bruge den forenkede metode, fordi du siger at du ikke kan finde ud af den anden.

Men hvis du kan finde ud af at lave din solvens så kan du også finde ud af dit regnskab. Det er sådan set derfor vi bruger den anden. Du kan sige revisionsmæssigt, ja så betyder det at vi slipper for at have opdelingen imellem fortjenstmargen og præmiehensættelse, men vi skal jo stadig se på om der er en tabskomponent - så vi skal stadig ind og vurdere om der er nogle tabsgivende kontrakter, så vi skal stadig lave den samme model. Vi skal stadig lave den her tilstrækkelighedstest af hensættelserne. Vi skal ind og forholde os til at sige; "okay vi har fået 100 kroner ind i præmier, hvad forventer vi at vi udbetaler til næste år?". Hvis det hedder 102 jamen så har vi en tabskomponent på 2, men hvis det kun hedder 89, jamen så hensætter vi bare ved de 100. I bund og grund betyder det ikke så meget, fordi vi skal stadig lave vores tabstest som kommer til at køre. Nu har vi en model kørende, så den kommer bare til at køre videre. Det er systemunderstøttelse, så det ligger inde i vores SAP. Så der er ikke det store der. Vi vil stadig gerne vide hvad er egentligt vores, hvad kan man sige vi laver stadig prognoser og forecast og det hele på policeniveau.

Interviewer: Hvad er den primære oversag til i går over til den simple metode ved IFRS 17?

Respondent: Det er fordi vi mener ikke at tilsynet på daværende tidspunkt ikke kan kræve at man bruger general model i IFRS 17 som også er væsentlig mere kompleks.

Interviewer: Hvis der er det samme krav om at CSM ikke kan indgå så vil man bruge den generelle?

Respondent: Nu har vi ikke taget kampen. For i bund og grund har vi den holdning at tilsynet kan slet ikke kræve at man skal gøre det der. Fordi de er 2 forskellige regi. Den ene er en Solvens model som er styret af en EU-forordning og den anden er en dansk regnskabslovgivning. Man har egentligt ikke taget kampen. Grundlæggende er det vores holdning at tilsynet slet ikke kan stille det krav fordi så lægger de faktisk nogle restriktioner på en EU-forordning og det må de faktisk ikke. Man har bare ikke taget kampen, man siger bare okay så gør vi det. Vi gør som de siger, og når vi kommer over på IFRS 17 så bliver det hovedmodellen, men på det tidspunkt har tilsynet erkendt at man kommer til at have 2 regnskaber. Der har de sagt at vi kommer til at bruge en IFRS 17 hvis de ikke de lægger det ud som krav til resten af branchen. Det er jo kun Tryg, Topdanmark, Codan, og Alm. Brand der kommer til at bruge IFRS 17. Alle andre vil jo bare bruge regnskabsbekendtgørelsen, og derfor har man sagt fra tilsynet side; "skal vi egentligt kører regnskabsbekendtgørelsen så den er mere alline med solvens II, så de små selskaber kan nøjes med at lave 1 regnskab. De store kommer så til at have 2 regnskaber: ét IFRS og et lokalt solvensregnskab. Der har man valgt at sige; "jamen de store må leve med at skulle lave 2, og så tilgodeser vi de små der kan nøjes med 1, hvor vi har RBK der matcher op med solvensregnskabet.

Der er flere forskelle mellem IFRS 17 og Solvens II, som gør at det alligevel ikke bliver det samme. Derfor er vores antagelse ikke at man kan komme og kræve at vi skal bruge CSM, fordi vi stadig skal lave et lokalt regnskab hvor vi kører en CSM eller en fortjenstmargen i det danske regnskab.

Interviewer: CSM bliver lidt implicit fordi den skal bruges for at at finde ud af om der er tabsgivende kontrakter?

Respondent: Ja, så den kommer ikke direkte til at fremgå mere. Altså på sigt kan den også blive mere simplificeret, fordi det er mere et spørgsmål om at vi et eller andet sted skal vurdere hvornår der er en tabsgivende – potentielt tabsgivende kontrakt. Der er nogle kontrakter hvor man kan sige at der er så pæn margen op til at de kan blive tabsgivende, så vi måske ikke behøver at lave en meget omsætning proces men en mere overordnet. Så er man dybest set over i noget, er der noget nedskrivningstest på noget immaterielle aktiver eller noget andet. Hvor man kan sige; "okay, jo

tættere på du kommer hvor du tror der er en nedskrivning eller indikation på en nedskrivning, jo mere skal du lave. Det er lidt det samme her. Jeg vil tro at vi lander ud i at der er nogle produkter, nogle porteføljer hvor man siger; "okay de er tættere på at være potentielt tabsgivende". Der skal vi gøre mere kontra nogle andre som er langt fra at være tabsgivende. Men ja, det bliver en mere implicit beregning end som så. Der vil der være en forskel. Selvom vi ikke ser det som en stor forskel. Om det er en eller 2 linjer og sådan nogle ting.

13.3.2 Bilag 7 - Morten Bendtsen. Revisionschef Alm.Brand.

Interviewer: Hvilken rolle spiller du som revisionschef i forbindelse med revisionen?

Respondent: Jeg er jo Koncernrevisionchef i Alm. Brand, og reviderer jo hensættelserne. Det er klart, i de aktuarmæssige forhold, jamen der er det Deloitte der gør det, da jeg ikke har nogle aktuarer hos mig, så der er en arbejdsdeling der. Vi tager interne kontroller, data og sådan nogle ting, og ellers er det Deloitte der tager de aktuarmæssige vurderinger på skadehensættelser.

Interviewer: Er det både præmie og erstatning de tager sig af?

Respondent: Ja, men vi kigger også på præmiehensættelser og sådan nogle ting. Det er dog mere sådan hvordan flowet er, og systemerne og internt regnskab mv.

Interviewer: Hvordan er processen i forhold til ekstern revision i forhold til samspillet, arbejdsdeling og kommunikation i praksis?

Respondent: I praksis er det helt fælles kan du sige. Vi har en fælles revisionsproces, hvor vi har et opstartsmøde, og når revisionen er færdig, så har vi et fælles afslutningsmøde. Så man kan sige, at det vi lægger meget vægt på er egentlig at revision fremstår fælles. Der er ikke sådan en opdeling, intern og ekstern, det er fælles og det er sat fælles op. Men det er klart, at vi jo hos os har en revisionsaftale, som man skal have mellem intern og ekstern revision.

Jeg påtegner ikke regnskabet, men vi laver forholdsvis meget finansiell revision, og så laver vi selvfølgelig operationel revision – compliance risikostyring osv. Og det er den bevægelse der har været siden finanskrisen, men også qua Solvens II, hvor intern revision skal lave mange andre ting end bare det der skal til i forhold til regnskabet.

Interviewer: Bevæger man sig mere hen imod udelukkende at foretage operationel revision, og dermed ikke finansiell revision – i forhold til intern revision?

Respondent: Nu har jeg jo været revisionschef i Finansiell Stabilitet, PFA, og nu Alm. Brand, og min filosofi er faktisk, at jeg synes det giver god mening, at det kommunikativt udadtil er ekstern revision der påtegner, så man ikke har en eller anden begrebsforvirring omkring hvem der gør hvad. Hvis I kigger på de selskaber hvor intern revision påtegner, så vil vi også konstatere at ekstern revisions påtegning har udviklet sig meget med Key Audit Matters (KAM) osv, mens der med intern revisions

påtegning ikke er sket særligt meget. De store spillere, Danske bank, Nordea osv., påtegner ikke, så det har også noget at gøre med, hvem der driver udviklingen af selve påtegningen. Det synes jeg er interessant og det har været afgørende for mig, at det ligesom blev renere udadtil, men også, hvis ikke man påtegner, så at der er en større fleksibilitet i forhold til de områderne af den finansielle revision. Så derfor synes jeg det giver god mening. Men jeg er fortaler for, og jeg mener det er effektivt at lade intern revision udføre så meget finansiell revision som muligt på årsregnskabet som de kan. Vi er tættere på virksomheden og derfor giver det rigtig god mening. Og når man kører de operationelle revisioner, altså dem som er mere procesorienteret, så kan man nemt tage nogle af de finansielt rettede kontroller med, og på den måde kan det blive effektivt for virksomheden, at intern revision dermed udføre finansiell revision. Men det er lidt forskelligt hvad holdningerne er til dette, men jeg synes det giver rigtig god mening ud fra et effektivitetsmæssigt synspunkt.

Interviewer: Har du en forventning om, at man vil adskille finansiell og operationel revision reguleringsmæssigt?

Respondent: Nej, det ser jeg ikke. Jeg sidder med i noget omkring revisionsbekendtgørelsen og hvordan og hvorledes det ligesom skal se ud, og der tror jeg måske godt at man kunne tænke sig at der var lidt større opdeling mellem hvad der egentlig primært er eksterns opgave og hvad der primært er intern revisions opgave, men jeg tror det ikke. Jeg tror det er en lidt længere proces, ligesom at få rettet revisionsbekendtgørelsen til. Men altså, i min optik, der er det selvfølgelig vigtigt at man får defineret på en god måde - hvad intern revisions primære opgave er, og hvad der er ekstern revisions primære opgave, og så kan der være et grænsefelt som jeg er fortaler for. Men jeg synes også at det kan være en god ide at man får arbejdet lidt på, at få justeret revisionsbekendtgørelsen, så det bliver lidt tydeligere hvad forskellen er på intern og ekstern revision er. Det ville være en god ting.

Interviewer: Nu siger du at Deloitte foretager revision af hensættelserne, altså det hele?

Respondent: Ja, de aktuarmæssige vurderinger. Nu spørger I også til regnskabsmæssige skøn og ISA 540, og hvis vi kigger på det i det approach der har været her hos os, så er det Deloitte har gjort er, at putte nogle af de mest risikofyldte produkter, der hvor usikkerheden er størst - det har være arbejdsskade, ulykke. Der har de genberegnet, og taget data og skudt det ind i deres egen model og så genberegnet og så sammenlignet med hvor de ligger overfor aktuarfunktionens egne beregninger. Vi har så revideret kontroller, sign-off, de ledelsesmæssige rapporteringer, og vi har forholdt os til dataflow fra kernesystem mv. Dette, så vi ved det der bliver regnet på er fuldstændigt og også at der

er nogle kontroller, samt at der er noget ledelsesmæssigt opfølgning osv. En af tingene er, at der er en formel sign-off der kører op igennem systemet. Så det går sådan lidt hånd i hånd, hvor vi egentlig reviderer basisfundamentet, og det mere tekniske, hvor man skal være aktuar, jamen det er Deloitte der gør det.

Interviewer: Det lyder som om, at I foretager primært operationel revision, hvor I skaber sikkerhed for data mv, som Deloitte derefter kan regne på og putte ind i deres modeller?

Respondent: Jo, det kan du sige. I virkeligheden forholder vi os til, at det aktuariet regner på, at det er vi sikker på er fuldstændigt og nøjagtigt, og så at vi selv har nogle kontroller.

Interviewer: Hvilke centrale handlinger laver I for at sikrer jer fuldstændighed og nøjagtighed?

Respondent: Vi går aktivt ind og fx tester at de afstemninger fra fødesystemerne egentlig er aktuaermæssige så at sige, og at der egentligt ikke er væsentlige afvigelser. Så er det klart, at nede på enkeltskadeniveau, der forholder vi os også til om registreringerne er korrekte. Der er jo mange ting. Det kan også være autorisation – hvem kan hvad i forsikringssystemet. Vi revidere også skadeshåndtering osv. Så det er sådan lidt, ja - det er en samlet pakke.

Interviewer: Hvis du tror der er nogle, hvilke ændringer vil overgangen til IFRS 17 medfører for intern revision?

Respondent: Jamen jeg tror faktisk ikke at der vil ske det store. Vi bliver nødt til at kalibrerer nogle ting på en anden måde. Nu kører vi meget datadrevet osv, og resultatdannelsen og den måde flowet er ind til resultatopgørelsen vil jo ændre sig, så der vil være en opgave i at vores underliggende analyseværktøjer skal kalibreres. I forhold til hensættelsesområdet vil jeg sige at man skal være opmærksom på at skade er korthalet, så vores udgangspunkt er sådan set egentlig at der skal selvfølgelig foretages nogle justeringer på hvordan man laver cashflow, dels omkring indregning af præmie er lidt anderledes, og der er lidt omkring erhvervsomkostninger. Så der bliver en opgave i hvordan man sætter cashflow op, og så kan man diskutere om det bliver intern eller ekstern revision der kommer til at revidere det. Det kræver en nærmere drøftelse af, hvem der er bedst til at kigge på det. Men hvis vi tager hensættelserne, og også det i spørger lidt til omkring ISA 540 og skøn, så er basis i forhold til risici og hensættelser, og selvfølgelig hvordan skader kan se ud, så er der i min optik ikke anledning til større ændringer. Selve risikobilledet på hensættelserne er uforandret og også

uforandret i forhold til IFRS 17. Som sagt er der nogle regnemekanikker, og der er noget omkring cashflow der skal justeres, men jeg ser ikke på skadesforsikring som sådan et så voldsomt skift, som man vil se på liv, altså hvis man er over i pension. For problemet er der, at det er langhalet, og der vil du skulle lave de her opdelinger. Det skal granuleres på en hel anden måde end på skade. På skade tror jeg mange vil gå efter den lidt mere simple model, og der vil de have en gruppe i den der hedder øvrige. Og så er det mere hvordan man bygger resultatopgørelsen op osv. Men som jeg ser, sker der ikke grundlæggende noget med risiciene i forhold til IFRS 17.

Klimaforandringer er spændende og der kan være noget omkring klimaforandringer på investeringssiden i skade, altså omkring egenbeholdning osv, og der kan være noget der kan rykke sig lidt. Men ellers kan man sige, at hvis man kigger på hensættelser, så hvis man tager storm osv, så er det jo klart at ligesom der er klimaforandringer der kan rykke hvordan man historisk set har haft et eller andet skadesforløb, jamen det kan selvfølgelig påvirke nogle af tingene. Det skal man selvfølgelig være opmærksom på. Men isoleret set, så er det et spørgsmål om hvordan toppunkterne kan komme til at se ud, og der kan være noget toppunkt omkring gældsforsikring. – Anatol var et meget stort event, som kostede rigtig mange penge, og mange har Anatol som toppunkt, altså 200 års begivenheden. Jeg mener faktisk at Anatol gjorde det, at der var en kæmpe kran på Lænø, og det kostede rigtig mange penge. Og Anatol er sådan set den maksimale begivenhed som egentlig indtraf på skade i Danmark, så den er jo rigtig spændende. Og man kan jo spørge sig selv om, at hvis der er klimaforandringer, kan frekvensen på sådan en Anatolbegivenhed, medfører at frekvensen går op. Og hvis man kigger på USA og andre steder, så er der massere af storme osv, og så er spørgsmålet selvfølgelig, kan klimaforandringer flytte på det, så vi i Danmark kommer til at opleve andre vejrfænomener end det vi tidligere har haft.

Interviewer: De revisions- og regnskabsmæssige ændringer lægger måske meget i detaljen. Hvis vi kigger enkeltvis på komponenterne, hvordan tror du så det vil påvirke intern revisions arbejde – hvis vi her starter med overgangen fra fortjenstmargen til CSM?

Respondent: Det er lidt for tidligt at sige noget konkret, men det jeg vil sige er, at ligesom da risikomargen og fortjenstmargen blev introduceret, så har vi revideret det, og det gør vi også i dag. Så når man går over til IFRS 17, så vil vi også revidere det. Så kan man spørge om det er en ændring eller noget. Så vil jeg sige at det er en naturlig ændring at noget skal se ud på en anden facon, så vil vi selvfølgelig revidere det. Altså alle ændringer der har en betydning og det har det her, jamen det vil vi selvfølgelig kigge på, og det vil intern revision kigge på.

Interviewer: I sidder ikke og snakker om nu, at fortjenstmargen til CSM vil medføre flere eller færre, eller helt andre revisionshandlinger end tidligere?

Respondent: Nej, det kan jeg ikke svare på.

Interviewer: Hvad med i forhold til risikomargen og brugen af Cost of capital og overgangen til risikojustering?

Respondent: Det er nok også lidt for tidligt at sige noget om. Men det jeg vil sige er, at min erfaring omkring risikomargen er, at en af de reaktionshandlinger som har været rigtig væsentlig, også for intern og ekstern revision, er at man i virkeligheden har en god fornemmelse af, hvordan man ligger i forhold til andre. Der har jeg oplevet en enkel situation, hvor en brancheanalyse fandt ud af at man lå skævt. Så det er rigtig vigtigt at være i stand til at kunne foretage nogle brancheanalyser, så man ligesom har det som en slags test, og det er væsentligt at man ligesom går til det på en måde, hvor det kan indgå i måden hvorpå man revidere dette skøn på, hvor man er i stand til at kunne sammenligne hvordan man ligger i forhold til andre. Og det jo sådan lidt centralt omkring de regnskabsmæssige skøn, at man skal finde ud af om man kan få nogle alternative estimater ind, som kan hjælpe en i revisionsarbejdet. Og det gode eksempel som jeg nævnte her er, at vi genberegner på ulykke og arbejdsskade, der hvor vores risikovurdering som man nu skal anlægge og der er ISA 540, hvor risikovurdering er en del af det, og der skal man finde ud af hvor den største usikkerhed er, og så skal man finde ud af hvordan man på bedste og mest effektive vis kan revidere dette. Og så gør vi jo det jo på den måde, at vi foretager en genberegning.

Interviewer: Hvad med diskonteringsraten – og dine tanker omkring at diskonteringsraten bliver mere principbaseret - Vil i lave jeres egen, eller stadig bruge EIOPAS rentekurve?

Respondent: Der ved jeg ikke rigtigt, hvor vi står der. Men jeg kunne forestille mig, at vi stadigvæk ville mene at det giver god mening at bruge EIOPAS rentekurve. Fordi det du kan sige er, at det vil kræve en del at du ligesom selv skal konstruere din rentekurve. Den vej tror jeg ikke vi vil gå.

Interviewer: Du kan ikke se en fordel i selv at konstruere en diskonteringsrate?

Respondent: Jarr, i sidste ende er det et spørgsmål om, du i virkeligheden er i stand til at kunne vurdere bedste skøn på rentekurven. Revisionsmæssigt bliver det et helt andet dyr, hvis man

konstruerer sin egen rentekurve. Det vil så blive en udfordring. Svaret på det, er at det ikke vil være en opgave som intern revision har kompetencerne til. Så hvis vi kom i den situation, så skulle vi have nogle specialister til det. Og det tror jeg vil komme ud af ekstern revision. Jeg ville ikke give mig i kast med det.

Interviewer: Hvor mange sidder i intern revision hos jer?

Respondent: Vi sidder mig og 2 mand. Og så har jeg et konsulentbudget på 0,5 FTE. Vi har jo lige solgt banken fra, og der skrabede vi ned med et par mand. Så vi har været lidt flere, men vi er ikke særligt mange i forhold til hvad der er andre steder. Men grunden til at det hænger sammen, er at vi er utroligt dygtige på data og vores systemer, så det er det der gør at vi kan følge med. Og så har vi meget tung erfaring.

Interviewer: Hvordan forholder i jer til ISA 610, og omkring begrænset vurdering af intern revision?

Respondent: Jamen skadehensættelse er KAM, så derfor ser jeg også at sådan som tingene er sat op, der må man også sige at intern revision er underleverandører til ekstern revision. Det er jo meget ekstern revision der på en eller anden måde sider på det område. Sådan er det på KAM områderne. Men ellers på alle de andre områder, der er det i lige så høj grad intern revision der er primært udførende og kvalitetssikre, og så laver ekstern revision noget begrænset reperformance som de skal jf. ISA 610.

Interviewer: Er det så en arbejdsdeling i forhold til at ekstern revision alligevel kun må begrænset vurdere intern revisions arbejde på betydelige risici?

Respondent: Ja, der fungerer det helt fint. Vi laver stort set det meste, og så er der nogle områder hvor ekstern revision er primært drivende. Hvis jeg nu havde en aktuar siddende, så kunne det godt være at vi havde lavet noget mere, men det kan ikke lade sig gøre. Investeringsområdet kører vi fuldt ud – det er ikke KAM, men det er dog et betydeligt område. Der kører vi kurskontrol osv, og det helt klassiske.

Interviewer: Det der ligger udenfor KAM laver intern revision så?

Respondent: Ja, og så på KAM deltager vi der hvor det giver mening ud fra de kompetencer vi har. På KAM her på skade, er det hensættelsesområdet det der er KAM.

Interviewer: Har du ellers noget du gerne vil tilføje?

Respondent: Jeg synes, at det omkring klimaforandringer er spændende. Men i min optik er klimaforandringerne isoleret fra IFRS 17. Det er mere et spørgsmål om at klimaforandringer kan påvirke risikobilledet på de aktuarmæssige risici, og hermed hvornår indtræffer den her 200 års begivenhed der virkelig slår igennem på hensættelserne eller skaderne.

Interviewer: Kunne man forestille sig at der vil være større usikkerhed i hensættelserne hvis vi befinder os i en revision 10, eller 20 år frem i tiden, vel og mærke i forhold til klimaforandringernes påvirkning?

Respondent: Ja, det kan være en udmærket betragtning. Der nok ingen tvivl om at der vil ske en udvikling i vejret – spørgsmålet er her blot, hvordan det lige præcis vil påvirke her i Danmark.

13.4 Aktuarer

13.4.1 Bilag 8 - Kristoffer Bork, Director, Advisory KPMG.

Respondent: Der kan godt være der vil være noget steder i forløbet, hvor jeg vil komme med nogle personlige meninger, og andre steder hvor der vil komme nogle mere politiske korrekte. Jeg skal skelne mellem de to hvis det bliver relevant.

Interviewer: Ja, selvfølgelig. Hvis der er nogle delelementer som du ikke vil have med, kan vi godt fjerne de citater.

Respondent: ja, det tænker jeg også. Jeg var lidt i tvivl om jeres tilgang, og hvordan i har fået fat i mig.

Interviewer: Som vi skrev i mailen, ser vi på ISA 540 ajourført, IFRS 17 og kombinationen af disse ud fra en revisionsmæssig vinkel. Vi har med vejleder talt om at den aktuarmæssige del fylder meget i revisionen af regnskaber fra forsikringselskaber.

Respondent: Der kommer man ned i noget professionel judgment.

Interviewer: ja. Det er vigtigt for os, at få den aktuarmæssige vinkel med, da meget af håndarbejdet bliver udarbejdet af aktuaren i selve revisionen.

Respondent: Så vil jeg kort præsentere mig, så min kontekst passer ind i jeres ramme. Ja, jeg er ansat i KPMG som er kendt for at være en revisionsvirksomhed. Jeg har selv aktuarbaggrund, og har fra aktuarsiden beskæftiget mig en del med IFRS 17 – så jeg kender IFRS 17 ret godt. Både med liv – og skadesforsikringer, og vi reviderer jo forsikringselskaberne hvor vi er underlagt revisorernes regelsæt, hvor vi ligesom er underleverandører til revisionen. Som aktuar er jeg underleverandør til revisionen under revisorernes internationale standard – ISA 540.

Jeg er ikke ekspert i revisionsstandarden andet end jeg er med til at følge revisionsprocessen hvor jeg er underlagt det regelsæt.

Hvis I vil finde en som, er dyb ekspert i sådan et revisionsperspektiv og den historiske baggrund for hvordan ISA 540 er dukket op skal i have fat i en anden.

Interviewer: Ja det er klart, og det er vi bevidste om. Vi har også prøvet at tage fat i nogle revisorer som beskæftiger sig med ISA 540.

Respondent. Og det gør man jo i mange sammenhænge når man reviderer. Hvis man skal revidere et auktionshus som har en kunstsamling, skal man jo bruge en ekspert til at vurdere hvad lærredet er værd. For det er revisorerne ikke verdensmestre i.

Interviewer: Det er en del af processen mere internt som end i så mange andre revisioner. Ved et varelager henvender man sig mere til en ekstern ekspert, hvor det i denne sammenhæng er vigtigt at få aktuarerne med fordi i er sådan en stor del af processen.

Respondent: Ja det er ikke utænkeligt at de fire store revisionshuse har alle aktuarer, men det er relativt nyt og noget som er dukket op i løbet af de sidste 20 år. Men i princippet forhindrer ISA 540 ikke KPMG i at tage en ekstern aktuar for den samme service. Man har så valgt at ansætte aktuar i konsulent benet til brug for konsulentytelser og til brugen i revisionen.

Interviewer: Til start vil vi gerne hører lidt konkret til hvad du sidder med i KPMG ift. processen med at være underleverandører. Hvilke handlinger er det du laver- fra din del af processen?

Respondent: Min hovedopgave er at jeg er konsulent, så at forsikringsselskaber, både liv – og skade som har brug for assistance yder vi aktuarmæssig konsulentbistand og andre former for forsikringsteknisk bistand. Mange af vores kunder er typisk CFO'er og aktuarer og i januar i regnskabssæsonen er de helt begravet i at lave årsregnskaber, og i teorien har vi konsulenter lidt mindre at lave, og så passer det at vi i den tidsperiode kan hjælpe revisionskollegaerne med deres revisionsproces.

Det er ikke noget jeg bruger halve eller hele år på, men nogle måneder om året på.

En af de opgaver et revisionselskab har, er jo at gennemgå værdiansættelsen af forsikringshensættelsen og det er typisk aktuarer der regner dem i forsikringsselskaberne og bruger metoder som aktuarerne er vant til at bruge. Derfor er det naturligt at sige for revisorerne, at de ikke forstår hvad aktuarerne siger. Kan i hjælpe os? - Hvad er det de gør? – er deres metode okay?

Den måde vi typisk vil efterse det på, er ved at tage fat i et datagrundlag, hvor revisorerne typisk vil have tjekket datagrundlaget med skadesregistreringer og udbetalinger, og om det kan afstemmes med regnskabet. Det er den første proces, hermed at sige, at de tal vi bliver bedt om at bruge til at

værdiansætte, er det nogle tal vi kan genfinde i regnskabet, eller sidder aktuaren med et hokuspokus blackboks som intet har med finanssystemet og regnskabet at gøre. Det er typisk revisorerens opgave. Jeg som aktuar bliver udstyret med et datasæt, og siger; "her er deres registreringer med skader, her er en oversigt over deres policer og de siger at værdien af forpligtelserne er så meget." Dette vil vi typisk gøre, men vi kan gøre flere ting for at efterregne.

Vi kan sige; "hvis vi nu gør det samme som dem, og køber ind på deres forudsætninger, altså selskabets forudsætninger - kan vi så ramme – altså, regner de rigtigt?" Dette er én kontrol.

Den anden kontrol man kan benytte er, hvis vi nu selv skal sætte vore forudsætninger op. Hvis vi kigger på den her virksomhed. Udefra og ind synspunktet med de her auto-, hus-, og indboforsikringer, hvad nu det må være - hvordan vil vi sætte baren? Hvilke forudsætninger, og antagelser vil vi lægge ind? Og typisk spørger vi ind til de antagelser som de har. Hvorfor antager de, at de næste år får det antal skadesanmeldelser, som er sket i det forgangene år? Det er jo åbenlyst, at nogle af de skader som sker nytårsaften, som kan være dækket af en 2020 forsikring, først bliver anmeldt i 2021 og her måske efter regnskabet er lukket. Hvis man tager fat i arbejdsskader - og her har I muligvis hørt om arbejdsskader tilbage i 1970'erne og 1980'erne med spestskader der først bliver anmeldt 20 år efter at skaden er sket. I princippet er det præmien fra dengang kunden var forsikret, som skal betale erstatningen. Så det betyder, at når året er gået, og når man ser på hvilke forsikringer / hvilke dækninger som har været udstedt - så skal man gemme en andel af præmien til at dække de skader som vi endnu ikke har hørt om. Det er jo i sagens natur et gætværk. Vi bliver bedt om at kvantificere størrelsen af de skader, som endnu ikke er anmeldt. Det betyder i princippet at man har nul datagrundlag. Her ser vi i høj grad på de historiske erfaringer: Hvor mange skader i 2019 blev anmeldt i 2020 og hvor mange skader for 2018 blev anmeldt i 2019 og 2020 osv. Og hvor mange har hvis der er tale om at miste erhvervsevne og hvor lang tid tager det før man er sikker på man kender erstatningens omfang? Her kan aktuaren basere sig på historik og talmønstre - nogle antagelser baseret på historisk data. Hvor meget vokser skaderne? Hvis man ved årets udgang har fået anmeldt 100, er forventningen at vi i alt ender med, kørende til kalenderåret, at der er 120, 130 eller 170 i samlede skadesanmeldelser. Den her metodik, og den her måde at regne på, er noget revisorer ikke kan lide fordi man ikke kan sætte to streger under.

Den aktuar der sidder med det ude i selskaberne - deres gæt kan være lige så godt som vores. Det forhold at to når frem til to forskellige tal betyder ikke at den ene har ret og den anden tager fejl. Hvis tallene i øvrigt er i nogenlunde samme størrelsesorden så er det to lige kvalificerede gæt på noget vi i øvrigt ikke ved. Derfor er vi som aktuar i et revisionshus efterhånden vant til at prøve nogle forskellige metoder af. Der findes en håndfuld anerkendte metoder. Der kan man prøve forskellige metoder af. Man kan også argumentere for, at i denne situation er den ene metode brugbar, en anden fordi data

ligger bedre til det, eller den type af risiko erfaringsmæssigt passer bedre. Men typisk vil vi regne en range; nu har vi prøvet de forskellige metoder og de alle er kvalificeret. De er alle gode, de giver lidt forskellige resultater. Hvis selskabets resultater ligger inden for spændet af de her metoder vi anvender, jamen så er det et best estimate.

Hvis vi får et resultat der ligger mellem 175 og 230, jamen så er det lige meget om selskabet gætter på 190, 200, 210 eller 220. Det er alt sammen inden for skiven. Det er utroligt vigtigt at kommunikere på den måde når man har med det her at gøre. Fordi revisorer skelner meget mellem fejl, og så her er der uenighed om et estimat. Hvis vi kommer og siger at tallet er 210, og selskabet siger 195, så vil revisor typisk sige der er en fejl på 15. Det er ikke tilfældet her. Revision vil gerne have at det er en eksakt videnskab hvor de kan afstemme tallene. Hvis der er forskel, er der en fejl. Det er sådan man stemmer af. Det kan man ikke her. Dvs. at der er den her kommunikationsbarriere man skal henover, hvor vi gætter på nogle fremtidige skader, som ikke engang er anmeldt endnu. Vi har ingen jordisk chance. Ét er, at de anmeldte skader er usikre, da de kan blive større eller mindre afhængig af om det er noget med sygdom, om den tilskadekommen bliver rask og kan få et job, eller ikke kan få job og ender med at blive invalid og der er et erstatningsansvar. Selv skader vi kender, kender vi nødvendigvis ikke de økonomiske omfang. Og så er der de skader som vi ikke kender. De er ikke anmeldt endnu, men vi ved erfaringsmæssigt at der kommer nogen. Så vi er nødt til at sætte nogle penge af til det.

Dvs. at aktuarens rolle er her at efterregne at deres metode er korrekte, altså at de kan regne. Det er nok den mest banale del af det. Men det næste er, at vi danner os et uafhængigt skøn. Så vi siger typisk en range, og er det resultat som forsikringsselskabet har, og de argumenter selskabet bruger til at nå frem til det resultat, jamen det resultat vurderer vi og siger; "jamen er det plausibelt?". Hvis de ligger helt ude på kanten af vores interval, så skal man ind og vurdere, jamen har der i 2020 været en COVID – 19 situation, som må medføre at der kommer færre trafikskader i 2020, netop fordi folk ikke kørte bil i december da vi var spærret inde for eksempel. Så har selskabet i deres dokumentation brugt sådan nogle argumenter. Så ser vi på om argumenterne er rimelige. Giver de mening? Det behøver man ikke være aktuar for at vurdere. Meget af det er sund fornuft, som oftest. Det andet er, at hvis jeg anerkender præmissen, og siger at det giver mening, så skal vi have en holdning til hvor meget det så betyder. Hvor meget parallelforskyder det vores range at der er en specifik situation i 2020 som ikke bliver fanget af de historiske mønstre fra tidligere år?

Det er jo så i virkeligheden processen.

Nogle gange når man reviderer, så ser man efter om selskabet gjorde det samme som sidste år. Det betyder at enten regner de lige så rigtigt eller lige så forkert som tidligere år. Det er en måde at tjekke på, at maskinen regner som forventet.

Så er der det andet, det lidt uafhængige - ekspertvurdering kan man sige, hvor man ser på selskabet udefra og siger; "det kan godt være at vi bruger nogle forenklet modeller, fordi vi ikke har den helt samme viden om skadesbehandlingen i selskabet som selskabets interne ressourcer har, men vi danner os nogle antagelser og laver nogle modeller - nogle short cuts og lægger ned over, og siger; "at det bør ligge i den her størrelsesorden". Det er så det vi tester om. Vi skal fange betydelige systematiske fejl ved at foretage det uafhængige indblik. Det man i virkeligheden tester ved at se om de regner rigtigt, og se at de har regnet på samme måde som sidste og forrige år, jamen det er at regnskabsreglerne siger, at man skal sætte sit bedste estimat af.

Med børsnoterede skadesforsikringselskaber – gælder generelt børsnoteret selskaber mener jeg, der vil investorerne gerne se forudsigelige resultater. Dvs. at hvis man har et år hvor man bare har ekstremt få skader, så vil man gerne lægge lidt flere penge af til fremtidige skader. Dels fordi at man tænker, at det ser underligt ud, og at der må komme nogle skader på bagkant. Dette er legitimt, det må man gerne. Man må dog ikke sige; "uha vi lægger lidt til siden hvis nu vi får et dårligt år, hvorved vi til næste år så har en bufferkapital vi kan hælde i hullet og herved stabilisere resultaterne over tid". Det er imod regnskabsstandarden som siger at man skal bruge best estimates. Der skal bruges et current estimate, og metodemæssigt må man ikke variere fra år til år med henblik på at stabilisere tingene. – Sagt uden for referat sker det nok alligevel. Men det skal ligesom være inden for skiven, og nogle rammer hvor vi er inden for bedst range af resultater som man anerkender.

Interviewer: Nu bevæger du dig ind på selve forsikringselskaberne. Vores opgave er afgrænset til de tre børsnoteret skadesforsikringselskaber – Tryg, Topdanmark og Alm. Brand. I forlængelse af nogle af de ting du har sagt, så er det ikke soleklart for os, om den generelle eller simple metode finder anvendelse ift. nuværende praksis. Kan du belyse om de kun bruger den enkle metode, eller hvordan er det?

Respondent: Tænker I IFRS 17?

Interviewer: Nej, regnskabsbekendtgørelsen.

Respondent: skadesforsikringselskaber bruger i udtaget grad den forenkede metode

Interviewer: Vi har læst på Alm. Brands regnskab, og der er det ikke helt klart hvilken metode der anvendes. Jeg ved ikke om du på stående fod kan forklare det lidt nærmere?

Respondent: Alm. Brand og Top Danmark adskiller sig fra Tryg ved at de har livsforsikring i datterselskabet, og livsforsikringskontrakter er lange. I to kan få fat i en livsforsikring der gælder til i dø. Dvs. at man kan have kontrakter som både kan have 60, 70, 80 og 90 år i sig, og der kan man ikke bruge den forenklede metode. Og i særdeleshed ikke kontrakter hvor man har lovet jer en eller anden form for ydelse til sidst. Hvis det bare er sådan en opsparing, hvor i får det som er tilovers så kan man lidt mere, end hvis det er nogle hvor man lover jer et fast afkast eller fast ydelse til sidst.

Den hele brede er, at skadesforsikringselskaber bruger den forenklede metode og livsforsikring bruger den generelle. Du kan have nogle ejerskifteforsikringer som har 10 års løbetid, og man kan have sådan nogle lidt forskellige som er længere - ved livsforsikring ved kritisk sygdom og sundhedsforskning som er årlige i natur. Dybest set tegner man en ny kontrakt hvert år, de ruller sig automatisk med skade.

Interviewer: Du nævnte før det med efter balancedagen ift. præmiehensættelser og erstatningshensættelser. Som udgangspunkt ift. den enkle metode, som er relevant på præmiehensættelser. Kan du give et indblik i hvad du mener der er af centrale skøn ift. brugen af denne?

Respondent: Hvis man nu leger med et halvårsregnskab eller i den sags skyld et helårsregnskab, og ser på autoforsikringer, så er der sæsonudsving i sådan noget. Dvs. at der kan argumenteres for at præmien ikke optjenes lineært over året. Dette, fordi at der er flere skader om vinteren når det er glat og mørkt og der løber dyr hen over vejene og sådan. Hvor der i sommermånederne er færre skader. Det betyder, at når du laver et halvårsregnskab, eller hvis dine forsikringer ikke kører fra 1. januar til 31. december, jamen her kan der opstå noget skævvridning. Selvom der er gået 6 af 12 måneder, så er det ikke sikkert at man har optjent halvdelen af præmien. Man kan have optjent lidt mere eller mindre, fordi man kan vælge at enten optjene præmien lineært over tid, og så vil ens resultater svinge, hvor man typisk vil have dårligere resultater i 4. kvartal og i 1 kvartal, og gode resultater i 2 og 3. Man kan også vælge det princip hvor man tjener præmien op i den kadence man forventer skaderne. Så vil præmieindtjeningen svinge hen over året i volumen. Til gengæld vil dine resultater være stabile. Du får samme skadesprocent over året i forventning i hvert fald. Derfor er der ved den forenklede metode også noget periodisering.

Ejerskifteforsikring er et andet godt eksempel. Dem man typisk tegner i forbindelse med en ejendomshandel. Her er sælger de første 5 år holdt fri for ansvar for skjulte ting som måtte dukke op, fordi der er købt en forsikring der dækker fejl på huset dengang huset blev handlet. De har 5 eller 10

års løbetid i sig. Ca. halvdelen af skaderne anmeldes i det første år efter de er tegnet. Så er det naturligt, at man antager at præmien er optjent sådan, at man optjener halvdelen af præmien i år 1. og så falder den derudaf med en lille andel. Dog med en lille hale til sidst, hvor lige inden forsikringen udløber, er man opmærksom på at man har en ejerskifteforsikring der løber i 5 år. Nu får jeg brudt det badeværelsesgulv op for at tjekke at alt ser ordentligt ud nedenunder. Det gør jeg hellere når jeg har boet i huset i 4 et halvt år end 5 et halvt. Fordi så har jeg forsikringen jeg kan trække på. Det kan altså give de skæve optjeningsmønstre som man skal fastlægge og aflægge regnskab efter. Her er det typisk også aktuarens rolle, som en del af revisionen, at gå ind og sige; "det kan godt være det her selskab har udstedt en frygtelig masse ejerskifteforsikringer, og siger at de har tjent halvdelen af præmien det første år, men hvad nu hvis de får dobbelt så mange skader i år 2 til 5, som dermed giver dobbelt så mange skader som i år 1. Så har de ikke optjent halvdelen af præmien, men derimod 1/3. Så skubber de en snebold foran sig. Så der er også nogle ting i den forenkede metode der skal overvejes.

I den generelle metode regner man decideret Cash flow. Man ser på de forventede udbetalinger vi har over lang tid, og hvad er de forventede foretaget præmieindbetalinger som ligger i kontrakten. Så laver man sådan et cashflow og finder ud af hvor stor er den gæld man har til kunden.

Interviewer: Vi har også undret os over hvorfor laves der tabsgivende kontrakter? Det giver fint mening ved efterfølgende indregninger og målinger, men ved første indregning? Hvilke er vægtes både i regnskabsbekendtgørelsen og i IFRS 17. Hvorfor vil et selskab lave det? Og hvordan etableres det?

Respondent. I udgangspunktet er reglerne sådan, at når der udstedes en kontrakt som løber hen over en periode, og har en forventning om at præmien er højere end de fremtidige skader og omkostninger, jamen så er den lønsom og man tjener derfor penge på den. Når man laver solvens II regnskab til kapitalmodelleringen, så opstår der ved dag 1 et overskud allerede når kontrakten udstedes. Regnskabsmæssigt er man mere forsigtigt og siger; overskud tjenes i takt med at forsikringen løber af, og man faktisk yder den service som ligger i kontrakten til kunderne. Altså man håndterer og behandler skader, og man udbetaler erstatninger - og det er først der man tjener pengene. Så det bliver indtægtsført løbende hen over kontraktens løbetid. Men hvis man udsteder en kontrakt som har et forventet tab, måske fordi man kan være i konkurrence. Det har netop været set i perioder, at det har været nemt at flytte bilforsikringer når folk køber ny bil. Hvis man får dem til at flytte, jamen så tager de indbo, sommerhus, hundeforsikring, husforsikring og alt muligt andet med. Hvis man laver

en pakkeløsning og sælger de her sammen, så kan det godt være at man forretningsmæssigt ser en logik i at udstede autoforsikringen med tab, netop for at tiltrække kunden. Så tjener man pengene på de andre. Dvs. kundeforholdet som helhed er lønsomt, men man har udstedt en tabsgivende kontrakt i forløbet. Hvis man udsteder en kontrakt og man sælger den til en præmie på 100 og man forventer at have omkostninger og skadesudgifter på 120, så skal man afsætte de 120 i regnskabet med det samme. Fordi det er den forventede udgift man har fordi den så er den tabsgivende. Man har indtægtsført 100 og sætter 120 af til fremtidige udgifter.

Det skal man gøre med det samme, man kan ikke bare sige: "nå ja, men vi har fået en præmie - den sætter vi til side og så efterhånden som som tabet materialisere sig, så tager vi den som tab".

Dvs. at der i regnskabsreglerne er en asymmetri, med at hvis man udsteder en tabsgivende kontrakt, så skal tabet tages med det samme. Udsteder man en lønsom kontrakt så hensætter man sit fremtidige overskud og indtægtsfører det kun gradvist over forsikringens løbetid. Det bliver det samme til sidst, men det er et spørgsmål om tid og periodisering.

Interviewer: Hvis vi bevæger og over i IFRS 17 - hvad forventer du ift. hvilke metoder der vil blive anvendt? Vil de bare kører videre over i den forenkede metode?

Respondent. Ja, det er helt klar vores indtryk. Vi rådgiver nogle af de selskaber du omtaler. Også nogle i udlandet, og skadesforsikringselskaber vil gå langt for at bruge PAA metoden i IFRS 17.

Alle skades – alle forsikringselskaber for at sige det ligeud, vil helst gøre som de plejer. Fordi det er meget nemmere når man skal forklare investorerne hvad man gør, og hvorfor resultaterne varierer. Når man kommer ned i detaljen, er det faktisk store projekter, både i liv - og skadesforsikringer. Sådan overordnet filosofisk, er de nuværende danske regnskabsstandarder ikke så sindssygt forskellige fra IFRS 17. Der er masser af detaljer, og derfor er det et dyrt projekt, men i udlandet findes der regnskabsstandarder som slet ikke ser på markedsværdier, slet ikke diskontere, men en markedsrente, og hvor det ikke behøvet at være Best estimaters, man at man gerne må sætte rigeligt af, hvor den nuværende danske regnskabsstandard vil have som ambition at reflektere en realøkonomisk virkelighed, hvilket også gælder i IFRS 17. Hvis man laver store hensættelser med arbejdsskader og sådan, som løber i mange år, hvor man forventer at få skadesudgifter over en lang tidsperiode, så skal man lægge det Cash flow ud og diskontere det tilbage. Det slipper man ikke for. Altså ved erstatningshensættelser er der diskontering og fremtidige inflation og alt muligt i. Det er der i dag, og det er der i IFRS 17. På et filosofisk niveau er den ikke så forskellig fra IFRS 17. I praktikken er der masser af detaljer som gør den til et stort projekt.

Interviewer Så det vil primært påvirke præmiehensættelser, i og med at du ikke må bruge den forenklede metode på erstatningshensættelser? Hvis den forløber sig under et år, så er den generelle metode vel heller ikke relevant?

Respondent. I IFRS 17 skal man virkelig passe på. Fordi det standarden siger er, at ved præmiehensættelsen, der kan du nøjes med den forenklede metode hvis kontrakterne er korte og er under et år. Hvis man har nogle gode argumenter for hvorfor det ikke gør nogen forskel, så kan man nok også tage 3 og 5 års kontrakten med, men der skal man argumentere for det.

Erstatningshensættelserne - de kan have et rigtigt langt afløb. I Sverige har motoransvarsforsikringer nogle dækninger, hvor hvis man kører et stakkes menneske ned, og de bliver tilkendt erstatning, jamen så er den livslang og inflationsreguleret, og dette skal der sættes af til i regnskabet. Det er det jeg kaldes livsforsikring så det vil noget. Det er alle de metoder man kender fra livsforsikring som her bruges i skade. Det er en livslang pension. Den er ovenikøbet inflations sikret. De er mindst lige så farlige som de livsforsikringskontrakter som vi kender dem som i deres natur.

Interviewer For at være sikker. Kontrakten bliver lavet ud fra en samlet vurdering af præmiehensættelse og erstatningshensættelse.

Respondent. Nej. De der med svensk motor. De er étårige. Præmiehensættelsen den kan du kører hen over ét år. Den kan du for eksempel afskrive lineært den præmie man har modtaget.

Interviewer. Men det er vel ikke to forskellige kontrakter?

Respondent: Nej, men når der så sker en skade, skal du revurdere den skade. Hov... Jönsson blev kørt ned og det koster så meget. Et eller andet sted henter man pengene over fra sin præmiehensættelse. Nu har du en konkret skade, men ikke nogen contractual service margin. Det er sådan nogle ting som falder bort, fordi det er en skade, altså det er der ingen gevinst i. Det er penge som man skal sætte af og estimere - hvad er kontant nutidsværdien af det forventede cash flow?

Interviewer Det er ved efterfølgende måling?

Respondent. Der er ikke nogen erstatningsreserver ved første indregning. Så på de svenske motorer eller på dansk arbejdsskade, der starter du med på dag ét, at der er en præmiehensættelse, du sætter præmien af. Så er det først når du får skader hvor du skal realitetsbehandle dem. Så kan det være at

der er et lang aftræk i. Så skal du lave cash flow og du skal diskontere og du skal alt muligt. Men først på erstatningshensættelser ikke præmie

Interviewer ift. nuværende regnskabspraksis og når vi bevæger os over i IFRS 17, hvad vil der være af centrale forskelle ift. skøn, regnskabsmæssige skøn og både ift. den enkelte og generelle metode.

Respondent. Vi er nede i detaljerne.

Interviewer: hvis vi ser på CSM, ift. fortjenstmargen?

Respondent Der er nogle steder hvor man kommer til at skulle tænke sig rigtigt godt om. Fordi den nuværende regnskabsstandard – så vidt jeg husker i skade, sådan er det i hvert fald med Solvens II, og den ligger i danske regnskabsstandarder – I må lige dobbelt tjekke - jeg vil ikke hænges op på det, Jamen der regner man en kontrakt ind på det øjeblik hvor selskabet er bundet af den. Der er mange selskaber som har valgt at køre deres forretning sådan, at alle private forsikringer de kører fra den 1.1. til 31. 12. Når man så i princippet står den 31.12, jamen så har kunderne som oftest betalt for det kommende år. Dvs. at selskabet er bundet af den. De skal så regnes med i åbningsbalancen eller lukkebalancen. I IFRS 17 skal de først med når dækningsperioden starter. Dvs. de er ikke med den 31.12, men først den 1. januar. De er ikke med i balancen for det år som lukker. Det er en væsentlig forskel.

Generelt er der både på liv og skade i IFRS 17 et større fokus på adskillelsen af lønsomme og tabsgivende kontrakter. Det er en større øvelse, den er mere specifik på det punkt. Der er en væsentlig forskel i den måde genforsikring behandles på. Hvor man ved Solvens II og dansk regnskabsstandard lige nu regner netto, hvor IFRS 17 ser på bruttoforretning og genforsikring er selvstændige forsikringer. Dvs. den måde datastrømmen løber på når man ser på genforsikring, den er anderledes.

Interviewer. Vil der være forskel i hvordan der opdeles ift. risiko i de forskellige forsikringer de har? Nu ved vi ikke præcist hvordan de bliver opdelt i selskaberne i dag, men ud fra aggregeringsniveauerne i IFRS 17 - vil der være forskel i hvordan de laver deres opdelinger i selskaberne?

Respondent: Ja der vil der. Det kan der være forskellige årsager til. Den nuværende regnskabsstandard følger solvens II som udgangspunkt, hvor man har forskellige risikoklasser - brancher i virkeligheden. Det som gør mest skade. Kravene i IFRS 17 er større. Hvis man f.eks. har et selskab som er vant til at kommunikere; "I privat forsikring får vi de her resultater. I erhvervsforsikring får vi de her resultater

ind. Ved industri forsikring får vi de her ind.” Jamen så er man nødt til at lave sine grupper på den her måde og så kan det jo godt være man har tab på erhvervsgruppen, men gevinst på sin privat gruppe, men de ender jo så i hver sin gruppe. Man kan ikke på den ene side sige; “vores forretningslogik tilsiger at vi kommunikerer privat, erhverv og industri hver for sig, men når vi ser på om kontrakterne er lønsomme, så grupper vi dem i øvrigt”. Det kan man i dag. Det kan også være relevant, især nok for Tryg, da de kommunikerer på landebasis. Igen sammen model - det kan godt være at de knokler for at bevare deres markedsandel i Norge og derfor har flere tabsgivende kontrakter – Det er et eksempel, og derfor tab på flere brancher i Norge. Hvis man så kommunikerer at vi har det her landeresultat i Danmark og det her i Norge og det her i Sverige, jamen så er man nødt til at lave sine grupper i en geografisk skæring.

Det kan også være, alt efter hvor hidsigt man implementere, at man i hele sin ledelsesstruktur og aflønningsstruktur kører med profitcentre som kan være regionsbaseret. Øst/Vest Danmark som gør et eller andet som direktionen modtager finans rapporteringen på. Så ligger der hvis ikke et hårdt krav, men så en kraftig opfordring til at de naturlige grupper de indgår i den måde man definere sine IFRS 17 grupper på.

Der er to krav som skal være opfyldt. Det ene er similar risk og det andet er managed together. Det er manage together som man skal kigge lidt på og overveje. Da IFRS 17 er en principbaseret standard, så siger den ikke præcis hvad manage together er. Der lægges op til overvejelser og vurderinger. Hvis man som selskab behårdt har en erhvervsorganisation, en privat organisation og en industriorganisation, med hver deres ansvarlige direktør i laget under topchefen, jamen så peger det lidt i retningen af at de ikke er managed together.

Interviewer. Man skal ikke leve op til begge kravene? – ift. de skal have samme risiko og grupperet sammen.

Respondent. Jo, begge skal være opfyldt

Interviewer: Hvor langt ned går man i niveauerne. F.eks. husforsikringer som har forskellig risiko

Respondent. Hvis man går ned og spørger i aktuariet hvor de kan diske de her forsikringer, så kan de komme ned på kontraktniveau. Det er der ingen interesse i. BBA-metoden er umiddelbart mere åben for at man grupperer. Når man har lavet nogle fornuftige grupper, som man kan argumentere for. Hvis gruppen er lønsom, så har man lov til at antage at alle kontrakter inden i gruppen er lønsom.

Interviewer Altså under nuværende praksis?

Respondent: Hvis man sælger indboforsikringer. Codan havde i mange år forsikringer til Djøffere, og de havde en studieforsikring som var attraktiv. Den har de helt sikkert ikke tjent penge på, og det er ikke sikkert at de har taget den her lille gruppe ordning med Djøffere ud og placeret den i en selvstændig gruppe. Den er nok blevet væk i en større gruppe. Der er ikke nogen benhårde som man skal finde som man skal håndtere i praksis. Når jeg siger håndtere i praksis, så gælder det f.eks. at man skal kunne allokere omkostninger ud på de her grupper. Altså man skal kunne ret mange ting for meningsfuldt i regnskabet. Og det sætter nogle begrænsninger. Hvis langt de fleste poster i sådan en gruppe er fordelt ud fra en eller anden overordnet nøgle, som man pladrer ud over en masse forsikringer, så kan man lige så godt samle dem i en gruppe. Det er de overvejelser man skal gøre sig. Hvor lægger man snittet henne? Jeg tror at det korte svar er, at der kommer flere grupper end der typisk har været før, men der kommer ikke sådan et urimeligt stort antal. fordi man skal kunne håndtere det.

Interviewer. Ift. i dag med nuværende praksis, så vil tabsgivende kontrakter ikke fremgå fordi man laver en netto beregning af det hele – de bliver slugt op i de profitable. Når vi går over i IFRS 17 vil man så lave en nettoberegning på de forskellige grupper?

Respondent. Nej, det er her jeg siger at hvor små man gør grupperne. IFRS 17 har en lang diskussion om, at man på den ene side principielt bør se på det på kontraktniveau, men der er også noget praktik. Hvis man læser basis for conclusions – så er det en lang diskussion på den ene og den anden side. Jeg tror det er BC 129 – det er en meget lang sang på den ene side og den anden side. Og i øvrigt skal man også læne sig op ad den eksisterende rapportering. Man skal nødvendigvis ikke begynde og definere grupper som ikke er logisk i ens forretningsforståelse. Bare fordi man kan dele det op, så er det ikke sikkert at man skal gøre det. Men man skal gøre det, hvis man f.eks. skal rapporterer til direktionen på en bestemt måde. Her når vi rapporterer til direktionen, så har vi f.eks. fordelt på de fem danske regioner – NU tager jeg bare geografi fordi det er nemt at have i hoved. Hvis man så rapporterer på de fem regioner, og typisk sætter priser og vurderer lønsomheden, region for region, jamen så er det svært i øvrigt at argumentere for at, i øvrigt når man laver sine grupper så kører vi i en og samme gruppe. Hvis man ikke har den skæring og ikke ønsker at tage den og ikke bruger den strategisk til at definere alt muligt til direktionen, som de interesserer sig for. Det kan godt være aktuaren bruger det nedenunder og bruger det langt væk i et SAS-program et sted. Det er ikke det samme som det skal

med i et regnskab. Med micro er man nede og se på hver eneste kontrakt hvis man vil det. Der er der ikke nogen som kommer til at lave grupper på den måde.

Interviewer. Hvis vi ser på fortjenstmargen over for CSM, og risikomagen overfor risikojustering. Sammen med det her en lidt anden måde at se på diskonteringsraten i IFRS 17. Hvad tænker du at der kan komme af andre skøn? – Regnskabsmæssige skøn når vi bevæger os over i IFRS 17, frem for i dag.

Respondent: Lad os tage de tre emner hver for sig. Når vi taler rente, så er mit gæt at forsikringsselskaber vil gå ekstremt langt for at genbruge den rente de kender fra Solvens II. Det kan være at forskellige kontrakter, at den der volatility adjustment som eksisterer i Solvens II hvor man kan lægge en likviditetspræmie ind eller ej på sin diskontering, jamen der giver IFRS 17 mulighed for at den likviditetspræmie kan blive produktafhængig - f.eks. livsforsikring, og igen bruger jeg Sverige som eksempel, her kan man tegne en livsforsikring i en investeringskontrakt der ligner det at købe investeringsforeninger. Og hvis man tegner den i et investeringsselskab, så kan man sælge en og købe en anden, uden at skulle betale realisationsbeskatning, fordi de er gemt inde i den samme forsikringsaftale. Men pengene er likvide. Det er ikke sådan at man får fradrag for indbetalingerne og først kan få pengene ud når man er fyldt 67. Sådan et produkt har en anden likviditetskaraktistika end en traditionel livsrente, hvor man kun betaler mens man arbejder, og først, medmindre man betaler 60 pct. i beskatning for at få sine penge, så kan man først få pengene når man går på pension, og den bliver i øvrigt udbetalt i en livsvarig kadence. De to produkter har en meget forskellig likviditets karakteristika og der siger IFRS 17, at man skal se på produktets karakteristika. Her vil det være naturligt, fordi den der investeringsforening, fordi så har man ikke nogen likviditetspræmie, fordi kunden kan hæve sine penge i morgen. Mens på den anden, som er livsvarig, der kan man køber med en højere likviditetspræmie end den som er i solvens II. Så vil man bruge den som hedder volatility adjustment i Solvens II som sådan en skalér.

Det var måske lidt for teknisk.

Interviewer. Ja, jo men så ud fra det du siger, så vil som sådan ikke bruge forskellige diskonteringsratser inden for skadesforsikringsprodukter?

Respondent. Nej, det tror jeg ikke på. Jeg tror ikke på at man kommer til at opfinde et nyt liquid point og et nyt ultimate forward rate (UFR). Fordi man kan altid diskutere om Solvens II er markedskonsistent, men hvis du opfinder din egen, så skal du hvert eneste år over for dine revisorer

kunne argumentere og dokumentere at den er markedskonsistent. Alene det bøv, så er det 100 gange nemmere at gribe EIOPA renten og så kan man forklare sine investorer og stakeholdere at vi bruger samme rente til kapitalopgørelsen som resultatopgørelsen. Det er mit gæt, muligvis med den der volatility adjustment som sådan en skalér man kan køre på, så vil man læne sig op ad Solvens II metoden.

Jeg har også hørt at det er billigere at hedge mod én rentekurve frem for at hedge mod to forskellige – Medmindre der er en åbenlys fordel.

Interviewer: Medmindre der er en eller anden rentabilitets mulighed ved den subjektive rente som kan benytte?

Respondent Jo det er da muligt, men det er stadig bare en rente man bruger i sidste ende, så det er mere periodisering. Man bliver jo ikke rigere eller fattigere af at bruge forskellige renter – på sigt. Man kan vise et grimmere eller pænere resultat.

Så er der risk adjustment eller risikomargen. Igen vil jeg tro at der er mange selskaber som forsøger at bruge det samme fordi det er lettere at kommunikere. Det er også lettere at beregne, men man skal kunne oversætte sin cost of capital metode fra Solvens II til en fraktil i en eller anden fordeling. Igen der er masser af arbejde i den selvom man ender med at bruge den samme. Der er en masse dokumentation med at udforme sit resultat til en eller anden fraktil. Så vil det jo være pænt hvis den fraktil ikke hopper og danser fra år til år, men at Solvens II metoden er nogenlunde stabil og giver et nogenlunde stabilt resultat. Det vil være en fordel. Jeg har endnu ikke set nogen som har regnet. Folk knokler med at få den der fordeling op og stå.

Interviewer. Metodemæssigt vil man bruge samme fremgangsmåde?

Respondent. Det tror jeg man vil gå langt få at kunne.

Interviewer. Hvad med if.t CSM og fortjenstmargen?

Respondent: Hvis dit cash flow er ens. Det er de nødvendigvis ikke fordi kontrakterne kan være forskellige - men hvis vi lige siger at cash flowet er det samme, og hvis risikomargen er den samme. Risikojustering og risikomargen er ens så bliver profit margen i princippet det som er en del af din forventede fremtidige overskud i Solvens II. Dvs. at så kan det godt være at i Solvens II er profitmargen en del af own fonds eller EK og den i IFRS 17 er en del af forsikringshensættelser. Men hvis bare det

er den samme klods som man flytter i sit regnskab, så er det jo nemt. Men der er altså den udfordring at det med ret stor sikkerhed ikke er det samme cash flow, fordi kontrakterne er forskellige. Så der er nogle forskellige ting man regner ind. Man har også nogle udfordringer med genforsikring, som er med eller ikke med, og regnes ind på forskellige måder. Dette kan også påvirke din risikojustering om den er før eller efter genforsikring, så den har noget ballade i sig, og dvs. at man ikke bare kan konkludere at CSM og future profit er de samme fordi alle størrelserne neden under de hedder noget som ligner, og de regnes på tilnærmedesvis på samme måde. Men det er forskellige data som løber ind i dem. Derfor er det et stort projekt, fordi selskaberne har jo i årevis bygget deres datamodel, datawarehouses og deres udtræk efter en gammel regnskabsstandard, og nu skal de slide data på ny måde, hvilket bare er besværligt. Og nogle af de nye måder er måder der ikke har været tænkt ind fra starten.

Interviewer. Her til sidst omkring klimaforandringer.

Respondent. Jeg skal lige huske at sende et link vedr. EIOPA, der på et tidspunkt lavede en sammenligning af solvens II balancen og IFRS 17 som den europæiske aktuarforening kommenterede på. Jeg var selv formand for den arbejdsgruppe som lavede den kommentar. Den kan jeg lige sende. Hovedbudskabet er at de ser ens ud men det er de bare ikke.

Interviewer. Ja tak, det må du meget gerne. Ift. klimaforandringer hvor stor en rolle følger du det spiller? – Hvis også vi ser på de forsikringsklasser der nu er. Hvor stor en rolle spiller det i jeres arbejde?

Respondent Den korte variant er, at dem som sidder med priser og skal vurdere hvad en forsikring skal koste de arbejder relativt meget og relativt strukturerede med at se på forandringer. Altså huse der ligger lavt med oversvømmelser og den slags. Det fylder meget på prissiden. Men det har ikke ændret noget struktur på rapporteringssiden. Det kan ændre ens tarif at forskelle på huse der ligger på en bakketop og huse der ligger i en flod. Den kan blive større end den historisk har været og dvs. at de prismodeller som skadesforsikring arbejder med, bliver stadig finere, hvor man om 7-10 år er nede og se på helt lokale effekter; at to huse som ligger på den samme vej hvis den ene ligger på toppen og den anden i bunden, jamen så får de pludseligt forskellige priser. Det gjorde de ikke i gamle dage. Der var priserne ens i hele kommunen. Den udvikling med mere data og kunstig intelligens, machine learning osv., jamen der begynder man meget mere specifikt at prise. Der spiller klima en rolle. Der vil klima være en af de faktorer der gør at prisforskellen bliver større helt lokalt. Der spiller

det en stor rolle. I rapporteringen er en indboforsikring en indboforsikring og en ejendomsforsikring en ejendomsforsikring - så her spiller det ingen rolle.

Interviewer. Heller ikke ift. hensættelserne? Er det ikke indregnet i opgørelserne?

Respondent. I virkeligheden kommer det den anden vej rundt, i og med at skadesforsikringer er ét års forsikringer, hvor prisen revurderes hvert år. Man vil hellere revurdere end at skrue på priserne. I sin tarif, i den måde prissætningen er lavet, vil man typisk have en lang række faktorer, og det er de række faktorer som bliver justeret på.

Når man så har lavet sin tarif og synes den er fin og god, så antager man regnskabsmæssigt at der er samme skadesprocent på alle de her forsikringer som ligger i den samme gruppe. Derfor kommer det ikke rigtigt til at spille ind på regnskabssiden. Når du så får skaden, jamen så er en vandskade en vandskade. Det var det i går, og det er det i dag og i morgen. Hvis kælderen er druknet koster det det det koster at tørre kælderen. På erstatningshensættelserne, der kan det være at der er flere skader som skal ud og vurderes, fordi der sker flere, men den enkelte omkostning ved den enkelte skade har som udgangspunkt ikke flyttet sig.

Der vil sikkert også være nogle som arbejder med at give kunder incitament til at få storm- og oversvømmelsessikret deres huse og kældre. F.eks. når de har haft tre skader inden for et år, så bliver forsikringen opsagt, medmindre de gør noget og får installeret pumper eller noget andet. Altså så vil det påvirke vilkårene på den måde at man forlanger at huse der ligger på en bestemt geografi, at de skal enten være uden kælder ellers vil man ikke have trægulv i kælderen og alt hvad der står, skal stå en halv meter oppe ellers dækkes det ikke. Sådanne nogle vilkår kommer ind, men det kommer mere ind på, mellem selskab og kunde enten i form af nye priser eller skærpede vilkår og går fra klausuler for ting som ikke er dækkede i forsikringen. Når det så ordnes derude, så vil regnskabsprocessen være mere eller mindre den samme.

Interviewer. Hvad med IFRS 17, vil det påvirke her på rapporteringssiden? Og opgørelse af hensættelser osv.?

Respondent Det ved jeg ikke. Jeg tror hvis man skal drive en lønsom forretning så skal man klare det mellem kunde og selskab. Der er intet forsikringsselskab som er interesseret i at tegne tabsgivende kontrakter fordi de skal tegne indbo til folk der bor i en floddal som bliver oversvømmet. Så ender det med at dem som bor i floddalen de har et problem, fordi de ikke kan få forsikring eller at den er alt for dyr ellers dækker den ikke for oversvømmelser. Så løses det der og ikke i regnskabsprocessen.

Interviewer. Alt andet end lige - de forudsætninger som bliver puttet ind i de hensættelser som bliver lavet - der overvejer man ikke rigtigt klimaforandringer eller hvad?

Respondent. Jo det overvejes. Jeg har ikke set nogle konkrete tiltag på hensættelserne som slår igennem. Når vi skal efterregne et selskabs vurderinger, så kan vi også begynde at stille spørgsmålstejn ved, at hvis vi har et forsikringselskab hvis markedsandel er himmelhøj på alle lavtliggende grunde og i øvrigt lille på alle dem som bor på bakketoppen, jamen så kan man spørge sig selv om de har fat i den lange eller korte ende. Så kan man stille det spørgsmål som indgår i ekspertvurderingen. Men ligeså vel som med priser så er det noget af det som indgår i vurderingen af om man gør tingene fornuftigt eller ej. Det er mere på parametreopsætningen og ikke så meget på proces og metode.

Interviewer. Som jeg forstår det, er det fordi at det ikke spiller en rolle ved præmiehensættelser, men det vil betyde noget for erstatningshensættelserne

Respondent. Potentielt ja. På erstatningshensættelser har det hele tiden været et spørgsmål om, at man skal vurdere de forventede udgifter. Det kan være at parametrene er anderledes, så man forventer at de bliver større, men den skade som er sket - den kender man jo i princippet. Plus dem som man ikke kender, som man ved er sket altså dem man gætter på (IBNER + IBNR). Det kan godt være man skal gætte lidt højere, men igen, det er en parametreopsætning mere end noget andet.

13.4.2 Bilag 9 - Teis Schneider Dengsøe, Manager KPMG

Interviewer: Til en begyndelse vil du fortælle lidt om dig og din rolle i KPMG som aktuar?

Respondent: Jo selvfølgelig. Jeg skal lige nævne at jeg snart har været en del af KPMG i 2 år, hvor jeg har siddet med meget af revision for de store forsikringsselskaber. Især ISA 540 har jeg beskæftiget mig meget med især inden for det sidste år hvor det er gået op for folk at den er meget god at have styr på. Den del kender jeg forholdsvis godt.

Før min tid i KPMG har jeg siddet 5 år i Tryg og regnet skadeshensættelser i deres aktuariat.

Jeg så lige på dagsorden du har sendt med i mailen. Jeg bed lige mærke i at der var 2 emner: skadehensættelser generelt, machine learning, kunstig intelligens og så var der også lidt omkring hvordan det bliver påvirket fremadrettet med hensyn til klima. Er det, det som er mest relevant for jer? – Eller hvor skal vi begynde?

Interview: Nej, vi vil gerne tage den lidt mere fra begyndelsen. Kan du starte med at tage os igennem processen ved opgørelsen af skadeshensættelser. Hvordan foregår det i Tryg, dengang du sat der?

Respondent: Det bliver nok lidt high level. Det er svært at lave en introduktion på skadeshensættelser her på 20 min. Men I spørger bare ind hvor der er noget.

Når man ser på sådan et regnskab generelt, så på passivside så udgør hensættelserne klart den største post. Man kan sige det er superrelevant og derfor er der også meget fokus, og når vi laver revision på f.eks. Tryg så er det der vi går ind og laver nogle genberegninger, fordi det er der du får mest value for money kan man sige – Altså der man virkelig fanger de store usikkerheder fordi posten er så stor.

Den måde det fungerer på i praksis er at man som aktuar går ind og ser på historikken og prøver ud fra historikken at prædiktere hvordan fremtiden kommer til at se ud. Mange af de store selskaber har rigtig meget historik og derfor ser man typisk, at der er forholdsvis få store spillere på markedet fordi det er vigtigt at have den her historik.

Også ift. at dele kundegrupperne op for ellers er det meget svært at komme ind som udefrakommende og skulle til at risikovurdere en forsikringsbestand. Det man typisk gør som aktuar når man skal lave sine beregninger det er at får man kan bruge sine matematiske modeller så skal man opdele i det man kalder homogene risikogrupper. Dvs. at man prøver mere eller mindre at lave nogle grupper hvor alle de skader man ser, er nogenlunde inden for samme risikogruppe. F.eks. bilforsikring, rejseforsikring, indboforsikring. Derefter bryder man det lidt yderligere ned fordi bilforsikring er ikke bare bilforsikring der kan både være personskader som kan være rigtig dyre og er måske noget man ikke opdager med

det samme. Hvis man f.eks. får piskesmæld, er det ikke noget som man lige kan give en diagnose på dag 1. Det kan være man først mærker konsekvenserne af det efter 1 år. Sammenlignet med hvis du får en bule i døren, så man med det samme se hvad det kommer til at koste.

Det er ligesom en stor del af det fra aktuares side at få inddelt de her grupper så man kan få lavet grupperne. Og det er faktisk en rigtig stor del af det og typisk en meget undervurderet del som folk har svært ved at forstå. Lige meget hvor dygtige aktuarer man har og hvor nørdet de er, og hvor fantastiske modeller de har. Hvis de ikke har data rigtigt jamen så hjælper det ikke at have alle de her fantastiske modeller. Derfor bruger man rigtig meget krudt og samarbejde på sit datavarehus så man har styr på sit data. Fordi når man så kan lave de her opdelinger så er det nemmere efterfølgende at sætte en masse procedurer og matematiske modeller op – og det kan man så som du skriver i mailen vedr. kunstig intelligens og machine learning at få rigtig meget lavet automatisk. Det der så er spændende ift. aktuares arbejde er de her homogene risikogrupper. Igen hvis vi tager eksemplet med bilen. En bil som er kørt galt, jamen det er nemt at finde ud af hvad det koster, det koster 5.000 og bum så er den lukket. Det er der ikke så meget aktuartechnisk i fordi det er noget som man finder ud af ret hurtigt.

Der hvor aktuarerne har en lidt større rolle er der hvor der går lidt længere tid mellem skadestidspunktet og skadesudbetalingen. Et eksempel har en som får det her piskesmæld. Nogle andre typisk eksempler, for eksempel arbejdsskader. Arbejdsskadeforsikring fylder rigtig meget, det er når man kommer til skade på arbejdet så skal man have udbetaling enten i form af enten årlige annuiteter ellers også går der rigtig lang tid før sagen er afviklet og før man finder ud af hvad der er galt med en. Det kunne også være tandskader hos børn altså man kalder det langhalede brancher hvor der går lang tid fra skadestidspunktet og udbetalingen af beløbet.

Der kan man bruge mange forskellige matematiske modeller og prøve at prædikere hvad sådan nogle skadeshensættelser kommer til at blive, det er noget man bruger en del krudt på.

Interview: Nu ligger du lidt ud med erstatningshensættelserne. F.eks. Tryg bruger den simple metode ved opgørelse af præmiehensættelser, kan du give et indblik i forskellen i det arbejde som aktuaren laver ved den simple metode og den generelle ift. de skøn der skal indarbejdes i modellerne?

Respondent: Det er et ret teknisk spørgsmål, så jeg skal lige se om jeg kan finde et simpelt svar. Én ting er ift. aktuarmodellerne men der er også nogle regnskabsmæssige skøn ift. hvornår man skal bruge den forsimplede. Altså de fleste selskaber vil jo gerne nøjes med at bruge den simple model fordi den er nemmere at håndtere og kræver lidt mindre set up i data warehouse end, en anden model.

Interview: Der ligger meget mere arbejde i at bruge den generelle model ift. man ikke bare kan lave den her præmiereserve så at sige ift. hensættelsen. Er det tilnærmelsesvis ligesom det arbejde som ligger på erstatsningshensættelsessiden hvis man bruger den generelle til opgørelsen?

Respondent: Det jeg har oplevet i mange af de selskaber vi har talt med er, at de alle vil prøve at bruge den simple metode, og der skal man overholde en masse kriterier før at man kan få lov til det. Én af de ting som f.eks. er, er ift. en kontrakts længden på forsikringer. Nu er det måske ikke så sindssygt aktuartechnisk, men langt de fleste forsikringer er jo nogle man fornyer årligt. Men hvis du har nogle som ikke passer ind i den boks, så kan det godt være at man ikke kan få lov at anvende den simple metode. Jeg ved ikke om i har hørt lidt om det?

Interviewer: Jo og årsagen til jeg spørger er at nogle selskaber ikke har mulighed for at bruge den simple metode grundet fortjenstmargen i kapitalgrundlaget. F.eks. TopDanmark er måske tvunget til at bruge BBA i IFRS 17. Det er derfor vi gerne vil have et indblik i om der er forskel for aktuaren om der anvendes BAA eller PAA.

Respondent: Ja, og igen det er meget svært at svare sådan eksplicit ja, nej på. Eller jo det er omfattende, men det kræver man har til kendskab til kunden. Nu nævner du TopDanmark og deres datavarehus så hvordan de har variabler til rådighed. Fordi det kræver helt sikkert noget mere input fra dit datavarehus. Og det har i hvert fald været vores erfaring fra KPMG at der er nogen som vil skulle have nogle seriøse udvidelser af deres datavarehus. Det er noget som generelt bare koster rigtig mange penge.

Interview: Ift. revisionen så er det meget de her historiske data som er specifikke for selve selskabet som også er den bedste data. Hvad hvis et selskab ikke har god historik data hvad gør man så i revisionen? Er man ude og så branchestatistik eller hvad er praksis?

Respondent: Ja man har nogle forskellige muligheder alt efter hvad branche det er, og hvilke produkter de sælger osv. Så kan vi anvende noget du kaldet det branchedata, vi kalder det typisk bench mark data. Det er meget udbredt. Det er ikke altid det er lige tilgængeligt ift. hvad man skal revidere, men det er klart at det vil være et godt udgangspunkt.

En anden mulighed og også noget vi gør ofte, at vi jo også revidere andre selskaber og har noget data fra dem vi så bruger. Der går vi ind og vurderer, hvor meget minder der her 2 selskaber om hinanden-

kan vi sammenligne motorporteføljen i selskabet X med Y og ligesom bruge noget historik der. Det bruger til at lave – vi kalder det en uafhængig genberegning, man kan selvfølgelig ikke dele det med dem, men man kan godt lave en uafhængig genberegning uden at fortælle dem at man f.eks. har fået det fra TopDanmark.

Interview: Men den uafhængige genberegning vil den ikke være dårligere eller der vil være statistisk mindre sandsynlighed for at komme frem til rigtige resultat i og med at selskabsspecifikke data er bedre og mere præcis.

Respondent: Jo bestemt, og typisk det som er et problem er at så tager man noget data fra et selskab og merger med data fra et andet selskab og der vil være nogle ting som sandsynligvis mitch matcher der, så det begynder at lavet noget støj i det matematiske modeller og det kan godt gå hen og blive lidt problematisk.

Man kan sige en af de mest udbredte metoder i aktuarfager er en metode der hedder change letter metode, den er faktisk ret simpel så man kan godt lave nogle tiltag der ligesom prøver at mitigere det som du siger at man får nogle støj effekter, men det er helt klart en udfordring.

Interview: Når i genberegner de store børsnoteret bruger i så udelukkende deres egne data eller laver i de her uafhængige genberegninger

Respondent: Det er faktisk forskelligt men typisk gør vi begge dele. Man kan gøre mange forskellige ting. Det som typisk sker er: f.eks. TopDanmark de kommer og siger: Se nu har vi regnet vores reserver og det bliver 40 mio. for den her branche. Det ene er at finde ud af, jamen kan de finde ud af at regne. Hvis vi gør ind og bruger den præcis samme data, samme model, får vi så det samme. Det viser jo ikke så meget om resultatet er rigtigt, det viser bare om de kan regne. Det man så typisk også gør, at man går ind og laver en uafhængig beregning. Der vil man så meget sjældent ramme det samme sted men typisk ramme inden for nogenlunde det samme sted. Hvis man ikke gør, vil man så tage en dialog og spørge hvad sker der her hvorfor afviger vi fra jeres tal så meget. Hvad ser vi som i ikke ser eller omvendt.

Der vil man igen typisk, hvis muligt helst bruge al deres data som er til rådighed. Ikke deres modelvalg der vil vi selv gå ind og vælge vores egne modeller med stadig bruge deres skadshistorik, præmier og al den information de ellers har når de skal lave deres analyser.

Jo så var det det med benchmark data. Der er også nogle brancher som bare er så langhalede hvor skaderne sker og så er udbetalingerne 20,30 år senere så vil man være nødt til, at tage en eller anden

form for benchmark data så man kommer en hale på. Fordi altså hvis du kan forestille dig at du har nogle porteføljer hvor du først ved hvad den kommer til at koste. Den er helt lukket efter 30 år så bliver du nødt til at have 30 års historik for ligesom at vide hvad en årgang har kostet. Det har man selvfølgelig ikke altid. Der bliver man nødt til at træffe nogle valg. Hvad enten der er benchmark data ellers også kan det være man bliver nødt til at tale med nogle eksperter eller hører virksomheden hvad har i gjort, hvad regner i med der kommer til at ske. Der er en del muligheder der.

Interview: Ja okay. Ift. data og de data forudsætninger og dataflow. Hvordan foregår det, altså hvordan får i det over. Får aktuaren det direkte eller ramme det først revisor? Hvordan er det data flow?

Respondent: Det er forskelligt fra selskab til selskab, hvordan de vælger at håndtere det. Nogle selskaber sidder jeg og taler direkte med chefaktuaren og andre gider de nærmest ikke at tale med os. Der skal alt nærmest foregå gennem intern revision eller et eller andet. Så det er ikke altid en fast procedure. Man vil jo gerne undgå det der med, at jamen det har Lene sendt i en mail i sidste uge, så man prøver at sætte nogle sites op hvor man dumper al informationen. Således at det ligger tilgængeligt for vores teams og det samtidig er tydeligt fra deres side hvad de ligesom har stillet til rådighed af materiale til os.

Det er ikke sådan en one size fits all. Det er lidt forskelligt.

En yderligere kommenterer til det er at jeg også tror det vil være relevant for jer, er at man skal huske når jeg sad ude i Tryg, der have jeg meget mere information end den jeg har som når jeg sidder som revisor. Da jeg f.eks. sad som aktuar ude i Tryg så ville jeg jo tale med skadesafdelingen, og sige jamen nu er det 3 måneder siden sidst vi tale sammen hvad er der sket i den periode. Hvad har i set er der noget som har ændret sig. På den måde har man noget information man slet ikke har når man er revisor. Der får du bare de cold hard facts. Du får tallene ind men får ikke forklaringen. Det vil også sige at typisk når man laver sine analyser så ved jeg jo ikke lige om der er sket et eller andet specielt. Ja okay nu har der været COVID der kan vi jo godt justere i vores modeller, men hvis det er lidt mindre ting, så vil man nødvendigvis ikke vide det.

Derfor vil man typisk få lidt andre resultater og kan sige jamen jeg kan se at i får lidt anderledes der hvad sker der her. – og på den måde kan man spore sig ind. Så det er også en god ting at have in mente, at man ikke har den samme information som revisor som selskaberne har, hvilke er meget logisk.

Interviewer: Efter i har genberegnet det, og det lyder som om i har en løbende dialog. Er der så en kommunikation mellem revisor og aktuar ift. at så siger man god for det. Altså den eksterne revisor.

Respondent: Når vi laver en revision i KPMG så har jeg rigtig meget kontakt med – i tale med Kim, så har jeg rigtig meget kontakt med ham omkring vores fund. Typisk er det min partner som også er aktuar. Det er ham der skriver under på reserveerne – det er ligesom ham der i sidste ende siger god for det. Men det er jo revisoren som skriver under på hele revisionen så hvis Kim kommer tilbage til os og siger den der forskel i har på jeres uafhængige beregning. Den vil jeg simpelthen ikke stå inde for. Jamen så må vi tilbage og de på det en gang mere. Så der er den der dialog med dem. Man kan sige at vi er selvfølgelig lige fagspecialisterne lige på det område, men de har helt sikkert også en holdning til det.

Interviewer: Vedr. forudsætninger hvor man i TopDanmark og Tryg er lidt tættere på de her trends der er i data forudsætninger. Hvis vi taler klima hvor stor en komponent er det i de her hensættelser som bliver lavet? Det er jo en stor risiko som der står i årsrapporterne men hvor stor en del er det i jeres arbejde med hensættelserne.

Respondent: Jamen det er superinteressant. Det er også en black boks på mange områder. Det som jeg også nævnte i starten, var at aktuaren kører bilen ved at kigge ud af bagruden. Altså vi bruger al historikken til at prædiktere, hvad som sker i fremtiden. Der kan man sige, at det er svært at sige medmindre vi mener at vi allerede har observeret nogle klimaændringer så er det jo nogle nye fænomener der vil komme til som vi ikke har set tidligere. Dvs. at du kan ikke bare tage din standardmodel og siger det kommer til at gå sådan som det altid har gjort. Der kommer til at være lige så mange biler som kører galt i år som sidste år. Det er ikke helt på samme måde det fungerer. Det vi har set ude i mange selskaber, det er at så kan det være at de har en ekstra komponent i deres regnskab som de events not in data. Der er ekstrem mange måder og opgøre det på. Nogle er lidt mindre tekniske og siger jamen vi har afsat 1 milliard af til X, Y og Z og det er en ekspertvurdering eller et eller andet.

Det er selvfølgelig klart, at det er svært at kommunikere og det er det også ift. regnskabsreglerne der skal man passe lidt på med at hvor store beløbene er og sådan, men man vil helt have at det er model understøttet på en eller anden måde så der er også nogle aktuarer der regner på sådan nogle scenarier. Det vil typisk ikke være noget vi sådan sidder og regner så meget på i forbindelse med skadehensættelserne direkte. Det er noget man laver i kapitalmodeller, hvor man sidder og modellerer sådan nogle ekstreme scenarier. Det kan f.eks. være hvis vandstanden stiger med 5 meter

i hele Danmark. Og det er jo klart at det vil have en kæmpe indflydelse på resultatet for sådan et forsikringsselskab.

Det var et lang svar for at sige at det er noget som er svært at modellere, men omvendt er selskaberne også meget opmærksomme på det. F.eks. er der nogle steder i Asien at når de prissætter deres forsikring på husene går de det pr. blok i nogle storbyer fordi der er så mange oversvømmelser og monsuner og hvad det ellers hedder. Det er altså sindssygt stor forskel på om man lige bor på den ene eller anden gade ift. hvor mange skader der sker.

Så det er noget man er opmærksom på. Altså klimaforandringer er også bredt det er også lidt efter hvad i specifikt spørger ind til.

Interviewer: Det er alt hvad der kan have en klimarelation der kan have en påvirkning som vi prøver at omfanget. Vores indtryk er at det er en væsentlig risiko for forsikringsselskaberne, men det er noget de afdækker via genforsikring. Så det er en risiko som ikke er en risiko grundet genforsikringsprogrammerne. Så vi prøver at se at grundet stigning i usikkerheden på klima at selskaberne skal have endnu mere fokus på de her genforsikringsprogrammer.

Respondent: Jo, jeg syntes, du næsten selv svarer på det. Genforsikring er helt oplagt her fordi det er jo netop til de her ekstrem events at man har genforsikring. Det er klart at hvis man tror at man kommer til at se flere og flere skader grundet klimaforandringer. Jamen så bliver det inkorporeret i priserne ved genforsikring i genforsikringsselskaberne, og så kommer det ligesom ind den vej. Genforsikringsselskaberne, de har rigtig meget data, og mange aktuarer og analytikere der sidder og regner på det på en helt anden skala end lige bilforsikring i Nordsjælland som de selskaber som vi sidder med, beskæftiger sig med. Det er en korrekt observation at det er i fokus fra deres side af

Interviewer: De genforsikringsselskaber som de store danske benytter. Hvem er det? – er der en stor spredning i dem. Det er lidt svært lige at finde dem.

Respondent: Ja nu er jeg ikke genforsikringsmand, så jeg skal passe på at ikke gøre mig klog på det. F.eks. Tryk da vi talte om dem om det. De har aftaler med rigtig mange forskellige. De store Alliances og klassikerne som man kender. Jeg ved ikke hvor meget i er inde i det. Men der var et genforsikringsselskab som gik ned om og hjem, som medførte en dansk konkurs Alfa og Qudos. Og derfor er det godt at have spredt sin portefølje på det område.

Interviewer: Vi har ikke lige undersøgt om konkurserne er skyld i reguleringen vedr. oplysningerne? De skal jo oplyse om kreditvurdering og solvens for genforsikringsselskaberne.

Respondent: Nej, jeg tror ikke kun det er et dansk krav så vidt jeg ved. Det er på en større skala end bare Danmark. Så jeg tænker ikke det har noget med de danske konkurser og gøre.

Interviewer: nej det må vi lige få undersøgt yderligere. Hvad med ift. kunstig intelligens og machine learning. Hvad er dine tanker om det på skadeshensættelsessiden?

Respondent: Machine Learning. Det er det nye sort inden for branchen og flere og flere selskaber bruger det. Specielt de store selskaber bruger ret mange ressourcer på det på alle aktuarområderne, så det er ikke kun skade. Det er også ift. prissætning af forsikring mv. Der er et utal af områder hvor det kan bruges. Det er helt sikkert noget vi ser at flere og flere bruger. Det er sikkert at det er noget som er kommet for at blive.

Jeg ved ikke om det er relevant for jer, men det er noget vi har diskuteret i nogle aktuarer kredse. Det kunne være det etiske ved machine learning og computerprogrammer. Det der er med det er typisk den gamle metode hvor mennesker så har vi haft en eller anden matematisk model eller metode hvor den altid regner på den samme måde. Hvor machine learning der kaster du bare noget data ind så prøver den selv alle mulige kombinationer.

Det kan bl.a. godt komme nogle etiske dilemmaer med alt hvad man nu har tilgængelig af data. Det kunne f.eks. være noget med køn den forsikrede har eller religion, eller hudfarve. Ikke at jeg tænker at selskaberne har hudfarve på, men altså det er kun fantasien der sætter grænser. Det kan også være navn som måske indirekte er ens baggrund. Der er det lidt en black boks sådan noget machine learning. Fordi der kan du ikke bare altid gå ned og dechifrerer parametrene så nemt. Så der kan godt være nogle etiske dilemmaer der. Jeg ved ikke om det er en site storry for jer. Jeg syntes bare det er meget spændende med de dilemmaer der ved brugen af sådan nogle nye metoder.

Interviewer: Vores vinkel er at man kan ramme mere præcist på hensættelsessiden. Det er jo også interessant at sige at ja det kan godt gøre det mere præcist, men der er en bagside af medaljen. Kan du komme lidt mere konkret ind på det med hensyn til at arbejde med data med machine learning.

Respondent: Generelt er det jo ikke fordi de metoder man bruger til at lave skadeshensættelser. Altså de er ikke en sure think. Det er ret alment kendt at der er en 10, 15 pct. afvigelse indlagt i modellerne. Det regner de fleste med. Og det kan selvfølgelig være meget større hvis man også tager højde for at

der kan ske store stormskader eller hvis det kan være en eller anden vanvittig klimaforandrings effekt eller noget hvor det er noget man også skal have i modellerne. Det vil du ikke fange i dine standardskadensættelser modeller. Tænker du mere ift. hvor det kan bruges?

Interviewer: Ja, det har du nævnt, det er mere det tekniske fra aktuarernes side, og hvordan det kan være i samspil med dem. Og også fra jeres side af?

Respondent: Det er klart at man kan gøre mange ting. Jeg kan huske i Tryg der introducerede de noget hvor de kunne behandle en skade på 2 minutter. Det kan man ikke uden man har automatiserede en hel masse processer og der var også en del machine learning inden over ift. at man skal ind og beregne på at hvis du får din cykel stjålet du bor her og her, hvad kommer det til at koste i sidste ende, eller kan du bare fyre det af med det samme. Er det nødvendigt at få en person inden over for at kontrollere om det er rigtigt. Eller kan vi bare udbetale pengene. Så det er i hvert fald et sted hvor det bruges. Det er på alle de simple områder

Interviewer: Kunne man forestille sig at der kom en historik meget præcist med brugen af kunstig intelligens og machine learning at man kunne se noget overflødig i de genberegninger du f.eks. laver.

Respondent: De genberegninger jeg sidder med. Dem er der mange som allerede er begyndt at inkorporerer i deres kapitalmodeller og sådan noget så helt bestemt at man får input den vej igennem. Igen kan machine learning rigtig meget men man skal også være klar over hvad den ikke kan. Og som jeg nævnte tidligere er en stor del af arbejdet også den her dialog med mange af de forskellige afdelinger hvor du får de her inputs.

Det skal man selvfølgelig også tænke over hvordan det vil blive en del af det. Igen man kan efterhånden modellere sig ud af rigtig mange ting. Det er i hvert fald noget vi ser lige nu. Det er i hvert fald noget jeg kan mærke nu i forskellen i mit arbejde nu som revisor/aktuar versus at sidde ude som aktuar i forsikringsselskaberne det er om du har de ekstra inputs udover de cold hard facts du ser i tallene.

Interviewer: Det er heller ikke fordi vi tænker at aktuarer, deres arbejde i revisionshusene bliver skåret væk men at arbejdet bliver meget anderledes ift. at det ikke bliver en genberegningsprocess men at aktuarerne måske bruger mere tid på at kigge i data der er brugt og vurdere dem frem for at genberegne på noget man ved de ramme præcist hvert år.

Respondent: det er helt korrekt. Jeg kan huske vi allerede var begyndt at gøre det da jeg sat i Tryg. Det er nogle vurderinger i stedet for at sige og sidde at lave beregningerne fra bunden som man måske bare kan gøre i Excel, så begynder man at lave nogen programmer eller noget hvor man går ind og siger okay jamen så får vi bare lavet de her beregninger automatisk hver gang vi får et nyt dataflow men så bare har nogle parametre vi er opmærksomme på jamen okay hvis man bonger ud ift. standardafvigelse så skal vi lige være opmærksomme på det eller hvis der er sket andre ting skal vi ind og se nærmere på det i stedet for at man sidder fysisk på det som aktuar og sidder og beregner alle dine 18 homogene risikogrupper. Det er noget som alle forsikringsselskaber allerede er i gang med. Så man bruger tiden hvor den er mest gavnlig, kan man sige.

Interviewer: ift. IFRS 17 kan du forestille dig nogle ændringer i aktuarens arbejde både hos dig men også i virksomhederne?

Respondent: Der har i hvert fald været en masse arbejde op til og blive gjort klar ift. modellerne men også hvordan det påvirker regnskaberne og sådan. Mange af de store er børsnoteret, så er der mange interessenter som er interesseret i at se hvordan det påvirker på kryds og tværs af regnskabet. Så det vil der helt sikkert være. Tænk du mere specifikt ift. beregning af skadensættelser eller bare generelt?

Interviewer: Mere isoleret set på aktuarernes arbejde. Om ændringerne i regnskabsbegrebsramme vil have en direkte eller indirekte effekt på aktuarens arbejde både hos jer og internt?

Respondent: Det korte svar er mere hvad de kommer til at bruge deres tid på, men det vil det helt sikkert. En ting der har været meget debat om har været tabsgivende forsikringer der siger regnskabspraksis alle mulige ting som der skal tages højde for og beregne. Ja det er noget mere krudt man ikke har skulle gøre før i tiden i hvert fald.

Interviewer: Vi har ikke så meget mere medmindre du lige har noget?

Respondent: Jamen jeg synes vi er kommet meget godt rundt hvis der er noget senere må i bare skrive så mon ikke jeg eller en kollega kan finde svaret.

13.4.3 Bilag 10 - Carsten Dam Pedersen, Statistikchef Topdanmark

Interviewer: Hvad er din rolle som aktuar i TopDanmark?

Respondent: Jeg sidder i det du kan kalde en central aktuarfunktion i TopDanmark skade. Aktuarerne er splittet ud i mange forskellige opgaver og områder hvor der f.eks. arbejdes med intern model eller kapital modellering, hensættelser eller prissætning. Der er en del aktuarer i huset og vi har også machinelearning inde i billedet med beslutnings algoritmer, men dog ikke til hensættelser. I solvens II regi der er jeg chefaktuar i skade.

Interviewer: Kan du fortælle lidt om processen med de skadehensættelser som der bliver lavet. Vi har talt med Niels som er meget på præmiehensættelserne, hvor erstatning var dit område, kan du fortælle lidt om processen i arbejdet med hensættelserne?

Respondent: Ja så må vi se om jeg rammer inden for skiven. Generelt også fordi vi er underlagt Solvens II og at vi har en intern model, så er der ret skrappe krav til data og at de er nøjagtige, komplette og hensigtsmæssige hedder det sig. Vi har så begge dele fordi vi har udviklet en intern model, men ellers kan man sige at vi kører måneds beregninger af hensættelserne. Hver gang vi kører en månedskørsel, så laver du i princippet en back test altså af de gamle reserver. Var de for store eller små. Giver det anledning til at du skal justere din model.

Når vi taler modeller, så er der et helt samsurium som jeg tænker jeg ikke skal trætte jer med. Men det er dem som vi aktiverer. Vi har sådan nogle modeller som passer godt eller bedst til nogle bestemte områder.

Igen, hvis jeg skal trætte jer en lille smule så er der 2 principper: Når de kommer ind og når de bliver anmeldt. På nogle områder f.eks. erhvervsskader kan de være meget store. Brand og Erhverv. Der sætter man det som hedder sags estimater på, så kan skadeafdelingen sætte de forventede udgifter på. Mens man ovre i det private område f.eks. indbo privat, jamen der kører man som oftest ikke med estimater, der er det mere sådan at når man kigger på hensættelserne, jamen hvor mange skader har vi inde og hvad er det for noget cash flow vi generer, og så er det den vej rundt man beregner nogle hensættelser. Det er den måde man kører det på.

Interviewer: Når i laver hensættelserne ift. modellerne, hvilke forudsætninger tillægges størst værdi. Hvad ser man mest på når man snakker risikobilledet. Altså aktuarerne som kontrollere om forudsætningerne er indregnet i modellerne og så er der måske nogle ting i modellen som der ikke bliver favnet og så ser man oven på det ift. skønsmæssige overvejelser.

Respondent: Jeg vil vende det på en anden måde, at når du laver statistiske modeller, så kan de godt lide at der er homogenitet i det – over tiden, men det er der jo ikke. Det vi aflæser, det har ikke noget med machine learning at gøre. Det er mønstre. Hvordan er udbetaling billedet typisk. Hvis du siger fra at en skade bliver anlagt, hvad er forløbet den kommer igennem. Det kan være der går 1 år eller 1,5 før de er fuldt udbetalt. Der kan være nogle som tager 5 eller 10 år. TopDanmark har meget arbejdsskade hvor vi binder 5 – 6 milliarder. De kan løbe i 40 år, så er det jo ret afhængigt af hvad det er for nogle skader.

Så den måde man angriber det på er at man deler dem op i nogle homogene klasser og så behandler man det separat alt efter hvad det er for en karakter. Men det er vigtigt at der inden for området er en hvis form for kontinuitet i den måde man sagsbehandler på, hvor der er nogle forretningsgange som skal gøres kontinuerligt, fordi ellers vil modellerne misforstå informationerne hvis skadebehandleren ikke gør det konsistent over tid.

Der er ikke noget i verden som er fuldstændig konsistent, men noget af det som er helt afgørende er også aktuarens job når man afvikler de her modeller og får nogle hensættelser i sidste ende. Så er det vores væsentligste rolle at vurdere de her modeller. Det er ikke så meget ledelsen. Det er aktuaren. Ledelsen, eller dem som så er over mig kan have nogle holdninger, men det er os som foretager de skøn der er.

F.eks. hvis en skadefunktion er underbemandet og kun 80% af medarbejderne er der, jamen så sættes tempoet ned, så vil man skadebehandle langsommere, udbetalingerne vil komme langsommere og det skal man så forsøge at korrigere på en måde.

Interviewer: Der vil lægge noget data eller forudsætning som omfavnes i modellen som man så må skønne ud over? F.eks. COVID- 19 - det ligger i 2021 omfavnet i modellen, men det vil så komme ovenpå modellen?

Respondent: Ja, men ved Covid der er også nogle skader som falder væk. Når man laver hensættelser, så kigger man også på. Altså når man ser på hensættelser er det ikke bare kroner og øre så skal du også finde ud af jamen hvor mange skader bliver der anmeldt det kaldes skadesfrekvensen. Og det som typisk sker på nogle områder, også herunder COVID, jamen så er frekvensen faldet på nogle områder og stiger på andre. Men det kan godt være at de skader som kommer ekstra til, eller dem som falder fra, at de har fuldstændig den samme gennemsnits erstatning, sådan at det egentlig er frekvensen, altså om skaderne kommer eller ej der bærer om udgiften skal være høj eller lav.

Interviewer: I klimapåvirkninger og vejrændringer hvordan håndterer man så de risici ift. de forudsætninger der er nu og ift. datagrundlaget som ikke kun er 5 år gammel men længere tilbage?

Respondent: Det der er lidt sjovt med klima, er at de sidste 5,6 år. Altså når vi taler hensættelser, så er det jo noget som er sket. Så hvis skal forholde os til det, er det givet at der kommer en klimabegivenhed. Det kan være større skybrud eller en storm eller en orkan. Så skal vi forholde os til hvor voldsom den er. Men bare lige for at nævne, så har der ikke været noget voldsomt de sidste 5,6 år i Danmark. Vi skal tilbage i 2013 hvor vi havde Anna og Christian - det er de sidste væsentlige vi har haft, og så en enkelt i 2015. Jeg tænker det bliver lidt for teknisk, men et eller andet sted, at det som er afgørelsen med klima, det er et eller andet sted, at når du får nogle skader ind, jamen det man egentlig skal forholde sig til er styrken af f.eks. det her uvejr, og hvor ligger vi på skalaen?

Ift. klimarelateret begivenheder, jamen det er en anden øvelse end traditionelle hensættelser, der skal du bruge nogle andre teknikker.

Det er meget svært at finde en decideret model set up for det her. Der er jo genforsikring som man tegner som selskab. Altså man kan have nogle meteorologiske modeller. F.eks. et lavtryk ind over Danmark. Du ved hvor og hvordan, du har nogle målestationer, du kender din eksponering osv. Det er en måde at anslå skadesomfanget på, men det er en hel anden tilgang. Vi bruger det mere i nogle andre sammenhænge til at simulere hvilke præmier de skal betale og genforsikring som vi tegner. Det er mest der vi bruger meteorologiske modeller.

Interviewer: Så det er ikke noget i har inkorporeret ift. de forudsætninger i de modeller i bruger til at lave hensættelserne.

Respondent: Nej, nu vil jeg sige at der er heller ikke så mange store uvejr. Der er storme og skybrud. Storme vil man lidt firkantet sagt se på nogle historiske storme. Det man skal finde ud af er, hvilke anlæggelsesmønstre der er. Altså hvordan kommer skaderne ind og hvordan fordeler de sig på forskellige typer. Altså hvor mange er private på hus, hvad er på landbrugsejendomme. Det er faktisk det mest væsentlige at skældne. Og så er der faktisk noget af det her med at koble på hvor voldsomt har det været. Når man får en skade ind handler det om hvor dyre de bliver i sidste ende. Det er et lidt tungt emne og i har nok en lidt anden tilgang end det jeg svarer.

Interviewer: Hvis det ses ift. risikobilledet og vi taler Solvens II og 200 års begivenheden og dem man prøver at omfavne i genforsikring, kunne man forestille sig gennem en voksende klimapåvirkning

fremover at der kan blive justeret på nogle ting fremover ift. genforsikring og frekvensen med 200 års begivenheden

Respondent: Ja, men det er for mig at se noget andet. 1. - hvis der er sket en begivenhed så skal vi opgøre det, altså hvor dyr bliver den? Men det du spørger om er fremtidsscenerier. Hvis vi har en klimaudvikling og der vil komme flere storme og måske kraftigere så de koster mere. Det har jo ikke så meget med hensættelserne at gøre men mere med din prissætning og den genforsikring som du vil tilkøbe hvis du tror på at det bliver værre. Kan ifølge mig?

Interviewer: Ja, men det er også antagelsen om at frekvensen ved stormskader vokser. Hvis vi står 20 år ude i fremtiden, hvor der så sker mange flere årlige storme, så vil det jo påvirke de hensættelser som bliver lavet. Både på præmiesiden men også ift. de erstatningshensættelser som bliver lavet.

Respondent: Nej ikke for erstatningshensættelserne. Hvis vi står i 2021 så er det jo lige meget hvad der kommer til at ske om 20 år. Det er jo irrelevant. Hvis frekvensen vokser jamen så kommer du til at opleve flere storme som du skal opgøre, men det har ikke relevans her og nu. Det eneste sted hvor jeg kan se det har betydning er ved præmiehensættelser som du har snakket med Niels om. Hvis man ser på hvad der kommer til at ske det næste år. Så kan man sige jamen frekvensen vokser marginalt. Der kunne man lægge nogle forventninger ind på dine præmiehensættelser.

Interviewer: Kunne man ikke forestille sig en større risiko for skader som endnu ikke er anmeldt. Er der ikke større risiko for at man ikke omfavner de begivenheder som ikke endnu er blevet anmeldt endnu hvis vi nu står 10 år fremme

Respondent: Altså vi går 10 år frem og jeg og Topdanmark oplever mange flere storme.

Interviewer: Ja, og at der er øget risiko for at der sker storm hyppigere end nu?

Respondent: Jo men igen er det irrelevant ift. hensættelserne. Det er relevant ift. prissætningen. Prissætningen er jo fremadrettet og du skal have nogle penge hjem fordi du tror at de bliver ramt. Der har det en betydning, men når skaden er sket eller du har nogle skader der har det ingen betydning. Det har kun betydning for din fremadrettet prissætning eller lille impact på præmiehensættelserne måske hvis man tror der sker noget på ét års tid, og så har det noget af gøre med den genforsikring du skal købe.

Genforsikring købes på 1 års basis. Der kigger man kun 1 år frem i tiden.

Interviewer: Så man kan godt forestille sig at man vil allokere nogle flere omkostninger ud på genforsikring for at omfavne den risiko der er for at omfavne en storm hvert 100 år frem for i dag hvert 200 år.

Respondent: ja, ja men det er noget helt andet. For mig har det ikke noget med hensættelser at gøre. Når vi snakker klimarelateret udviklinger, så ved jeg ikke hvilke kollegaer i har snakket med. Men jeg kan fortælle jer at den måde som vi gør det op på, jamen der er der faktisk ikke noget udvikling pt. I frekvensen af storme. Der skal man så finde ud af hvor man levere grænsen.

Det er rimelig konstant. Der var en vækst fra 2007 til 2011 på skybrud. Der kom mange, og der lagde vi ind at vi vil se en vækst fra år til år på skybrud, men som jeg sagde, så de sidste 5,6, år der er der ikke sket ret meget hverken på sky eller storm området.

Det betyder at Topdanmark slet ikke har brugt genforsikring på det som hedder katastrofe, fordi der har ikke været noget genforsikring. Så i din klimadebat er det faktisk gået den modsatte vej. Og det er ikke det samme som at det ikke kommer efter os på et senere tidspunkt. Det er bare sådan en sjov konstatering.

Interviewer: Kunne klima påvirke halen på nogle produkter ved erstatningshensættelser og dermed påvirke risikobilledet fremadrettet?

Respondent: Ja, det kunne man sagtens. Noget af det vi har set de seneste år, er stormflod hvor bygningsskaderne ikke er så slemme, men der bliver presset vand ind i floder og lign. Så der kommer oversvømmelser. Det hedder stormflod og det er en national fond som dækker det. Så det er rigtigt at på lige det punkt har man set flere skader omfattet af stormflod. Eller at det begynder at regne mere, hvor at åer og lign løber over, og at man så får nogle skader den vej, og dermed bygningsskader. Det kan man godt forestille sig.

Men det er igen for mig primært en risiko fremadrettet man skal forholde sig til, og givet at du har skaderne så skal du forholde dig til med nogle modeller og erfaring med hvor dyrt det bliver. Hensættelser handler jo om det regnskabsår du er i: hvor store forpligtelser forventer vi at vi har og hvor meget skal vi så afsætte.

Interviewer: Men det kan ikke opfanges i den historiske data der ligger. Men hvis man antager at der sker et ryk i vejrudviklingen som så vil påvirke halerne. Det er så ikke omfavnet i de modeller man sidder med i dag og laver hensættelserne på.

Interviewer: Jeg beklager, men jeg bliver ved med at gentage mig lidt, at hvad der kommer til at ske om 10 år, det kan man kun gisne om. Men hvis der kommer nogle skærpede omstændigheder så er det mere nogle pris scenarier og køb af genforsikring scenarier end det er genforsikring. Og der kan det selvfølgelig godt være som du siger. Det er klart at hvis der kommer en mega orkan f.eks. Anatol i 1999 som var den største vi havde herhjemme. Hvis nu vi får en som er dobbelt så kraftig, så bliver hele Danmark faktisk lagt ned kan jeg sige. Men sådan en sag den er svær at gøre op med traditionelle metoder. Fordi det er typisk meget svært at se i øjnene omfanget af den. Det er klart at hvis du kommer til at se noget som er helt ude af skala, så kan det påvirke at du har meget svært ved at estimere din udgift. Men som jeg også siger. I først omgang skal man kigge på bruttohensættelser – altså de bruttoforpligtelser man har til kunderne. Derefter er der noget som hedder genforsikring som man har købt.

Hvis vi tager et selskab som Topdanmark - vi har genforsikring pr. uvejrshændelse – en uvejrshændelse kan være storm eller skybrud. Det er antallet af skader pga noget vejrsmæssig som sker over 72 timer og der har vi en genforsikring der trækker op til 5 milliarder. Vi kan sige lidt kynisk: Vi kan kigge på det brutto eller for genforsikring synspunkt, og vi kan se det fra et netto synspunkt altså genforsikring.

Hvis du kigger fra et netto synspunkt om din skade bliver 500 millioner eller 3 milliarder bare, du ikke går ud af dækning, jamen der bliver dit nettoresultat stort set det samme.

Sagt lidt anderledes. Top de holder de første 100 millioner selv. Derefter så er det vores genforsikring. Ud fra et regnskabsmæssigt synspunkt der handler det om du har købt genforsikring nok, fordi hvis du har købt genforsikring nok så er det teknisk set lige meget om det bliver 2 eller 3 milliarder. Den rammer ikke din bundlinje.

Interviewer: Nej det er rigtigt. Ift. risikobilledet hvis vi står om 20 år og der er et andet billede om at omfavne klima gennem genforsikring så er det større risiko forbundet med den genforsikring som bliver lavet.

Respondent: Ja, det er også det jeg har været inde på flere gange. Vi genforsikrer én gang årligt eller gentegner. Og når vi gentegner, så vil genforsikringselskaberne også hvis de mener der er en

forstærket risiko, så vil de have flere penge, for uanset hvilken dækning de laver så vil det jo løbende blive indregnet hvis de mener det.

Interviewer: Ja, men revisionsmæssigt hvis revisor ser på genforsikringer vil der også være en øget risiko i forbindelse med genforsikringsselskaberne hvis der bliver genforsikret for 20 milliarder frem for 5.

Respondent: ja, altså det man kan sige at en revision skal bekymre sig om hvis jeg skal oversætte det du siger. Det er om der er genforsikring nok. Sagt lidt anderledes. Hvis du har købt genforsikring og du er dækket fra 100 millioner til 5 milliarder. Der hvor risikoen vil være er hvis skaden så kan blive 10 milliarder for Top, jamen så står vi med en ny selvbeholdning fra 5 til 10 milliarder som Top selv skal betale.

Men det er ikke helt gæk det vi gør. Solvens II og vi har en intern model. Samtidig skal selskaberne kunne afdække sig inden for rimelighedernes grænse. Vi skal dække os sådan at vi skal kunne modstå et 200 års resultat og det gælder også ovenpå genforsikring der har vi også nogle modeller for det. Jeg vil sige at den genforsikring om vi køber den dækker langt ud over 200 års begivenheden. Vi dækker op til det vi kan modellere med en 500 års begivenhed eller en 1000 års begivenhed. Det er lidt svært og teoretisk ude i halen at bestemme det. Men det er det som er risikoen for vores hensættelser at vi ikke har genforsikring nok.

Interviewer: Ja vi forstå godt hinanden, jeg leder bare efter at der måske er noget solvens risiko i forbindelse med de genforsikringsselskaber som er på den anden side.

Respondent: Det kalder man modpartsrisiko, men solvens II har det kampmiddel ift. genforsikringsselskaberne er at hvis de er ratede højt altså har en AAA, så ved vi at der skal meget til før at de går ned. Men ud over solvens II og kapitalkravene så er der regnet på at du forventer at få 5 eller 10 milliarder hjem, men at du får en tabskonto på noget af det. Det er faktisk også indregnet som modpartsrisiko så det forsøger man også at tage højde for. Du har ret i at der er noget som kan krakke, men det er stor set ikke sket endnu, men det er medregnet solvensmæssigt og det er med i de der kvartalmæssige solvensopgørelser som vi laver, som jeg også er en del af.

Interviewer: Maschinelarning og kunstig intelligens, det er meget på prissiden som du siger. Kan man forestille sig at det kommer mere til hensættelsessiden?

Respondent: Ja, det kan jeg godt. Nu har jeg selv mange aktuarer ansatte og jeg er selv statistikker og så har vi det som hedder forsikringsmatematisk laboratorium. Det er der hvor aktuarerne bliver uddannet. Der er machine learning også ved at vokse op. Det er det jo alle steder i samfundet også inde på KU. Det er også min opfattelse at det kommer til at vinde mere impact. Men de modeller man har på nuværende tidspunkt de er rimelig simple, vil jeg sige. I hvert fald de traditionelle hensættelsesmodeller. Så kan du så gøre det på alle mulige andre måder. Du kan forestille dig at der er et stort genforsikringselskab som er et world wide selskab som forsikrer risici mange steder i verden. Også USA. De har sådan en fast aftale om at hvis der har været en orkan i USA, så lejer de et fly og flyver over og affotograferer det. Og så bruger de billede genkendelses teknikker ift. bygninger for at få et overblik over skaderne. Der bruger man det for at få indblik i skadesomfanget. Det kan man godt skadereservere med, altså lave reserver ud fra.

Interviewer: Hvor specifikt går man ned ift. de erstatningshensættelser man laver i dag? Jeg tænker ikke det på sagsniveau de bliver gjort op.

Respondent: Det kommer lidt an på, hvis det er sager som har sagsestimater - det kan være Bygningsskader på erhvervssegmentet eller landbrug, jamen der kan man godt gå ned. Der er det som hedder sags til sags reserve som man støtter sig til, og der har man nogle modeller. Om de er tilstrækkelige eller de ikke er? Men hvis du er ovre på private brancher f.eks. motor, jamen der laver man mere en kollektiv tilgang. Der behandler du stortset skaderne under ét. Du er ligeglad med individuelle skader. Du ved du har en skade og der har du nogle kollektive betragtninger for hvordan normalt en erstatnings type ser ud for den skade.

Interviewer: Kan man ikke Maschinelarning og kunstig intelligens kan ramme mere præcist på sagsniveau.

Respondent: jo det kan man sagtens. Om du skal bruge machine learning lige til det? Der er noget som hedder Markov modeller, som transaktions modeller – tilstandsmodeller i virkeligheden som man bruger. Det handler om at man kan gå ned på nogle skaders karakteristika og de kan sådan springe – man kan sige det er egentlig en mindre skade men en vis andel af dem bliver store. – og de kan have nogle karakteristika.

Jeg tænker mere machine learning og det var ikke lige på det område vi beskæftiger os med det. Hvis vi kigger på udbetalingsflows, at man ved machine learningsteknikker kunne finde nogle tendenser

tidligere, altså noget som udvikler sig i en negativ retning eller positiv. Det kunne jeg tro kan være det første indsatsområde.

Når vi er ovre i mange af de kollektive brancher hvor du er ligeglad med de individuelle skader, fordi her er generelt skaderne ikke så store, så laver du nogle modeller for det. Det som er kritisk for hensættelserne der, er hvis der er ændringer i sagsadministrationen som man ikke fanger med sine modeller, enten at man bliver langsommere til at udbetale eller hurtigere til at udbetale pengene. Der har man traditionelle muligheder til at fange det. Men der vil jeg tro at man med machine learning kan træne nogle modeller op til at kunne identificere nogle ændringer i sags mønstre tidligere end traditionelle. Men det er ikke mit ekspertområde, men er sikker på at machine learning også vinde indpas i hensættelser.

Interviewer: Til slut med IFRS 17. Hvordan tror du det vil ændre jeres arbejde?

Respondent: IFRS 17 er en grim størrelse hvis man sidder med livsforsikringselskaber. Ved skadesseksaber er det en mindre øvelse. Niels som i har talt med er en lidt en ekspert i det, men man kan sige at på aktuarsiden der er nogle andre måder at måle risikoen på og hensættelserne osv. Det påvirker os på den måde, at en meget stor del af det skelet som vi har i dag efter den nuværende regnskabsstandard, jamen den kan du fortsætte med, men man skal have noget add on. Lad mig sige det sådan. De ting som skal køres på ekstra der har jeg en aktuar som har siddet på en IFRS 17 projekt i skade de sidste par år og det håndtere han, men det er ikke som ovre i vores livsdivision har man 10 mand på i øjeblikket så har vi kun 1 på skade.

Så jeg vurderer ikke IFRS 17 som en revolution som vælter os som sådan, men der er ting som skal ændres og ting som skal rapporteres på en ny måde. Der er noget arbejde i det men det vælter os ikke af vognen eller noget.

Interviewer: Hvad er det for noget arbejde som ændrer sig?

Respondent: Erhvervelsesomkostninger ændrer sig, risikomargen, profitmargen. Jeg tænker vi skal holde os på overskriftsniveau. Der er nogle ting som man skal implementere på en anden måde end man gør i dag. Det er mest af teknisk karakter. Der skal du også ligge nogle usikkerhedsskøn inden over blandt over hensættelser.

Interviewer: Men det er der ændringerne ses. F.eks. den diskonteringssats der er eller justeringer i risiko margen. Det er de komponenter som i også ser ændringen i. Erhvervsomkostninger er mere på præmiesiden.

Respondent: Ja det er rigtigt. Det er ud fra et fuldstændighedssynspunkt ift. det fulde regnskab. Ift. jeres mail Hensættelser og klima er 2 forskellige ting. Fordi det ene er fremadrettet og det andet er at man står med en begivenhed. Det tænker jeg at i skal passe på med at I ikke får blandet sammen synes jeg.

Interviewer: Ja, vi har godt hørt flere sige det at det ikke har effekt på erstatningssiden, netop fordi at der er ikke nogen forskel i at behandle en hensættelse når man bare ser på en skade som er sket.

Respondent: Præcis. Der hvor det kan komme ind, og jeg har også sagt det nogle gange, det er på præmiehensættelser, som også lever sit liv hvor du skal have nogle forventninger til at hvis klima på 1 år sigt kan komme til at fylde mere, så får du mindre profit på den præmie du har.

Interviewer: Jo men det vil det vil ikke gøre for jer med den forenklede metode jf., IFRS 17. Så har klima vel ikke den store indflydelse på præmiehensættelsessiden.

Respondent: Nej det mener jeg heller ikke. Der er nogle andre diskussioner for tiden. Det tænker jeg ikke vi skal rode os ind i. Om man skal se dem brutto eller netto altså genforsikring. Lad mig sige det sådan. Der er nogle store diskussioner. Hvis man kan se det hele netto efter genforsikring, så vil det typisk være sådan at er der ikke rigtigt noget som kan ryste os lad mig sige det sådan. Givet at vi har genforsikring nok.

Og heller ikke på præmiehensættelsen på 1 årig perspektiv.

Interviewer: Nej det talte Niels også om ift. risikomargen at man gerne vil have det inkorporeret ift. genforsikring

Respondent: Ja præcis. Det er det som har kæmpe betydning for risikomargen om det er før eller efter genforsikring.

13.4.4 Bilag 11 - Daniel Glud Madsen, Director Deloitte.

Interviewer: Hvad er din rolle som aktuar i Deloitte?

Respondent: Jeg har en aktuarbaggrund og sidder i vores aktuarafdeling hvor, vi blandt andet indgår som en del af revisionsteamet og bliver brugt som eksperter i forbindelse med revisionen af forsikringsmæssige hensættelser. Derudover laver vi også en masse andre ting af rådgivningsmæssige karakter. Men helt konkret revision af hensættelser. Der er jo en høj grad af skøn forbundet med det, så det er en del af processen og ved de vurderinger vi indgår.

Interviewer: ift. erstatningshensættelser så er det vores indtryk at det er genberegninger der bliver lavet. Kan du fortælle lidt om den proces?

Respondent: Ja. Processen begynder noget tidligere. Det starter med at forstå setuppet hos det konkrete selskab. Forstå deres processer og forstå deres kontrolmiljø, og hvordan de går fra at en skade sker, til de kommer frem til et hensættelsesniveauet. På baggrund af det laver vi så en risikovurdering af selve processen og undersøger hvad der er af risici i den proces, og hvad der er af eksisterende kontroller. Og ovenpå det vælger vi at genberegne nogle ting. Vi genberegner ikke nødvendigvis alt – eller hele deres portefølje. Typisk vil det være at tage noget ud rødderne det over en årrække så du med tiden kommer godt rundt.

Det afhænger af det faktiske set up og den risikovurdering vi har lavet. Det er sådan en risikobaseret tilgang. Der hvor vi så rent faktisk laver en genberegning. Altså det er ikke givet at vi laver en genberegning. Der er sådan flere tilgange. En ting er at vi kan regne efter ud fra deres forudsætninger og så ud fra det vurdere selskabets forudsætninger – virker de rimelige og efter de forudsætninger kommer vi så frem til de samme resultater. Det er en tilgang til det.

En anden tilgang kan også være at sige. Jamen de har noget data så tager vi det og propper ind i vores eget miljø – vores egne modeller – og lægger egne forudsætninger ned over det. For så kommer vi jo frem til et resultat. Og hvordan ligger det så ift. det resultat som de er kommet frem til. Ellers kan det være en kombi af de 2 ting.

Det er ikke sådan at metoden er fast på forhånd nødvendigvis. Typisk laver vi genberegninger hvor vi egentlig siger jamen hvad vil vi komme frem til med det her udgangspunkt.

Interviewer: ift. til at det er en risikovurdering og ift. ISA 540. Hvor meget er aktuarerne inde over. Er det et samarbejde eller hvordan er det i praksis?

Respondent: Ja det er det. Det er en planlægningsproces som typisk vil begynde nu her (marts 2021) og frem mod sommeren og sige jamen hvad er der af risici. Ofte har vi jo også et risikobillede og tage udgangspunkt i. Men hvis vi nu begynder helt fra start så at sige, jamen så vil vi sige; hvordan ser risikobilledet ud, og hvordan er risici herunder ISA 540 – hvor følsomme er resultaterne over for forskellige antagelser? Hvad er nøgleantagelserne i forbindelse med hensættelserne. Hvis du ændrer en antagelse hvad gør det for resultatet. Det er også det som flyder ind i den samlede risikovurdering kan du sige – den samlede planlægning af arbejdet.

Typisk vil det være selskabet som laver følsomhedsanalyserne på vores anledning hvis de ikke selv har gjort det. Og sige hvis i ændre de her parametre hvad betyder det så for resultatet. Det giver et billede af hvor væsentlige er de forudsætninger så.

Interviewer: Kan du mærke der har været ændringer i tilgangen? – nu når ISA 540 er blevet ajourført. Ift. processen og genberegningen.

Respondent: Hos selskaberne eller os?

Interviewer: Hos jer.

Respondent: Det ved jeg ikke. Nu skal jeg passe på hvad jeg siger. Det ved jeg ikke om jeg er den rigtige til at svare på. Der er måske mere fokus på at få selskaberne til at lave nogle af følsomhederne og noget ift. hensættelserne. Det er sådan det som ligger mig på sinde. Det er der noget mere fokus på at få lavet. Man kan sige at noget af det kom i forvejen fra anden lovgivning. Så det er ikke fordi det sådan er meget mere af hvad jeg oplever. Men Kristian er nok bedre til at svare på det.

Interviewer: Hvad med de forudsætninger som ligger i skønnene. Hvilke parametre ligger i mest vægt på?

Respondent: Det er egentlig både model og produkt afhængig. Nogle produkter har nogle iboende risici som andre produkter ikke vil have. F.eks. har nogle produkter en længere udbetalingshorisont, det kan være man får en månedlig kompensation indtil man går på pension og den udbetaling bliver reguleret med noget lønindeks sådan fremadrettet. Så der er noget usikkerhed i forhold til det lønindeks når vi kigger et par år frem og helt frem til pensionen.

Hvorimod andre produkttyper f.eks. hvis en tagsten falder ned så bliver der sat en ny på og så er geden ligesom barberet. Det er meget produkt afhængigt, og så er det også meget med hvordan aktuarerne

i selskaberne håndterer det rent hensættelsesmæssigt, hvad er det for nogle modeller de lægger ned over. Så det kommer egentlig an på det. F.eks. er inflation en væsentlig parameter for nogle forsikringsklasser.

Hvis vi nu tager noget som vi ofte støder på. Det er at aktuarerne ofte har en begrænset datamængde til rådighed når de skal lave deres estimater og nogle gange skal de også udtale sig om noget ud over den datamængde de har. F.eks. hvis de har 5 eller 10 års data men tingene godt kan bevæge sig i 15 års data. Hvis det altså tager så lang tid inden skaderne er færdigbehandlet og færdigudbetalt. Jamen så skal du faktisk gætte på noget som ikke er afsat i noget som er datadrevet på de sidste 5 år eller hvad det nu må være. Og her lægger de så nogle forudsætninger ned over og siger hvad tror vi der kommer ud over det som vi ved i forvejen. Dette kunne typisk være en forudsætning som også er forbundet med en vis usikkerhed og noget som er mere skønsbaseret end så meget andet kunne være. Og så anvender man ofte i sådan nogen hensættelsesprocesser noget man lidt kan kalde nøgletal. Altså hvor meget tror vi at vi kommer til at udbetale pr. præmie krone som et bud på niveauet. Det kunne også være en skadesfrekvens, det kunne være en gennemsnitsskade altså hvor mange skader forventer vi der der vil komme, og hvor dyre bliver de. Det er sådan meget modelspecifikt, men det er nogle konkrete eksempler på nogle ting som vi går ind og kan teste i den proces. Det er sådan, hvad bliver niveauet så at sige?

Dimissionen oven på det bliver så at sige; jamen vi regner os frem til at vi forventer en samlet sum penge som skal udbetales, men hvornår bliver de så udbetalt? Fordi de skal også diskontere hensættelserne, nu kan man sige at der ikke er så meget diskonteringseffekt for tiden, men det kan der igen komme på et tidspunkt.

Det er jo alt andet en lige væsentligt, at hvis du skal udtale 100 kroner. Jamen skal den udbetales nu eller over en årrække på 20 år. Det gør en forskel ift. hensættelserne der er i regnskabet. Både niveau og timing.

Interviewer: Så i ser på kasserne, hvor der måske er en hale på arbejdsskadeforsikring, men ikke på andre. Så i praktisk så sker genberegningen ikke på alle klasser?

Respondent: Nej ikke nødvendigvis. Ikke på 1-årige i hvert fald. Det er så en risikobaseret tilgang, kan man sige. Det vi så vil gøre i tillæg til det er, at vurdere deres beregninger og deres dokumentation af beregningerne. Der er også sådan lidt forskellige krav til hvad de skal lave af rapporter som syretester antagelserne og sådan. Så det er også at sige, jamen er der noget i det. Det kan også være at supplere de egentlige gennemgange eller genberegninger med nogle stikprøver og sige okay, fungerer deres

modeller efter hensigten sådan rent teknisk. Altså sådan nogle ting som supplement til de større genberegninger.

Interviewer: Ift. IFRS 17 - Har du forventninger til at der vil ske en ændring i jeres arbejde når den bliver implementeret?

Respondent: Både og. Nu er det jo lang fra alle som skal lave et IFRS 17 regnskab i hvert fald i første omgang. Så må vi se hvor det ender. Min forventning er at langt hen af vejen, vil de prøve at lave så få ændringer som muligt i hvert fald i en forsikringskontekst og vil forsøge at anvende den simple metode. Det afhænger af, hvad der bliver valgt af metode. Der er nogle forskellige valg de kan træffe i den, så det er lidt hvor ender henne der.

Men ellers hvis du tager erstatningshensættelser. Langt hen af vejen vil jeg tror, at det forbliver uændret i grove træk. Så er det noget ift. fordeling af omkostninger til grupper og sådan. Der vil jeg vurdere at der er nogle datating som selskaberne arbejder på, men vi som revisorer også skal forholde os til og forstå. Hele det her med grupperne - hvordan har de gjort det og hvordan har de så i praksis gjort det for at imødekomme det og få allokere erhvervsomkostninger til grupper. Men det er jo meget om de anvender den simple metode på det vi i dag kalder præmiehensættelser.

Interviewer: Hvad med aktuardelen i revisionen? Er der forskelle for jer. F.eks. øget skøn ift. allokering af erhvervsomkostninger.

Respondent: Det er et godt spørgsmål. Måske i starten vil det nok medføre noget ekstra arbejde. Det er jo sådan at når tingene er nye, så skal folk vænne sig til det. Men jeg vil tro at det også kommer ind i en mere vanlig gang. Men det er vel fair nok at sige at der vil være en overgangsperiode hvor vi skal være sikker på at vi forstå de mekanismer der sker og de ændringer der er, og hele gruppetilgangen og forventede tab på tabsgivende kontrakter. Det er noget at det vi skal forstå. Der vil jeg tro, at der kommer noget ekstra arbejde og navnlig de første par år.

Interviewer: Det er mere tilgangene og processerne som vil ændres?

Respondent: Ja. Ift at regne de egentlige skader i erstatningshensættelserne, der tror jeg ikke der kommer så mange ændringer.

Interviewer: Klimaforandringer ift. nu og i fremtiden hvad tænker du omkring de aktuarmæssige overvejelser ift. forudsætninger og parametre der bliver brugt?

Respondent: I en global kontekst er Danmark ikke det mest eksponerede land på kloden på det punkt. Men med storme og skybrud er det noget som man vil se oftere. Jeg mener det er noget man kommer til at se ofte og allerede gør, hvilket vil blive justeret i priserne.

Typisk når der kommer så store ting, så håndterer man det aktuarmæssige sådan lidt separat fra massen så at sige. Dvs. hvis der kommer et skybrud vil man behandle den hensættelse separat. Dette gør man af flere årsager bl.a. genforsikring. Typisk har man jo genforsikret en god del af det. Men der er også andre modelovervejelser som gør at man skiller det ud. Og det tænker jeg at man vil blive ved med. På den måde tror jeg ikke der kommer nogle forandringer ift. processerne, men det kan være at hyppigheden bliver en anden, hvor der kommer flere ting man skal holde særskilt. Men det er klart at det er noget som allerede og over en årrække får konsekvenser for priser og betingelser.

Interviewer: Hvad med risikobilledet? Nu omfavnes det ved genforsikring og prisen. Hvordan vil risikobilledet se ud fremadrettet f.eks. 20 år frem hvis man antager at der kommer store skader mere hyppigt?

Respondent: Der kommer nok mange flere af de forebyggende tiltag når det kommer til storm og skybrudsvarsel. Altså kommunikationen med kunderne. "Har i husket at sætte havemøblerne ind?" - eller hvad det nu må være. Det er jo et bredere samfundsproblem ift. byplanlægning og på kommunalt og statsligt niveau ift. at sikre kloakker og afløb og sådan. Og det har forsikringsbranchen også en interesse i. jeg tror også at det er noget som er på et højere plan end kun nede i selskaberne internt. Tilbage i 2011 var der jo det store skybrud som ramte københavnsområdet. Man af selskaberne sagde så at enten vil de ikke dække kælderrum eller i hvert fald havde lavet flisebelagte kældre førhen man ville dække det. Sådan nogle ting kan godt sætte sig ift. betingelserne og dermed også i risikoen.

Interviewer: Hvis det omfavnes i betingelserne. Altså så er der vel en større risiko i revisionen?

Respondent: Jo bestemt. Det er jo også til en vis grænse vi kan afdække sådan nogle ting. Det er sådan noget som jeg og revisionsteamet skal forholde os til. Men du kan sige det er også lidt med hvad er kadencen i den her. Vi skal forholde os til det som er i bøgerne i dag. Hvis vi tager 5,10 15 år frem, jamen det er ikke noget som vi som sådan skal forholde os til nu. Det er klart at det komme lige så

stille snigende og den udvikling skal vi også følge med i og forstå risikobilledet - hvad er det for nogle tiltag man tager og hvad betyder det for skaderne.

Interviewer: Datagrundlaget er jo historisk, så det bliver måske svære at forudsige fremtiden på baggrund af dårlige data?

Respondent: Det er en god pointe. Verden er foranderlig og når man ikke har et oplyst grundlag, jamen så må du gøre noget andet. Så må du supplere de datagrundlag med det man kalder ekspert skøn, så man ligesom putter det oven på modellerne. Men det ser jeg som en del af modellerne. At man ligesom skal tage højde for at der er noget af dit data som ikke indeholder, men som er en reel risiko fremadrettet. Så det er en fair pointe. Det er også noget af det vi diskuterer.

For at tage en anden noget som på et tidspunkt kommer formoder jeg. Det er selvkørende biler og hvad betyder det for risikoen. Det tror jeg ikke rigtigt der er nogen som ved endnu. Nu er det her ikke endnu og der er noget politisk som skal gå op i en højere enhed. Det er bare et andet eksempel på at sige det er der hvor risikoen egentlig fundamentalt vil ændre sig. I virkeligheden nok mere fundamentalt end klima i Danmark.

Interviewer: Det er også, som du siger, fordi man ikke kan omfavne den risiko ordentligt før man har et ordentligt datagrundlag?

Respondent: Jamen jo det skal man jo. Det er klart at det er svære når man ikke har et ordentligt datagrundlag. Men du skal stadig omfavne risikoen. Kravene bliver ikke mildere bare fordi du ikke har et oplyst grundlag. Det er klart at det er sværere, og når du så ikke har det grundlag, jamen så må du så kompensere på andre måder. Det er ikke fordi man lige pludselig bliver fritaget for at lave ordentlige hensættelser og kravene til os bliver mildere fordi vi ikke har datagrundlaget. Hvis du ikke har det grundlag, så må du gøre noget andet.

Interviewer: Ved du hvad man gør. Hvis vi antager at det ikke indgår i modellen. Hvad gør man for at omfavne den risiko der er?

Respondent: Ja hvad gør man? Man prøver at opsætte nogle hypoteser for, hvor tit det kommer og det er også at bruge eksterne data og eksterne modeller. Metrologerne har også en holdning til skybrud og sådan. Geodatastyrelsen har også nogle simuleringsmodeller man kan bruge. Hvis der rammer et skybrud her hvad betyder det så. De har sådan nogle højdemodeller og sådan. Det er mere

simulering og mere avancerede modeller som egentlig tager geografien med i betragtningen. Så derfor bliver modellerne mere avancerede og man udbreder sit verdensbillede til at sige; "hvad har vi haft af intern data til også at inkludere hvad kan vi få af data andre steder fra?". Det kan både være sådan hardcore traditionel data men også kvalitativ information.

Interviewer: Fra revisionssiden stiller man høje krav til det og ser om man har talt med de rigtige metrologoer eller hvad det nu kan være? Lægger man vægt på det?

Respondent: Det er klart at i det omfang det begynder at fylde mere og mere, så stiller det også nogle krav til os ift. det vi skal igennem. Måske sådan hensættelsesmæssigt synes jeg ikke det er slået meget igennem endnu. Det er ikke sådan at jeg ser en fundamental anden tilgang til det kontra for 5 år siden. De her begivenheder bliver sådan håndteret case by case. Igen det er også lidt til hvad det er for nogle produkter man har.

Interviewer: Kunstig intelligens og machine learning ift. klima. Hvad har du af overvejelser ift. skadeshensættelser på det område og de bevægelser der er imod det?

Respondent: Jeg tror at det har lidt længere perspektiv end hvis man kigger ind i sådan en pricing ting. Altså det er ved at komme mere og mere ind i pricingdelen, men jeg syntes at det har udsigter til også at finde sig et sted på hensættelsessiden. Jeg tror nok det skal komme.

Interviewer: Hvorfor er det på længere sigt?

Respondent: Jamen det er nok omkring hvor er det akutte behov kan man sige. Der kan være nogle konkurrencemæssige fordele ved at blive skarpere på ens indregning. Det er noget som man kan måle på bundlinjen. Det behov er måske ikke lige så stort på hensættelsessiden.

Interviewer: Hvis det rammer i pricing rammer det så ikke også implicit i hensættelserne?

Respondent: Måske, måske ikke. Det kan det gøre fordi det kan ramme ift. risici man tager ind. Så hvis det pludseligt er noget andet man tegner ind, så skal du tage højde for det i dine hensættelser og det skal vi forstå som revisorer.

Interviewer: Hvis man sammenholder klimaforandringer, machine learning og kunstig intelligens. Kan du se områder hvor de spiller sammen i fremtiden.

Respondent: ja bestemt og navnlig ift. at trække mere data ind og bruge mere data som en del af ens underwriting eller prissætning. Nu her i Danmark er det typisk husforsikring der vil være ramt af klima. Så det kan man meget vel forstille sig, at de vil være nogle af de parametre som vil blive taget med i brug når man vurderer risici.

Interviewer: Har du et konkret eksempel hvis vi taler husforsikring?

Respondent: Jamen det kan være en kombination af flere modeller. F.eks. at bruge flere data til at forstå risici. F.eks. hvordan hænger din skybrudrisiko sammen med hvor du bor og hvordan landskabet er omkring dit hus og sådan. Mere konkret dine koordinater. Ligger du på en bakketop eller nede i en dal.

Interviewer: Det er meget med at risikoen bliver mere specifik.

Respondent: Ja, altså man bliver bedre til at modellere det og bedre til at vurdere det. Der er machine learning en ting til det.

Interviewer: Der kan det måske også reducere risikobilledet?

Respondent: Jeg ved ikke om det vil reducere det, men det vil gøre det mere klart. Jeg vil nærmere sige reducere risikoen for at man fejlvurderer din risici kan man sige. Så er det klart at du kan arbejde med det forebyggende for at minimere risici kan man sige.

13.5 Regnskabschef

13.5.1 Bilag 12 - Niels Olesen Regnskabschef Topdanmark

Interviewer: Hvad er din rolle i Topdanmark med fokus på skadehensættelserne?

Respondent: Jeg er regnskabschef. Vi har en fælles regnskabsafdeling for liv – og skade. Liv er en meget stor del af regnskabsopgaven, så den ligger oppe i økonomistyring fordi der er en meget stor sammenhæng mellem kundehensættelser, kundernes andel og kontervationsregler.

I skade er det mere ligetil fordi der er som udgangspunkt ikke nogen midler som skal gå til kunderne. Der har vi nogle forpligtelser og de penge som vi tjener, tjener vi til os selv.

Vores rolle – jeg ved ikke om i har talt med Carsten Dam, men han er ansvarlig for de forsikringsmæssige hensættelser. I praksis er det primært erstatningshensættelserne som han, og hans afdeling har fokus på.

Vi har så en lidt større rolle omkring vores præmiehensættelser. Jeg har lavet en lille planche til jer som jeg lige tager frem:

PRÆMIEHENSÆTTELSEN	I dag	IFRS 17
Model (IFRS 17)	Tilnærmet BBA	PAA (Ved tab BBA)
Præsentation	Præmiehensættelse(cashflows) Fortjenstmargen	Præmiehensættelse(prorata) (Ved tab cashflows+RA)
Indregning i hensættelsen	Fra vi er forpligtet	Fra dækningsstart (ved tab fra vi er forpligtet)

Mulighed for aktivering af erhvervelsesomkostninger(Insurance acquisition cash flows)
(Modregnes i præmiehensættelsen) og afskrivning over kontraktens forventede levetid inkl. fornyelser.

Ved PAA forudsættes at kontrakterne er lønsomme, med mindre facts and circumstances tilsiger andet.
Ved BBA skal der måles ved indgåelsen af kontrakten.

Skøn/udfordringer – relaterer sig primært til
Tabs-test (opgørelse af cashflows på omkostninger m.m.)
Impairment-test af erhvervelsesomkostninger

Siderod 1 Topdanmark

Hvis vi kigger på præmiehensættelsen; Til start hvad gør vi i dag? Vi laver det som hedder en tilnærmet BBA. Den udspringer af, at vi fra 1. januar 2016 gik over på Solvens II og i den forbindelse prøvede vi at lave en regnskabsbekendtgørelse som både tog hensyn til Solvens II reglerne og regnskabsreglerne. Dengang da vi var med til at udforme regnskabsbekendtgørelsen der sad vi og så på et udkast til IFRS 17. Det, der var væsentligt i den forbindelse, var at vi var i stand til at, fra vores præmiehensættelser at udskille det som man i IFRS 17 kalder contractual service margin - fortjenestemarven – det

forventede overskud kan man sige, og det var nødvendigt ift. solvensreglerne som siger, at du skal indregne en forpligtelse på det tidspunkt hvor du er forpligtet af en forsikringskontrakt. Det betyder også at på det tidspunkt kan indregne det i fortjenesten. Og det er jo den store forskel mellem solvensreglerne og regnskabsreglerne. I regnskabsreglerne skal du hensætte dine præmier og så skal du indtægtsføre den i takt med at risikoperioden forløber, mens i Solvens når man har forpligtet sig til sin kontrakt og kan indregne på det tidspunkt den samlede fortjeneste.

BBA er sådan at man har sine forventede fremtidige cashflows og en risikomargen – en slags sikkerhedsbuffer, og så har du residualen op til præmien, og det er jo så din fortjeneste.

I dag i vores regnskab der har vi valgt at vise fortjenstmargen som en særlig hensættelse lige under præmiehensættelsen, og det er du i hvert fald forpligtet til i regnskaberne. Hvis du vil have lov at lave den her indtægt i solvensregnskabet.

Interviewer: Er det derfor i har valgt BBA, for at få det med i kapitalgrundlaget – Eller er der andre årsager?

Respondent: Ja, det er det. Det er faktisk udelukkende derfor. Når du kommer over i IFRS 17 så kan du bruge den her forsimplede model, der hedder PAA.

Interviewer: Så der vil ikke været et krav, at man skal anvende BBA for at kunne lade CSM indgå i ens kapitalgrundlag?

Respondent: Jo den er der faktisk stadigvæk. Branchen forventer/ håber på at få lov til at lave IFRS regnskaber på selskabsniveau. I dag er IFRS kun gældende på koncernregnskaber - børsnoteret koncerner. Men branchen håber på at Finanstilsynet til at ændre regelgrundlaget således at vi kan få lov at lave IFRS på selskabsniveau.

Hvis vi så vælger PAA metoden så vil vi ikke længere have den opdeling. Det kræver jo, at vi får lov af Finanstilsynet og skille regnskabsopgørelsen og Solvens opgørelsen ad.

Interviewer: Hvad hvis man ikke får lov til det. Vil I så gå væk for PAA og anvende BBA i stedet?

Respondent: Nej, så vil vi nok fastholde de retningslinjer vi har i dag. Vi afventer fortsat Finanstilsynet – de har været længe om at melde ud, og har fortsat ikke gjort det.

Interviewer: Men jeres forventning er at I får lov at kunne bruge det i kapitalgrundlaget.

Respondent: Ja, det har vi en forventning om. I og med de nye regnskabsregler, IFRS 17 er noget anderledes end det vi eller har så syntes vi det er hensigtsmæssigt at få lov til det, at lave selskabsregnskaberne som et IFRS-regnskab. Og den største forskel skal jeg være hurtig at sige er på liv – der er meget væsentlige forskelle. På skade har vi en forskel i indregningskriteriet i vores hensættelser fordi når du tager den forenkede metode PPA der skal du indregne en hensættelse når kontrakten træder i kraft og så skal du 'bare' periodisere dine præmier hen over dækningsperioden. Når du så tager Solvens II så skal du indregne på det tidspunkt du er forpligtet af dem, af kontrakterne. Det betyder, at i dag i vores regnskab, der indregner vi forpligtelser for alle de præmier vi fornyer 1. januar / februar, fordi dem vi faktisk får på årsregnskabstidspunktet er vi forpligtet af.

Det betyder ikke så meget for resultatopgørelsen men det betyder noget i balancen og den fortjenstmargen vi har i regnskabet den vedrører både de præmier som vi har i vores almindelige præmiereserve, men også de præmier der vedrører forsikringer der ikke er trådt i kraft endnu, men som vi er forpligtet af.

Interviewer: Nu siger du at når man går over til IFRS 17 er det muligt at allokere de erhvervelsesomkostninger ift. præmiehensættelser. Giver det mening når vi taler dækningsperiode på 1 år. Vil det ikke være det samme at allokere erhvervelsesomkostningerne ud på ét år som at indregne dem i det pågældende år eller indregningstidspunktet.

Respondent: Erhvervelsesomkostninger er en hel snak for sig selv. Hvis du vælger PAA så kan du behandle dine erhvervelsesomkostninger som du gør i dag dvs. at udgiftsføre dem stort set i takt med at du betaler dem. Men du kan også vælge at aktivere dem, og det er sådan en undtagelsesregel – og vi vil nok benytte den undtagelsesregel. Og det handler om at du ikke bare skal aktivere dine erhvervelsesomkostninger og udgiftsføre dem i takt med præmien for den præmie vi har tegnet, at den afløber. Men du skal faktisk aktivere og så udgiftsføre over de forventede fornyelser. Dvs. at hvis du tegner en forsikringskontrakt i dag og du ønsker at aktivere dine erhvervelsesomkostninger så skal du skønne over hvor lang tid du forventer at du får lov at beholde din kontrakt. Hvor mange år forventer du at den bliver fornyet. Der ligger vi og regner med sådan nogle forventede levetider for kontrakterne med et gns. På ca. 5 år.

Interviewer: Vi har talt om at arabisere erhvervelsesomkostninger ift. ordlyden i IFRS 17 der virker det aggressivt ift. man skal allokere det ud på dækningsperioden. Dvs. at hvis i forventer at kontrakten bliver fornyet 5 gange vil i allokere ud på 5 år – som vi forstår det.

Respondent: Jo det vil vi nok komme til.

Interviewer: Det virker bare konfliktende ift. ordlyden i FIRS 17. – Der er nogle som mener at det er en lidt aggressiv tilgang – eller lidt kreativ tilgang.

Respondent: Nej, jeg mener ikke den er kreativ. Den er jo rimelig lige til. At du har afholdt nogle omkostninger og du har tegnet en kontrakt og forventer at du lever i en hel del år. På den måde synes jeg det er helt fair. Der kom en tilføjelse for et års tid siden til udkastet og til den nuværende standard at man skal fordele det ud over den samlede levetid.

Det skyldes at der var en del snak om, at du skal dele dine forsikringer op i porteføljer, i grupper og quarter. Og din opdeling i grupper skal du egentlig dele dine kontrakter med fortjeneste op i en grupper, og kontrakter med forventede tab i en anden gruppe, og kontrakter du ikke rigtig ved i en tredje gruppe. Det som branchen egentlig sagde, det var, at det kunne ikke være rigtigt at fordi man afholder temmelig mange erhvervsomkostninger – Vi bruger rigtig mange penge på akquisitioner, at hvis du kun skal henføre den til ét års præmie, så ville alle de kontrakter der tegnes være tabsgivende. Der er jo ikke i overensstemmelse med regelia, fordi hvis der tabsgivende ville vi jo ikke tegne dem, men det er jo bare en kalkulation af prisregulation, det hænger jo sammen med at du har en forventning til at du nok har den mere end ét år.

På den måde synes jeg at en aktivering og en afskrivning over den forventede levetid den giver meget god mening. Men jeg skal være hurtig til at indrømme at det jo bestemt lang fra den praksis vi har haft i mange år. Traditionelt har vi altid udgiftsført erhvervsomkostninger når vi har afholdt dem. Så jeg vil ikke sige det er aggressivt, det er måske mere den økonomiske realitet. Men det er langt fra hvad vi plejer at gøre og det giver noget ekstra arbejde. Vi får til gengæld en større egenkapital, men vi kan nok ikke bruge den i solvens sammenhæng, så når vi vælger at gøre det, så er det fordi vi er ejet af SAMPO, og SAMPO største skadesforsikringsaktivitet er IF i Sverige og IF Sverige har pr. tradition aktiveret erhvervsomkostninger, og derfor er vi sådan set blevet bedt om at gøre det samme. Altså den samme aktivering, jeg vil da være ret sikker på at f.eks. Tryg – markedslederen... Jeg har ikke hørt at de vil gøre det. Jeg tror faktisk gerne de vil blive ved som de plejer med. At udgiftsføre dem med det samme.

Interviewer: Det var nogle gode inputs. Nu nævnte du selv porteføljer. Jeg kan forestille mig at I også har opdelt dem ift. de her forsikringsklasser der i dag. Forventer I det vil være det samme i IFRS 17.

Respondent: Vi forventer at for nogle lægger dem sammen. For nogle klasser vil vi se dem samlet. Jeg mener at vi har en 8-10 forskellige porteføljer. Jeg vil tro vi ca. har 20 forsikringsklasser.

Interviewer: Hvor I vil lægge nogle af dem sammen?

Respondent: Ja vi vil se dem samlet. Det er jo fordi reglerne siger same risk, manage together, så er det samme portefølje. Vi har f.eks. 2 divisioner på skadesforsikringer. Privat og erhverv – og landbrug om er en samlet division under den samlede ledelse. Dvs. at erhverv og landbrug er typisk manage together og så er der selvfølgelig nogle risici hvor vi siger det er bare ikke samme risiko. F.eks. arbejdsskade, den kører helt for sig selv.

Motor vil vi gå ind og se samlet.

Interviewer: Kasko og ansvar eller hvordan?

Respondent: Ja, dem ser vi samlet. Det hænger jo også sammen med, at der er hvad, kan man kalde det... En afgiftoptimering som alle selskaber i branchen laver og dvs. at typisk sælger vi dem samlet men i og med der er en 40% afgift på ansvar så ligger præmien lidt højere på kasko end ansvar. Der har vi sagt, jamen den giver jo ikke mening, vi sælger kun den ene fordi vi også sælger den anden. Dvs. at det er helt rimeligt at se dem fælles. Så motor ser vi som en samlet portefølje.

Interviewer: Omkring diskontering satsen, så bliver den jo generelt mere principbaseret på baggrund af nogle forudsætninger i IFRS 17 -. Vil i fortsat følge EIOPA rentekurve eller har I gjort jer andre overvejelser?

Respondent: Vi går efter at få lov til at følge EIOPA. Det handler i bund og grund om praktik. Fordi vi skal følge EIOPA i solvensregnskabet og vi vil rigtig gerne have den samme rentekurve, og vi håber at få lov til det når vi taler vores forsikringsregnskaber. Det vil ikke være særlig sjovt for os hvis vi skal lave et skadesforsikringsregnskab for Topdanmark forsikring hvor vi havde et andet regelsæt herunder en solvens II rentekurve og så et koncernregnskab ved siden af med et IFRS 17 regelsæt, og så med en anden rentekurve.

Det vil jo faktisk betyde at alle oplysninger skal regnes 2 gange. Dels kan der være forskellige principper men også bare at fortælle om en skadesudgift. Vi gør ret meget ud af i vores beretning, og give oplysninger om vores Combined ratio eller hvad er vores skadesprocent påvirket af i år og særlige forhold. Der kan man sige at det vil være dødsygt hvis man skal regne den ene udgift ud fra en

rentekurve til et regnskab og den samme udgift med en anden rentekurve til det andet regnskab. – Det er simpelthen administrativt tungt. Vi håber meget vi kan få lov at anvende EIOPAs rentekurve med VA tillægget. Om det lykkedes, det ved jeg ikke. Dels kan der være andre ønsker i koncernen. Vi mener stadig vi kan få lov at bruge EIOPA selvom vores søstre selskaber bruger andre rentekurver, men der mangler en afklaring helt generelt i marked. Også blandt rådgivere, vores revisorer om det er acceptabelt.

Alle de revisorer vi taler med, siger at det er sund fornuft, og nu jeg ikke rentekurve ekspert men jeg kan sagtens høre for mig at der er nogle som siger, jamen der er bare nogle fundamentale ting som er forskellige mellem de her rentekurver. Vi er rimelig afslappet og kan ikke se de store væsentlige forskelle. Vi kan bare se at vi blive påført et ret stort administrativt arbejde hvis vi skal lave hensættelser, resultatopgørelse, og regnskaber efter 2 forskellige rentekurver også at have solvens ved siden af.

Interviewer: Hvad med ift. cost of Capital. Vil der ske en ændring ved IFRS 17?

Respondent: Vi laver en Cost of capital. Der er jo metodefrihed. Vores livsforsikrings selskab vil være det anderledes. De vil lave nogle biometriske risici.

Vi regner med at holde fast i den her model. Det er også fordi vi har en intern model i TopDanmark. Det har de fleste større forsikrings selskaber. Og den giver og den her data til Solvens og data til regnskabet, så vi vores regnskab i dag har vi en solvens II risk adjustment – risikomargen. Det der så ligger præsentationsmæssigt, det er jo at i IFRS vil man som udgangspunkt have at man opgør en risikomargen for bruttokontakter for sig og genforsikringskontrakter for sig. Der vi sådan lidt i en diskussion i øjeblikket med vores revisorer fordi vi siger, jamen hvis du tager en forsikringskontrakt på f.eks. hus og ser den brutto uden at tænke på at vi faktisk har afdækket alle væsentlige risici via genforsikring. Vi har f.eks. et ret stort stormprogram. Jamen så bliver vores risikomargen så stor så vi risikerer at få tabsgivende kontrakter hele vejen igennem, og det giver jo ingen mening. Så vi forfægter det synspunkt at vi godt mener at vi kan få lov at lave en risikomargen for egen regning når vi betaler vores præmiehensættelser.

Interviewer: Altså så i vil gerne have at jeres genforsikringsprogram skal reducere risikomargen

Respondent: Ja

Interviewer: Hvad forventer du der- er det realistisk man kommer til det, eller er det en svær omgang?

Respondent: Vi tror på at det er realistisk. Vi mener at det er retvisende, men vi mangler da stadig at få en OK fra dem som skal give en OK – fra vores revisorer. Vi har heller ikke hørt Finanstilsynet sige noget som helst endnu. – Men vi syntes det giver rigtig god mening.

Interviewer: Ja det kan jeg godt sætte mig ind i. Nu nævnte du selv præsentation og oplysninger. Hvad er jeres forventninger ift. nuværende praksis til IFRS 17?

Respondent: Jeg tror ikke for os at oplysninger for os vil være væsentlig forskellige. Der ligger nogle disclosure krav omkring nogle udviklingsnoter for primo til ultimo på præmiehensættelser og erstatningshensættelser og tabskomponenter og risikomargen osv. Men det kan vi faktisk allerede levere i dag. Altså det er jo også fordi vi bruger PAA og det er jo en forsimplet model. Så vi tænker ikke vi få så meget større arbejde i og producere disclosure og jeg tror heller ikke de bliver ret meget forskellige fra det vi har i dag.

Det som selvfølgelig kommer ind i dag når man nu begynder at aktivere erhvervsomkostninger, så har vi et selvstændigt issue der fordi vi kan godt risikere at stå med et rimeligt stort aktiv som vi skal lave en impairment test på løbende og det er vigtigt vi har styr på den. Fordi det er jo sådan en impairment der banker lige ned i vores Insurance services expenses. Og hvordan kravene bliver til f.eks. vores KPIer og vores omkostningsprocent ved jeg jo ikke hvordan det kommer til at se ud. Jeg ved at vores svenske storesøster IF de er med i et samarbejde i CFO-forum, det er en interesseorganisation for de store europæiske forsikringselskaber og de arbejder på at lave et disclosure på nogle KPIer. Om de kan blive enige ved jeg ikke. Ellers tænker jeg at Finanstilsynet kan komme med et eller andet. Jeg vil sige at den indstilling som F&P har givet til Finanstilsynet om at forsikringselskaberne skal have lov om lave IFRS-regnskaber for selskabsniveauerne for de juridiske enheder i vores tilfælde TopDanmark forsikring, TopDanmark livsforsikring. Der har indstillingen også været fulgt af en forventning om at vil af hensyn til den danske branche at skulle lavet et sæt nøgletal, hovedtal som er sammenligneligt. Dvs., at vi i et hvis omgang godt kan blive nødt til at bibeholde den regnskabspraksis vi har i dag. Der er ikke de store forskelle for skadesforsikring, men der er meget store forskelle fra liv. Så vi er meget spændt på at hvad det vil medføre for os af byrde. I og med at Finanstilsynet endnu ikke har sagt at de syntes at det er en god ide at få lov at lave de her IFRS-regnskaber så er der ikke begyndt nogen snak om at hvad skal der være af nøgletal som kan sammenlignes for den danske branche. Men jeg er nok ikke tvivl om at vi får nok ikke at de selskaber som ikke bruger IFRS til at lave nøgletal efter IFRS. Det er så de børsnoteret selskaber, som hvad kan

man sige får en fordel af at lave IFRS. Det er nok dem der så må sige jamen så må vi lave det ekstra arbejde, for at kunne levere sammenligningstal efter et branchefælles regelsæt. Man har jo sagt at man gerne vil tilpasse RBK i et eller andet omfang men faktisk har budskabet for de selskaber der ikke ønsker at gå over på IFRS men bare gerne vil blive i den danske verden. De har sagt jamen skal der laves om på RBK så vil da hellere have at den retter mod Solvens II. Hvorfor skal vi begynde at om på vores regnskaber fordi nogle gerne vil lave IFRS. Så. Vi ved endnu ikke hvad der ligger, men på skade tror jeg ikke forskellen være så store. Og specifikt som vi startede med at nævne sådan et impairment tab på erhvervsomkostninger så aktiv. Så ved jeg ikke hvor den lander henne i sådan en diskussion.

Interview: Klima og fremtidig teknologi. I nævner i årsrapporten at det er en væsentlig risiko i har altså klima hvad tænker du omkring det i fremtiden på skadehensættelser og ift. genforsikring?

Respondent: Konkret ift. hensættelserne så får I mere ud af Carsten Dam – vores statistik chef.

Interview: okay, men det er også mere overordnet ift. genforsikring og de programmer I har. Kan man forestille sig at genforsikringsprogrammerne vil øges hvis der sker stigende risiko på klima.

Respondent: Ja, det kan man godt, hvis man kan få det til den rigtige pris. Og det har jeg ikke meget føling med – eller slet ikke faktisk. Men alt handler om en pris.

Interview: JA det er klart, men I er vel nødt til at omgange den risiko der er ved klima. I skriver i dag at I ikke har en klimarisiko fordi den er omfanget i genforsikring. Hvis klimarisikoen er voksende, er I vel nødt til at justere på det I gør i dag for at omfavne de fremtidige risici.

Respondent: jo det handler jo om risikominimering og det har vi altid meget fokus på så det er jeg enig i.

Interview: Vi har ikke så meget mere, jeg ved ikke om du lige har noget som vi skal have med? Måske det her med at man bevæger sig over i en mere principbaseret tilgang: Skøn, vurderinger eller andet som du tror vil ændre sig?

Respondent: Den væsentligste udfordring er for os det her med erhvervsomkostninger, aktivering og impairment testen. Præmiehensættelser og erstatning vil ligne nogenlunde det samme som den gør i dag.

Interview: I har heller ikke nogen bekymringer hvis i ikke kan gå over til den enkelte, det vil ikke være en byrde for jer at fortsætte med den generelle?

Respondent: Det vil jeg ikke afvise. Det er jo fordi at den generelle model vi bruger i dag, er jo faktisk også en forsimplet model. Altså det her med fastlåses af contractual service margin over tid. Den problematik har vi egentlig ikke i skade, fordi vi i dag kører med en forsimplet model. Så hvis vi skal gå over og bruge den generelle model, så vil vi skulle implementere nogle yderligere værktøjer.

Interviewer: Jamen i dag bruger i vel den generelle ift. at få fortjenstmargen med ind i kapitalgrundlaget.

Respondent: En forsimplet general model. Det vi gør i dag jeg ikke mener at vi kan kalde en IFRS-compliance.

Interviewer. Okay, så den kan ikke direkte henføres til den generelle i IFRS 17.

Respondent: Nej.

Interviewer: Det du også siger sådan generelt er at på skadessiden, er det ikke at det meget ligger i detaljen, men der er meget usikkerhed i det der kommer til at ske. Det er også de vi hører fra andre. Man afventer sådan lidt nu og ved ikke rigtigt hvad der kommer til at ske i de små detaljer som der ændringer. Er det ikke rigtigt forstået?

Respondent: jo det er fuldstændigt rigtigt, og vi håber meget snart at finanstilsynet melder noget ud, og giver en retning og de er temmelig tavse i øjeblikket.

Interviewer: En hurtig sidste ting med kunstig intelligens og machine learning ift. fremtiden og præmiehensættelse siden?

Respondent: Jeg tænker mere det har relation til prissætningen

Interviewer: Det vil ikke ramme jeres arbejde, når man kommer over i IFRS 17.

Respondent: Det tror jeg ikke. Hvis du har tænkt dig at tale med Carsten Dam så spørg ham og han er ansvarlig for maschine learning.

Interviewer og respondent: afslutning.

13.6 Bilag 13 – Kodningsformer til analysebrug til analyse

I afhandlingen er der som anført i afsnit 2.4.5 gjort brug af åben – og aksekodning for at skabe struktur og overblik i de transskriberet interviews. Kodningen er som nævnt udarbejdet til internt brug, men nedenstående fremgår et eksempel på hvordan kodningen er udarbejdet

Udarbejdelse af åben kodning:

3. Hvilke regnskabsmæssige skøn eksisterer under nuværende regnskabspraksis i forbindelse med opgørelse af hensættelser til skadesforsikringskontrakter?

Farvekombination:

- **Skøn i nuværende regnskabspraksis**

4. Hvilke regnskabsmæssige skøn vil forventeligt eksistere i IFRS 17 i forbindelse med hensættelser til skadesforsikringskontrakter?

Farvekombination:

- **Skøn under IFRS 17**

5. Hvordan påvirkes den iboende risiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn af ændringen i regnskabspraksis?

Farvekombination:

- **Ændring i skønsmæssige overvejselsers påvirkning på den iboende risiko**

6. Hvilken forventet påvirkning har klimaforandringer på de skønsmæssige overvejselser og den iboende risiko ved regnskabsmæssige skøn af skadesforsikringskontrakter i dag og i fremtiden?

Farvekombination:

- **Klimaforandringers påvirkning på den iboende risiko i dag og i fremtiden**

Eksempel på udarbejdelse af aksekodningen:

Respondent: Altså nu bruger vi ikke den forenklede metode – vi bruger en præmiehensættelse og en fortjenstmargen, så selve præmiehensættelsen er der faktisk en betydelig risiko på, fordi det er jo et eller andet sted rigtigt skønspræget hvad der kommer til at ske fremadrettet. Det hele bliver et eller andet sted samlet op i fortjenstmargen, som er residualerne. Man kan sige på balancesiden og på resultatet, der har det sådan set ikke nogen effekt at der er en betydelig risiko på lige præcis præmiehensættelsen, fordi det hele bliver samlet op i en fortjenstmargen.

Det er rigtigt når vi kommer over i IFRS 17, så er det vores intention at bruge PAA modellen som er den forenklede. Vi ser ikke at vi har de store udfordringer ift. IFRS 17 hvis vi ser rent på præmiehensættelsesdelen. Udfordringerne er mere indregning af erhvervsomkostninger og periodisering af erhvervsomkostninger og det flow som er der. Og hvordan risikomargen også har en vis indvirkning derinde, og hvordan man skal gøre det og sådan nogle ting ikke.

Vi sidder jo også med et livsselskab der er en fakta 10 eller 20 ift. udfordringerne med liv ift. skade når vi taler IFRS 17. I bund og grund er vores betragtninger at der egentligt ikke er de helt store udfordringer på skade. Andet end at vi skal have erhvervsomkostninger med i vores hensættelser og have den her defouled decommission cost og modregning af erhvervsomkostninger over en længere periode som giver lidt udfordringer.

Interviewer: ift. opdeling af kontrakter ud fra IFRS 17 kan det godt virke som et emne som er svært at omfavne ud fra den måde kontrakter bliver opdelt i dag. De skal have samme risiko og behandles sammen kan man sige.

Respondent: Ja enig, der kan sagtens være nogle betragtninger med opdeling i porteføljer. I bund og grund er der ikke de store forskelle. I dag laver vi sådan set også de her arbejder med forsikringsklasser så er der brancheregnskaber. Vi sidder sådan med i dag og har meget godt styring på de porteføljer vi har i dag. Vi har så prøvet at sætte porteføljerne lidt mere sammen i IFRS 17 end vi faktisk gør i dag. Grundlæggende mener vi ikke der at der er de helt store udfordringer i forhold til enslydende risiko. Altså så længe du snakker motor så er det samme risiko, og så behøver du ikke differentiere mellem om det lige er Kurt eller Benny eller Sjælland eller Jylland. Det vil stadig være samme risiko.

Det kan godt være at nuancen bliver lidt anderledes, hvis vi kigger på nogle europæiske eller nordiske regnskaber, hvor der kan være forskel mellem en autoforsikring i Sverige eller Norge kontra Danmark, men hvis vi tager vores, som er rent dansk, jamen så har vi, som det er nu klassificeret vores ting ret ens ift. hvordan vi kører branche regnskaber i dag.

Præmiehensættelse og brugen af den generelle metode under nuværende praksis

Metodeskift fra RBK § 69 til PAA i IFRS 17. Erhvervsomkostninger og deres udfordringer.

Opdeling af kontrakter i porteføljer under IFRS 17